

T.C.
ANAkkALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

MİYASE SERTBARUT'UN ESERLERİNDE ÇOCUK VE EĞİTİM TEMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP YÜCEBAŞ

ANAkkALE

Temmuz, 2019

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Miyase Sertbarut'un Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması

Zeynep YÜCEBAŞ

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi GEÇGEL

Çanakkale
Temmuz, 2019

Taahhütname

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Miyase Sertbarut’un Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması” adlı çalışmanın, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

03./07./2019

Zeynep YÜCEBAŞ

İmza

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Zeynep YÜCEBAŞ tarafından hazırlanan çalışma, 03/07/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10257490

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Dr. Öğr. Üyesi	Hulusi GEÇGEL		Danışman
Doç. Dr.	Yusuf AVCI		Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Arzu ÇEVİK		Üye

Tarih: 03/07/2019

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

İnsanların kişiliğinin ve hayata bakış açısının şekillenmesinde çocukluk dönemi önemli bir yere sahiptir. Çocukluk döneminin bu denli mühim olması; o yaşta kazanılan değerlerin, bireylerin tüm yaşamı boyunca kullanabilmesinden ve o değerleri hayatına aktarabilmesinden kaynaklanmaktadır. Bireylerin her açıdan şekillenmesi, çocukluktan başlamaktadır.

Çocukluktan itibaren olumlu davranışların kazandırılmasında kitaplar yol göstericidir. Özellikle çocuk edebiyatı kapsamındaki çocuk kitaplarının önemi yadsınamaz. Çocuklara hem olumlu davranışları kazandıran hem de okuma zevki aşıl原因an çocuk kitaplarının özenle hazırlanması gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı yazarlarımızdan biri de Miyase Sertbarut'tur. Çocuk edebiyatı alanında farklı türlerde birçok eseri olan yazar; masal, öykü ve romanlarıyla çocuklara ulaşabilmeyi hedeflemiştir. Çocukların hayatına girerken, onların eğlenmesini ve aynı zamanda eğlenirken farklı olumlu değerleri kazanmalarını da sağlamıştır.

Çalışmamız, dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan giriş bölümünde, araştırmanın problemi, amaç ve alt amaçları, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları, tanımları, Miyase Sertbarut ve sanatçı kişiliği ile ilgili kuramsal bilgiler ve ilgili yayınlara yer verilmiştir. İkinci bölümde; araştırmanın yöntemi hakkında bilgiler bulunmaktadır. Üçüncü bölümde; araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgularla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Dördüncü bölümde; araştırmanın sonuçları ve sonuçlarla ilgili öneriler yer almaktadır.

Çalışmanın planlamasından tamamlanma sürecine kadar, her aşamasında bana yardımcı olan ve sabır gösteren saygıdeğer hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hulusi GEÇGEL'e, yardımlarını esirgemeyen sayın Miyase Sertbarut'a, çalışmamda bana yardımcı olan Dr. Gamze ÇELİK'e ve eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan, sonsuz desteğini esirgemeyen anneme, her zaman yanımda hissettiğim babama en içten teşekkürlerimi sunarım.

Zeynep YÜCEBAŞ

Özet

Miyase Sertbarut'un Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması

Bu çalışma, Miyase Sertbarut'un çocuk kitaplarındaki çocuk ve eğitim temalarını çıkarmak ve bu temaları incelemek amaçlı yapılmıştır. Çalışmanın içeriğinde çocuk ve çocuk edebiyatı kavramlarından da bahsedilmiştir. Miyase Sertbarut'un çocuklara yönelik yazmış olduğu masal, öykü ve roman türlerindeki toplam 33 eser tek tek okunmuştur. Bunların içinde toplam yetmiş dört metin vardır. Bu metinlerden sekiz tanesi masal, kırk dokuz tanesi öykü ve on yedi tanesi romandır. Daha sonra metinler, çocuğa kazandıracığı temalar çerçevesinde irdelenmiş; çocuklara ve eğitime yönelik vereceği temalar göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

Çalışma betimsel nitelikte bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Miyase Sertbarut'un yazmış olduğu tüm eserler oluştururken, örneklemini Miyase Sertbarut'un 2018 yılına kadar farklı türlerde yazmış olduğu çocuk kitapları oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucuna göre; Miyase Sertbarut'un farklı türlerde yazmış olduğu eserlerinde çocuklara kazandırılması gereken temalar ve değerlerden, olayların içerisinde yer yer bahsedilmiştir. Yazarın masallarında en çok doğa sevgisi temasına yer verdiği tespit edilmiştir. Hikâyelerinde en sık görülen tema; ailenin çocuğa karşı tutumudur. Azimli ve kararlı olma teması da sık sık karşılaşılan bir temadır. Romanlarında da ailenin çocuklara karşı tutum ve davranışları teması yanında dürüstlüğün önemi temasının da vurgulandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, edebi türler, eğitim, Miyase Sertbarut, tema.

Abstract

Children and Education Theme in Miyase Sertbarut's Works

This study was carried out for the purpose of making sense of children and educational themes in Miyase Sertbarut's children's books and investigating these themes. The concept of child and child literature is also mentioned in the content of the work. Fairy tales written for children, stories and novels in a total of 33 works of Miyase Sertbarut's were read individually. There are a total of seventy-four texts in these works. Eight of these texts are fairy tales, forty-nine are stories and seventeen are novels. Later, the texts were explained by finding themes to be given for the children usefully. Examination of the works has been carried out by considering the themes to be given towards children and education.

A literature review model was used in the research since the source review was performed for the study. While Miyase Sertbarut's all of the written works consist of the universe of the study, Sample is made up of different genres of children's books which Miyase Sertbarut wrote until 2018.

According to the result of the research; the themes and values to be given to the children depicted from different genres of works written by Miyase Sertbarut were mentioned from place to place in the events of the study. It has been determined that she mostly dwells on love of nature theme in her fairy tales. The most common theme in her stories is the attitude of the family toward the child. In addition, the theme of determination and being decisive is a frequently encountered theme as well. In her novels, it was also seen that along with theme of attitude and behavior of the family towards the children, the theme of the importance of honesty was emphasized as well.

Key words: Children's literature, Education, Literary Genres, Miyase Sertbarut, Theme.

İçindekiler

Onay.....	i
Ön Söz.....	ii
Özet.....	iii
Abstract.....	iv
İçindekiler.....	v
Tablolar Listesi.....	xiii
Kısaltmalar Listesi.....	xiv
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu.....	2
Amaç.....	6
Önem.....	6
Varsayımlar.....	7
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar.....	8
Bölüm II: Kuramsal Çerçeve.....	9
Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı.....	9
Çocuk Edebiyatında Masal.....	16
Masal Türleri.....	20
Çocuk Edebiyatında Öykü ve Roman.....	22
Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler.....	25
İlgili Araştırmalar.....	31
Bölüm III: Yöntem.....	35
Araştırma Modeli.....	35
Çalışma Grubu.....	36

Veri Toplama Araçları.....	36
Verilerin Toplanması.....	37
Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	37
Bölüm IV: Bulgular ve Yorum.....	39
Miyase Sertbarut'un Hayatı	39
Miyase Sertbarut'un Masallarında Çocuk ve Eğitim Teması	43
“Çınar Ağacındaki Gizli Geçit” Masal Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	44
“Bir Dilek Tut” Masal Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	56
“Kırmızı Başlıklı Ispanak” Masal Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	65
“Gözlüklü Ayçiçeği” Masal Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	73
“Kokusunu Arayan Çilek” Masal Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	80
“Akvaryumdaki Denizkızı” Masal Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	87
1.Masal: “Akvaryumdaki Denizkızı” Masalında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	87
2.Masal: “Arka Bahçenin Kraliçesi” Masalında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	93
“Neşeli Marul” Masal Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	100
Miyase Sertbarut'un Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Teması.....	107

“Dedemin Sihirli Dükkanı” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	108
“Kırmızı Kartal” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	117
“Altın Avcıları Plajda” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	127
1.Öykü: “Altın Avcıları Plajda” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	128
2.Öykü: “Kedi Oltası” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	131
3.Öykü: “Bülent’in Çubukları” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	133
4.Öykü: “Karanfil Karantinada” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	136
5.Öykü: “Kurabiyeleri Değil, Sizi İstiyorum” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	140
6.Öykü: “Anneler Günü” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	143
7.Öykü: “Değirmenci Dayı” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	146
“Tuna’nın Büyülü Gemisi” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	151
“Sarı Maymun” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	157

“İkizler İz Peşinde” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	158
1.Öykü: “İkizler İz Peşinde” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	158
2.Öykü: “Çiğdem Der Ki...” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	164
3.Öykü: “Emel Öğretmen’e Ne Olmuş?” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	168
4.Öykü: “Kınalı Keklik” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	174
5.Öykü: “Bir Varmış Bir Yokmuş...” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	179
6.Öykü: “Balkondaki Muhabbet Kuşu” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	184
7.Öykü: “Tekerlemeci Dayım” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	188
8.Öykü: “Yıllar Sonra” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	193
9.Öykü: “Horoz Dövüşü” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	197
10.Öykü: “Dilim Dilim Güzel Dilim” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	205
“Mendel’den Kopya İnsana” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	208

“Saat Canavarı” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	209
1.Öykü: “Taşar Amca” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	210
2.Öykü: “Çukura Düşen Kurbağa” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	212
3.Öykü: “Saat Canavarı” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	217
4.Öykü: “Kamil” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	218
5.Öykü: “İkizler Şenlikte” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	220
6.Öykü: “Zorunlu Eylem” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	222
7.Öykü: “Ayakkabı Götüren Köpek” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	224
8.Öykü: “Emine Teyzenin Çilek Reçeli” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	226
9.Öykü: “Şans, Talih, Kader, Kısmet...” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	227
10.Öykü: “Film Festivali” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	229
11.Öykü: “Elmadaki Vitamin” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	230

12.Öykü: “Karabaş Yaşlanınca” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	233
13.Öykü: “Fasulyem Bulutlara Çıkamaz” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	235
14.Öykü: “Sobacı” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	239
15.Öykü: “Erik Çekirdekleri” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	242
“Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk” Öykü Kitabında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	243
1.Öykü: “Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	244
2.Öykü: “Kırmızı Karanfil Şakası” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	246
3.Öykü: “Antika Oyuncak” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	248
4.Öykü: “O Çocuk” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	250
5.Öykü: “Şişedeki Mesaj” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	253
6.Öykü: “Balkondaki Kedi” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	255
7.Öykü: “Arka Bahçedeki Göktaşı” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	257

8.Öykü: “Kaybolan Yoğurt Kapları” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	258
9.Öykü: “Cips Paketinden Çıkan Cadı” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	260
10.Öykü: “Süheyla Hanım’ın Kedileri” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	263
11.Öykü: “Korkuluk” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	265
12.Öykü: “Tekir Kedi, Kızıl Kedi, Beyaz Kedi, Benekli Kedi...” Öyküsünde Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	266
Miyase Sertbarut’un Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması.....	267
“Büyümenin Zamanı Geldi” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	268
“Kaçak Köpek Biber” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	277
“Çöp Plaza” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	284
“Kimsin Sen” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	289
“Yılankale” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	294
“Kapiland’ın Kobayları” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	299
“Kapiland’ın Karanlık Yüzü” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	305
“Kapiland’ın Kıyameti” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	309

“Sil Baştan Aşk” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	310
“Sisin Sakladıkları” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular...	318
“Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	323
“Buz Bebekler” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	326
“Ünsüz Youtuberın Günlüğü” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	328
“Ara Âlem 1 Tarlakoz’un Tuzağı” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	330
“Ara Âlem 2 Yasak Oyun” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	331
“Ara Âlem 3 Yeniden Doğuş” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	332
“Komşumuz Çok Acayip” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasına Ait Bulgular.....	333
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	334
Araştırmanın Problemine İlişkin Tartışma.....	334
Araştırmanın Problemine İlişkin Sonuçlar.....	336
Öneriler.....	338
Kaynakça.....	340
Ekler.....	346
Ek 1: Miyase Sertbarut ile Röportaj.....	346
Ek 2: Miyase Sertbarut’un Fotoğrafları.....	352

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Miyase Sertbarut'un Masal, Öykü ve Romanlarında En Sık Karşılaşılan Temalar	42

Kısaltmalar Listesi

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

akt. : Aktaran

GDO : Genetiği değiştirilmiş organizmalar

gr. : Gram

s. : sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

vb. : ve benzeri

vs. : vesaire

Bölüm I: Giriş

Çocukluk dönemi, insan yaşamında karakteristik özelliklerin kazanıldığı ve gelecekteki davranış şekillerinin oluşması için atılan ilk adımların yaşandığı dönemdir. İşte bu nedenle gerek aile yaşamı gerek sosyal çevre çocuğun iyi alışkanlıklar kazanması için olumlu şartlar içermelidir.

Çocukların ileride hayatları boyunca dünyayı ve çevresini daha iyi anlamlandırmaları, dili iyi bir şekilde çözümlendirmelerine, kavramalarına ve ustalıkla kullanmalarına bağlıdır. Dili olabildiğince zengin öğrenen ve kullanan birey, hayata karşı daha emin adımlarla yaklaşmış olacaktır.

Yavuzer'e göre (2004, s. 43) dil, kişilerin kendi aralarında bilgi, düşünce ve duygu aktarmasına yarar, aynı zamanda fikirlerin iletilmesi için gereklidir. Sosyal bir varlık olan insan, öğrendiklerini, deneyimlerinden daha ziyade dil aracılığıyla yazılı veya sözlü bir şekilde öğrenir. Bununla birlikte çocuğun toplum içinde yer kazanmasını sağlar. Çocuğun sosyal bir birey olabilmesi dil ile mümkündür. Ancak bu sayede diğer insanlarla görüş alışverişinde bulunup kendine ait bir dünya yaratabilir.

Dilin çocukluktan itibaren geliştirilmesi, çocuğun sağlıklı bir birey olabilmesi konusunda son derece önemlidir. Dilini iyi öğrenen, dil gelişimini başarılı bir şekilde gerçekleştirmiş olan çocuk, hayatının ileriki aşamalarında da kolay iletişim kurabileceğinden ötürü hem daha sosyal olacaktır, hem de yaşamı boyunca karşılaşılabileceği problemlerin üstesinden kolaylıkla gelebilecektir.

Dilin bir görevi de sözcüklere yeni anlamlar katarak yeni fikirler üretmektir. Sınırsız kelimeler yoluyla kişilerin hislerini, fikirlerini ve bildiklerini aktarmaya da yarayan dil; gerçeğin daha kolay kavranmasını sağlamaktadır (İnanç, 2011, s. 157).

Dilin milletler için de önemi yadsınamaz. Çünkü düşüncelerini, dertlerini, sıkıntılarını, mutluluklarını paylaşmak için o toplumun dili kullanılır. Dil, ne kadar doğru ve düzgün kullanılırsa, o derecede toplum için faydalı olacaktır. Diğer toplumlar arasında saygınlığı da artacak ve dilin verimli şekilde kullanılması, toplumun kalkınmasını, birlik ve beraberliğin de sürekliliğini sağlayacaktır.

Peki, bireyin dili kullanma becerisi nasıl gelişir? Bireylerin küçük yaşlardan itibaren dilini kullanma konusunda sağlam temellere oturabilmek için edebiyata ihtiyaç duyulmuştur. Çocuğun edebiyatla tanışması, iyi yazarların nitelikli eserleri ile başlarsa kuşkusuz çocuğun okumaya bakışı da olumlu yönde değişecektir ve buna bağlı olarak da dil sevgisi aşılacak olacaktır.

Anadili kullanma yetimizin gelişmesi için edebi metinleri okumak gerekmektedir. Edebi metinlerin okunması aynı zamanda kişilerin duygu ve düşünce dünyasını geliştirme konusunda da olumlu katkılarda bulunmaktadır. Anlama ve anlatma kabiliyetimizi geliştirmektedir. Anadilin gelişmesi de insanların duygu ve düşüncelerini ifade güçlerini artırmaktadır (Sever, 2013, s. 31).

Problem Durumu

Çocuğun edebiyata yönelmesi ve onu tanıması, kuşkusuz çocuğun eğitimi için de son derece önem taşımaktadır. Çocuğu hayata hazırlamak, ona doğru ile yanlış öğretmek, neler yapması neler yapmaması gerektiğini ve bunların sonuçlarını önüne sunmak, hayatta olan sıkıntıları, güzellikleri, acıları, sevgiyi, sorumluluk duygusunu, milli duyguları ve buna benzer tüm duyguları çocuğun yaşamadan öğrenmesini sağlamak edebiyatın görevlerindedir. Çocuk, bütün bu duyguları, sorumluluklarını, ödevlerini hayatında deneyimlemeden edebiyat sayesinde kavrayabilir. Hayatın neler sunacağı belli olmadığı için çocuğu hayata her açıdan hazırlamak gereklidir ve bunun da en kolay ve en eğlenceli yollarından biri edebi metinlerdir.

Çocuklara doğrudan doğruya öğüt vermek veya olayı doğrudan anlatmak, çocukları uyararak yerine bir kitapla bunu aşılacak ve çocuğun bu davranışları sergilemesini hedeflemek daha mantıklı, aynı zamanda basit olacaktır. Baskıcı bir şekilde “öğüt vermek”, tercih edilen bir durum değildir. Bunun yerine farklı yollar denenmelidir. Bu yolların da en güzeli estetik duyguları da içinde barındıran edebiyattır. Çocuğun edebiyat ile haşır neşir olması, çocuğu hem farklı dünyalara açılan kapılara götürecektir hem de çocukta estetik bir zevk uyandıracaktır.

Estetik zevki içinde taşıyan bir çocuk, yaşamında karşılaştığı güzelliklerin farkındalık eşiğini artıracak ve bir zevk hissine sahip olacaktır. Ne var ki hayatın her aşamasında estetik duygular, geleceğe hazırlanan çocuk için gerekli olacak ve hayatını güzelleştirmenin yapı taşı kabul edilen bir kavram olarak karşısına çıkacaktır.

Milli Eğitim Temel Kanununun 1973 tarih ve 1739 sayılı genel amaçlarında şöyle belirtilmektedir:

Türk milletinin zihinsel, duyuşsal ve devinişsel yönden sağlıklı bireylerden oluşması istenmektedir. Aynı yasanın 23.maddesinde ise ilköğretimin amaç ve vazifelerinden biri; Türk çocuklarının iyi bir vatandaş olması için gerekli bilgi, donanım, beceri ve alışkanlığı kazandırmaktır. Diğer bir görevi ise tüm Türk çocuklarının yetenekleri doğrultusunda yetiştirilerek yaşama hazırlamaktır (MEB, 1995: 13, akt. Kıbrıs 2006, s. 3).

Çocuğun tanımı Türk Dil Kurumu sözlüğünde şu şekilde geçmektedir: “Bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan.” (Türkçe Sözlük, s. 316).

Her çocuğun fiziksel ihtiyaçları olduğu kadar bir de kendi zevkine hitap edecek, onun ruhunu besleyecek, yeni hayatlar tanımasını sağlayacak kitaplara da ihtiyaçları olmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren gelişen edebi zevkin törpülenmemesi adına çocukların iyi ve kaliteli eserlerle, yazılarıyla buluşması gerekmektedir. Yaşadığı hayat ona yetmeyeceği için farklı dünyaları tanımasını sağlayacak, ona yeni kapılar aralayacak, edebi zevkine hitap edecek

kitaplarla tanışması lazım gelmektedir. Bireylerin küçük yaştan itibaren okuduğu kitaplar, onun hem dil gelişimi için olumlu etkide bulunmaktadır hem de estetik arayışını bulması açısından yararlı olmaktadır. Hayatta edebiyat zaten bundan dolayı gereklidir.

Edebiyat, eğitim için de gereklidir. Çocukların alması ve öğrenmesi gereken bilgileri kuru kuruya değil de edebiyatın içine serpiştirilerek verilmesi eğitime ve öğretme işini de kolaylaştırabilmektedir. Bu sayede, özellikle çocuklara hitap eden ve çocukların okuyabileceği kitapların içerisinde edebi zevk olmasının yanında eğitime dayalı bazı bilgiler de verilmektedir. Böylece çocuk, sıkılmadan ve çocuğa fark ettirilmeden eğlenirken aynı zamanda eğitimi ve öğretimi de yapılması sağlanmaktadır.

Eğitimin tanımı Ansiklopedik Eğitim Sözlüğünde yetişmekte ve büyümekte olan nesillerin hayata hazırlanmasını sağlamak amacını taşımak; yeni neslin alması gereken bilgi, beceriyi kazanmalarına yardımcı olma faaliyeti şeklinde açıklanmıştır (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 82).

Çocuk edebiyatının tanımı kaynaklarda farklı şekillerde verilmiştir.

Eğitim Terimleri Sözlüğüne göre, çocuklar hedef alınarak iyi yazarlarca yazılmış olan ve sanatsal yönü de olan eserlerden oluşan edebiyata çocuk edebiyatı denmektedir (Oğuzkan, 1974, s. 42).

Bir başka Eğitim Sözlüğünde ise şu şekilde verilmektedir: “Çocuklara özellikle beş yaş ile on iki yaş arasında bulunan çocuklara hitap eden edebiyat türü.”

Çocuğun hem zihin hem de duygu yönünden gelişmesine olumlu katkısı olan çocuk edebiyatı ürünlerine resimli eserler ve romanlar da dâhil edilebilmektedir. Çocuk edebiyatı

ürünleri, çocukların öncelikle kendilerini ve dünyayı tanımasına yardımcı olmaktadır (Cevizci, 2010, s. 109).

Anlaşılabacağı gibi çocuklar üzerinde kitapların ve edebi eserlerin faydaları ve katkıları çoktur. Çocuğun eğitilmesinde ve hayata hazırlamada, toplumsal yaşam içinde yer edinebilmesini sağlamada edebiyata görev düşmektedir. Bu görevi yerine getirirken de bunu estetik bir zevkle yoğurup vermekte, böylece çocukların da kendi dünyalarına yakın bu kitaplarla eğlenmesi ve güzel vakit geçirmesi sağlanmaktadır.

Çocuk edebiyatı alanında kitap yazan ve bu konuda başarılı sanatçılardan biri de Miyase Sertbarut'tur. Sertbarut, çocuklara yönelik farklı türlerde eserler vermiş, çocukların masalla, öyküyle ve romanla buluşmasına olanak tanımıştır. Çocuk kitaplarının çoğunda olduğu gibi Sertbarut'un kitaplarında da kahramanlar çocuklar olmuş, böylece okuyucu olan çocukların kitaplara kendini daha yakın hissetmesine ve olayların içerisinde kendisini de bulabilmesine imkân sağlanmıştır. Kitapları okuyup kendini baş kahraman olan çocuğun yerine koyan okuyucuların da bu sayede empati gücü gelişebilmektedir. Bu çalışmada Sertbarut'un eserlerinde çocukların eğitime katkı sağlayacak temalar bulunmuş ve incelenmiştir. Kitaplarının içerisine olayın akışıyla beraber giden sevgi, yardımlaşma, başarıya ulaşabilme, arkadaşlık, dostluk, hayvanlara ve doğaya karşı sevgiyle yaklaşma gibi konularda iletiler ve temalar serpiştirilmiştir. Çocuğun eserleri okurken bu iletileri alması ise kaçınılmazdır.

Kitap okuma alışkanlığının bireylere, küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı edindirmede küçük yaşların seçilmesi her şeyde olduğu gibi temelden eğitmek ve bunu alışkanlık haline getirmenin daha kolay ve rahat olmasından ötürüdür. İyi, güzel ve çocuk ruhuna, çocuk dünyasına yakın okunan kitaplar çocukların kitaba ve okumaya karşı ilgisini de artıracaktır. Yazarımız Miyase Serbarut'un da çocukların

kitap sevmesi ve kitap okuma alışkanlığı kazanmaları konusunda katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle eserlerinin incelenmesi, eserlerinde çocuklara vereceği iletileri ve temaları irdelemenin gerekli olduğu kanısına varılmıştır. Ayrıca çocuğa değer kazandırmada; sevgi, yardımlaşma, dostluk gibi güzel ve önemli değerleri aktarmada eserleri kullanılabileceği düşünülmüştür. Böyle bir araştırma hem anne babalara, hem öğretmenlere, hem de öğrencilere kolaylık sağlayabilir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı Miyase Sertbarut'un çocuklara yönelik yazılmış masal, öykü ve roman türündeki eserlerinde çocuklara vermek istediği temaları, duyguları, iletileri incelemek; eğitime dair ve eğitimle ilgili bölümleri ve iletileri saptayarak çocuğa verilebilecek çıkarımları tespit etmektir.

Araştırmanın amacını gerçekleştirebilmesi için aşağıdaki temel sorulara cevap aranmıştır:

1. Miyase Sertbarut kimdir? Edebiyatımıza hangi yapıtlarıyla katkıda bulunmuştur?
2. Miyase Sertbarut'un masal, öykü ve romanlarında çocuklar için hangi eğitim temaları yer almaktadır?

Önem

Bireylerin ve toplumların şekillenmesinde, bireylere olumlu davranışların kazandırılmasında edebiyatın yeri büyük öneme sahiptir. Okuma, insanı geliştirir. Çocukların hayal dünyalarının zenginleşmesinde, iyi bir Türkçe ile yazılmış kitaplar faydalı olmaktadır. Çocukların kitap okuması kelime hazinelerini de geliştirecektir.

Bireyin gelişiminde iyi yazılmış, faydalı bilgiler veren kitapların seçimi önemlidir. Bu araştırma, Miyase Sertbarut'un çocuklar için yazmış olduğu eserlerinde hangi değerlere yer verdiğini, hangi temaları işlediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Böylece öğretmenler ve öğrenciler yazarın eserleri hakkında daha geniş bilgiye sahip olabileceklerdir.

Varsayımlar

Araştırmanın başlıca varsayımları aşağıda sıralanmaktadır:

1. Çalışma kapsamında görüşlerine başvurulmuş eğitim uzmanları gerçek düşünceleri doğrultusundaki değerlendirmeleri yapmışlardır.
2. Miyase Sertbarut'un bu çalışmada değerlendirilmiş olan eserlerinin genel bir değerlendirme yapmak için yeterli olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada Miyase Sertbarut'un eserleri 2018 yılına kadar çocuklara yönelik olarak yazmış olduğu masal, roman ve öykülerle sınırlandırılmıştır.

1. "Miyase Sertbarut'un Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması" isimli tezde ele alınan eserlerde Miyase Sertbarut'un 2018 yılına kadar yazmış olduğu çocuk kitapları ele alınmış, tür ayrımı yapılmamıştır.
2. Yazarın 2018 yılına kadar yazmış olduğu masallar, öyküler ve romanlar çocuğa verdiği iletiler doğrultusunda incelenmiştir.
3. Eserlerindeki çocuklara kazandıracığı yararlı bilgilerin, temaların tespitine yer verilmiştir.

4. Tez; yazarın 7 masal kitabı, 9 öykü kitabı ve 17 çocuk ve ilk gençlik romanı dâhil edilerek çocuk edebiyatı alanında yazmış olduğu 33 çocuk kitabı ile sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Çocuk: “Bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan.” (TDK, 1998, s. 495)

Çocuk Edebiyatı: Usta yazarlar tarafından çocuklara yönelik hazırlanan kalıcı okuma ürünleri (Öncül, 2000, s. 247).

Tema: “Bir ders programı, bir öğretim ünitesi, bir eğitim etkinliği için temel olarak benimsenen ve yinelenen düşünce ya da konu.” (Oğuzkan, 1974, s. 167)

Eğitim: Genel hatlarıyla, toplumda bulunan genç neslin hayatlarına ve aynı zamanda onlara verilen bilgilere öğretilere dayalı olarak, belirlenen şekilde değiştirme ve dönüştürme faaliyeti (Cevizci, 2010, s. 165).

Bölüm II: Kuramsal Çerçeve

Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

Çocuk Edebiyatı kavramını oluşturan iki farklı temel kavram vardır. Bunlardan ilki “edebiyat”, ikincisi ise “çocuk” tur. Öncelikle bu kavramları tek tek açıklamamız çocuk edebiyatını algılayabilmemiz açısından faydalı olacaktır.

Uzun bir zaman boyunca “çocuk” varlığı benimsenmemiş, çocuğa ayrı bir sınıflama içinde bakılmamıştır. O, herkesin gözünde sadece “küçük bir yetişkin” gözüyle değerlendirilmiş, çocukların farklı istek ve beklentilerinin olduğu, farklı ihtiyaçlarının olduğu, ilgilerinin ve değer verdiklerinin yetişkinlerden ayrı olduğu önemsenmemiştir. Belki bu kolayca kaçmak için, belki de “çocuk” kavramının öneminin fazla olduğunun bilinmemesinden kaynaklıdır. Çocukluk ve çocuk diye bir kavram vardır ve bu kavram hatta en öncelik verilmesi ve üzerinde en çok durulması gereken bir durumdur. Çünkü geleceği oluşturanlar, küçüklükten itibaren düzgün ve sağlıklı yetiştirilip iyi bir birey haline getirilmesi gereken çocuklardır. Bir çocuğun fikirlerinin, bir yetişkinin fikirleri ile aynı olduğu düşünülemez bir durumdur. Çocuğun kendine ait bir evreni vardır ve bu evrende olan bitenler, bu evreni algılama biçimi tamamen yetişkin bir bireyden farklıdır.

Çocuk kavramının hangi anlama geldiğini Rousseau’ya kadar kimse düşünmemiştir. Çocuk kavramı üzerinde fikir yoran ve anlamak isteyen kimse çıkmamıştır (Tunç, 1987, s. 213).

Çocuk kavramı farklı kaynaklarda şöyle verilmiştir:

“Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak.”

(http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87OCUK Erişim Tarihi: 30.06.2015).

Yalçın ve Aytaş'a (2008,s. 13) göre 0-16 yaş arasındaki kişiler çocuk olarak nitelendirilebilmektedir. Fakat bu durumun çok net olmaması farklı bilim adamlarının farklı yorumda bulunmasıyla anlaşılabilir.

Çocuk: “iki yaşından erginlik çağına kadarki hayat dönemi” veya “doğumlarından 12 yaşına kadar kız ve erkeklerin ortak adı” (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1968, s. 11) olarak tanımlanmaktadır.

Edebiyatın tanımı ise şu şekillerde verilmektedir:

Arapça edeb kelimesinden türetilmiş olan edebiyat sözcüğü ilk kez Şinasi tarafından şu anki manasıyla kullanılmıştır (Özkırımlı, 1990, s. 329). Tanımları şöyledir:

- 1) Duygu ve fikirlerin etkili bir şekilde anlatıldığı söz sanatı olarak söz edilebilir.
- 2) Aynı zamanda bu söz sanatının yöntemlerini ve kurallarını irdeleyen araştıran bilgi dalı.
- 3) Sanat değeri olan, yazılı ve sözlü ürünlerin tümü (Kültür Ansiklopedisi, 2005).

Düşünce, duygu ve hayallerin sözlü ve yazılı olarak anlatımına edebiyat denilmektedir (Kıbrıs, 2006, s. 3).

Edebiyatın kökeni zaten “edeb, terbiye”dir. Bu anlamlara baktığımız zaman edebiyatın eğitimle bir ilgisi olduğunu görebilmekteyiz. Çünkü eğitimin içinde de terbiye etme durumu söz konusudur. Edebiyat içine alınan her türlü eser, eserle baş başa kalan birey için bir eğitim aracı olarak kullanılmış olacaktır. Birey, hem estetik duygularla yazılmış bu eseri okuduğunda bireye estetik duygular aşılacak hem de yeni bilgiler edinip eğitilmiş de olacaktır.

Kitaplar, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmaktadır. Aynı zamanda dil bilinci de aşılacaktır. Bundan yola çıkarak kitapların çocukların gelişim sürecinde etkili olduğu söylenmektedir (Sever, 2013, s. 32).

Sever'e (2013) göre her yaş grubundaki çocuk için edebiyat ve edebi zevkle yazılmış kitaplar, çocuğun eğitilmesi konusunda faydalıdır. 0-2 yaş grubu çocukların özellikle oyuna ihtiyaçları vardır. Oyun ihtiyaçları yerine geçebilecek olan kitaplar, bu yaştaki çocukların oyuncakları gibidir. Onlarla birlikte görsel ve dilsel bakımdan doyuma ulaşabileceklerdir. Dil gelişiminin en hızlı ve kritik dönemi olan 2-4 yaş arası çocuklar, kitaplardan öğrendikleri yeni kavram ve isimlerle çevresini tanıma, bunları anlamlandırma ve yeni kavramları birbiriyle ilişkilendirme hususunda önemli bilgiler edinmiş olacaktır. 4-6 yaş arasındaki çocuklar için edebi türdeki yazılar ve kitaplar çocukların hayallerini kurduğu olayları canlandırma konusunda son derece önemli bir görev üstlenmiş olacaktır. Bu sayede Türkçemizin güzellikleriyle karşılaşırken ve dilimizi kullanma becerisine kavuşurken hayallerinde oluşturdukları olay ve maceralara da ulaşabileceklerdir. İlköğretim çağındaki çocuklar için ise edebiyat, çocuğun anadiline karşı olan sevgisi ve anadili kullanma yeteneği açısından önem taşımaktadır.

Gökşen'e (1985) göre çocuklara yönelik yazılan eserlerin çocukta sanat duygusunu hissettirecek şekilde yazılması ve estetik zevk vermesi gerekmektedir.

Yalçın ve Aytaş'a (2008) göre çocukluk döneminin ilk zamanından başlayıp bütün çocukluk dönemini kapsayan edebiyat eserleri çocuk edebiyatı içerisindedir.

Şirin (2007)'e göre çocuk edebiyatı çocuğun sanat yönünden gelişmesini sağlarken onu aynı zamanda yetişkinliğe hazırlamayı amaçlayan bir edebiyattır. Çocuk edebiyatı eserlerinin samimi ve sade bir dille işlenmesi gerekmektedir.

Çocukların duygu ve düşünsel evrenini destekleyen sözlü ve yazılı eserlerin bütününe içine almaktadır (Güleryüz, 2006, s. 33).

Ciravoğlu'na (2000) göre çocukların dünyasına yönelik olan farklı türlerde hazırlanmış sözlü ve yazılı eserler çocuk edebiyatı kapsamına girebilmektedir.

“Çocuk edebiyatı, çocuğun kabuller dünyasında benzeştiğine veya benzeşmesi gerektiğine hükmederek, duygu, düşünce ve hayal bakımından okumaya veya dinlemeye layık saydığı metinler dünyasıdır.” (Zengin ve Zengin, 2009, s. 77)

Sever’e (2008) göre çocuklara yönelik yazılan eserler, bir topluluğun veya bir kesimin fikirlerini empoze etmeye çalışmamalı, belli bir düşünceyi çocuğa kitaptan aşılacak için yazılmış olmamalıdır. Belli bir düşünceyi veya belli kesimin ilkelerini çocuğa aktarmak isteyen kitaplar, çocuğa faydadan çok zarar verir. Bu şekilde oluşturulmuş olan yazınlar ile çocuğa olumlu bir katkı yapılamaz, aksine çocukların kitaplardan uzaklaşmasına bile neden olabilir. Dil gelişimine de doğrudan bir katkısı olmayan bu eserler yerine, çocuğa göre ve çocuğa yönelik eserler hazırlanmalı ve bunlar okutulmalıdır.

Çocuğa görelilik ilkesi; çocuğun hayata ve bireylere karşı tecrübe edinmesini sağlamak amacıyla yazılan metinlerin çocuğun anlayacağı şekilde ifade edilmesi, metinlerin direkt olarak öğretici olmasındansa sezdirerek bilgiye ulaşmasını sağlamaktır (Çer, 2016, ss. 1401-1402).

Şirin’e (2007, s. 14) göre çocuk edebiyatını diğer edebiyat dallarından ayıran durum, çocuk edebiyatında yazılan eserlerin duru bir dille, samimi bir anlatımla yazılması ve konusudur. Çocuğu farklı bir şekilde kabul etmemiz sebebiyle çocuk edebiyatını ayırmamız mümkün olmaktadır.

Çocuk edebiyatı, çocukların duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştiren, onları bazen eğlendirip bazen eğiten ve düşünmelerini sağlayan, bazen ise bir oyun gibi kullanmalarına yol açan hem yazılı hem de sözlü ürünlerden oluşmaktadır. Çocuk, bu edebiyat vasıtasıyla hayal dünyasında farklı yerlere kolayca gidebilecek, farklı yaşamlar tanıyabilecektir. Bunlara şahit olurken de seçtiği yol her zaman daha eğlenceli ve daha tercih edilesi bir yöntem olacaktır. Hayal dünyasının gelişmesiyle birlikte hayata bakış açısı da

genişleyecek, farklı açılardan yaşamı adeta seyredencesine olaylara şahit olacaktır. Düşüncesinin oluşum aşamasında çocuk edebiyatı alanında yazılmış olan kitaplarla, zihninde canlandığı olgular ve durumlar çocukla birlikte yeşerip küçük bir fidandan büyük bir ağaca dönüşecektir. Söz konusu durumu yaşarken ve aklında canlandırırken hem kitaplar vasıtasıyla bir yandan eğitilmiş, bir yandan hayata hazırlık yapmış olacaktır.

Dilidüzgün'e (2006, s. 44) göre çocuklara yönelik, onlara hitap edecek şekilde yazılan ve çocuğun sosyal, dil ve kişilik gelişimini de göz önünde bulundurularak yazılan eserler çocuk edebiyatı dâhilinde toplanabilmektedir.

Çocuk edebiyatı üzerine çeşitli tartışmalar yapılagelmiştir. Yıllardır çocuklar için ayrı bir edebiyatın olup olmaması gerekliliği konusu tartışılmaktadır. Bazı araştırmacılar, çocuk için ayrı bir edebiyatın var olmasının gereksiz ve mantıksız olduğu görüşünü savunmaktadırlar. Bu savı destekleyenlere göre, yazılmış olan tüm eserler çocuklar tarafından da okunup anlaşılabilir. Anlaşılabilmesini sağlamak için de büyüklere hitap eden eserleri daha basit hale getirip ve dilini sadeleştirip çocukların önüne sunulabileceğini düşünmüşlerdir. Çocuk için ayrı bir edebiyat yapmanın, farklı kitaplar yazmanın gerekli olmadığını savunurlar. Çünkü onlara göre çocuklar, küçük birer yetişkindir ve bundan dolayı da şimdiden yetişkin olmanın gerektirdiklerini yapmalıdırlar. Sözgelimi yetişkinler ile çocukların aynı kefeye konması demektir bu.

Enginün (1987) "Çocuk edebiyatına toplu bir bakış" adlı makalesinde edebiyat ayrımı yapılmaması gerektiğini düşünmektedir. Çocuk edebiyatı, kadın edebiyatı gibi bölünmeler yapıldığında kısa süreli olacağını düşünmektedir. Bir süre geçtikten sonra unutulacağı şeklinde açıklamaktadır.

Çocuk edebiyatı kavramının olması gerekliliğini savunan araştırmacılar ise, çocukların tamamen yetişkin bireylerden ayrı tutulması gerektiğini ve onlarla bir düşünülmemesi

gerektiğine inanırlar. Bu nedenle de çocuklara yönelik farklı eserler ve kitaplar yazılması gerektiğini desteklemişlerdir. Çünkü çocuk, yetişkinlerden zihinsel, duyuşsal ve dilsel manada tamamen ayrılırlar ve onları aynı kategoriye sığdırmanın mümkün olamayacağı fikrine katılırlar. Aynı yerde düşünilemeyen bu iki kavram için de farklı edebiyat yapmaktan daha normal bir durum olamaz şeklinde bir fikre sahiptirler. Sözelimi, bir çocuğun bir kavramı veya bir durumu algılama biçimi kesinlikle yetişkin ile aynı olamaz ve bundan ötürü de aynı eser, çocuk ve yetişkine okutulamaz şeklinde bir görüş ifade etmişlerdir.

Çocuğun dünyası ve algılama şekli yetişkin bireylerden ayrı olduğu için çocuğa göre bir edebiyat olma gerekliliği vardır. Bunun için çocuk edebiyatı şeklinde bir ayırım olmalıdır. O edebiyatın içinde bulunan eserlerin de kalite yönünden iyi olması gerekmektedir (Nas, 2004, s. 38).

Elbette ki çocuğa göre yazılacak olan eserler de diğer tüm edebiyat ürünleri gibi kaliteli ve değerli olmalıdır. Sadece çocuklara hitap edilecek diye bu edebiyat türünde yazılacak eserler basit hale getirilmemeli, niteliği düşürülmemelidir.

Kimi araştırmacılar ise böyle bir ayırımın olmasının zor olduğu, çünkü ayırımın her zaman doğru sonuçlara götürmeyeceği, bunun bir çizgiyle ayrılamayacağını ifade etmişlerdir.

Meriç (1987) “Çocuk edebiyatı” başlıklı makalesinde ise çocuk edebiyatı ile diğer edebiyatları ayıran belirli bir sınır olmadığını izah etmektedir. Çocukların, çocuklar için yazılmış kitapları okuduğu ve okuyabileceği gibi bazı yetişkinler için yazılmış olan kitapları da anlayıp okuyabileceğini, bu tür kitapları tercih edebileceklerini ve bundan dolayı da bu edebiyat ayırımının izahının zor olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca çocuklara yönelik kitap yazmış olanların çocuk psikolojisini anlayanlar insanlardan mı oluştuğu konusunda soru işaretleri belirlediğinden bahsetmiş ve bu konunun önemine de değinmiştir.

Şirin'e (1987) göre ise büyükler için yapılan edebiyat ile oluşturulmuş kitapların içinde "çocuğa görelilik" ilkesine uygun değerler var ise bu kitaplar çocuklar tarafından da okunabilir. Buna benzer olarak, çocuk için yazılmış olan çocuk edebiyatına ait olan bir kitap da büyükler tarafından beğenilmelidir. Yani aslında bu aşamada iç içe geçmiş iki edebiyat kavramından söz edilebilir. Bir yandan da ayrımın tam olarak yapılamayacağı sonucuna varılabilmektedir.

Edebiyatta keskin çizgilerle ayrım yapılamayacağı, bu iki görüş ile de ortaya çıkmaktadır. Evet, çocuk için "çocuğa göre" ilkesinden hareketle yazılan kitaplar, çocuk edebiyatı mahiyetinde alınabilmektedir. Fakat bu şekilde yazılmış olan kitaplar da büyüklerin hayatından tamamen ayrı düşünülemez. Aynı şekilde, büyükler için yazılan hiçbir kitap çocuklar tarafından okunamaz şeklinde kesin bir dille yargıya varılamamakta, bu da ayrımı zorlaştırmaktadır.

Alpöge'ye (2005) göre çocuklara yönelik yazılan tüm kitapların yetişkinler tarafından da okunabilmesi gerekir.

Çocuk edebiyatı içerisinde bulunan eserlerin sadece çocuklar tarafından değil yetişkinler tarafından da beğenilerek okunması gerekir. Her ne kadar öncelikli olanlar çocuklar ise de yetişkinler de okuyabilmelidir. Çocuk edebiyatına dâhil olan metin ve eserlerde dilin güzel şekilde işlenmesi şarttır (Karatay, 2007, s. 465).

Şirin (1986) "Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış" başlıklı makalesinde çocuk için kitap yazılmasını düşünen ve çocuklar için farklı bir edebiyat kurulması gerektiğini belirten ilk ülkenin İngiltere olduğunu ifade etmiştir. 18. yüzyılda İngiltere'de bu şekilde bir düşünce ortaya çıktığında ilk tepki veren kurum kilise olmuştur. Eğitim veren bazı kişiler de kilisenin bu fikrine destek çıkınca iş sarpa sarmış ve tamamen tepki toplamaya başlamıştır. Boş düşüncelerle çocukların beyninin doldurulacağı insanlar içinde yayılınca, aileler de doğal

olarak korkmuş, bu duruma karşı çıkmışlar ve çocuklarını kitaplardan uzak tutmaya gayret göstermişlerdir.

Ülkemize bakacak olursak Türkiye’de çocuk edebiyatı daha sonra tanınmış ve uygulanmaya başlamıştır. Özellikle ülkemizde Tanzimat dönemi ve sonrasında çocuk edebiyatımız bugünkü halini almıştır.

Güleç ve Geçgel (2012, s. 2)’e göre ülkemizde çocuk edebiyatına yönelik ilk eserler Tanzimat dönemindeki çevirilerdir. Cumhuriyet öncesinde çocukların okuyabilmesi için ve onlara göre eserlerin sayısı çok azdır.

Çocuk Edebiyatında Masal

Çocuk edebiyatı, çocukların duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştiren, onları bazen eğlendiren bazen eğiten, eğlendirirken öğreten, bazen oyun aracı olarak kullanılan hem yazılı hem sözlü ürünlerden meydana gelmektedir.

Çocuk edebiyatı, öncelikle sözlü ürünlerle başlamıştır. Küçük yaşta iken ailesinden masallar dinlemekte ve hayatı bu şekilde tanımaya başlamaktadırlar. Farklı duyguları, farklı fikirlerin varlığını bu edebi türle fark ederler. Bildiği yaşamın dışında da yaşamların olduğunu ancak masallar aracılığıyla ilk olarak öğrenmektedirler. Böylece masallar, çocuğun hem dünyayı tanımaya başlamasına katkı sağlar, hem de farklı hislerin çocukta oluşmasına ve çocuğun bu his ve fikirlerin ayırdına varmasına imkân tanımaktadır. Bunun dışında, varlığını sürdürmekte ve sürdüreceği olan ülkesinin ve o ülkede yaşayan ulusun geçmişten beri süregelen davranışlarını ve inanış haline gelen düşünceleri kavramasına yardımcı olmaktadır.

Tezel (1987) “Türk masalları” başlıklı çalışmasında, “masal” kelimesinin kökenine değinmiştir:

'Mesel', halk dilinde meşhur olan, adap ve öğütleri anlatan söz demektir. 'Darbı mesel' atalardan kalma hikmetler, ibretler sözler anlamındadır. Buna göre, 'masal' Arapça bir kelime olan 'mesel' den çıkmıştır (Tezel, 1987, s. 134).

Zengin ve Zengin(2009, s. 184)'e göre ulusların yaşayışlarını, geleneklerini, yiğitlik hikâyelerini anlatan eserler masal olarak belirtilmektedir. Masallar, olağan dışı durumları aktarmaktadır.

Masallarda geçen olayların nerede ve ne zaman geçtiği tam olarak bilinmemektedir. Masalda geçen olaylar da olağanüstü olaylardır. Bunlar masalı, diğer türlerden ayıran önemli özelliklerdir (Oğuzkan, 1974, s. 25).

Çocuklar masalları okurken sınırsız şekilde yaratıcılıklarını kullanabilmektedirler. Bu da çocukların hayal dünyasını geliştirdiği için önem arz etmektedir (Güleryüz, 2006, s. 198).

Masallarda 'evvel zaman içinde' terimi kullanılıp zamanın tam olarak belli olmadığı ifade edilmektedir. Olağanüstü olaylar yer ve zaman tam olarak belirtilmeden anlatılmaktadır (Şirin, 1987, s. 157).

Ağızdan ağıza aktararak gelen sözlü edebiyat ürünü olarak nesillerden nesile geçen masallar; yazılı edebiyat döneminde de yazılı hale getirilerek daha da kalıcı olmuştur (Kıbrıs, 2006, s. 49).

Peri, cin, dev gibi olağanüstü kahramanların yer aldığı, sıklıkla da tekerlemeyle başlayan, ağızdan ağıza söylenerek aktarılan halk hikâyelerine masal denmektedir (Püsküllüoğlu, 2009, s. 81).

Gerçek hayatta olmayan olayların, kişilerin, zamanın ve yerin birlikte kullanılarak oluşturulan sözlü halk öykülerine masal denmektedir (Erşahin, 2005, s. 181).

Masallar bahsedildiği gibi olağanüstü olayları konu edinmektedir ve konularında sınırsız bir güç kullanılan edebi tür olmasından dolayı da çocuklar tarafından büyük bir ilgiyle karşılanmaktadır. Çocukların, hayal kurma becerilerini geliştirmeleri onların gelecekteki yaşamlarında başarılı olmalarına katkı sunabilecektir. Masallar aracılığıyla da çocuk, sonsuz hayal kurma yeteneğine kavuşabilmektedir. Çünkü yaşamak isteyip de yaşamadığı, yaşayamayacağı veya hiç yapamayacağı durumlara masallar aracılığıyla kavuşabilmektedirler. Yaşamlarında yapamadıkları durumları yaşarcasına masalda bulabilir ve o olağanüstü kahramanların olduğu olağanüstü dünyalarda uçsuz bucaksız kaybolabilirler. Bu nedendir ki çocuklar için masal son derece önem taşımaktadır.

Masallarda mitlerden etkilenme durumu söz konusudur. Ögel'e (1993) göre Mythe veya mythus adı ile bilinen efsaneleri inceleyen bilim dalına mitoloji denilmektedir.

Şirin'e (2006) göre masal türünü çocukların bu kadar sevip benimsemesinin altında yatan sebep, masalda anlatılan olayların ve olağanüstü durumların çocukların rüyalarına benzemesinden dolayıdır. Çocuk, masalın içinde gördüğü rüyalarını ve hayattaki gerçeği iç içe geçmiş şekilde rahatlıkla bulabilmektedir. Bunun yanında çocuklar, ebedi düş kurma gücüne sahiptirler. Gerçekte bulamadığı durumları ve anları masalda istedikleri gibi bularak bunları yaşarmışçasına olayın içine girdiklerinden dolayı masalları sevmektedirler. Çünkü çocuklar masallarla istedikleri hayata kavuşabilmektedir.

“Bazı yaşlarda çocukların büyük bir alaka duydukları masallar, olağanüstü olayları anlatan, zaman ve yer kavramı belirli olmayan edebi eserlerdir. Bu tür, gerçekte sözlü edebiyatın mahsulüdür.”(Demiray, 1973, s. 21)

Tezel'e (1987) göre mani, bilmece gibi edebiyat türlerindense çocukların en çok ilgi duydukları ve merak ettikleri edebi tür masaldır. Ailelerden dinlenen masallar, geçmişten beri çocuklar tarafından fazlasıyla sevilmiştir. Masallarda tam olarak bir yer ve zaman

mefhumu yoktur. Masalın başında verilen tekerlemelerde de bunlar bariz olarak görülmektedir. “Evvel zaman içinde...” şeklinde verilen tekerlemede de gördüğümüz gibi masallarda belirli bir zamandan bahsetmek mümkün değildir.

Günay (1987) “Türk masallarının hususiyetleri” adlı yazısında sözlü anlatım ürünlerindeki en dikkat çekici olan ürünün masal olduğunu belirtmiştir. Masalların, gerçekte ve hayalde olanların bir karması niteliğinde bir anlatım türü olduğundan bahsetmiştir.

Bireylerin doğayla savaş halinde olduğu dönemler, olağanüstü durumlarla birleşerek masallar oluşmuştur. Bundan dolayıdır ki masallarda eski geleneklerle, törelerle de karşılaşmaktadır (Karatay, 2007, s. 468).

Dilidüzgün’e (2003) göre masallarda anlatılanlar hayatta meydana gelen veya gelebilecek olan olayların sadeleştirilmiş ve önümüze sunulmuş halleridir. Kişiler, bu masallar aracılığıyla hayatta karşılaşılabilecek durumlar konusunda tecrübe sahibi olurlar ve bu konuda da yardımcı birer araçtır. Tüm masallarda yoksul-zengin, iyi-kötü, güçlü-güçsüz ve buna benzer zıtlıklar söz konusudur ve insanların önüne bunlar sunulur. Böylece çocuğu hem bunlarla tanıştırmış hem de hayata hazırlamış olmaktadır.

Masal, bu yönleriyle hayata yeni katılmış ve bu hayatı tanımak için büyük çaba sarf eden çocukların en merakla ve zevkle okudukları edebi türdür. Merak edilen durumlar, öğrenmeyi ve okumayı daha da istekli hale getirmektedir. Zaten öğrenmek ve okumak, merak duygusu ile var olan ve gelişen bir durumdur. Çocuk, merak ettikçe bu duygusundan ötürü okuma hevesi daha çok artar. Bir çocuk, merak ettiği bir durum hakkında yazılmış olan kitapları ve o türde yazılmış metinleri okumak istemektedir. Bilgi sahibi olmak istediği zamanlarda ise akıcı yazılmış, hayallerine hitap eden, anlaşılır ve belki de biraz da olsa olağanüstü durumların ortaya serildiği metinleri okumak ve bu şekilde bilgilenmek, bilgilerine bilgi katmak istemektedir. İşte bu durumda karşımıza masal çıkmaktadır. Merak uyandıran

şahıslarıyla, ilgi çeken ve çocuğun her açıdan bilgilenmesini sağlayan konularıyla, sağlam kurgularıyla ve kolay anlaşılabilir diliyle masallar, çocuklar için deyim yerindeyse biçilmiş kaftan gibidir de denilebilir.

“Masalın gizemli havası, olağanüstülüklerle dolu olması çocuğa onun dünyasına yakın bir dünya sunmaktadır.”(Serin ve Baş 2011, s. 746)

Masal Türleri

Geçgel ve Güleç (2012, s. 52) Boratav'ın (1982) uluslararası masal katalogunda masalların şu şekilde ayrılmış olduğunu belirtmişlerdir:

1. Hayvan Masalları,
2. Asıl Masallar (olağanüstü masallar ve gerçekçi masallar),
3. Güldürücü fıkralar, nükteli hikâyeler
4. Zincirlemeli Masallar

Geçgel ve Güleç'e (2012, s. 57) göre birtakım insanlar masalların çocuklar için zararlı olduğunu düşünüp bunu savunurlarken kimileri için de masallar, çocuklar için fayda sağlamaktadır. Masallar zararlıdır diyen gruba göre masallardaki dev, cin, peri gibi varlıklar soyut düşünce öncesi döneminde bulunan çocukları kötülük ve şiddet içerdiğinden dolayı korkutmaktadır ve bundan dolayı da çocukların zarar görmesine sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra masal okuyan çocuklar hayal ürünü olan kitapları okuduktan sonra gerçeklikten tamamen uzaklaşmaktadır ve bu durum da çocuklara zarar vermektedir. Masallar faydalıdır diyen diğer grup ise masalda görülen zorluklar ve kötülükler kadar gerçek yaşamda da bunlarla karşılaştığını veya karşılaşılabileceği olasılığının yüksek olduğunu; fakat masalların içerisinde zorlukların yenildiği veya iyilik ve kötülük çatışmasında kötülüğün ve kötünün

mağlup olduğunu belirtmektedirler. Aynı zamanda masallar aracılığıyla çocukların hayal dünyalarının geliştiğini söyleyip bu düşünceyi desteklemişlerdir.

Çocuk masallarının nasıl olması ve hangi özellikleri barındırması gerektiği hususu konusunda Gülerüz (2006, s. 202) maddeler halinde şu şekilde değinmiştir:

1. Masalda heyecan unsurları olmalıdır.
2. Masalarda akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
3. Masalın giriş bölümü dikkat çekici olmalı, sonuç bölümünde ise amaca uygun şekilde olay sonlandırılmalıdır.
4. Masallar okuyucunun yaratıcılığını artırmalıdır.
5. Çocuklara dürüstlük, çalışkanlık gibi iyi değerleri katabilmelidir.
6. Masalarda canlılar arasındaki barış içindeki yaşam konusuna değinmelidir.
7. Masallar çocuğa yaşam sevinci vermelidir.

Maddelerden de anlaşılacağı gibi masal yazmak ve masal üretmek son derece zor ve ciddi bir iştir. Çünkü küçük yaştaki çocukların kişiliklerinin gelişme sürecinde büyük etkisi olan masal türü, çocuğa hem iyilik-kötülük, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi duyguları, kavramları net bir şekilde öğretebilmeli, hem tüm canlılara karşı sevgiyi ve tüm canlıların yaşam hakkının olduğu kavramının aşılması konusunda eğitmelidir. Bununla birlikte hayal kurma ve fikir üretme konusunda çocukları desteklerken bu sanatsal değer taşıyan eserlerin aynı zamanda akıcılığı konusunda da dikkat edilmelidir. Çünkü çocukluk, dikkatin odaklanması ile ilgili problem yaşanabilen bir dönemdir. Çocuğun sıkılmaması ve esere yönelebilmesi için masalın giriş, gelişme ve sonuç kısımlarının görevini tam manada gerçekleştirebilmesi ve

çocuğun dikkatini toparlayabilecek şekilde oluşturulması son derece gerekli ve önemli bir mevzudur.

Çocuk Edebiyatında Öykü ve Roman

Çocukların ilgiyle ve büyük bir istekle okudukları diğer türler ise hikâye ve romandır. Hikâye ve roman, çocukların gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Yaşlarına uygun olarak okumuş oldukları bu tür eserler, çocukları hem hayata hazırlamakta ve hayatı tanımalarını sağlamakta hem de farklı dünyalara kolay yoldan ulaşmalarını amaçlamaktadır.

Kara (2007, s. 148)'ya göre yaşanabilen veya hayatta yaşanabilecek olan durum ya da olayları masal türüne göre daha hayalden uzak ve hayat içerisinde yaşanma ihtimali var olacak şekilde, roman türüne göre ise daha kısa ve romandaki kahramanlardan daha az kahramanları, daha az olayı olması şartıyla anlatan yazı türüne hikâye ya da öykü denmektedir.

Geçgel ve Güleç'e (2012, s. 97) göre insanların tecrübe edinmiş yaşamışlıkları olay, mekân, kişiler ve zaman öğelerini de kullanarak anlatmış oldukları; bireylerin diğer bireylerle, çevreyle ve doğayla olan etkileşimlerinden kaynaklanan deneyimlemelerini düz yazı halinde anlattıkları türe hikâye denir. Hikâye romana göre daha az kapsamlı, daha az karmaşık ve daha kısa olan yazılardır.

Tanımlarda da görüldüğü üzere hikâye ve romanları, masaldan ayıran bir nokta vardır. Masallarda daha çok olağanüstü durumlar verilmekte, yaşanma ihtimali düşük olan hatta hiç gerçekte rastlanmayacak durumlar masalda anlatılan konu olarak verilmektedir. Masalda periler, cinler gibi gerçekte görülemeyen ve deneyimlenemeyecek durumlar üzerinde durulurken hikâye ve romanlarda bunun aksi durum söz konusu olmaktadır. Hikâye ve romanlarda verilen ve anlatılan konular, kişiler hayatta her an karşımıza çıkabilecek konu veya kişilerdir. Hayatımızın her anında denk gelebilecek olan kahramanlar ve olaylar bu

türdeki eserlerde ele alınmaktadır. Yaşamı esnasında karşısına çıkabilme olasılığı bulunan şahıslar çocukla küçük yaşta bu kitaplar sayesinde tanıştırılmış olmakta, bu da çocuğun hayata hazırlanması konusunda önemli bir görev haline gelmektedir. Çocuk, her durumu, her olayı veya tüm duyguları yaşayarak öğrenmeden önce hikâye veya roman aracılığıyla çocuğun karşısına çıkartılmakta, bu da onun ileride daha güçlü ve daha hayata hazır bir birey olmasını sağlamaktadır. Çocuk, hikâye ve romanlar aracılığıyla farklı karakterde bireylerle yüz yüze gelmektedir. Bu şekilde de eserler, yaşadığı süre boyunca karşısına çıkacağı birçok insana karşı çocuğu erken yaşta hazırlamış olacaktır.

Hikâye ve romanı birbirinden ayıran en önemli özellik, tanımlarda da bahsedilmiş olduğu gibi hikâyelerin daha kısa ve daha az kapsamlı olmasıdır. Hikâyeye göre daha uzun olan romanlarda, verilen karakterler daha ayrıntılı bir şekilde tanıtılmakta, olaylar ve durumlar ise hikâyeye göre daha net bir şekilde tasvir edilip uzunca anlatılabilmektedir. Hacim olarak da daha fazla olan romanda, hikâyeye göre öğelerin hepsi daha rahat ve detaylarıyla okuyucuya sunma konusunda zorlanmamaktadır. Karakterler uzunluğa göre daha da artabilmekte, olaylar tek yönlü değil de çok yönlü bir halde ifade edilebilmektedir.

Çocuk on bir yaşından yani somut işlemler döneminden sonra romanları okuyabilmektedir. Roman çocukların olaylara geniş bakış açısıyla bakabilme, olaylar arası ilişki kurabilme becerisi katmaktadır (Güleryüz, 2006, s. 279).

Hikâye ve roman okuyan çocukların yaşama dair deneyimleri artmaktadır. Farklı farklı insan çeşidi görüp tanımlarını sağlayan bu tür eserlerle çocukların farklı değer yargılarını da kazanması sağlanmaktadır (Oğuzkan, 2001, s. 98).

Türk edebiyatında Batılı anlamdaki ilk hikâyeler Tanzimat döneminde yazılmıştır. Ahmet Midhat Efendi'nin 25 cilt halinde yayımladığı Letaif-i Rivayat (1870-1895) serisi bu tarzda yazılan ilk örneklerdir.”(Geçgel ve Güleç, 2012, s. 98)

Çocuk hikâye ve romanları nasıl olmalıdır ve ne gibi özellikler barındırmalıdır?

Sorularını içeren maddelerini Oğuzkan (2001, s. 109) şu şekilde bahsetmektedir:

- a. Konu belirlenirken konunun; çocukların ilgi duydukları alanlara, yaşam deneyimlerine ve kavrama becerilerine uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- b. Plan çocukların fikirlerine aykırı olmamalıdır.
- c. Olayların mantıklı sonuçlarla bitmesine dikkat edilmelidir.
- Ç. Ayrıntıların gerçekçi ve somut olması gerekmektedir.
- d. Eserlerdeki kahramanların gerçeklikten uzaklaşmaması gerekmektedir.
- e. Sürükleyici bir anlatıma sahip olmalıdır.
- f. Çocukların anlayabileceği şekilde ruh çözümlemelerine yer verilmelidir.
- g. Güldürü öğeleri içermelidir ancak bunların kaba olmamasına önem verilmelidir.
- h. Okuyucunun ilgisini uyandıracak şekilde olmalıdır.
- i. Olaylardaki heyecan içerikli kısımların vurgulanması gerekmektedir.
- j. Eserin içeriğine uygun resimlere de yer verilmelidir.

Zengin ve Zengin (2009, s. 198)'e göre artık hayali değil de gerçek durumlar ilgisini çekmeye başladığı dönemde çocuk, hikâye ve roman türüne yönelmeye ve okuma konusunda bu türleri tercih etmeye başlamaktadır. Masal kadar hikâye ve roman da çocuklar tarafından sevilerek okunan ve beğenilen türlerdir. İlkokula başladığı ilk zamanlarda çocuklar tarafından hikâyeler ilgilerini çekmeye başlar fakat roman hikâyeye göre daha uzun ve daha karmaşık olduğu için sıkıcı gelebilmektedir. Ortaokul döneminde

ise romana karşı da ilgi duymaya ve bu tür kitapları da okumaya yönelmeye başlamaktadır.

Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuklar ve onların hayatları için son derece önem sahibi olan çocuk kitaplarının elbette ki bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Çocuklara yönelik yazılan her eser, çocuğa göre değildir. Kıbrıs'a (2006) göre büyüme döneminde olan çocukların eline geçecek olan bir kitap, çocukta istenmeden olumsuz sonuçlar doğurabilir. Öncelikli olarak çocukta okumaya karşı ilgi ve istek uyandırabilecek kitaplar olmalı ve bazı içerik ve biçimsel özellikleri içinde barındırabilmelidir.

Yılar'a (2007) göre çocuklar, bebeklik dönemlerinden itibaren yaşadığı hayata karşı merak içindedirler. Yakın çevrelerine karşı olan meraklarını giderirken birden fazla duyuları harekete geçmektedir. Çocukluğa geçiş aşaması yürüme ve konuşma ile olur. Konuşma döneminden önce çocuğun kitaba karşı ilgisi başlamaktadır. 1-2 yaşlardan itibaren çocuk kitaba karşı yakınlaşmaya başlar, o yaşlarda çocuğun oyun gereksinimi görevini kitaplar da sağlayabilmektedir. Kitabın içinde bulunan resimlere bakar, kitap ile temasa geçer. 2- 4 yaş dönemi içinde bulunan çocuk, çevresinde örnek almış olduğu yetişkinle birlikte kitap ile daha iç içe kalabilmekte, aynı zamanda kitaplardan dinlemiş olduğu olaylarla birlikte de dil gelişimine katkı sağlamış olmaktadır. Kitapta gelişen ve olan olayları dinlerken resimlere bakmakta, bu da yorumlama gücünü artırmaktadır. Çocuk 5 yaş döneminde iken kitapta bulunan metni tekrar tekrar dinlemek istemekte, aynı zamanda kitapta bulunan resimler yine bu dönemde ilgisini çekmektedir. Bu yaş döneminde çocuk için içeriğin farklı ve enteresan olması önemlidir fakat kitabın yine görsel kısmı da 5 yaşındaki çocuk için önem arz etmektedir. Özetle belirtecek olursak okul öncesi dönem, çocuğun kitaba karşı olan ilgi ve isteğinin oluşması için önemli bir dönemdir. Bununla birlikte bu dönemde çocuğun en

yakınında bulunan ailesine büyük sorumluluk düşmektedir. 7 yaşından itibaren ise çocuk okuma ve yazmayı öğreneceklerinden kitapları kendileri okumaya ve böylece yeni bir zevk kazanmış olmaya başlamaktadır. Bu dönemlerden itibaren okunacak olan kitap, çocuğun ilgisine göre kendisine seçtirilmelidir. Böylece çocuğun kitabı okumaya karşı isteği daha fazla olacaktır.

Çocuk kitaplarında biçim (şekil) ve içerik açısından bazı özelliklerin olması gerekmektedir.

Biçim

Biçim ya da şekil, çocuklar için son derece önem arz eden bir durumdur. Özellikle küçük yaşlardaki çocukların ilgisini çeken nesnelere, estetik açıdan ilgi çekici olan nesnelere. Her durum veya nesne gibi kitaplar da çocuğun ilgisini çekecek bir biçimde olmalı ve onların hoşuna gitmelidir. Aynı zamanda o yaşa ait özelliklerine de hitap edecek konumda olmalıdır.

Yalçın ve Aytaş'a (2008) göre kitapların şekli, rengi ve desenleri çocuğun yaratıcılığını da etkilediği için son derece önem arz etmektedir. Bu nedenle eserlerde biçime dikkat edilmelidir.

Çocuğun estetik duygu kazanmasında ve bu duyguyu geliştirmesinde küçükken karşılaştığı kitapların yeri büyüktür. Küçükken renkleri, resimleri, çizimleri ve çizimleri düzgün olan kitaplarla tanışan ve karşılaşan çocuk, estetik duyguyu içinde barındırmaya ve geliştirmeye başlayacaktır. Estetikliği öğrenip bunu zamanla geliştiren çocukta da yaratıcı düşünme gelişecek, diğer çocuklardan veya yaşlılarından daha yaratıcı bir hale bürünecektir. Tüm bu sebeplerden dolayı küçükken karşılarına çıkan kitapların biçim yönünden bazı kriterlere uygun olması gerekmektedir. Kitapta bahsi geçen içeriğin olduğu kadar kitabın biçimi de çocuklara uygun olmalıdır. Geleceğin bir bireyi olacak çocuk için, okuduğu kitabın bazı özelliklere sahip olması önemlidir.

Okunan kitabın dış görünüşüyle ilgili özellikleri genel olarak şu şekilde verilebilir: Ciltleme, boyut, resimler, kapak, yazı büyüklüğü(puntosu), kâğıt, sayfa düzeni gibi.

a. Ciltleme

Çocukların kitapları yetişkinler kadar bilinçli ve dikkatli kullanmaları çok zordur çünkü bilhassa küçük çocuklar için kitaplar bir oyuncak yerine geçmektedir. Ellerinde sürekli gezdirmektedirler ve açıp bakarken de yetişkinlerin titizlikle bakıp okuduğu gibi okumamaktadırlar, onları bir oyuncakları gibi ellerinde evirip çevirmektedirler. Bu nedenle çocuk kitaplarının sağlamlığı diğer kitaplara nazaran daha da önemlidir ve bu konuda hassas davranılmalıdır.

Ana sınıfı, ilköğretim birinci kademe sınıflarında (özellikle 1.,2.,3. sınıflar) kitapların ciltleri, çocukların sinir-kas eşgüdümü yeterince gelişmediğinden sağlam, dayanıklı ve dikişli olmalıdır (Güleryüz, 2006, s. 160).

Kıbrıs'a (2006) göre çocuklar için oyuncak görevi gören kitapların sağlam yapılması gerekmektedir. İple dikilmesi ve formalama yöntemi kullanılarak ciltlenmesi lazım gelmektedir. Sağlam yapılmayan kitaplar çocukların kitapları biriktirememesine sebep olacaktır.

Oğuzkan'a (2001) göre sağlam bir şekilde ciltlenmiş kitaplar çabucak dağılıp yıpranmayacağı için daha kalıcı olabilmekte ve çocuklar bu tür kitapları daha uzun süre tutup saklayabilmektedirler. Bir iki kez baktıktan sonra dağılan kitaplarla muhatap olan çocuklar, maalesef ki kitaplık oluşturma alışkanlığından da yoksun kalmış olmaktadır. Bu da çocuğun gelecekte kitaplardan uzaklaşıp soğumasına yol açacaktır.

b. Boyut

Çocuklar her zaman aynı tür veya aynı boyuttaki kitapları okumak istemezler, farklı büyüklükte kitaplar onu cezbetmektedir. Fakat çocuk kitapları hiçbir zaman çok küçük veya taşınamayacak şekilde çok büyük olmaması gerekir.

Çocuklar her ne kadar farklı büyüklükteki kitapları sevseler de sonuç olarak onlara uygun kitapların taşınabilir boyutta olması gerekmektedir (Sever, 1995, s. 14).

Demircan'a (2006) göre kitapların çocuklar tarafından rahat şekilde taşınabiliyor olması gerekir. 16x23 cm. boyutlarında olması normal olabilmektedir.

“Ana sınıflarında kitaplar A4(21x29), diğer sınıflarda B5 (14x21) boyutunda olabilir. Ağırlık ve hacim yönünden de çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmalıdır.” (Güleryüz, 2006, s. 160)

c. Resimler

Çocuk kitapları, çocuğun ilgisini çekmesi açısından resimli olacağı için resimlerin boyutu, yeri ve durumu da önem arz etmektedir. Zengin ve Zengin (2009, ss. 150-151) “Resimle İlgili Kriterler” başlığı altında şöyle maddelerle olması gerekenleri sıralamışlardır:

1. Resimler, çizgi yönünden açık, net ve düzgün seçilmelidir
2. Kitap, boyama kitabı ise çizgiler net, oldukça kalın, renkler parlak seçilmelidir.
3. Resimler masala uygun olmalıdır.
4. Yazıyla anlatılanlara açıklık getirmek üzere resim, ya da çizim eklenecekse, bunların gerçekten metni açıklayıcı olması gerekir.

5. Resimler estetik açıdan güzel olmalıdır.

6. Resimlerin renkli olmaları tercih edilmelidir.

ç. Kapak

Bir kitabın kapağı da her yaştaki insan için olduğu gibi çocuklar için de önemlidir. İnsanlar kitapların önce kapaklarına bakıp sonra kitaba yaklaşmaktadırlar. İlk olarak kapak dikkat çeker. Bu nedenle kitapta kapak unsuru son derece üzerinde durulması gereken bir unsurdur. Kapak dikkat çekici olmalı, aynı zamanda kitabın içeriğiyle ilişkili olup kitap hakkında ipucu verecek şekilde düzenlenmiş olmalıdır.

Kıbrıs'a (2006) göre çocuk kitaplarının kapakları tüm yaştaki çocuklar için hem ilgi çekici olmalı hem de kitabın içeriğine uygun olması gerekmektedir.

Kitapta kapak unsuru mühim bir durumdur. Kapaktaki renklerin soluk yapıldığı, ilgi çekmeyen, anlaşılması güç olan veya sağlam olmayan kitaplar çocukların merakını uyandırmaz ve bundan ötürü belki de içeriği iyi ve faydalı olacak bir kitap çocuk tarafından keşfedilemez. Bu sebeplerden dolayı, kitap kapağı hazırlanırken son derece dikkat edilmeli ve uzaktan bile olsa çocuğun heyecanlanmasını sağlayıp kitapla buluşmasına yardım edecek nitelikte olmalıdır.

d. Yazı Büyüklüğü(puntosu)

Kitaplarda kullanılan yazının büyüklüğü, kitabı okuyacak çocukların yaşlarına göre değişiklik göstermektedir. Yaşlara göre farklı büyüklükte yazılan kitaplar, çocuklar için daha sağlıklı sonuçlar oluşturabilmektedir.

Çocuğun yaşı arttıkça o yaşa hitaben yazılmış olan kitapların yazı büyüklükleri yani puntoları küçülmektedir. Kısaca söyleyecek olursak yaş ve yazı büyüklüğü ters orantılıdır.

e. Kâğıt

Çocuk kitaplarında kâğıt olarak mat, dayanıklı, birinci veya ikinci hamur daha çok seçilmelidir. Kaliteli kâğıt kullanımı önemlidir. Kötü baskılı kitaplar çocukları okuma isteksizliğine itebilir (Sever, 1995, s. 14).

Kâğıtların kaliteli olması, kitabın ömrünü uzatmaktadır. Ömrü uzun olan kitap demek, çocuğun elinde daha çok gezen, duran ve okunan kitap demektir. Uzun ömürlü kitaplar, çocukların da kitap sevgisinin uzun ömürlü olması demektir. Çarçabuk yıpranan veya yırtılan kâğıt ve sayfalara sahip bir kitap, çocuğu kitaplardan uzaklaştırır, soğumasına bile sebep olabilmektedir. Bu nedenle kitapların kaliteli kâğıtlardan hazırlanması da önemli ve başlıca unsurlardan bir tanesidir.

f. Sayfa Düzeni

Kitaplarının sayfalarının düzenli bir şekilde hazırlanmış olması da kitapların fiziksel açıdan önemli maddelerinden bir tanesidir. Sayfalar, belirli bir düzene göre hazırlanmalıdır. Sayfa düzenlemesine mizampaj da denmektedir.

Oğuzkan'a (2001) göre, çocuklar için yazılmış olan eserlerin sayfalarının kenarlarında fazla boşluk bırakılıp hazırlanmalı, ilkokul öğrencilerine yönelik olarak yazılmış kitaplarda ise paragraflar uzun değil de kısa kısa yazılmış olması gerekmektedir.

İlgili Araştırmalar

Yakar (2018), Miyase Sertbarut'u da dâhil etmiş olduğu araştırmasında okullarda belirlenen edebi türlerin çocukların üzerinde nasıl bir etki bıraktığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmanın yöntemi literatür taramasıdır. Araştırmada toplam on kitap incelenmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen çocuk kitaplarının çocukların kişisel gelişimini ve karakterlerini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Tıgılı (2014), “Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Öğelerine Göre İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi çalışmasında Miyase Sertbarut'un çocuk kitapları çocuk edebiyatı genel ilkelerine göre temel öğeleri olan konu, ileti, kişiler, çevre, dil ve anlatım unsurları yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yazarın 7 masal kitabı, 9 öykü kitabı ve 9 romanı olmak üzere 25 kitabı incelenmiştir. Araştırmanın yöntemi betimsel analiz yöntemidir. Araştırma sonucunda, Miyase Sertbarut'un eserlerinin çocuk edebiyatı temel öğeleri açısından gerekli özelliklere uygun olduğu ve okuyuculara olumlu yönde katkı sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

İskender (2017), “Distopik Romanların Gençlik Edebiyatındaki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme” adlı makalesinde distopik romanların gençlik edebiyatı alanındaki öneminin değerlendirilmesi üzerine çalışmıştır. Bu çalışma için biri Miyase Sertbarut'un “ Kapiland'ın Kobayları” adlı romanı olmak üzere iki roman üzerinde araştırmasını yapmıştır. Bu romanlarda bulunan distopik unsurlar incelenmiştir. Bu araştırmanın yöntemi nitel araştırma olan literatür taramasıdır. Araştırmada incelenen kitapların distopik unsurlar içermesine rağmen tam olarak distopik bir dünyayı yansıtmadığı sonucuna varılmıştır. Kapiland'ın Kobayları romanında propagandalar, zihni kontrol etmeler ve toplum düzenine uyum sağlama temaları göze çarpmıştır. Bu açıdan romanın, okuyucularına toplumsal hayatın içindeki zorluklara çözümler üretmelerine katkı sağlayacağı görülmüştür.

Aktaş (2016), “Çağdaş Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarında Model Olarak Sunulan Çocuk ve Ebeveyn Tipleri” adlı makale çalışmasında içerisinde Miyase Sertbarut’un “Yalancı Portakal” öyküsünün ve “Çöp Plaza” romanının da bulunduğu ve örneklem yoluyla seçilen on eserdeki çocuk ve ebeveyn tiplerini incelemiştir. Çalışmanın amacı çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatı vasıtası ile topluma rol model olarak aktarılan çocuk ve ebeveyn tiplerini araştırmaktır. Çalışmada betimsel doküman incelemeye dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda incelenen kitaplardaki çocuk ve ebeveyn tiplerinin benzer özellikler taşıdığı sonucuna varılmıştır. Çocukların genel olarak merak eden, öğrenmeye istekli, kitap okumayı seven, hayvan ve doğa sevgisi olan tipler olarak belirlenmiş ve bunların okuyucu olan çocuklara olumlu yönde etkileyeceği ifade edilmiştir. Eserlerdeki ebeveyn tiplerinin de genelde geleneksel ve koruyucu anne baba tipleri olduğu belirlenmiştir.

Türkyılmaz (2012) ise, “Gençlik Romanlarının Okuma Becerisine Etkisi ve Değerler Aktarımı Bakımından İncelenmesi” adlı doktora tezinde gençlik romanlarının okumaya karşı tutuma, okuma hızına ve okuduğunu anlamaya olan olumlu ve olumsuz yansımalarını belirlemek amacıyla on gençlik romanı üzerinde araştırmasını yürütmüştür. Seçilen gençlik romanlarından bir tanesi de Miyase Sertbarut’un yazmış olduğu “Kapiland’ın Kobayları” adlı romanıdır. Araştırmanın bir diğer amacı ise gençlik romanlarının değerler aktarımı konusundaki etkisini incelemek olmuştur. Araştırmada nitel ve nicel araştırma teknikleri kullanılmış olup ön test ve son test deney ve kontrol gruplu deneysel desen uygulanmıştır. Nitel araştırma tekniklerinden de betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucunda deney gruplarının okuma hızlarının, okuduklarını anlama düzeylerinin artmış olduğu belirlenmiştir. Ayrıca romanlarda şu değerlerin fazla işlenmiş olduğu bulunmuştur: sevgi, dürüstlük, hoşgörü, aileye önem verme.

Özgül (2011), “Miyase Sertbarut’un “Kapiland’ın Kobayları” Adlı Yapıtıyla Christine Nöstlinger’in “Kim Takar Salatalık Kral’ı” Adlı Yapıtının Karakter Çerçevesi Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmasında biri Türkiye biri Almanya’da bulunan çocuklara yönelik yazılmış olan bu çocuk kitaplarının karakter bakımından karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmanın amacı, farklı kültürlerde yazılmış olan eserleri karakter çerçevesi açısından incelemektir. Kullanılan bu karakterlerin çocuklar üzerinde okuma, anlama açısından etkilerine bakmak çalışmanın amaçları arasındadır. Çalışmanın yöntemi betimsel çözümleme tekniğidir. Araştırmanın sonucunda, farklı kültürlere ait olmasına rağmen bu iki eserdeki karakterlerin davranışlarının birbirine benzediği ortaya çıkmıştır. Her iki eserdeki karakterler de genel olarak düşünen, sorgulayan bireyler olarak görülmüştür.

Gazioğlu (2015), “İlk Gençlik Edebiyatı” adlı yüksek lisans tezinde ilk gençlik, ilk gençlik edebiyatı konularını araştırmasına konu etmiştir. Bu amaçla çalışmasında Miyase Sertbarut’un Kapiland’ın Kobayları adlı romanı dâhil olmak üzere toplam yedi eseri incelemiş, daha sonra Balıkesir ilinde bulunan toplam doksan altı lise öğrencisine anket uygulaması yapmıştır. Çalışmada kullandığı yöntem literatür taramasıdır. Araştırmanın sonucunda ilk gençlik dönemine seslenebilen eser türleri olarak en çok roman ve öykülerin olduğu kanısına varılmıştır. Eserlerde özellikle ilginç ve dikkat çekici konuların seçildiği belirlenmiş, kelime seçiminde ve anlatımda okuyucunun yaşına hitap edilebildiği görülmüştür.

Williams (2016) yapmış olduğu çalışmasında çocuk edebiyatında karakter eğitimi üzerinde durmuştur. İki okuldan iki öğretmenin derslerini takip ederek çalışmasını tamamlamıştır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırmadır. Betimsel analiz yöntemini kullanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin derslerinde öğrencilerine güvenli bir ortam sunmaları önem taşımıştır. Öğrencilerin kendilerini değerli ve kabul edilmiş hissetmesi düşüncelerini,

görüşlerini rahatlıkla açıklamalarına yardımcı olmuştur. Bu araştırmanın sonucunda, çocuk edebiyatı eserleriyle karakter eğitimi verilmesinin özellikle öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerinin okul içinde ve dışındaki yaşamları ve kültürel yapıları hakkında bilgi kazanabilmiştir.

Yüksel (2014), “Miyase Sertbarut’un Eserlerinde Çocuk ve Gençlik Sorunları” isimli çalışmasında Miyase Sertbarut’un yirmi bir adet çocuk kitabını incelemiştir. Araştırmasını yazarın eserlerinde ele almış olduğu çocuk ve gençlik sorunlarını inceleme amaçlı yapmıştır. Bu sorunlar başlıklar halinde yazılmıştır. Çocuk ve gençlik sorunları metne dayalı inceleme yöntemiyle araştırılmıştır. Konuyla ilgili alıntılar da metinlerden yapılmıştır. Yazar Miyase Sertbarut’un eserlerinde çocuk ve gençlik sorunlarına çokça yer verdiği ve onların yanında olduğu sonucuna varılmıştır.

Bölüm III: Yöntem

Araştırmanın yöntem bölümünde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanmasına dair bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel nitelikte bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi esas alınarak yapılmıştır. Çalışmada Miyase Sertbarut'un hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Miyase Sertbarut'un eserlerindeki çocuk ve eğitim temaları ortaya çıkarılmış ve betimlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (1999) göre nitel araştırma; araştırmacının doğrudan katılımıyla gerçekleştiği, araştırmada toplanmış olan verilerin bütüncül bakış açısıyla ele alındığı, genellikle veri toplama yöntemi olarak gözlem, görüşme ve doküman analizinin kullanıldığı sürece bağlı araştırmalardır.

Nitel araştırma sonuçlarının her durumda genellenmesi, bazı problemleri açığa çıkarabilmektedir. Araştırma sonuçları mevcut ortama göre şekil aldığı için bazı durumlarda farklı sonuçlar doğurabilir. Olaya bu şekilde bakıldığında nitel araştırma, yalnızca örnek teşkil edebilir veya o konumda görev yapan kişilerin bir duruma farklı açılardan bakabilmelerini sağlar. Böylece kişilerin, doğrudan araştırma sonuçlarıyla hareket etmesini sağlamaktan ziyade onların, araştırma sonuçlarını kendi ortamlarına aktararak yaptıkları işleri daha iyi yapmalarını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s. 22).

Doküman incelemesi, araştırmanın problemiyle doğrudan ilgisi olan kaynakların bulunması ve konuyla ilgili bilgilerin yer aldığı yazılı eserlerden analiz yapılmasına yönelik bir inceleme metodudur (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s. 140)

Çalışma Grubu

“Çınar Ağacındaki Gizli Geçit, Bir Dilek Tut, Kırmızı Başlıklı Ispanak, Gözlüklü Ayçiçeği, Kokusunu Arayan Çilek, Akvaryumdaki Denizkızı, Neşeli Marul” isimli yedi adet masal kitabındaki sekiz masal metni; “Dedemin Sihirli Dükkânı, Kırmızı Kartal, Altın Avcıları Plajda, Tuna’nın Büyülü Gemisi, Sarı Maymun, İkizler İz Peşinde, Mendel’den Kopya İnsana, Saat Canavarı, Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk” isimli dokuz adet öykü kitabındaki kırk dokuz öykü metni; “Büyümenin Zamanı Geldi, Kaçak Köpek Biber, Çöp Plaza, Kimsin Sen, Yılkale, Kapiland’ın Kobayları, Kapiland’ın Karanlık Yüzü, Kapiland’ın Kıyameti, Sil Baştan Aşk, Sis Sakladıkları, Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar, Buz Bebekler, Ünsüz Youtuberın Günlüğü, Ara Âlem 1 Tarlakoz’un Tuzağı, Ara Âlem 2 Yasak Oyun, Ara Âlem 3 Yeniden Doğuş, Komşumuz Çok Acayip” isimli on yedi çocuk ve ilk gençlik romanı olmak üzere Miyase Sertbarut’un çocuk edebiyatı alanında 2018 yılına kadar yazmış olduğu tüm eserler- yetmiş dört metin- tek tek incelenmiş, eserlerin her birinden çocuk ve eğitime yönelik temalar çıkarılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak görüşme formu ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Miyase Sertbarut’un hayatı ve fikirleri hakkında bilgi toplamak amacıyla görüşme formu hazırlanmış ve elektronik posta aracılığıyla yazara ulaşılmıştır. Bunun yanında yazar hakkında bazı bilgiler de internet siteleri, tezler ve kitaplar yoluyla elde edilmiştir. “Görüşme, bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılagelmiştir.” (Karasar, 2005, s. 166)

Miyase Sertbarut'un eserleri incelenirken doküman incelemesi aşamaları kullanılmıştır. "Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılabilir: (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliğin kontrol edilmesi, (3) dokümanların anlaşılması, (4) verinin analiz edilmesi, ve, (5) verinin kullanılması (Forster, 1994'ten akt. Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Verilerin Toplanması

Araştırmamızın verilerinin toplanmasında çocuk edebiyatı; çocuk edebiyatında masal, öykü ve roman türleri ile bazı kütüphanelerden literatür taraması yapılmıştır. Yazarın incelenen eserleri internet ve kitabevlerinden temin edilmiştir. Yazar hakkındaki bilgiler kendisine ait olan internet sitesinden ve diğer bazı sitelerden alınmıştır. Görüşme formu kullanılarak yazar ile ilgili bilgi toplanmıştır. Elde edilen veriler ışığında önce çocuk, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları üzerinde durulmuş; çocuk edebiyatında masal, öykü ve roman konusuna değinilmiştir. Miyase Sertbarut'un hayatı ve eğitime ve çocuklara dair görüşleri alınmış, daha sonra yazarın çocuk kitapları tek tek incelenmiştir. Her eserle ilgili çocuk ve eğitime dair saptamalarda bulunulmuştur.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmanın veri analiz sürecinde Miyase Sertbarut'un çocuk edebiyatı alanında vermiş olduğu 7 masal kitabındaki 8 adet masal, 9 öykü kitabındaki 49 öykü ve 17 roman kitabı incelenmiş; eserlerindeki çocuk teması, eğitim, çocuk vermek istediği iletiler açısından saptamalarda bulunulup tüm bulgular ışığında değerlendirilmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

Betimsel analizde önceden belirlenmiş temalar dâhilinde veriler araştırmacı tarafından yorumlanır. Betimsel analiz kullanılan araştırmalarda alıntılar doğrudan verilmesi sık sık

tercih edilir. Bu analiz sürecinde verilerin önce akla dayalı olarak betimlenmesi, sonra yorumlanıp bir sonuca varılması söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s. 159).

Bölüm IV: Bulgular ve Yorum

Miyase Sertbarut'un Hayatı

Türk edebiyatında çocuk ve gençlik edebiyatı alanında yazmış olduğu eserlerle tanınan Miyase Sertbarut, (<http://www.miyasesertbarut.com/?SyfNmb=2&pt=Biyografi>) 1963 yılında Adana ilinin Ceyhan ilçesinde doğmuştur.

Kendi halinde, içine kapanık bir çocukluk dönemi geçiren Miyase Serbarut, zamanının çoğunu hayal kurarak geçirir. Okula başladıktan sonra da kitaplar onun arkadaşı olur. Meslek olarak bir hayali olmasa da ortaokuldan sonra Kayseri Sağlık Koleji'ni kazanır ve orada okumaya başlar. 1980 yılında bu okuldan mezun olduktan sonra hemşire olarak Ankara'ya atanır fakat hemşireliği kendisine uygun bulmaz. Üniversite sınavına tekrar hazırlanır ve Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Bölümünde okumaya başlar. Bu zamana kadar yazmış olduğu kompozisyonlarla öğretmenlerinden övgü alamayan Miyase Sertbarut, üniversite son sınıfta yazmış olduğu bir kompozisyonu öğretmeni tarafından beğenilir.

Üniversiteden mezun olduktan sonra önce Sivas'ta daha sonra Ankara'da öğretmenlik yapar (Yüksel, 2014).

Daha sonra Kırgızistan'da Türkiye Türkçesi öğretmek amacıyla görev alır. 2005 yılında (<https://www.biyografya.com/biyografi/9786>) emekli olup Ankara'ya yerleşir.

Yazarlık yaşamına 1990 yılında radyo oyunları yazarak başlayan Miyase Sertbarut'un TRT radyolarında oyunları da seslendirilmiştir. Yayımlanan ilk kitabı "Fasulyem Bulutlara Çıkamaz" adlı eseridir. İlk ödülünü Çankaya Belediyesi ve Damar Edebiyat Dergisi'nin düzenlediği yarışmada aldıktan sonra çocuk edebiyatına yönelmiş ve çocuklar için kitaplar yazmaya başlamıştır. Yazarın "Nalıncı ile Padişah" isimli çocuk oyunu Devlet Tiyatroları repertuarında yer almaktadır. Bunun yanında "Sınavsız Hava Sahası" isimli oyunu da okullarda sahnelenip oynanmaktadır. Aldığı ödüller sırasıyla şunlardır:

1. Fasulyem Bulutlara Çıkamaz (1996 Çankaya Belediyesi ve Damar Edebiyat Dergisi Çocuk Öykü Yarışması Birincilik Ödülü)
2. Ayakkabı Götüren Köpek (1996 İzmir Özgür Eğitim Yayınları Öykü Mansiyon Ödülü)
3. Salih Dede'nin Sihirli Piposu (1997 Bu Yayınevi Çocuk Öykü Ödülü dalında mansiyon ödülü) (Bu eser daha sonra "Dedemin Sihirli Dükkanı" adıyla yayımlanmıştır.)
4. Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar (1998 Eğitim-Sen Çocuk Romanı İkincilik Ödülü)
5. Çınar Ağacındaki Gizli Geçit (1998 Bu Yayınevi Masal Mansiyon Ödülü)
6. Cam Aşk (1998 Kültür Bakanlığı "23 Nisan ve Çocuk" konulu senaryo yarışmasında mansiyon ödülü)
7. Anadolu Ateşi (1999 Radyo tiyatrosu, TRT Birincilik Ödülü)
8. Gerçeklerle Büyüme Düşlerle Yürümek (1999 Bu Yayınevi Gençlik Romanı İkincilik Ödülü)
9. Annemin Kokusu (1999 Halkevleri çocuk romanı birincilik ödülü) (Kitap daha sonra "Büyümenin Zamanı Geldi" adı alarak yayımlanmıştır.)
10. Bay Yalnız ve Bayan Sütlaç (1999 Radyo tiyatrosu TRT ikincilik ödülü)
11. Tuna'nın Büyülü Gemisi (2003 Tudem Edebiyat Ödülleri Öykü Yarışması Birinciliği)
12. Kırmızı Kartal (2003 Tudem Edebiyat Ödülleri Öykü Yarışması Birincilik Ödülü)
13. Sis Sakladıkları (2004 Tudem Edebiyat Ödülleri Roman İkinciliği)
14. Uzun Dalga 171 kHz (2005 radyo tiyatrosu TRT mansiyon ödülü)

15. Kapiland'ın Kobayları (2006 Tudem Edebiyat Ödülleri İlkgençlik Romanları Birinciliği)
16. Şenko'nun Kanatları (2007 Radyo tiyatrosu TRT mansiyon ödülü)
17. Sınavsız Hava Sahası (2010 İstanbul Avrupa Kültür Başkenti Ajansı Tiyatro dalında mansiyon ödülü)
18. Mezarlıktaki Gölge (2013 Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı Çocuk Romanı Ödülü)

Miyase Sertbarut'un eserleri şunlardır:

Romanları: “Büyümenin Zamanı Geldi (Yalancı Portakal adıyla yeniden basılmıştır), Kaçak Köpek Biber, Çöp Plaza, Kimsin Sen, Yıllankale, Kapiland'ın Kobayları, Kapiland'ın Karanlık Yüzü, Kapiland'ın Kıyameti, Sil Baştan Aşk, Sis Sakladıkları, Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar, Buz Bebekler, Ünsüz Youtuberın Günlüğü, Ara Alem 1 Tarlakoz'un Tuzağı, Ara Alem 2 Yasak Oyun, Ara Alem 3 Yeniden Doğuş, Komşumuz Çok Acayip.”

Öyküleri: “Dedemin Sihirli Dükkanı, Kırmızı Kartal, Altın Avcıları Plajda, Tuna'nın Büyülü Gemisi, Sarı Maymun, İkizler İz Peşinde, Mendel'den Kopya İnsana, Saat Canavarı, Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk.”

Masalları: “Çınar Ağacındaki Gizli Geçit (Koşkent'in Kayıp Çocukları adıyla yeniden basılmıştır), Bir Dilek Tut, Kırmızı Başlıklı İspanak, Gözlüklü Ayçiçeği, Kokusunu Arayan Çilek, Akvaryumdaki Denizkızı, Neşeli Marul”

Radyo Tiyatrosu: Anadolu Ateşi.

İlk Okuma Serisi: Emre ile Cemre

Tablo 1:
Miyase Sertbarut'un Masal, Öykü ve Romanlarında En Sık Karşılaşılan Temalar

Tema Adı	Masallar	Öyküler	Romanlar
Doğa Sevgisi	Çınar Ağacındaki Gizli Geçit, Bir Dilek Tut, Gözlüklü Ayçiçeği, Kokusunu Arayan Çilek, Arka Bahçenin Kraliçesi, Neşeli Marul.	Çiğdem Der Ki... Mendel'den Kopya İnsana	Ara Alem 3 Yeniden Doğuş
Dostluk, Arkadaşlık	Bir Dilek Tut, Kokusunu Arayan Çilek, Neşeli Marul	Kırmızı Kartal	Kaçak Köpek Biber, Ara Alem 1 Tarlakoz'un Tuzağı.
Sevginin Önemi	Bir Dilek Tut, Kokusunu Arayan Çilek	Bülent'in Çubukları, Emel Öğretmen'e Ne Olmuş	
Hayvan Sevgisi		Kurabiyeleri Değil Sizi İstiyorum, Kınalı Keklik, Karabaş Yaşlanınca, Balkondaki Kedi, Kaybolan Yoğurt Kapları, Tekir Kedi Kızıl Kedi Beyaz Kedi Benekli Kedi	Büyümenin Zamanı Geldi
Yardımlaşma, Dayanışma ve İşbirliğinin Önemi	Çınar Ağacındaki Gizli Geçit, Bir Dilek Tut, Kırmızı Başlıklı Ispanak, Kokusunu Arayan Çilek, Arka Bahçenin Kraliçesi, Neşeli Marul	Anneler Günü, İkizler İz Peşinde, Tekerlemeci Dayım, Yıllar Sonra, Kamil, Emine Teyzenin Çilek Reçeli, Sobacı, O Çocuk, Süheyla Hanım'ın Kedileri	Buz Bebekler, Ara Alem 1-2-3, Kaçak Köpek Biber, Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar
Ailenin (anne babanın) Çocuğa Karşı Tutumları	Bir Dilek Tut, Arka Bahçenin Kraliçesi.	Dedemin Sihirli Dükkâni, Kırmızı Kartal, Kedi Oltası, Karanfil Karantinada, Kurabiyeleri Değil Sizi İstiyorum, Anneler Günü, İkizler İz Peşinde, Bir Varmış Bir Yokmuş, Balkondaki Muhabbet Kuşu, Horoz Dövuşü, Zorunlu Eylem, Ayakkabı Götüren Köpek, Fasulyem Bulutlara Çıkamaz	Büyümenin Zamanı Geldi, Kapiland'ın Kobayları, Sil Baştan Aşk, Ünsüz Youtuber'ın Günlüğü
Kitap Okumanın Önemi	Akvaryumdaki Denizkızı,	Elmadaki Vitamin,	Büyümenin Zamanı Geldi, Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar
Doğruluk- Dürüstlüğün Önemi, Yalan Söylemenin Yanlışığı		Antika Oyuncak, Karanfil Karantinada, Anneler Günü,	Çöp Plaza, Sil Baştan Aşk, Büyümenin Zamanı Geldi, Kaçak Köpek Biber, Kimsin Sen, Yılankale
Azimli ve Kararlı Olmanın Önemi	Bir Dilek Tut, Kırmızı Başlıklı Ispanak,	İkizler İz Peşinde, Kınalı Keklik, Bir Varmış Bir Yokmuş, Horoz Dövuşü, Mendel'den Kopya İnsana, Erik Çekirdekleri, Arka Bahçedeki Göktaş	Kimsin Sen, Sil Baştan Aşk
Hedef ve Amaç Belirlemenin Önemi, Amaç İçin Çalışmanın Önemi	Çınar Ağacındaki Gizli Geçit	Kırmızı Kartal, Kedi Oltası, İkizler İz Peşinde, Bir Varmış Bir Yokmuş..., Mendel'den Kopya İnsana, Süheyla Hanım'ın Kedileri, Korkuluk	Büyümenin Zamanı Geldi,

Tablo 1'e göre; Sertbarut'un masallarında en çok doğa sevgisi temasına yer verdiği görülmektedir. Bu temadan sonra ise masallarında yardımlaşma, dayanışma ve işbirliğinin önemi temasına sıklıkla yer vermiştir. Öykülerinde, en çok ailenin çocuğa karşı tutumları teması üzerinde durmuştur. Bundan sonra ise en çok kullanılan temalar: azimli ve kararlı olma, yardımlaşma dayanışma ve işbirliğinin önemi ve hayvan sevgisi temalarıdır. Romanlarında, en sık görülen tema yardımlaşma dayanışma ve işbirliğinin önemi temalarıdır. Ayrıca doğruluk, dürüstlüğün önemi/yalan söylemenin yanlışlığı ile azimli ve kararlı olma temaları da çok sık karşılaşılan temalar arasındadır.

Miyase Sertbarut'un Masallarında Çocuk ve Eğitim Teması

Miyase Sertbarut'un yedi adet masal kitabı bulunmaktadır. Bu yedi masal kitabının içerisindeki sekiz adet masal incelenmiştir. İncelenen masal kitapları şunlardır:

1. Çınar Ağacındaki Gizli Geçit
2. Bir Dilek Tut
3. Kırmızı Başlıklı Ispanak
4. Gözlüklü Ayçiçeği
5. Kokusunu Arayan Çilek
6. Akvaryumdaki Denizkızı
7. Neşeli Marul

Miyase Sertbarut eserlerinin genelinde olduğu gibi masallarını da öğretici bir tavır takınıp çocukları sıkacak bir dilde yazmamıştır. Masallar daha küçük yaştaki çocuklara hitap ettiği için onları zorlamayacak şekilde dile getirmiştir. Masallarını, çocukların yaratıcılıklarını artırmayı da sağlayacak şekilde olağanüstü öğeler kullanarak ve hatta cansız varlıkları, hayvanları konuşturarak eğlenceli bir üslupla kaleme almıştır. Masallarının beş tanesi "Doğa Dostu Masallar Dizisi" olarak geçmektedir. Masallarında özellikle doğa ve hayvan sevgisinden bahseden Miyase Sertbarut, ağaç yaş iken eğilir sözünden yola çıkarak çocukların

doğayı ve hayvanları sevmeleri için masallarında bu konuları özellikle vurgulamıştır. Doğayı, canlıları seven; içinde merhamet duygusu olan çocuklar ileride bu dünya için faydalı şeyler yapacaklardır. Yazarımızın akıcı bir dille kaleme aldığı masallar, çocuklarda iyi bir karakter oluşması için de katkı sağlamıştır. Doğa ve hayvan sevgisinin yanında yardımlaşma ve dayanışmayı, iş birliği yapmayı, kararlı olmayı da ele alan yazar bunların çocuklara aktarımında sade ve gösteriştenden uzak bir dil kullanmıştır. Masallarında ayrıca kibirli ve dikbaşlı olmanın olumsuzluklarından bahsetmiş, büyüklerin sözünü dinlemenin de önemli olduğuna değinmiştir.

“Çınar Ağacındaki Gizli Geçit” masal kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Dört meraklı çocuğun macerasını anlatan bu masalda özellikle köy ve kent yaşamı arasındaki farklılıklar göz önüne serilmektedir. Bunun yanında doğa sevgisi, birlik-beraberlik ve yardımlaşmanın önemi, bir amaç belirlemenin önemi belirtilmiştir. Aynı zamanda ailelerin çocuklarına karşı doğru ve yanlış tavır ve tutumları işlenmiştir. Bu masal kitabı daha sonra “Koşkent’in Kayıp Çocukları” ismiyle yeniden basılmıştır.

Sosyal yaşama (köy ve kent yaşamına) dair bulgular. Masalda köy ve kent yaşamına dair birçok karşılaştırmalar yapılmıştır. Köy hayatının güzelliğinden, doğallığından, sadeliğinden bahsedilirken kent yaşamının olumsuzlukları ve zorlukları ele alınmıştır. Genel olarak köy yaşamı olumlu bir şekilde gösterilirken kent yaşamı olumsuz ve sıkıcı olarak gösterilmiştir. Kentte bulunan Kardeş Çınar’ın sözleri, kentteki insanların durumunu gözler önüne sermektedir. Buraya yerleşen insanların şarkı söylemeyi bile unuttuğundan bahseder.

Suna:

—Buradaki insanlar şarkı söylemiyor mu?

Kardeş Çınar’ın bu duruma çok üzülmediği her halinden belliymiş.

—Yıllar önce buraya gelip yerleşen insanlar önceleri söylüyordu, ama sonra unuttular. Pek çok şey gibi şarkı söylemeyi de unuttular. Başka uğraşlar buldular kendilerine. Hele çocuklar... Onlar dünyada şarkı söylemek diye bir şeyin olduğunu hiçbir zaman öğrenemeyecekler. Bu beni çok üzüyor. (s. 19)

“—*Bu şarkı nasıl bir şey? Konuşmak gibi mi?*

Yula gülmüş.

—*Hayır, konuşmaktan da güzeldir şarkı söylemek.*” (s. 25)

Yüz dört çocuk, bir haftalık yolu bir saatte almışlar ve Bilge Çınar’ın karnından birer birer yeryüzüne çıkmışlar. Konuk çocukların gözleri kamaşmış ağaçtan çıkar çıkmaz. Hiç bu kadar mavi bir gökyüzü, hiç bu kadar parlak bir güneş görmemişler o güne dek. Gözleri parlaklığa alışınca şöyle bir bakınmışlar çevrelerine. Yine şaşkınlığa düşmüşler. Yeşilin bu kadar çok ve çeşitli olmasına akıl sır erdirememişler. Bir ağaçtaki yeşil renk, öbür ağaçtaki yeşilden farklıymış ve o kadar çokmuş ki ağaçlar... (s. 40)

Köyde yaşayan dört arkadaşın şehre geldiklerinde gördükleri karşısındaki tepkileri de üzücüdür. Çünkü geldikleri yer, yaşadıkları yere hiç benzememektedir. Burada doğal yaşamdan hiçbir iz yoktur. Doğada olması gereken hayvanları da bitkileri de görememişlerdir.

Çocuklar kovuktan çıkmışlar. Gördükleri karşısında şaşırıp kalmışlar. Koskoca bir kent... Ev, ev üstünde... Her yer dümdüz, dağ yok, orman yok, bırakın ormanı, Kardeş Çınar’ın dışında bir tek ağaç yok. Kuş sesleri yerine birtakım makinelerin homurtuları duyuluyormuş yalnızca. Uçuşan kelebekler yerine gri duman parçacıkları dönüp duruyormuş havada. (s. 20)

Doğal yaşamda olması gereken özellikler sıralanıp bu özelliklerin olmadığı kentleri bir açıdan eleştirmektedir yazar. Bununla birlikte doğa ve çevre bilincini de aşlamaktadır.

Doğanın, ormanın, yeşilliğin ve hayvanın önemi, bu masalı okuyan çocuklara kavratılmak istenmiş; şehirlerin böyle olmaması için çaba gösterilmesi amaçlanmıştır.

“Başkanın oğlu onlara yatak ve yiyecek vermiş. Yatak rahatmış, ama yiyecekler hiç lezzetli değilmiş, oysa görünümleri çok güzelmiş.

Şula, tatsız bir elmayı zorla çiğneyip yutmaya çalışırken ‘Bunu plastik bir tarlada yetiştirmişler sanırım,’ diye yakınmış.(s. 34)

Köy ve kentteki evlerin bile farklı olduğu, az da olsa yaşamların özgürlük farkı konusuna değinilerek aktarılmıştır.

“Kapılar, pencereler sıkı sıkıya kapalıymış. Kimisinin demir parmaklıkları bile varmış.” (s. 23)

Masal aslında kentlerde ve büyükşehirlerde yaşayan çocukların doğaya, doğal yaşama, küçük yerlerdeki yaşama özendirme açısından önemlidir. Hayatımızda da şehirlerde yaşamakta olan insanlar, çocuklar yeşillik, orman, ağaç görmekte zorlanmakta; doğal hayatı bilmeden yaşamaktadırlar. Bu masal, genel olarak şehirde doğup büyümüş olan çocuklarımız için hem özendirici hem bilgi verici satırlarla doludur. Bazen abartılarak da verilmiş olsa sonuç olarak masal, doğal yaşama özendirici bir tutum sergilemektedir.

– Nasıl mutlu olalım ki? Hele anlattıklarınızdan sonra bu kent gözüme korkunç görünmeye başladı. Sizin sahip olduğunuz yok burada. Hep acelemiz var hep... Oyun oynamak sınırlı, temiz hava yok, sık sık hastalanıyoruz, kahvaltıda ailemizle uzun sohbetler edemiyoruz. Bu koşturmaca birçok trafik kazasına da neden oluyor. Keşke ben de sizlerle birlikte orada yaşasaydım... (s. 26)

Masalda bulunan şehirli çocuk da köyde yaşayan çocuklara özenmiş ve içinde köyde yaşama arzusu belirlemiştir. Az önce bahsettiğimiz gibi, okuyucu olan küçük şehirli

çocuklarımız da bu satırlarla beraber temiz havaya, el değmemiş doğaya hasret olduğundan bu konuda bilinç sahibi olacaktır ve çevreye daha bilinçli gözlerle bakacaktır.

“Sabah olmuş. Ama ne horoz sesi, ne de parlak güneş ışığı varmış. Günün başladığı yalnızca üst üste duran evlerden duyulan çalar saatlerden anlaşılıyormuş.” (s. 36)

Köy ve kent hayatı arasındaki farklılıklar, açık bir şekilde okuyucuya sunulmaktadır. Şehirde yaşayan çocuklar ailelerinden, daha mutlu bir hayat için köyden gelen arkadaşlarından öğrendikleriyle birlikte bazı istekleri olmuştur. Bu istekler, bir yandan da şehir hayatını eleştirmekte ve orada mevcut olan olumsuzlukları da içermektedir.

“Mektubun istekler bölümünde şöyle yazıyormuş:

Oyun oynamak istiyorum. Gülen yüzler istiyorum. Keçileri, kelebekleri, uğur böceklerini tanımak istiyorum. Temiz hava, temiz su, sabahları telaşsız bir kahvaltı istiyorum. Tiyatroya, sinemaya gitmek istiyorum. En önemlisi sizlerle birlikte şarkı söylemek istiyorum.”(ss. 32-34)

Köy ve kentte yaşayan insanlar, farklı hayat deneyimlerinden kaynaklı olarak farklı olayları bilmekte ve öğrenmektedirler. Kardeş Çınar’ın sormuş olduğu bilmeceyi de köyde yaşamakta olan çocukların bilip kentte yaşamakta olan çocukların bilmemesi, çınar ağacını şaşırtmamıştır. Cevabı koyun olan bilmece, kentli çocuklar tarafından bilinmemiştir. Çünkü yaşamışlıklar farklıdır ve kent çocukları hayvanlar ile çok fazla yakın olamadıkları için bu konuda da kitaplardan öğrendikleri bilgiler dışında fazla bilgi sahibi olamamışlardır.

Bizimkiler bu kolay bilmeceyi nasıl olup da kentli arkadaşları tarafından yanıtlanamadığına şaşırmışlar. Çünkü kendileri gün boyunca görebiliyorlarmış bu hayvanları, yani koyunları... Yanıt sırası bizimkilere gelince, grubun sözcüsü olan Suna öne çıkmış.

—Çok kolay bir bilmece sordun Kardeş Çınar, demiş, koyun bu... Bu kadar kolay soracağını bilseydik, bütün günümüzü ya bilemezsek diye kaygılanarak geçirmezdik doğrusu.

Kardeş Çınar, dallarını ağırbaşlılıkla sallamış.

—Evet, ama kentli kardeşlerin için çok zor soruydu. Bir şeye kolay ya da zor demek doğru mu? İnsanlar yaşadıkları ortama göre bazı şeyleri bilir, bazılarını bilemez. (s. 39)

Birlik-beraberlik ve yardımlaşma duygusu. Birlik ve beraberlik duygusu, hayatımızın her alanında önem teşkil etmektedir. Birlik ve beraberlik duygusu toplumun her kesiminde hissedildiğinde o toplumun refah düzeyi artar. İnsanların ve toplumun başarılarını da olumlu biçimde etkilemektedir. Birlik beraberliğin sağlanmış olduğu milletler, aileler, topluluklar her zaman daha önde olurlar ve daha kolayca ileriye taşınabilirler. Birlik beraberlik duygusunun son derece önemli olduğu insan hayatında, bu duygunun küçük yaşta kazandırılması ve öğretilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu ve bunun gibi duyguların küçük yaştaki çocuklara aktarılması için masallar, öyküler ve romanlar kullanılmakta ve bu eserler aracılığıyla da çocuklara bu önemli duygular kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu masalda da birlik ve beraberlik hissi, ciddi anlamda hissettirilmiş ve birlik içinde yapılan olayın sonucunda da başarı elde edilmiştir.

— Bir düşüncem var, demiş başkanın oğlu, buradaki çocukların çoğu mutlu değil. Eğer hep birlikte gidersek daha etkili olur. Bütün arkadaşlarıma telefon edeceğim. Şimdi hepsi okuldan dönmüştür. Onlar da başka çocuklara haber versinler. Evimizin altında geniş bir bodrum var. Orada buluşup konuşalım, siz geldiğiniz o güzel yeri anlatırsınız, bana anlattığınız gibi. Gelmek isteyenlerle birlikte, ailelerimize bir mektup bırakırız. (s. 29)

“Çocuklar oybirliği ile benimsemişler böyle bir mektup bırakmayı. Ertesi sabah erkenden Kardeş Çınar’ın altında buluşmak üzere sözleşmişler.” (s. 34)

“Başkanın oğlu ve bizimkiler Kardeş Çınar’ın yanına geldiklerinde yüz çocuğun da orada olduğunu görmüşler.” (s. 36)

Birlik beraberlik içinde çalışma ve insanlar arasında yardımlaşma duygusu, masalda baskın bir şekilde verilmektedir. Yapılmak istenen durum, bir ve beraber olunarak sağlanmış; bazı meselelerde birbirlerine yardımcı olarak durumu başarıyla sonuçlandırmışlardır. Tek bir kişinin şehri tamamıyla düzeltemeyeceği aşikârdır. Her olayda bir olmanın önemli olduğu kadar bu olayda da beraberlik içinde yaşamak ve yardımlaşarak bazı durumların üstesinden gelmek söz konusu olmuştur. Bir veya iki kişinin halledemeyeceği bazı konular, el birliği ile ve yardımlaşma sayesinde kolayca başarılabilmektedir. Masalda apaçık bir mesaj verilmiştir ki beraber olan insanlar, her zaman sonuçta başarıya ulaşır ve istediklerine kavuşabilirler.

“Bunca konuğu ağırlayabilmek için dört ev yeterli olmayacağından hep birlikte eski, yıkılmış evleri onarmışlar.” (s. 42)

Çocukların beraberlik içinde yapmış oldukları işlerin başarıyla sonuçlandığı masalın sonunda verilmektedir. Türkçede birlik beraberliğe dair birçok atasözü ve deyimlerimiz vardır. “ Birlikten kuvvet doğar. Bir elin nesi var iki elin sesi var. Yalnız taş duvar olmaz.” gibi.

Bu atasözlerinde de olduğu gibi masalda bir kişinin yapamayacağı bir işin birden fazla kişiyle, birlikte yaptığında sonunun başarılı olduğu gösterilmiştir.

Bunun dışında masalda yetişkinler kendi aralarında toplanıp fikir birliğine varmakta, daha sonra da yapılması gereken işleri hep birlikte kısa sürede tamamlamaktadırlar.

“Başkan, büyük bir toplantı yapılacağını duyurmuş. Herkes katılmış bu toplantıya. Konuşmuşlar, düşünmüşler, bir daha konuşmuşlar, bir daha düşünmüşler...”(s.42)

“Toplantıdan sonra hemen çalışmalara başlanmış.”(s. 42)

Doğa sevgisi. Doğa sevgisi, doğa konusunda insanların bilinçlenmesi ve doğaya karşı hassas davranılması dünyamız için son derece önemlidir. Doğa sevgisi kazandırma ve doğaya karşı hassasiyeti artırma konusunda insanların bu konularla ilgili çıkan yazıları okuması ve okutması da toplumumuzun ve dünyamızın geleceği için gerekli bir durumdur. Bu yazılar, bazen gazete yazıları olabilmekte, bazen de okunulan bir masalda veya romanda bahsi geçebilmektedir. Özellikle küçük yaştaki bireylerin doğa konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu da en iyi ve en kolay şekilde kitaplar vasıtasıyla aktarılabilir. Masalda doğa konusu ve doğaya iyi bakılması durumu, masalı okuyan çocuğun dikkatini çekebilir. Doğanın güzelliğinden bahsetmekte, onun korunmasıyla yaşadığımız evrenin daha güzel olacağı konusuna vurgu yapılmaktadır.

“Suna tatlı tatlı anlattıkça, duyduklarını hayalinde canlandırmaya çalışmış çocuk. Kuşlar, kelebekler, çobanlar, ağaçlar güzel birer resim olarak geliyormuş gözlerinin önüne, ama şarkıyı hayal edememiş.” (s. 25)

“Suna, bir sandalye üzerine çıkarak yüz çocuktan oluşan topluluğa kendi yurdunu anlatmış: Keçileri, keçilerin boynundaki çingirakları, ağaçlardan sarkan yemişleri, doğadaki güzellikleri dile getiren şarkıları...” (s. 30)

Doğanın belli bir dengesi vardır ve düzen buna göre devam etmektedir. Bu düzenin ve dengenin bozulması, dünyamızı ve hayatımızı etkilemektedir. Bu dengenin bozulmasında insanların payı büyüktür. Sebzelerde, meyvelerde kısaca yetiştirilen ürünlerde bazı zararlı ürünler kullanılarak yiyeceklerin faydaları da bitirilmekte; hatta çok zararlı bir hale getirilmektedir. Ürünlerin sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesinden ziyade maddiyatı düşünerek

bazı insanlar, hormonlu sebze ve meyveler yetiştirmekte ve toplumumuzdaki insanlar da bu ürünleri kullanmak zorunda kalmakta veya bilmeden tüketmektedirler. Bu durum, özellikle çocuklar için, yetişme çağında bulunan bireyler için son derece zararlıdır. Bu konuda tüm insanları bilinçlendirmek, toplumumuzdaki insanların sağlığı için de çok büyük bir ihtiyaçtır.

“Şula, tatsız bir elmayı zorla çiğneyip yutmaya çalışırken ‘Bunu plastik bir tarlada yetiştirmişler sanırım,’ diye yakınmış.”(s. 34)

Doğada olup biten olaylar da güzel betimlemelerle anlatılarak, çocukların ilgisini çekmek amaçlanmaktadır.

“ Öyle güzel vakit geçirirlermiş ki kırlarda. Çiçekler, böcekler, kelebekler bile onları izleyebilmek için sabahın olmasını dört gözle beklerlermiş.” (s. 6)

Yüz dört çocuk, bir haftalık yolu bir saatte almışlar ve Bilge Çınar’ın karnından birer birer yeryüzüne çıkmışlar. Konuk çocukların gözleri kamaşmış ağaçtan çıkar çıkmaz. Hiç bu kadar mavi bir gökyüzü, hiç bu kadar parlak bir güneş görmemişler o güne dek. Gözleri parlaklığa alışınca şöyle bir bakınmışlar çevrelerine. Yine şaşkınlığa düşmüşler. Yeşilin bu kadar çok ve çeşitli olmasına akıl sır erdirememişler. Bir ağaçtaki yeşil renk, öbür ağaçtaki yeşilden farklıymış ve o kadar çokmuş ki ağaçlar... (s. 40)

Yaşadığımız çevrenin, tabiatın kötü kullanılmaması konusunda kitapta bazı bilgiler de verilmektedir. Kötü kullanımı düzeltmek, bu sorunu ortadan kaldırmak için neler yapılabilmesi gerektiğine dair bazı ipuçları kitabın belirli bölümlerinde verilmiş, çocukların bu konuda bilgi sahibi olmasına yardımcı olunmuştur.

“Toplantıdan sonra hemen çalışmalara başlanmış. Havayı kirleten fabrika bacalarına filtreler takmışlar, temiz kaynaklardan getirtmişler içme sularını, kentin pek çok yerine

parklar yapıp fidanlar dikmişler, yeni sinema ve tiyatro binaları yapmışlar, birçok müzik evi açmışlar.” (ss. 42-44)

Hatta masalın sonunda daha samimi satırlarla doğadaki ağaçlarla konuşulması gerektiği söylenmektedir. Bu da, tabiatımızın ve tabiatımızda bulunan tüm varlıkların bizler için çok önemli olduğu hissine ulaştırmaktadır. Tüm canlılara(Hayvanlar, bitkiler, ağaçlar) saygıyla yaklaşılması gerektiği izlenimine varılmaktadır.

“Eğer siz de yüzlerce yıllık çınarlar görürseniz, mutlaka kovuğuna girin. O çınarla konuşun. Merak ettiğiniz şeyleri sorun, sıkıntılarınızı anlatın. Kovuktan çıktığınızda dünyayı daha çok sevecek, çok şey öğrenmiş olacaksınız.” (s. 46)

Aile ve yetişkinlerin davranışlarına dair bulgular. Suna, Tuna, Şula ve Yula şehirde bir arkadaş edinirler. Şehirdeki çocuk o şehrin başkanının oğludur ve şehirle ilgili bazı sıkıntıları vardır. Bu nedenle tüm arkadaşlarını bir gün eve toplayıp o şehre ve şehirle ilgili isteklerine dair bir toplantı yapar. Bu toplantıda, isteklerin mektuba yazılıp ailelere bırakılacağı kararı alınır. Çocuklar gittikten sonra mektupları okuyan büyükler, anne- babalar çocukları haklı görmektedirler. Çocuklarının isteklerini yapmak mantıklı gelmektedir. Aslında bu şekilde bakıldığında gayet demokratik ailelerin, büyüklerin olduğu hissine varılmaktadır. Dediğim dedik şekilde olmayan bu büyükler, sadece kendi yaptıklarının doğru olduğunu düşünen baskıcı ve otoriter anne baba tipleri değildir. Bu şekildeki büyüklerin de toplumda artması görüşü ortaya çıkmaktadır ki bu şekilde demokratik ve anlayışlı ailelerin ve büyüklerin olduğu toplumlar daha huzurludur ve olması gerektiği şekilde davranabilmektedirler. Bu kitaptaki anne- babalar gibi anlayışlı, çocuklarının mantıklı ve doğru olan isteklerini kabul eden demokrasi taraftarı büyükler ile daha sağlıklı toplumlar ve uluslar yetişmektedir.

“Başkan, büyük bir toplantı yapılacağını duyurmuş. Herkes katılmış bu toplantıya.

Konuşmuşlar, düşünmüşler, bir daha konuşmuşlar, bir daha düşünmüşler... Çocuklara da

kendilerine de haksızlık ettikleri sonucuna varmışlar. Çocuklarının bıraktıkları mektupta yer alan istekleri onlar da gerekli bulmuşlar.” (s. 42)

Çocuklarına zaman ayıran ve çocuklarıyla birlikte faaliyetlere katılan anne- babalar, her zaman çocuklarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurabilmektedirler. Onlardan tamamen uzak yaşamaktansa aileler, boş kaldıkları zamanlarda çocuklarına vakit ayırmalı ve onlarla güzel zamanlar geçirmek için çabalamalıdır. En güzel eğitim de çocuklarla birlikte bir şeyler yaparak kazandırılabilirler. Masalda da çocukların isteklerinden bazıları birlikte zaman geçirebilmekle ilgili durumlardır. Anne- babalar da bu isteği reddetmemişler, onlara daha çok zaman ayıracaklarını planlamışlardır. Bu sayede aileler, kendilerine dair hem özeleştirici yapma durumuyla karşı karşıya kalmışlar, bununla birlikte de daha olumlu durumları ortaya çıkarmak adına bir adım atmışlardır.

“Bununla bitmemiş yaptıkları, birtakım kararlar almışlar: Çocuklarına daha çok oyun süresi verecek, güler yüz göstereceklermiş, sabah kahvaltısı için uzun bir süre ayıracaklarmış ve en önemlisi onlarla birlikte şarkı söyleyeceklermiş.” (s. 44)

“Kahvaltı Bayramı o kentte bir gelenek olmuş. Binbir çeşit yiyeceğin olduğu bir masada anne, baba ve çocuklar uzun uzun sohbet edip şarkılar söylemişler.” (s. 46)

Hedef ve amaç belirlemenin önemi. Masaldaki çocuklar istedikleri gibi bir hayata ve dünyaya kavuşmak hedefindedirler. Bu emellerine ulaşabilmek amacıyla da birlik olup bunun gerçekleşmesi için uğraşırlar. Hepsi el birliği ile amaçlarına ulaşmak için planlar yapmış, bunun doğrultusunda da planlarını uygulamışlardır. Masal, bir hedefe kilitlenip o hedef uğruna çalışmalar yapılırsa başarıya ulaşılabileceğini göstermektedir. Çok istenilen bir durum için kolay veya zor olduğuna bakılmadan uğraşp didinilirse o hedefe ulaşmak kolay olacaktır.

—Bir düşüncem var, demiş başkanın oğlu, buradaki çocukların çoğu mutlu değil. Eğer hep birlikte gidersek daha etkili olur. Bütün arkadaşlarıma telefon edeceğim. Şimdi hepsi okuldan dönmüştür. Onlar da başka çocuklara haber versinler. Evimizin altında geniş bir bodrum var. Orada buluşup konuşalım, siz geldiğiniz o güzel yeri anlatırsınız, bana anlattığınız gibi. Gelmek isteyenlerle birlikte, ailelerimize bir mektup bırakırız. (s. 29)

Masalın sonunda tüm çocukların planlayıp yapmış olduğu olayın başarılı bir şekilde tamamlandığı görülmektedir. Masalı okuyan çocuklar için bu olay, çalışan veya azmeden kişiler, sonunda başarıya ulaşabilmektedir iletisi vermekte ve masalın sonu bu şekilde bitmektedir.

Bilgiye ulaşmada merak duygusu. Masalda okuyucu olan çocuklara, yeni bir bilgiye ulaşmak için öncelikle merak etmek gerekir düşüncesini vermektedir. Dört arkadaş bir gün otururken, içlerinden birinin bir konu hakkında soru sorması ve bu konuyu merak etmesiyle başlayan olaylar silsilesi verilmektedir. Merak etmeyle ve soru sormayla başlayan bu yolculuğun sonunda gerçek bilgiye ulaşabilmektedirler. Eğitimsel açıdan bakıldığında masalda, çocuklar veya bireyler yeni bilgilere ulaşabilmek amacıyla önce merak etmeli, sonra bunlarla ilgili kendisine ve çevresindekilere sorular sormalı ve daha sonra bu soruların cevabını bulabilmek için de hedefine odaklanmalıdır, şeklinde bir ileti sunulmaktadır.

Bir gün yine dağlarda şarkılar söyleyip dans ettikten sonra dinlenmek için sırt üstü uzanmışlar yemyeşil çayırların üzerine. Güneş yanaklarını elmalar gibi kızartmış. Rüzgar saçlarını hafif hafif okşamış. Suna demiş ki:

—Arkadaşlar, köyümüz böylesine güzelken niçin bizden önceki insanlar çekip gitmişler dağların ötesine?

Tuna da merak ediyormuş bunu, Yula da, Şula da... (ss. 7-8)

“Yula ‘En iyisi bilge birine soralım,’ deyince düşünmeye başlamışlar.” (s. 8)

Bilmecenin çocukların hayatındaki önemi. Bilmeceler, özellikle çocukların hayatında büyük öneme sahiptir. Çocukları hem eğlendiren, hem zihinlerinin gelişmesini sağlayan ve yeni bilgilere ulaşma kaynağı olarak da bilinen bilmeceler masalda hem bu kitabı okuyan çocukların karşısına hem de masaldaki karakterlerin karşısına çıkmaktadır. Masalda dört arkadaşın merak ettiği konunun cevabını öğrenebilmesi için, Bilge Çınar’ın sormuş olduğu bilmeceyi bilmesi gerekmektedir. Hatta bu bilmeceyi bildiklerinde karşılıklarına dönüş yolunda tekrar bir bilmece çıkacak ve bu bilmecenin yanıtını da doğru söylemek zorunda kalacaklardır. Kitabı okuyan çocuklar üzerinde de kitapta bilmecelerin geçmesi önem teşkil etmektedir. Dikkat çekici bir unsur olarak karşımıza çıkmakta, aynı zamanda yeni bilgilerin öğrenilmesini de sağlamaktadır.

Bilmeceler aslında bir nevi oyundur. Fakat oyun gibi oynarken ve görürken aynı zamanda çocuğu düşünmeye de sevk etmektedir. Üstelik çocuk bilmecenin yanıtını düşünürken sıkılmamakta, ona eğlenceli gelmektedir. Bu nedenle bilmecelerin çocuğun dünyasında ayrı bir yeri vardır.

“Şula çok şaşırmış. Önceden bildiği bilmecelere hiç benzemiyormuş bu soru. Hani şu ‘Dağdan gelir, takla makla, aman abla beni sakla’ türünden bir bilmece umuyormuş o. Başlamış düşünmeye.” (s. 10)

“Şula, bilmeceyi olduğu gibi aktarmış arkadaşlarına. Hepsi yere oturup ellerini çenelerine dayayıp düşünmeye başlamış.”(s. 12)

“Kardeş Çınar, tıpkı ağabeyi gibi yapraklarını hışırdatmış önce. Sonra pürüklü gövdesinden çıkan ses ağır ağır yayılmış havaya.

—Bilmecemi soracağım önce.” (s. 36)

“Bir Dilek Tut” masal kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Kahramanlarının bir çocuk ve bir yıldız olduğu bu masalda yine yazarın çoğu masalında olduğu gibi tema olarak doğa sevgisi işlenmiştir. Bunun yanında dostluğun önemi, kararlı olmanın önemi, yardımlaşmanın öneminden bahsedilmektedir. Teknolojinin fazla kullanılmasının olumsuz sonuçlar doğurabileceği, hayattan kopulabileceğini ifade etmektedir. Satır aralarında bulunabilecek bu temalar, öğretici-egitici bir tavırla değil eğlenceli ve akıcı bir ifadeyle okuyucuya aktarılmıştır.

Doğa sevgisi. Miyase Sertbarut’un eserlerinde doğa sevgisi teması baskın bir şekilde verilmiştir. Çocuklara çevre ile ilgili bilinç kazandırma amacıyla yazılmış olan eserlerinde, doğaya olan sevgi hayvan ve bitkiler üzerinde sade bir dille işlenmiştir. Çocuklar üzerinde çevreye karşı bilinçlenme ve doğaya hassas davranılması, doğaya karşı duyarlılık gibi davranışlar kazandırma amaçlanmıştır. Bir bitkiye, ağaca veyahut hayvana karşı iyi ve sevgi dolu yaklaşan kahramanlar kitapta ele alınmıştır. Bu masalda da kahramanımız olan küçük çocuk, bahçelerindeki kayısı ağacını çok sevmektedir. Çiçek açamayan ve meyve veremeyen bu ağaç, kesileceği için çok üzülmekte ve ona yardım edebilmek için elinden geleni yapmaktadır. Bunun yanı sıra bahçelerindeki çiçeklere, bitkilere sevgiyle yaklaşmaktadır. Doğal olan ürünlerden de güzel bir şekilde bahsetmektedir.

“Çocuk kayısı ağacını çok sevdiği için ilkbahar geldiğinde ağacın yanına gider, çiçek açıp açmadığına bakarmış. Kesilmesini hiç istemiyormuş.

Başını yukarı kaldırıp tek bir çiçek bile bulunmayan dallara bakmış.

- *Niçin çiçek açmadın, demiş, sana söylemiştim, eğer çiçek açmazsan kesileceksin.”(ss. 29-30-31)*

“Onu göremezse kayısı ağacı için dilek dileyemeyecekmış. Kayısı ağacı için dilek dileyemezse ağaç kesilecekmış. Öyle üzülmiş öyle üzülmiş ki çocuk, akşam yemeği için

sofraya oturmamış. Annesi, babası, ablası ne yaptılarsa, ne söyledilerse yararı olmamış. Orada, pencerenin önünde öylece oturuyormuş.” (s. 33)

Kayısı ağacını o kadar çok sevmektedir ki kendisi için bir istekte bulunacağına ağaç için, ağacın kesilmemesi için dilek diler. Bu durum, hem bencillik yapmadığının, hep ve sadece kendini düşünmediğinin göstergesidir hem de doğaya fazlasıyla önem verdiği bir örnektir. Masalı okuyan diğer tüm çocukların da doğaya karşı bu derece duyarlı olması beklenen bir davranıştır. Küçük yaşta, okuduklarından ve gördüklerinden dersler alan ve bir şeyler öğrenen çocuklar için bu doğaya karşı sevgi ve doğa için duyarlı olma mevzusunun masalda baskın bir şekilde işlenmesi, kitabı okuyan çocuklar için güzel bir örnek olacaktır.

“Ablası onun ne dileyeceğini çok merak ediyormuş, ama belki dileği gerçekleşmez diye bu konuda fazla soru sormamış. Yalnızca kendisi mi, yoksa başkası için mi dileyeceğini öğrenmek istemiş.

—Bir ağaç için dileğim var, ama daha fazla konuşamam abla, demiş çocuk.” (ss. 34-36)

“ —Üzülme kayısı ağacı, demiş çocuk, sesimi Çiçekyıldız’a duyurmaya çalışacağım. Gözlerim onu görmese de kalbimle görmeye çalışacağım.

- Seni çok seviyorum, demiş kayısı ağacı. (s. 37)

Doğadaki durumlar da yazar tarafından kitabın bazı bölümlerinde, okuyucunun ilgisini çekecek şekilde tasvir edilmekte, çocukların merakını cezbetmektedir. Bu sayede çocuklar da bu eseri okuduktan sonra çevreye olan bakışları daha net olacak ve belki de önceden ilgisini çekmeyen ağaçlar ve bitkiler çocuk için güzel ve dikkat çekici olacaktır.

“Ablasıyla birlikte balkona çıkmışlar, kayısı ağacı pembeye çalan beyaz çiçekleriyle olağanüstü bir güzellikteymiş. Akşamdan kalan yağmur damlacıkları çiçeklerin üzerinde birer

yıldız gibi parlıyormuş. Çocuğun annesi, babası da gözlerini alamıyorlarmış bu olağüstü güzellikten.” (s. 45)

Dostluğun önemi. İnsanlar arasında oluşan önemli duygulardan biri de “dostluk” duygusudur. Her canlı için dostluk, arkadaşlık gibi duygular yaşamları boyunca önem teşkil etmektedir. İnsanlar için son derece önemli kavramlardan biri olan dostluk veya arkadaşlık, çocuklar için de öğrenilmesi gereken güzel ve gerekli olan bir duygudur. Bu hissin, küçük yaşta iken öneminin öğretilmesi ve küçük yaşta bu kavramın değerinin bilinmesi, hayat boyu insana faydalı olacaktır. İnsanların birbirleriyle iyi ve kötü anlarını paylaşması, dertlerini anlatması, hem insanları mutlu etmekte hem de bazı duyguların öğrenilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle özellikle çocukların ilgisini çeken masal türündeki kitaplarda, bu duygunun verilmesi ve hissettirilmesi, bunların satırlarda işlenmesi son derece gereklidir. Çocuğun iyi bir yetişkin olabilmesi, bazı duyguları ve kavramları öğrenmesi ve bunları hayata geçirebilmesi ile ilintilidir. Eserin bazı bölümlerinde dostluk ve arkadaşlık kavramı yer yer anlatılmış, bazen de bu hissi yaşayanlar arasında verilmiştir.

“- Yanılmıyorsun, sana işaret yolladım. Seninle dost olmak istiyorum. Çünkü gökyüzüne bakan çocukları severim.” (s. 15)

“- Çiçekyıldız, kendisinin diğerlerinden farklı olduğunu anlayan bir arkadaş bulduğu için çok mutluymuş.” (s. 16)

Kitapta dostluk ve dostlar hakkında bazı kısımlarda soru-cevap halinde bazı bilgiler verilmektedir. Kitabı okuyan çocuklar da dostluk hakkında bazı bilgileri bu kitap aracılığıyla öğrenmiş olacaktır.

– Dostlar birbirleri için her şeyi yaparlar mı?

Baba, ağzındaki lokmayı aceleyle yutup yanıtlamış:

— Gerçek dostlar yapar, demiş, insanın gerçek bir dostu olmalı.

Anne ise biraz farklı düşünüyormuş:

— Dostluğumuza güvenip onları zor durumda bırakacak şeyler istememeliyiz. Bunu istersek, o zaman biz gerçek dost olamayız. (s. 28)

“*Diğer yıldızlar, Çiçekyıldız’ın coşkusunu anlayamamışlar.*

— *Boşuna çabalıyorsun. Dünyadan biriyle gevezelik etmekle ne elde edeceksin? Hem o kadar uzakta ki... Uzaklık dostluğu öldürür, demişler.*

Çiçekyıldız moral bozucu bu sözlere aldırış etmemiş.

— *Önemli olan yürek yakınlığı, demiş.” (s. 12)*

Eserde, dostların ve arkadaşların birbirlerini düşündükleri ve onların iyiliklerini istediklerini anlatan bir kısım da mevcuttur. Bunu Çiçekyıldız ve küçük çocuk arasındaki dostluk kullanılarak verilmiş ve okuyucu olan çocukların da bu konuda bilgi sahibi olmaları ve dostlarına iyi niyetle yaklaşmaları öğretilmek istenmiştir.

“*Çiçekyıldız:*

— *Dostum, demiş, hasta olacaksın. Bu yağmurda çıkılır mı balkona? Hastalanıp yatağa düşersen çok üzülürüm.” (s. 41)*

Kararlı olmanın önemi. İnsanlar, bir işe kalkışmadan ve bir işe başlamadan önce o işin sonrasını düşünmektedirler. Bir işin başında iken, o olayın başarılı bir şekilde sonlandırılacağı inancı olursa insanlar er ya da geç o işi başarıyla bitirirler. Bu durum, insanın kendine olan inancını da göstermektedir. Basit veya zor bir durumla karşı karşıya kalındığında: “Bu işi başaracağım.” Diyerek başlanırsa insan kendine olan inancıyla başarılı ve mutlu sona ulaşabilmektedir. Kendine güvenemeyen ve “Nasılsa yapamam.” Şeklinde başlayan işler

çoğunlukla başarıya ulaşamamaktadır. İnsan önce kendine güvenmeli ve başaracağına inanmalıdır. Aynı zamanda bir olay gerçekten isteniyorsa da başarıyla sonuçlanmaktadır. Önemli olan karar vermek, inanmak ve bu uğurda çabalamaktır. Masalımızdaki kahraman olan küçük çocuk da başarmak istediği iş konusunda kararlı davranmış, kendine güvenmiş ve gerçekten istemiştir. Okuyucuya da kararlı olmanın önemini ve başarıya olan inancın önemini şu satırlarla vermektedir:

Sunucu o bölgede yağmurun daha bir hafta süreceğini söylemiş. Bunu duyan çocuğun mutsuzluğu artmış. Mutlaka bir şeyler yapmalıyım, diye düşünmeye başlamış. Sonunda kararını vermiş. Onlar gerçek dost olduklarına göre birbirlerini görmeden de konuşabilirlermiş. En azından bunu denemek istiyormuş.

Şöyle düşünmüş çocuk:

‘ İnsan bir şeyi çok istiyorsa, gerçekten istiyorsa, başarabilir. Aynı kural yıldızlar için de geçerli olabilir. Eğer o da benimle konuşmayı çok istiyorsa yağmurun ne önemi olabilir ki...’ (s. 36)

Teknolojinin fazla kullanılması. Çağımız teknoloji çağıdır. Teknoloji sayesinde insanlar bilgiye daha kolay ve daha hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir. Teknoloji ürünlerinin insanoğluna faydaları çoktur. Fakat teknoloji ürünlerinin fazla kullanılması da insanları ve özellikle de çocukları olumsuz etkilemektedir. Bu ürünleri gereğinden fazla kullanan çocuklarda bazı sağlık problemleri bile çıkabilmektedir. Teknolojinin faydaları, zararlarından fazla bile olsa bu ürünlerin kullanımının aşırısına kaçırılması halinde son derece sağlıksız sonuçlar doğabilmektedir. Bu da istenmeyen durumlar yaratmaktadır. Başta çocuklar ve gençler olmak üzere bazı insanlarda bağımlılık haline bile gelebilen bu ürünlerin kullanımı konusuna değinilen masalda, teknoloji yüzünden çocukların doğayı ve çevresini unutup bu tür

ürünlere merak saldıklarından bahsedilmiştir. Bu konuya dikkat çekmek isteyen yazar, kitabın bir kısmında bu duruma parmak basmıştır.

Gökyüzünden biraz aşağılara inelim şimdi. Hep birlikte bakalım evlere, evlerin bahçelerine. O da ne? Bütün çocuklar evlerinde oturuyor ve yalnızca televizyon izliyorlar. Bazıları da bilgisayarla oynuyor. Kimse gökyüzüne bakmıyor. Ne yazık! O zaman Çiçekyıldız'ın güzelliğini kim görecektir? Kimse ona bakmazsa Çiçekyıldız'ın güzelliği ne işe yarar ki... (s. 7)

Görüldüğü üzere, eserin satırlarına dökülmüş olan bu teknoloji konusu, olumsuz bir şekilde sergilenmiştir. Çocukların gökyüzüne bile bakmayı unuttukları, gökyüzündeki yıldızlara dikkat etmedikleri, bahçelere çıkmadıkları ve sadece televizyon izleyip bilgisayar oynadıkları anlatılmaktadır. Teknoloji ürünlerinin fazla kullanılmasıyla insan kendi doğasını bile unutmaktadır. Bu da son derece olumsuz bir olaydır. Eserde bu durumun yanlışlığı gözler önüne serilmiştir.

Sevginin önemi. Sevgi, önemli ve üstün duygulardan birisidir. Sevgi aynı zamanda geniş bir duygudur. Her türlü şeye karşı sevgiyle yaklaşmak, hayatı güzel kılan en önemli unsurlardan biridir. İnsanlara, hayvanlara, doğaya, aileye karşı sevgi beslemek dünyayı daha yaşanılır hale getirmektedir. Küçük yaştan itibaren sevginin önemi konusu verilirse evren çok daha iyi bir hal alacaktır. Sevgiyle yetişen ve sevgiyle büyüyen çocuklar da tamamen sağlıklı bireyler haline gelebilmektedir. Eserde baskın bir şekilde "sevgi" duygusu okuyucuya verilmek istenmiştir. Çiçekyıldız ve küçük çocuğun birbirlerine karşı sevgi dolu olmaları, Çiçekyıldız'ın ısrarla severek yaşamak istemesi, aile sevgisi, doğa sevgisi gibi konular ile masalda okuyuculara sevginin önemi ve sevginin gücü gösterilmek istenmiş ve masal bu şekilde ilerlemiştir.

Diğer yıldızlar, belki de kıskandıkları için olumsuz konuşmalarını sürdürmüşler:

—Biz yıldızlar için sevmek değil; var olmak önemlidir.

Çiçekyıldız artık dayanamamış, kızmış. Kızgınlıktan rengi bile değişmiş. Sarılar, yeşiller, pembeler kaybolmuş, kararmaya başlamış. Öyle ki neredeyse balkondaki çocuk onu göremeyecekmiş. Çiçekyıldız bağırmış:

— Ben severek yaşamak istiyorum. Şimdiye kadar böyle bir yıldız geleneği olmamış olabilir, ama bundan sonra olacak. O renksiz burnunuzu işime sokmayın! (ss. 12-13)

“ Çiçekyıldız bu sözü duyunca öyle sevinmiş ki neredeyse taa oradan uzanıp öpecekmiş çocuğu. Diğer yıldızlara şöyle demiş:

—Sevgi, bir varlığı nasıl ayrıcalıklı kılıyor gördünüz mü? Ben de bu çocuğu milyonlarca çocuk arasında da görsem, hemen tanırım.” (s. 24)

İnsan-doğa arasındaki sevgi de kayısı ağacı ve küçük çocuk arasındaki sevgi verilerek işlenmiştir. Çocuğun kayısı ağacını çok sevmesi, onun kesilmesini istememesi; kayısı ağacının çocuktan dilekte bulunmasını istemesi; küçük çocuğun da kayısı ağacı için çabalaması birer sevgi ürünü olarak da gösterilebilir.

“ – Üzülme kayısı ağacı, demiş çocuk, sesimi Çiçekyıldız’a duyurmaya çalışacağım. Gözlerim onu görmese de kalbimle görmeye çalışacağım.

—Seni çok seviyorum, demiş kayısı ağacı.” (s. 37)

Sevgiye inanıldığı sürece her şeyin yapılabileceği, yıldızın çocuğun ona karşı olan sevgisini hissettikten sonraki anda gösterilmiştir. Sevginin gücü ile kapkara bulutlara bile ışığı ile meydan okuması, bunun en büyük göstergesidir. Tamamıyla sevgi sayesinde Çiçekyıldız, kendini daha güçlenmiş hissetmektedir.

Onun sesiymiş bu, biricik dostunun sesi... Böyle bir havada bile onun kendisiyle görüşmek için nelere katlandığını düşünmüş. Yüreğindeki sevgi büyümüş, büyümüş,

koskoca bir ateş topuna dönüşmüş. Öyle bir ateş topu ki, yaydığı ışık kapkara bulutlara ve yağmura karşın yeryüzünden görülmüş. Çocuk da görmüş onu. Tepeden tırnağa ıslandığını unutmuş. (s. 39)

Yardımlaşmanın önemi. Toplumda bulunan canlılar için yardımlaşma kavramı önemlidir. Canlıların birbirleriyle yardımlaşarak birçok durumun üstesinden gelebilecekleri aşikârdır. Bazı durumlarda yalnız yapılamayan işler, yardımlaşma ve işbirliği sayesinde kolayca başarılabilir. Toplumun her kesiminde ve her bölümde yardımlaşma gereklidir. Kitapta, yardım etme ve yardımlaşma sayesinde bazı durumlar düzeltilebilmiştir. Kayısı ağacı, ona yardım edilmesi sonucunda meyvelerine kavuşmuş ve kesilmekten kurtulmuştur. Küçük yaşta, yardımlaşmanın ve yardım etmenin önemi kavratılmalı ve bu durumun davranış haline getirilmesi için çalışılmalıdır.

“ – Niçin çiçek açmadın, demiş, sana söylemişim, eğer çiçek açmazsan kesileceksin.

Kayısı ağacı alttaki dallarıyla okşarcasına dokunmuş çocuğa.

—Biliyorum, demiş, çok uğraştım çiçek açmak için, ama olmadı. Sanırım başka bir şey ihtiyacım var: Bir yıldızın yardımına...

—Bir yıldızın yardımına mı?” (s. 31)

“ – Sana ihtiyacım var, kayısı ağacım için yardım etmeni istiyorum Çiçekyıldız.” (s. 38)

Küçük çocuk, yıldızdan isteyeceği dilek hakkını yardım için kullanmış ve kayısı ağacının yardımına yetişmiştir. Çiçekyıldız da bu yardım teklifine olumsuz yanıt vermeyerek yardım etmeyi kabul etmiş ve bir ağacın kurtulmasını sağlamıştır. Yardım etmenin öneminin büyük bir sebebe bağlanarak anlatıldığı bu masalda, karşılıklı yardım sayesinde de neler başarılacağı okuyucunun önüne sunulmuştur. Sebep ne olursa olsun yardım etmenin ve

yardımlaşmanın önemi, gücü ve değerli oluşu bu kitapla küçük yaştaki masal okuyucularına verilmek istenmiştir.

Ailenin çocuğa karşı tavır ve davranışları. Masaldaki başkahraman olan küçük çocuğun ablası ile olan sohbetleri bazı bölümlerde verilmiştir. Abla, çocuğun yıldızla konuştuğunu gördüğünde bu duruma anlayışla yaklaşmış; olumsuz bir tavır sergilememiştir. Olması gerektiği gibi, küçük kardeşiyle sohbet havasında ona bazı bilgiler vermiş; ne bir aşağılama, ne bir dalga geçme ne de bir tersleme davranışı olmuştur.

Çocuk, yıldızla konuşadursun, odada televizyondaki macera filmini izleyen ablası, reklamlar başlayınca biraz hava almak için balkona çıkmış. Ablasının terlikleri o kadar yumuşakmış ki çocuk ayak seslerini duymamış. Bu yüzden Çiçekyıldız’la konuşmasını kesmemiş. Ablası da onun bazı sözlerini işitmiş.

—Sen de mi yıldızlarla konuşuyorsun, demiş.

Yakalandığı için telaşlanmış çocuk. Ne diyeceğini bilememiş.

—Kaygılanma, demiş ablası, ben de senin yaşlarındayken konuşurdum onlarla. Bunda kötü bir şey yok. (ss. 21-22)

Abla, hatta kardeşinin yıldızlarla ilgili merak ettiği bazı sorulara da sabırla cevap vermiş ve kardeşini bu konuda biraz bilgilendirmiştir. Olaya şu şekilde de bakılabilir: Yıldızların kaydığını gördüğünde dilek tutması gerektiğini ablası sayesinde öğrenmiştir. Ablası sayesinde öğrenmiş olduğu bu bilgiyle de kayısı ağacı ileriki zamanlarda kurtulmuştur. Çocuğun ablası, bu soruları yanıtlarken hiçbir zaman olumsuz bir tavırla kardeşine yaklaşmamış, onun yaptığı davranışa da saygıyla bakmıştır.

“ —Yıldızlar kaydıklarında nereye giderler abla?

—*Bilmem; ama bildiğim bir şey var, eğer sen de kayan bir yıldız görürsen dilek tutmalısın.*”

(s. 24)

“ —*Bir ağaç için dileğim var, ama daha fazla konuşamam abla, demiş çocuk.*

Ablası da anlayış gösterip susmuş.” (s. 36)

Aynı şekilde masalda verilen anne ve baba karakterleri de çocuklarına karşı saygılı davranan, onlara olumsuz bir tavırla yaklaşmayan anne- baba karakteri olarak verilmiştir. Küçük çocuğun aklındaki bazı sorulara da mantıklı ve sakin bir şekilde yanıtları vererek çocuğu bilgilendirmeye çalışmaktadırlar.

Hep birlikte kahvaltılık masasına oturmuşlar. Çocuğun annesi ve babası, çalıştıkları için aceleyle atıştırıyorlarmış. Çocuk dün gece kendisini düşündüren soruyu annesine ve babasına sormak istemiş:

—Dostlar birbirleri için her şeyi yaparlar mı?

Baba, ağızındaki lokmayı aceleyle yutup yanıtlamış:

—Gerçek dostlar yapar, demiş, insanın gerçek bir dostu olmalı.

Anne ise biraz farklı düşünüyormuş:

—Dostluğumuza güvenip onları zor durumda bırakacak şeyler istememeliyiz. Bunu istersek, o zaman biz gerçek dost olamayız. (s. 28)

“Kırmızı Başlıklı Ispanak” masal kitabında çocuk ve eğitim temasına ait **bulgular.** “Kırmızı Başlıklı Kız” masalından yola çıkarak oluşan “Kırmızı Başlıklı Ispanak” masalı, bu masalı dinleyip aynı maceraları yaşamak isteyen bir ıspanaktan bahsetmektedir. Doğa dostu masallar dizisi içinde olan bu masal ile çocuklar, yine doğayla iç içe olacaklardır. Ayrıca masalda bitki ve hayvanlara dair bilgiler de yer almaktadır. Bunun yanı sıra hayal

kurmanın önemi, merak duygusunun önemi, yardımlaşma ve iş birliği yapmanın önemi, azimli olmanın önemi gibi temalar da masaldaki olayla beraber verilmiştir. Herkesin kendi yaşamına ve şartlarına göre amaç belirlemesinin ne denli önemli olduğu da vurgulanmıştır.

Bitkiler ve hayvanlarla ilgili bilgiler. Masal, doğanın içinden bir olay olduğu için masalın bazı kısımlarında bitkiler ve hayvanlarla ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Masalın başkahramanı ıspanaktır. Ispanak, Kırmızı Başlıklı Kız masalında olduğu gibi kurda ulaşmak için elinden geleni yapmaktadır. Bu esnada da bazı bilgiler verilmiştir ki olaylar buna göre sürdürülmüştür.

“Gölgedeki solucan şaka yollu uyarmış:

‘Ama kurt seni yer, bu masalı biliyorum ben.’ demiş.

Başını topraktan çıkartan başka bir solucan karışmış bu kez söze:

‘Hayır, yemez, ormandaki kurt ıspanak yemez!’ diyerek söylemiş görüşünü.” (s.30)

“Daha anlatacakmış, ama heyecanlı ve hayalci başka bir solucan sözünü kesmiş:

‘Onu ikna edersin. Ispanak yararlı, dersin.’ (s. 32)

Kitabı okuyan küçük çocukların hayvan ve bitkilere dair bazı bilgiler edinmesi kaçınılmazdır. Özellikle kurdun beslenme durumundan, ot yemediğinden sık sık bahsedilmiştir. Ispanakların da faydalı olduğu, taze ıspanakların da kuzu ıspanak şeklinde seslendirildiği masalı okuyan küçük okuyucular için birer bilgi niteliğindedir.

Kurt açıklamış bizim şaşkın ıspanağa:

‘Sen topraktan çıktın ya, ondan oluyor bunlar. Çünkü seni besleyen tüm gıdalar, içinde büyüdüğün toprakta var. Şimdi daha geç olmadan, damarların kurumadan

tarlana dön. Köklerini toprağa göm. Toprak sana su ve vitamin verir, toprak seni diriltir. Eğer hemen dönmezsen yok olursun ormanda. (s. 59)

Bu satırlarda da toprağın sebzelere ve bitkilere olan faydalarından bahsedilmiştir. Kitabın içinde ara ara da olsa çevremiz ve doğamız hakkında bilgiler verilmiş olup bu bilgiler de kitabı okuyan çocuklar için faydalı olacak ve çocukların bilgiler edinmesini ve doğaya karşı daha bilinçli yaklaşmasını sağlayacaktır.

Merak duygusunun önemi. Öğrenmenin ilk basamağı meraktır. İnsanlar, bazı şeyleri öğrenmeden önce onu veya o durumla ilgili bilgileri merak ederler. Ve öğrenme aşaması bu merak duygusundan sonra başlar. İnsanlar merak etmezse, zaten öğrenme gerçekleşmez. Bu nedenle merak duygusu, bilginin ve bilimin başıdır. Özellikle çocukların öncelikle merak duygularının fazla olması, öğrenme açısından onları güdüleyeceği için çocukların merak etmesi ve sorular sormaları teşvik edilmelidir. Bir konu hakkında bir insanın merakı varsa ve onunla ilgili sorular sorabiliyorsa, devamında zaten öğrenme başlar ve daha fazla öğrenmek için de araştırmalar yapar. Hele ki konu çocuklar ise, onların her türlü merakı giderilmeli ve her konuda onların bilgi sahibi olması için uğraşılmalıdır. Küçük yaşta okunulan masalların içinde de merak duygusunun vurgulanması ve bunun öneminden bahsedilmesi, o yaştaki çocukları olumlu şekilde etkilemektedir.

İlkbaharda okulun pencereleri açılınca körpe ıspanak çok sevinmiş. Çünkü sınıflarda olup biteni en çok o merak edermiş.

Yine bir gün yapraklarını kulak gibi kıvrıp pencerelere doğru çevirmiş. Bu haliyle çatılardaki antenlere benzemiş. Arkadaşları onun aldığı biçime pek gülmüşler. Ama bizim ıspanak aldırمامış.

‘Ne meraksız şeylersiniz siz!’ demiş. ‘Dünyada neler olup bitiyor bilmek istemez misiniz?’ (ss. 5-6-7-8)

İnsanların sürekli bir şeyler öğrenmesi, bazı konular hakkında bilgi sahibi olması insanın ve dünyanın geleceği için önemlidir. Dünyada, bilinçli ve bilgili bireylerin fazlalığı o dünyayı güzel ve olumlu şekilde etkiler. Çocuklara öğrenmenin önemli ve gerekli bir eylem olduğu her defasında anlatılmalı; öğrenme konusunda sürekli teşvik edilmelidir. Öğrenmenin ve bilgi sahibi olmanın, araştırmanın önemini çocuklara en kolay şekilde vermenin yolu kitaplardır. Kitaplar aracılığıyla bilmenin ve öğrenmenin önemi verilirse daha etkili olacaktır.

“ ‘Bir ıspanak olarak gelmiş olsam da dünyaya, bilmek isterim tarlayı ekip biçen çiftçiyi, toprağı ısıtan güneşi, serçenin neşesini... Bilmekle yazgım değişmez belki. Ama sofraya konan akılsız bir tabak ıspanak olmaktansa, akıllı bir tabak ıspanak olmayı yeğlerim ben.’ Demiş.” (ss. 10-11)

Hayal kurmanın önemi. Hayal gücünün geniş olması, insanların özellikle çocukların yaratıcılıklarını geliştirmesi açısından önemli bir mevzudur. Hayal kurmanın gerekliliği, kitabımızın bazı bölümlerinde kısmen verilmiş ve bu olayın gerekli olduğu konusuna vurgu yapılmıştır. Söz konusu hayallerin, insanların kendisi ve çevresi açısından faydalı olduğu anlatılmıştır. Özellikle küçük yaştaki çocukların hayal güçlerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Masallar da hayal gücünü geliştirmenin yollarından biridir. Bu masalı okuyan çocuğun da zaten hayal kurması sağlanmış, hayal gücünü geliştirme de amaçlanmıştır. Masalın içinde de hayal kurmanın yararları sıralanmıştır. Başarıların ardında hayal gücünün önemi de yadsınamaz bir gerçektir. Bu sebeplerden ötürü, özellikle bireylerin kritik dönemleri olduğu küçük yaşlarda çocuklara kitaplar veya başka vasıtalarla hayal kurmanın önemini anlatılmalıyız. Bunun geliştirilmesi için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız. Eğitimde de hayal gücünü geliştirecek kitaplar dâhil her türlü aktivitelerde bulunulmalıdır.

“ ‘Yalnızca dinlemek yeterli mi?’ demiş diğeri.

‘Sonra hayal edeceksin.’ Demiş bizimki.

'Hayal etmek yeter mi?' diye sormuş öteki.

'Bu hayal, kendini ve çevreni değiştirme gücü verecektir sana.' Demiş bizimki. (ss. 14-15)

Masal konusuna ilgi çekme. Masalımızdaki olay, okulun yakınlarındaki ıspanak tarlasındaki körpe bir ıspanağın okulda anlatılan “Kırmızı Başlıklı Kız” masalını duymasıyla başlamış ve bu şekilde devam etmiştir. “Kırmızı Başlıklı Kız” masalına özenen ıspanak, bu masaldaki olayların aynısını yaşamak ve olayın başkahramanı olmak istemiştir. Macerası bu masalı yaşamak istemesiyle başlamakta ve olaylar zinciri bu şekilde devam etmektedir. Bu masalı okuyan ve önceden “Kırmızı Başlıklı Kız” masalını duymamış olan veya az bilen çocuklar, ellerindeki “Kırmızı Başlıklı Ispanak” masalını okuduktan sonra, o eski masala karşı ilgi duyacaklar ve merak içinde kalacaklardır. Kırmızı Başlıklı Ispanak masalı okunduktan sonra bu meşhur eski masalı duymamış olanlar da o masalı edinip hemen okumak isteyeceklerdir. Kırmızı Başlıklı Kız masalını önceden okumuş olan ve bilen çocuklar ise bu ıspanak masalından sonra eski masalı tekrar hatırlayacaklardır. Ve belki de Kırmızı Başlıklı Kız masalını tekrar okumak ve olayları tekrar hatırlamak isteyeceklerdir. Metinlerarasılık ile çoğu kişi tarafından bilinen bu masal, tekrar su yüzüne çıkmış ve tekrar hatırlatılmış olacaktır ki bu son derece etkili bir yöntemdir.

“Günlerden bir gün bizim ıspanak, ‘Kırmızı Başlıklı Kız’ masalını dinlemiş ve çok beğenmiş. Yalnızca toprakla yetinen arkadaşlarına da anlatmış.” (s. 18)

“Masal bitince körpe ıspanak, arkadaşlarına heyecanla şöyle demiş:

‘Ben de Kırmızı Başlıklı Ispanak olacağım!’(s. 19)

“Kelebeğin tarif ettiği yerde gerçekten de bir mağara varmış. Bizim körpe ıspanak seslenmiş mağaranın ağzından içeriye:

'Hey orman kurdu! Ben geldim, büyükanneme gideceğim.'"(s. 49)

"Bizim körpe ıspanak, kurdu görünce çok heyecanlanmış. İşte, dinlediği masal sonunda yaşanacakmış. Belki bu karşılaşmayı da bir yazar masal yapacakmış. Belki okullarda kurt ile ıspanağın masalı okunacakmış." (s. 51)

Yardımlaşma ve işbirliğinin önemi. Yardım etme, insanlar arasında her zaman olması gereken bir eylemdir. Bencil olmamayı gerektiren ve bunu öğreten bu eylem, bazen insanların işlerini daha kolaylıkla halletmesini sağlamakta; bazen de yapılması gereken işin, ulaşılması gereken hedefin başarılı bir şekilde bitirilmesine kadar gidebilmektedir. Masalımızda da yardım etmeyle bazı işlerin hallolabileceği gösterilmiş ve okuyan çocukların da bunu örnek almaları amaçlanmıştır.

"Solucanın toprakla beslendiğini düşünmüş. 'Bu benim çok işime yarar.' Diye geçirmiş içinden. Solucandan yardım istemiş.

'Lütfen köklerimin toprağını yumuşat, kendimi kurtaramıyorum buradan.' Demiş. (s. 27)

"Tamam!" demiş körpe ıspanak. 'Hadi o zaman sevgili solucanlar, iş başına!'

Solucanlar bütün gün, bütün gece çalışmışlar. Toprağın altında kımıl kımıl yol almışlar. Bazen toprak yemişler, bazen yalnızca yürümüştür. Bu çalışma, bu çaba sonucunda toprak yumuşacık olmuş." (ss. 33-34-35)

Solucanlar, işbirliği içinde tüm gece çalışarak ve hep birlikte davranarak yapmak istedikleri sonuca ulaşabilmişlerdir. Bu durum, el ele vererek işlerin üstesinden gelinebileceği sonucunu okuyucuya aktarmaktadır. Bazı durumlarda, ulaşmak istenene tek başına ulaşamaz. İşte bu durumlarda karşılıklı yardımlar yapılarak ve işbirliği içinde çalışılarak başarıya ulaşmak için uğraşılmalıdır. Ve yardım isteyen, tek başına yapmak istediği şeyi

yapamayan kişiye de yardımcı olmak, yardım etmeye çalışmak insanların yapması gereken davranışlardandır. Çocuklar da yardımlaşmanın ne kadar önemli olduğunu, işbirliği yapmanın getirmiş olduğu olumlu sonuçları özellikle kitaplar aracılığıyla öğrenip daha sonra hayatlarında uygulamalıdır.

“‘Görünüşe aldanma.’ Demiş ıspanak. ‘Küçük bir macera yaşamak istedim, hepsi bu. Hadi yardım et bana, kurdun yerini biliyor musun acaba?’” (s. 44)

Başkahramanımız olan ıspanak, kurdun yerini tek başına bulamamış ve kelebekten yardım istemiştir. Kelebek de yardım isteğine karşılık kurdun yerini söylemiş ve bu sayede ıspanak, kurdun yerini kolayca bulabilmiştir. Yardım istemeden başılamayacak veya geç başılabilecek bir durum karşısında yardım istemek faydalı ve gereklidir. Bunu masalda da açık bir şekilde görebilen küçük yaştaki okuyucular da yardım etmenin önemini hissedip kavradıktan sonra hayatlarında kullanmaya başlayacaklardır.

“Bizimki, susuz ve vitaminsiz kalan gövdesini zorlukla sürükleyerek tarlasına dönmüş. Solucanların yardımıyla sıcak yuvasına köklerini gömmüş. Bir süre sonra kendisini yeniden iyi hissetmeye başlamış.” (s. 60)

Yaşama uygun amaç belirlemenin gerekliliği. Amaçlar, küçükten büyüğe her yaştaki insanda olması gerekir. Bir insanın amacı olmadan bir işi başarması neredeyse imkânsızdır. Amacı olmayan ve amaçsız yaşayan insanlar genelde hiçbir şey öğrenmeden ve hiçbir yere ulaşmaya çalışmadan günlerini geçirmektedirler. “Nereye gideceğini bilmeyen kaptana hiçbir rüzgâr yardım edemez.” Sözünden de anlaşılacağı gibi, hedefi ve hiçbir gayesi olmayan insanlara hiçbir durum, hiçbir güç veya hiç kimse yardımcı olamaz. Öncelikle insanın kendine bir gaye belirlemesi ve bu uğurda çabalaması gerekmektedir. Yalnız, şöyle bir durum vardır ki bu dikkat edilmesi gereken bir husustur. Her insan kendi karakterine, fiziğine, durumuna ve yaşam şartlarına göre bir hedef ve amaç belirlemesi gerekmektedir. Kendine ve yaşam

şartlarına uygun olmayan amaçlar belirleyen kişiler, gereksiz yere çırpınacak ve sonunda boğulacaklardır. Bu da onların başarısızlıktan sonra hayal kırıklığı duymalarına ve üzüntü yaşamalarına sebep olacaktır. Bu nedenle, insan hedefleri için öncelikle iyi düşünmeli ve kendisine uygun olup olmadığına iyice düşünüp karar vermeli, daha sonra bu yolda ilerlemeye başlamalıdır. Masalımızda da bu durum gayet açık bir şekilde sonuçlarıyla birlikte gözler önüne serilmiştir. Kendine uygun amaç belirlemeyen körpe ıspanak, sonunda yenilgiye uğramış ve yaşadığı onca olaydan sonra herkesin kendi yaşamına göre bir hedef belirlemesi gerektiği sonucuna varmıştır. Ve tabii ki kendi yaşamına, çevresine göre amaç belirlemeyen ıspanağın olayı da hüsrarla son bulmuştur.

Arkadaşları merakla sormuşlar:

‘Ne oldu, ormanda neler gördün? Kurtla karşılaştın mı, avcılarla tanıştın mı?’

Körpe ıspanak gülümsemiş:

‘Bazı masallar vardır, okumak mutluluk verir. Ama masalları yaşamak doğrusu kolay değil. Bunu öğretti bana bu kısa orman gezisi. Kendi toprağında geçiyor herkesin macerası. (s. 61)

Azimli ve kararlı olmanın önemi. İstenilen bir durum, azimle çalışılıp kararlı bir şekilde davranılırsa başarıya kavuşur. Azmetmek ve kararlı olmak, insanlar için önemlidir. Masalda da azimle hayallerinin peşinden koşan bir ıspanağın, kurda kavuşabildiği gösterilmiştir. Hedef ve hayaller için azimli bir şekilde davranmak ve bu konuda sonuna kadar kararlı olmak, insanı başarıya götüren yollardan biridir. Kararlı olduğunda, en zor işler bile başarıyla sonlandırılabilir. Bu masalı okuyan çocukların da azmin ve kararlılığın önemini gördükten sonra daha dikkatli davranacakları aşikârdır. En zor durumlarda bile pes etmeden, yılmadan çalışmak, olayın istenilen şekilde bitirilmesini sağlamaktadır. Önemli olan

azmetmek, kararlı olmak ve pes etmemektir. İnsanlar, istedikleri durum için sonuna kadar çalışmalıdırlar.

“Körpe ispanak umudunu yitirmemiş, birkaç alaylı söz yüzünden amacından vazgeçmemiş. Çünkü masallardan, öykülerden öğrendiği çok önemli bir şey varmış:

Sorun varsa, çözüm de var!” (s. 26)

“ Solucanlar bütün gün, bütün gece çalışmışlar. Toprağın altında kımıl kımıl yol almışlar. Bazen toprak yemişler, bazen yalnızca yürümüşler. Bu çalışma, bu çaba sonucunda toprak yumuşacık olmuş.” (ss. 34-35)

“Gözlüklü Ayçiçeği” masal kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Doğa dostu masallar dizisinde yer alan masallardan biridir. Kahramanı asi bir ayçiçeği olan bu masalı okuyan çocuklar, büyüklerin sözünü dinlemenin önemi konusunu fark edeceklerdir. Aynı zamanda diş başlı olmanın olumsuz sonuçları gözler önüne serilmektedir. Masalda gelecek nesiller için faydalı olmanın da önemine değinilmiştir.

Gelecek nesiller için faydalı olmanın önemi. Bireyler, yaşamları boyunca bir amaç için çalışmaktadırlar. Amaçları doğrultusunda çalışırken de ileride hatırlanmak ve gelecekteki insanlara faydalı olmak için küçük de olsa bir şey inşa etmeye çalışırlar. Pek çok insan az veya çok, gelecek nesillere bir şeyler bırakmayı ister. Gelecek kuşakların faydasına olacak, yarına kalacak işler başarmak çoğu insanın istediği bir durumdur. Bir insanın gelecek nesiller için bir şeyler çabalaması, bunun için emek harcaması önemli ve takdir edilesi bir olaydır. Masamızda da yarına kalmak, yarına faydalı olmak, gelecekteki insanların yararına bir şeyler yapmak konuları vurgulanmış; bunun önemi konusuna değinilmiştir.

“ ‘İrileşip çekirdeklerimizin içi dolunca kuruyup kalacağız. Yaşlı bir ayçiçeği olmak istemiyorum ben.’

'Ama Güneş'i izlemezsen çekirdeklerin olgunlaşmaz. Yarına senden hiçbir şey kalmaz.'(ss. 14-15)

"Dünyadaki tüm canlılar yarına bir şey bırakmak ister. Seni var eden geçmişindir. Sen de geleceği var edeceksin.' Diye açıklamış Ay Anne. (s. 32)

"Güneş onun bu çocukluklarını uzaktan gülererek izliyormuş.

'Bunlar dünyanın tadı tuzu.' Demiş kendi kendine.

'Neyse ki bütün ayçiçekleri böyle değil. Yoksa insanlar ne yağ yapabilir, ne hayvanlarına gıda bulabilir. Eğlensin bakalım...'" (ss. 46-47)

Faydalı olmanın ve yarına yararlı şeyler bırakmanın önemini anlayamayan gözlüklü ayçiçeğine diğer arkadaşları, Ay, Güneş masal boyunca yarına faydalı olmanın önemini anlatmaya çalışmaktadır.

"Ay Anne uyarılmış:

'Ama bütün bunlar doldurmaz çekirdeğinin içini. Yarına ne bırakacaksın? Bir at, bir araba, bir şapka, bir güneş gözlüğü öyle mi? Bunlar mı kalacak senden yarına?'

'Üfff!' demiş ayçiçeği. 'Yarın, yarın, yarın... Yine aynı tekerlemeyi söyleme bana!'" (s. 56)

Fakat masalın sonunda ayçiçeği, insanlara ve gelecek nesillere faydalı olmanın önemini sonunda anlamıştır.

" 'Ne oldu?' demiş arkadaşı. 'Neden istemiyorsun şapkayı ve gözlüğü?'

'Onlara ihtiyacım yok benim.' Demiş ayçiçeği. 'Çiçeğim, çekirdeğim benim en güzel şeyim. Yeter ki onların içi dopdolu olsun, yarına benden de parça kalsın.'" (s. 63)

Büyüklerin sözlerini dinlemenin önemi. Masalda genel olarak asi, dikbaşı ve söz dinlemeyen karakter olarak karşımıza çıkan Ayçiçeği, sonunda istemediği durumlarla karşı karşıya gelmekte ve yaptığı hatayı anlamaktadır. Büyüklerinin sözünü dinlememesi ağırlıklı olarak kitapta verilmektedir.

Bir gün Ay ile konuşurlarken ayçiçeği yine dikbaşı ve söz dinlemez bir şekilde Ay'ın söylediklerine karşı çıkar.

Dünyadaki tüm canlılar yarına bir şey bırakmak ister. Seni var eden geçmişindir. Sen de geleceği var edeceksin.” Diye açıklamış Ay Anne.

“Ben öyle düşünmüyorum.” demiş bizimki.

“Belki de ben bu dünyadan değilimdir, uzaylıyım belki.”

Ay'ın konuşmalarından, sorumluluk hatırlatmalarından sıkılıp esnemeye başlamış.

Ay da çekilmiş bulutların arkasına, ayçiçeğini kendi düşleriyle baş başa bırakmış. (ss. 32-34)

Asi tavırları fazla olan Ayçiçeği, arkadaşlarının ve büyükleri olan Ay ile Güneş'in sözlerini dinlememekte, onların yol göstermelerini umursamamaktadır. Hep kendi sözlerinin doğru olduğunu düşünüp kendi fikirlerini uygulamaktadır.

Akşam olmuş, Güneş batmış. Bizimki ne gözlüğünü ne şapkasını çıkarmış. Derken gökyüzünde Ay Anne parlamaya başlamış. Ayçiçeğinin tuhaf halini görünce seslenmiş yukarıdan:

‘ Hayrola, ne bu hal? Gece vakti şapa, gözlük?’

‘Değiştirdim kendimi!’ demiş bizimki. ‘Artık ben bildiğiniz ayçiçeği değilim. Güneş’e de ihtiyacım yok, sana da.’ (s. 52)

Büyüklerinin ve çevresindekilerinin sözünü dinlemek bile istemeyen Ayçiçeği, her defasında çevresindekilere ters cevaplar vermekte, onlardan kaçmanın yollarını aramaktadır.

“ Bir bulut gelip Ay Anne’yi kapadığında bizimki şapkayı indirmiş kulaklarına.

Daha fazla dinlemek niyetinde değilmiş Ay Anne’yi.” (s. 57)

Neyse ki masalın sonunda bir rüya vasıtasıyla doğru olanı anlayan Ayçiçeği, artık dikbaşı davranmamaya ve büyüklerinin sözünü dinlemeye karar vermiştir. Çünkü onların sözlerinin doğru olduğuna inanmıştır. Onları dinlemediği sürece de kaybedeceğini, kendinden bir şeylerin eksileceğini artık bilmektedir. Bu nedenle artık daha dikkatli davranacak, arkadaşlarının ve büyüklerinin fikirlerine de önem verecektir.

‘Ne oldu?’ demiş arkadaşı. ‘Neden istemiyorsun şapkayı ve gözlüğü?’

‘Onlara ihtiyacım yok benim.’ demiş ayçiçeği.

‘Çiçeğim, çekirdeğim benim en güzel şeyim. Yeter ki onların içi dopdolu olsun, yarına benden de parça kalsın.’

Arkadaşının şaşkın bakışları altında biraz da utanarak Güneş’e bakmış ayçiçeği. Duyulur duyulmaz bir sesle fısıldamış:

‘Günaydın Güneş Anne! Işığından bana da uzat yeterince.’ (ss. 63-64)

Masalın sonunda yaptığı hatayı bir rüya sayesinde anlayan ayçiçeği, okuyucu olan çocukların büyüklerinin sözünün önem derecesini fark etmesini sağlayacaktır. Büyüklerin ve konu hakkında bilgi sahibi olan şahısların sözlerinin ne derece önemli olduğu bu masalın sonunda okuyucuya gösterilmiş, bilgi sahibi kişilerin dinlenilmemesinde ne gibi sonuçlar ortaya çıkacağı gözler önüne serilmiştir. Bu masalı okuyan küçük okuyucular da büyüklerin sözlerine daha önem verecek, bir konu hakkında bilgisi olan kişilerin fikirlerine ve

söylediklerine itibar etmeleri gerektiği konusunda da bilgilendirilmiş olacaktır. Bu konuya dikkat çeken yazarımız, okuyucuların da masalın sonundan ders çıkarmaları ve hayatlarında da bunu uygulayabilmelerini sağlamak istemiştir. Zira, okunulan kitapların hayatta davranış olarak sergilenmesi konusunda önemi de büyüktür. Bu durumu bilen yazarımız, Gözlüklü Ayçiçeği masalında söz dinlemeyen bir ayçiçeğini kahraman olarak seçip sonuçlarını da göstermiş, söz dinlememenin sonunda ne olacağı hakkında da bilgileri ortaya sermiştir.

Dikbaşı olmanın olumsuz sonuçları. Dikbaşı kelimesinin anlamı TDK sözlüğünde şu şekilde verilmektedir:

“ 1. İnatçı, bildiğinden dönmeyen, büyüklerinin sözünü dinlemeyen, boyun eğmez(kimse). 2. Kurumlu.” (TDK, 2005, s. 522)

Asi kelimesinin anlamı ise şu şekilde geçmektedir:

“1. Başkaldıran, isyan eden. 2. Hayırsız, dikbaşı.” (TDK, 2005, s.129)

Masalın başkahramanı olan Gözlüklü Ayçiçeği, masal boyunca asi tavırlarıyla dikkati çekmektedir. Söz dinlemez biri olan ve isyan eden hal ve davranışları ile çevresindeki hiç kimsenin sözüne önem vermemektedir. Bildiğinden dönmeyen, sadece kendi söylediklerinin doğruluğuna inanan ve bunun için de kendini sonuna kadar savunan biridir. Fakat bu dikbaşlılığı yapıp kimseyi dinlemedikten sonra, gerçekleri ve doğruyu anlayıp sonunda pişman olmuş ve büyüklerinin sözünü dinlemeye başlamıştır. Dikbaşı olmak ve asi davranışlar sergilemek, hayat boyunca insanı yanlış yollara sürükleyebilir. “Ben biliyorum.” tavırlarıyla insanları, çevreyi ve büyükleri dinlemeden geçirilen bir hayatta birçok hatalar yapılabilir. Bu masalımızda da dikbaşı olmanın olumsuz sonuçları gözler önüne serilmiş ve bu davranışın doğru bir davranış olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Zira sonuç olarak da masalda ortaya konulduğu gibi, dikbaşı davranan bireyler elbet bir gün sonunda pişman olmaktadır. Bazen asi davranışlarla kimsenin sözünü dinlemeden gidilen yolun sonunda geç

kalınabilmekte ve bu da kişiye büyük zararlar açabilmektedir. Bu nedenle asi davranışlar sergilemek ve dikbaşı olmak, hiçbir zaman onay verilmeyen tavır ve hallerdir. İllaki çevrede konu hakkında bilgi sahibi olan insanlara danışılmalı ve onların sözleri dinlenmelidir.

Masalda başkahraman olan Ayçiçeği, arkadaşlarının ve çevresindekilerinin sözlerini umursamadan yaşamaktadır.

Güneş ısıtmaya devam ediyormuş taşı toprağı. Bizimki inatla başını yere eğmiş. Yüzünü yapraklarıyla saklamış Güneş ışınlarından.

Arkadaşı uyarılmış: ‘Neden böyle yapıyorsun? Sonra büyüüp olgunlaşamazsın.’

‘Sonumuzun ne olacağını biliyorum ben.’ demiş bizimki.

‘İrileşip çekirdeklerimizin içi dolunca kuruyup kalacağız. Yaşlı bir ayçiçeği olmak istemiyorum ben.’

‘Ama Güneş’i izlemezsen çekirdeklerin olgunlaşmaz. Yarına senden hiçbir şey kalmaz.’

‘Yarın yarın yarın... Çok sıkıcısın sen.’ demiş bizimki. ‘Ya bugün ne olacak? Pişmek istemiyorum ben Güneş’in altında, eğlenmeliyim ben.’(ss. 13-17)

Yapması gerekeni söyleyen arkadaşının sözlerine kulak asmayan ayçiçeği, her zaman kendi dediklerini ve düşündüklerini yapmakta ve onların doğru olduğuna inanmaktadır. Hatta kendi söyledikleriyle daha iyi olacağına öyle emindir ki ona nasihatte bulunan arkadaşlarına sert çıkışlarla cevap vermektedir.

Karşıındakileri küçümsercesine davranan ayçiçeği, sonunda kendi düşüncelerinin yanlış olduğunu anlayacaktır. Fakat bu durum hayatta olursa bazen çok geç bile kalınabilir. Bu nedenle karşıındaki kişileri küçümsemek, onların sözlerine aldırılmamak, sırf kendi bildiklerinin doğru olduğunu düşünüp dikbaşı davranmak yanlış davranışlardandır. Masalı

okuyan küçük çocuklar da söz dinlemez ve asi ruhlu bu ayçiçeğinin sonunda pişman olmasını görecektir ve bu yaptığı davranışların yanlış olduğunu hissedecektir. Bu davranışları yapmaması gerektiğini öğrenen çocuk, bunları hayatına geçirdiğinde çevresindeki kişilerinde fikirlerine saygı duyacak, onları dinleyecek ve daha sağlıklı bir hayat geçirmiş olacaktır.

“Arkadaşının söyleyecekleri bu kadar da değilmiş. Bizimkinin alaylı sözleri biter bitmez eklemiştir.

‘Ama yüzlerce çekirdeğimiz var, bir kısmı da toprağa düşer. İşte bizi yarına taşıyacak onlar.’

Kulak tıkamış küçük ayçiçeği bu sözlere. Eğmiş çiçeğini, gizlemiş başını iri yeşil yaprakların gölgesine.”(s. 23)

“Ay yukarıdan seslenmiş:

‘Ama şu halinle, ne bana benziyorsun, ne Güneş’e. Bambaşka bir şey olmuşsun sen.’

Bunu övgü saymış ayçiçeği.

‘Evet! Ben başkayım, yiyip içip keyfime bakacağım.’ (s. 31)

Farklı tavırlarıyla dikkati çeken ayçiçeği, kendini aykırı olarak nitelendirmekte ve herkesten farklı görmektedir.

“Ben öyle düşünmüyorum.’ Demiştir bizimki.

‘Belki de ben bu dünyadan değilimdir, uzaylıyım belki.’

Ay’ın konuşmalarından, sorumluluk hatırlatmalarından sıkılıp esnemeye başlamıştır.”

(s. 32)

“Kokusunu Arayan Çilek” masal kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Doğa dostu masallar dizisinde yer alan bir diğer masal da “Kokusunu Arayan Çilek” masalıdır. Akıcı ve sade bir dille okuyucuya sunulurken yine doğa sevgisi teması ön plandadır. Doğaya karşı acımasız davranan insanoğlu eleştirilmiştir. Kendi kazancı uğruna bazı ürünlerle doğaya zarar veren bir adamdan bahsedilmiş, bunun olumsuz sonuçları da okuyucuya açıkça verilmiştir. Bununla beraber yardımlaşma ve dayanışmanın önemi, sevginin önemi temaları da yer yer işlenmiştir.

Doğa sevgisi. Doğanın dengesini bozan bir çiftçi, meyvelere ve hayvanlara zarar verir. Tarlasındaki çilekleri ilaçlama yaparak büyütme yoluna giden çiftçi, bu ilaçlamadan dolayı tüm meyvelere yazık eder ve doğasının bozulmasına yol açar. Bunun yanı sıra ilaçlama yapılmasından kaynaklı da hayvanlar zarar görmüş ve hepsi ölmüştür. Çilekler, kokularını ve tatlarını kaybetmiştir. İlaçlama yapılmasının faydalı olmadığını bilmesine rağmen çiftçi, daha fazla para kazanabilmek umuduyla bu işi yapmıştır. Son ana kadar da umutla ve mutlulukla çileklerin büyümesini izlemiştir.

“ Bak şu çiçeklere, bunların hepsi pek yakında çilek olacak. Kilolarca, tonlarca çilek; kamyonlar, kasalar dolusu çilek... Yer gök çileğe kesilecek bu tarlada.” (s. 12)

“Bu yıl börtü böcek derdimiz olmayacak, köstebekler tarlamızı bozmayacak. Çilekler öyle iri, öyle iri olacak ki, bir tanesi avuç dolduracak.” (s. 14)

“Meğer çiftçi, o yıl tarlasına çok güçlü bir zehir serpmiş. Bu ilaç hem çilekleri irileştiriyor, hem de diğer canlıları yok ediyormuş. İpiri, kıpkırmızı, sapasağlam çilekleri nasıl pahalı satacağını anlatmış oğluna.” (s. 16)

Masalda, anne çilek de yavru çileğe ilk dokunduğunda şaşkına uğrar. Çünkü o eski bildiği çilekler gibi değildir. Bu yavru çilek kokmamaktadır ve buna hem üzülür, hem şaşırır.

“Dudakları dokununca yavruya, irkilmiş anne çilek. Bu yavru kokmuyormuş. Kendi annesinden alıp getirdiği nefis koku, arıları kilometrelerce öteden çağıran o koku bu yavruda yokmuş.”

Meyvelerin doğasıyla oynayan çiftçi, halinden şimdilik çok memnunken meyveler kendi özelliklerini yitirerek oluşmaya ve büyümeye başlarlar. Asıl özelliklerine kavuşamayan meyveler üzgündür. Çocukların da bu durumu algılamalarını sağlamak için meyvelerin, sebzelerin ve hayvanların ilaçlama yapıldıktan sonra bu hale geldiği masalda açıkça ifade edilmektedir. Doğanın dengesinin bu yapay ilaçlarla, neredeyse zehir sayılabilecek maddelerle bozulmaması gerektiği açıkça verilmektedir.

“Ama çilek gibi kokmuyorsun. Benim suyum, tuzum, toprağım kokusuz bir çilek üretmez ki.” (s. 28)

“ Üzülme küçücüğüm, elbette suç senin değil. Bu yıl çiftçi hile yapmış olmalı. Tuhaf ilaçlar serpti toprağımıza, yaprağımıza; sanırım bizi değiştirdi.” demiş.” (s. 29)

Bu şekilde meyvelerin de mutsuz olduğunu, masalı okuyan çocuğa hissettirmiştir.

“Komşularına uzanıp onların yavrularını koklamış. Onlar da sap gibi, saman gibi, tatsız tuzsuz, kokusuz sarkıyormuş dallarda.” (s. 34)

Masalın sonunda doğaya yapmaması gereken şeyleri yapan, karlı çıkacağını düşünürken daha da zarara uğramıştır. Çünkü ürünler, doğal değildir.

“...çileklerin tadı, kokusu olmadığı için pazarlarda, sandıklarda bekleyip durmuşlar. Bekleye bekleye çürüyüp kalmışlar. İnsanlar tadı olmayan, buram buram kokmayan bu çilekleri satın almamışlar.” (s. 63)

Son olarak çiftçi, yaptığından pişman olur. Çünkü sonunda hayal kırıklığına uğrar. Eskisi gibi büyük olmayan fakat doğal olan meyveler yetiştirme kararı alır.

“Çok para umarken zarar eden çiftçi, oğlundan birkaç kök çilek rica etmiş. Çünkü yeniden doğal çilek ekmeye karar vermiş.” (s. 64)

Masalda anlatılmış olan konu, güncel ve toplumsal bir konudur. Tarımda ilaçlama konusuna değinilmiş ve bunun getirmiş olduğu sonuçlar gözler önüne serilmiştir. Tarımda ilaçlama yapılmasının bitkilere ve hayvanlara zarar verdiğine, hayvanları öldürdüğüne, bitkilerin de hormonlu şekilde büyümesine ve yetişmesine sebep olduğu gösterilmiştir. İlaçlama yapmak, insanların da sağlığıyla oynamak demektir. Sağlık açısından tamamen faydasız olan bir durumu yazar, masalda basit bir dille anlatmış ve küçük yaştaki çocukların da bu konu üzerinde bilgi sahibi olmalarını sağlamıştır. Bu masal Türkçe derslerinde kullanıldığında veya çocuklar tarafından okunduğunda güncel bir konu olması sebebiyle çocukların bakış açısını olumlu yönde etkileyecektir. Köy ve şehirde yaşayan çocukların yaşam standartları farklı olduğu için, her çocuğun konuda duyarlı büyümesini bu tür toplumla ilgili sorunları işleyen kitaplar sağlayacaktır. Nitekim her bilgide olduğu gibi doğa bilinci de küçük yaşta kazanılırsa gelecekte yetişkin bir birey olduklarında çevrelerini korumaya karşı daha duyarlı olacaklardır.

Dünyanın dengesi öyle bir şekilde hazırlanmıştır ki, kendini yenilemeye programlıdır ve her şey sistematik bir şekildedir. Eğer doğanın dengesini bozarsak kendi hayatımıza da zarar vermiş oluruz. Bir arı çiçeklerden topladığı özleri, peteğinde bir besin hazinesi olan balını nasıl üretirse tüm doğanın dengesi de bu süregelen düzenle ve doğal oluşumlarla devam etmelidir. Dışarıdan kullanılan etmenler, insan yaşamını ve diğer tüm canlıların yaşamını ne yazık ki çoğu zaman olumsuz etkilemektedir. Sertbarut, bu konuya dikkat çekerek çevre bilincinin aşılmasına katkıda bulunmuştur.

Bireylerin ve ailelerin eğitime dair yanlış tutumları. Masalda çiftçilikle uğraşan kişi, aynı zamanda Emre isminde küçük bir çocuğun da babasıdır. Doğaya karşı yanlış tutumlar sergileyen baba karakteri, çocuğuna da yanlış örnek olmaktadır. Savunduğu görüş ve düşünceler, doğanın iyiliği için değil aksine hiç yapılmaması gereken ve doğru olmayan hareketlerdir. Emre'nin babası doğaya, bitkilere ve hayvanlara karşı kötü bir davranış sergilemiştir. Bunu gören oğlu Emre de babasından yanlış bir eğitim almış olmaktadır. Emre'nin sorduğu sorulara bile verilmemesi gereken cevapları vermiştir.

“Bu yıl börtü böcek derdimiz olmayacak, köstebekler tarlamızı bozmayacak. Çilekler öyle iri, öyle iri olacak ki, bir tanesi avuç dolduracak.” (s. 14)

“Dönmüş babasına usulca fısıldamış:

—Hiç arı yok ama...

Çiftçi gülmüş.

—Ne yapacaksın arıyı oğlum, bal mı satıyoruz sanki. Biz çilekçiyiz.” (s. 18)

Emre tarlalarında doğal, güzel kokulu ve güzel tadı olan çileği fark ettiğinde babasına gidip o çileği alacağını ve küçük bahçeye ekeceğini söyler. Fakat babası, doğal olan çiçeği tercih edeceğine çocuğuna büyük, yapay ve ilaçlı olan meyvelerin daha iyi olduğunu savunur. Doğal olan her şeyin daha sağlıklı olduğunu söylemesi gerekirken, aksine yapay olan sağlıksız ürünleri tavsiye eder.

“Köküne zarar vermeden toprağıyla birlikte almış anne çileği.

- Kendime küçük bir bahçe yapacağım evimizin arkasında. Demiş babasına.

Babası küçük meyveleri olan çileği küçümsemiş.

- Burada iri meyveliler var, onlardan alsana oğlum. Demiş. (s. 60)

Nitekim eğitim ailede başlamaktadır. Ailelerin bilinçsiz olması veya yanlış eğitim vermesi demek, bilinçli olmayan veya yanlış bilgilerle büyüyen çocuklar demektir. Bu da ileride oluşacak toplumun bilinçsiz veya yanlış bilgilerle dolmasına, yanlış olan doğrularının olmasına neden olur. Toplumun yanlış eğitilmesi, tüm milleti ve ülkeyi etkileyecek bir durumdur. Bu nedendir ki, küçük yaşta çocuklara verilen bilgilerin yanlış olmaması gerekir. Bunun için de her şeyden önce ailelere büyük sorumluluk düşmektedir. Eğer bir baba veya bir anne çocuğunu yanlış bilgilerle büyütüyorsa, ona yanlış bir temel atıyorsa, bu durum ileride tüm toplumu etkileyecektir. Masalda da Sertbarut, yanlış bilgiler veren bir baba karakteri vermiştir. Verdiği cevaplarla ve yaptıklarıyla tamamen olumsuz olan bir durumu iyi göstermeye çalışmış ve bunu çocuğuna bu şekilde yansıtmıştır.

Sevginin önemi. Masalda birçok değer, çocuğa vermeye çalışılmıştır. Değerlerden biri olan sevgi, kapsamlı olarak doğa sevgisi şeklinde nitelendirilebilir. Bunu da hayvan sevgisi ve bitki sevgisi olarak görmemiz mümkündür. Masaldaki küçük çocuk Emre, tarlalarında arıları, kelebekleri, solucanları göremeyince üzülmüştür. Buradan hayvanlara sevgiyle yaklaştığı çıkarımına ulaşabilmekteyiz.

Emre o gün babasıyla tarlada dolaşıyormuş. Babasının sevincinden habersiz bambaşka şeyler arıyormuş. Geçen yıl gördüğü uğurböcekleri bu yıl nedense ortada yokmuş.

Mavi benekli kelebekleri de görmemiş. Kulağına hiç arı vızıltısı da gelmemiş.

Emre bu kez eğilip toprağı karıştırmış, geçen yılki solucanları aramış, bulamamış.

Elini siper etmiş güneşe, uzayıp giden tarlaya bakmış, köstebek yığınlarını görememiş.

Fare ve yılan delikleri de boşmuş. (ss. 6-7-8)

“Ama Emre'nin aklı börtü böcekte kalmış.

Göremediği uğurböcekleri, kelebekler, köstebekler, fareler ve yılanlar, bal arayan arılar... Bir türlü aklından çıkmıyormuş bütün bunlar.” (s. 17)

Bunun yanında anne çilek ve yavru çilek arasında da bir sevgi bağı verilmiştir. Bitkiler, meyveler arasındaki sevgi de kişileştirme yapılarak okuyucuya sunulmuştur. Sevgi ifade eden davranışlar da belirtilerek sevgi kavramı vurgulanmıştır.

“Yavru çilek annesinin öpücüğü ile kendine gelmiş.” (s. 39)

“Tarla çileği yeniden tarlasında dönerken bir daha kucaklamış uzak akrabalarını.” (s. 52)

“Dağ çilekleri, ‘Ne zaman zorda kalırsan bize gel.’ Demişler. ‘Gözden uzak olsak da her an hazırız yardıma. Bizi ancak doğayı gerçekten sevenler görebilir; çalının çırpının, karıncanın kaplumbağanın derdinden anlayanlar bulabilir.” (s. 53)

Sertbarut, insan- doğa sevgisi, insanın hayvana olan sevgisi, hayvanların kendi içerisindeki sevgisini işlemiş, çocuklara sevgi değerini aşlamaya çalışmıştır. Küçük yaşta insan ve hayvan sevgisi içine işlenen bir çocuk da ileride her zaman doğaya, insana, bitkiye, hayvana karşı sevgiyle yaklaşacağı düşünülür.

Yardımlaşma ve dayanışmanın önemi. Sertbarut, masalında yardımlaşma ve dayanışma değerini farklı hallerde açıkça işlemiştir. Anne çileğin eski yavrularında bulunan güzel koku, yeni oluşan yavrularında yoktur. Kokusuz meyveleri olmuştur ve buna çok üzülmemektedir. Uzakta bulunan dağ çileklerinden bunun için yardım almayı düşünür. Fakat yardım istemesi için onlara ulaşabilmesi gerekmektedir. Bu planı kuran anne çileğe, tarladaki başka meyve ve sebzeden yardım gelir.

“Sanki bu planı duymuş gibi kabak tarlasından da destek gelmiş anneye.” (s. 43)

Dağ çileklerine yardımlar sayesinde ulaşabilen anne çilek, dağ çileklerinden de yardımı alabilir.

“Sevinçle karşılamışlar onu, sarılıp koklaşmışlar. Bu kucaklaşmalar sonucunda pek çok dağ çileği tozu bulaşmış anne çileğin yapraklarına. Dallarındaki emici tüyler aceleyle almışlar tozların özünü, ana gövdeye aktarmışlar.” (s. 47)

“Dağ çilekleri, ‘Ne zaman zorda kalırsan bize gel.’ Demişler. ‘Gözden uzak olsak da her an hazırız yardıma.’ (s. 53)

Doğada bitkiler arasında güzel bir uyum vardır. Bu uyum sayesinde ki doğa bu kadar güzelliğe kavuşmuştur. İşte bu uyumu da Sertbarut, masalda yardımlaşma ve birlik beraberlik haline getirerek daha da güzelleştirmiştir. Çocuklar bu masalı okuduğunda, doğadaki yardımlaşmayı fark edecekler, birlik beraberliğin ve dayanışmanın hayat kurtardığını görecekler ve fark edeceklerdir. Aynı zamanda ve en önemlisi de dayanışma ve yardımlaşma kavramının ne kadar önemli olduğunu bu güzel masalda konuyla değeri bütünleştirerek kavrayacaklardır.

Masalda aynı zamanda insanlar arasında da yardımlaşma hissedilmektedir. Masalın sonunda, yaptığı ilaçlamadan pişman olan ve hatasını anlayan, bu durumdan hiçbir fayda sağlayamayan baba karakteri, çocuğundan yardım ister. Çocuğunun bahçenin arkasına dikmiş olduğu doğal çileklerinden birkaç kök rica eder. Çocuk da bunu kabul eder. Babasının zor durumunda yardımına koşan çocuk, insanlar arasındaki yardımlaşmayı da gözler önüne sermektedir.

“Çok para umarken zarar eden çiftçi, oğlundan birkaç kök çilek rica etmiş. Çünkü yeniden doğal çilek ekmeye karar vermiş. Emre, babasının bu isteğini seve seve yerine getirmiş. “ (s. 64)

İnsanların kendi arasında zor zamanlarında yardımlarına koşmak, onlara yardım etmek önemli değerlerdir. Aile içinde yardımlaşma, arkadaşların birbirine yardım etmesi gibi durumlar çocuklara küçük yaştan itibaren öğretilmeye başlanırsa gelecek nesli oluşturacak bu çocukların erken yaşta bu konuyu benimsemeleri açısından olumlu bir durumdur. Küçük yaşta bu duruma dikkat çekmek için de Sertbarut, masalında yardımlaşma ve dayanışma konusunu da ele almış ve çocuğun bu konuda bilinçlenmesine katkı sağlamıştır. Bu konuya dikkat çekmek, zor durumda kalan bir aile bireyine yardım etmek, hayati bir durumda yardımlaşma kavramları, masal içerisinde akıcı bir üslupla ele alındığında çocuk, bunu unutmayacak ve hayatında da uygulamaya çalışacaktır. Yazarımız, bunu amaç edinmiş ve küçük çocuklara yardımlaşmanın ne kadar önemli olduğunu göstermek için de masalda farklı yerlerde bu değere değinmiştir.

“Akvaryumdaki Denizkızı” masal kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Bu masal kitabında iki adet masal bulunmaktadır. Biri kitabın da adını almış olan “Akvaryumdaki Denizkızı” masalı, diğeri ise “Arka Bahçenin Kraliçesi” adlı masaldır. Bu iki masalda hayvan sevgisi ve doğa sevgisi başlıca verilen temalardır.

1.”Akvaryumdaki Denizkızı” masalında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Özel bir balık alan Bilge adlı küçük kız, balığını çok sevmekte ve onunla sürekli ilgilenmektedir. Fakat evlerine bilgisayar girdikten sonra balıkla ilgilenmemeye başlar ve balık hastalanır. Masalda, sevdiğimiz canlılara zaman ayırmanın öneminden bahsedilirken teknolojinin getirmiş olduğu olumsuz sonuçlara da değinmektedir.

İşini severek yapmanın önemi. İnsanların işini severek yapması insan hayatı için önem teşkil etmektedir. Yaptığı işi severek yapanlar işlerini hakkıyla başarabilmektedirler. İşini sevmeyen, işinde mutlu olmayan bireyler, iş esnasında mutsuz oldukları için bunu buldukları ortamdaki kişilere de işlerine de aktardıkları için hem kendileri mutsuz olmakta, hem de işlerini verimli bir şekilde gerçekleştirememektedir.

Masalın kahramanlarından biri akvaryumculuk yapan yaşlı bir adamdır. Elli yıldır işini severek yapan ve dükkânındaki balıklara gözü gibi bakan bu yaşlı adam, işini sevdiği için mutlu da olmaktadır. Masalda bu yaşlı adamdan yola çıkarak işini severek yapmanın önemli bir durum olduğu üzerinde de durulmuştur. İşini sevdiğinden dolayı yorgunluk hissetmediğinden bahsedilmiştir.

“Akvaryumcu işini öyle seviyormuş ki hiç yorgunluk duymazmış. İnsan sevdiği işi yapsa yorulur mu zaten?” (s. 7)

Kitap okumanın önemi. Kitap okumak her birey için gerekli ve ihtiyaç olan bir durumdur. Kitap okumanın, insanlar açısından birçok faydası vardır. Bunlardan bazıları şu şekilde açıklanabilir: Kitaplar; insanların farklı dünyaları ve farklı insanları tanınmasını, onların yaşayamadıkları durumları yaşamasını sağlar. İnsan, ömrü boyunca dünyanın her yerine gidemez. İşte, kitaplar insanların gidip göremeyecekleri yerleri tanıtmayı amaçlar. Çeşitli yaşamlara şahit olmasını sağlar. Masalımızda da bazı kısımlarda kitapların ve kitap okumanın faydalarına değinilmiştir.

“ İşini bitirince de eline bir kitap alıp yüksek sesle okurmuş. Neden mi yüksek sesle? Çünkü istermiş ki akvaryumdaki balıkların da canı sıkılmasın, onlar da eğlensin, onlar da dünyayı tansın. Bütün gün yosunların içinde kovalamaca oynamakla zaman geçer mi?” (ss. 7-8)

Yaşlı adamın kitaplara olan sevgisinin yanında, kitapları dinleyen pembe balığın da kitapların içindeki dünyaları sevdiğinden bahsedilmektedir. Kitap dinlemeyi ve içindeki durumları merak eden pembe balığın da kitaplara olan sevgisi şu şekilde verilmiştir:

“ Bunu duyunca denizkızının gözyaşları dinmiş. Başka dünyaları görmeyi öyle çok istiyormuş ki... Yıllardır her köşesini ezberlediği bu dükkân artık ona sıkıcı geliyormuş. Oysa dinlediği kitaplar öyle değişik dünyalardan söz ediyormuş ki... İşte denizkızı oraları da görmek istiyormuş.” (ss. 13-14)

Masaldaki başkahraman olan pembe balık veyahut denizkızı şeklinde nitelendirebileceğimiz balık, kitapları çok sevmektedir. Bu, masalın birden fazla bölümünde kısa kısa görülebilmektedir. Bu masalı okuyup denizkızını seven, ondan hoşlanan çocuk okuyucular da denizkızının kitapları sevmesinden ötürü ona özenip kitap okumaya devam edebilir. Böylece bu durum, pozitif bir özendirici hale gelebilmektedir. Kitap okumaya yeni yeni başlayan veya kitaplara çok sıcak bakmayan çocuklar, bu masalı okuduktan sonra kitaplara olan ilgisi artabilir. Kitap okumak da çocukların yaratıcılıklarını geliştireceğinden, sözcük dağarcığını artıracığından, farklı dünyaları tanımalarına imkân sağlayacağından dolayı da çocuklara birçok katkısı olacaktır.

“Pembiş salonu incelemiştir. Kitaplığın dopdolu olması çok hoşuna gitmiştir. ‘Bana okuyacağı kitaplarla bütün dünyayı dolaşmış gibi olurum.’ diye geçirmiş içinden.” (s. 18)

“‘Evimize gidelim Bilge. Güzel masallar okuyalım yine.’ diyen ses yayılmış içeriye.”(s. 33)

Teknolojinin getirdiği olumsuz sonuçlar. Teknoloji çağında yaşamamız sebebiyle, her yerde ve her ortamda teknolojinin getirileri olmaktadır. Bu, bazen olumlu bazen de olumsuz bir sonuç doğurmaktadır. Hayatımızın her alanına girmiş olan bilgisayar, telefon, internet gibi teknolojik araç ve gereçler insanlar için faydalı olabildiği gibi zararlı da olabilmektedir.

Kullanıma ve kullanım sebeplerine bağılı olarak değişen bu durumlar, ister olumluya ister olumsuzla çevrilebilir. Sürekli olarak kullanılan teknolojik ürünler, insan sağlığına da zarar vermektedir. Bağımlılık derecesine kadar ulaşabilen sürekli kullanımlardan insanların özellikle de çocukların uzak tutulması gerekmektedir.

Masalımızda, kendine yeni ve güzel bir balık alan küçük kız Bilge, önceleri balığıyla sürekli ilgilenmekte ve onu çok sevmektedir. Bütün zamanını onunla geçirmektedir. Fakat eve bilgisayar ve internet geldikten sonra her şey değişmiştir. Artık bilgisayarın karşısından kalkmayan küçük kız, o çok sevdiği balığını bile unutmuş, onunla ilgilenmemeye başlamıştır. Bu durum, teknolojinin getirmiş olduğu olumsuz bir sonuçtur. Küçük bir çocuğun, teknolojik bir aleti bağımlılık derecesinde kullanmaya başlamasıyla birlikte sevdiklerini de unutması bir olmuştur. Oysaki ne teknoloji ne de hiçbir şey insanları sevdiğinden uzaklaştırmamalıdır. Bu konuya vurgu yapan yazarımız, çocukların da böyle bir durumda bu şekilde davranmamaları gerektiğini sanki söylemek istemektedir.

O günden sonra Bilge bilgisayarın başından kalkmaz olmuş. Yemeklere geç gidiyor, annesine yardım etmiyor, en önemlisi de Pembiş'i ihmal ediyormuş. Yiyeceklerini vermeyi unutuyor, ona kitap okumuyormuş. Varsa yoksa oyun... Arkadaşlarından aldığı oyunları oynuyor, kimi zaman kendi de satın alıyormuş. Babası internet bağlatınca bütünüyle sorumluluklarını unutmuş. Geceleri izlediği denizkızı dansı bile aklına gelmiyormuş. (s. 27)

Bilge içinden, 'Ben de iyi anlıyorum balıkların dilinden, ama hata yaptım işte, bilgisayar yüzünden.' demiş. Bu düşünceyle Bilge, kendisine ve bilgisayara ceza vermek istemiş. Odasına gidip bilgisayarın fişini çekmiş." (s. 31)

Küçük kız Bilge, neyse ki hatasını çabucak anlayan ve teknolojiden kolayca uzaklaşabilen bir kahramandır. Sevdiklerine zaman ayırmadığını ve bunun da kötü sonuçlar

ortaya çıkardığını görünce bilgisayardan ve internetten elini eteğini çekmiş ve yine sevdiğilerine zaman ayırmaya, onlarla ilgilenmeye başlamıştır. Bağımlılıktan kolaylıkla kurtulabilen Bilge, daha fazla zararlara yol açmadan bilgisayardan uzaklaşabilmiştir.

Masalda açıkça görülmektedir ki bilgisayar, internet gibi teknolojik aletler fazlaca kullanıldığında bağımlılığa sebep olmakta, bu bağımlılık da bireyin hem kendisine hem de çevresindekilere zarara yol açmaktadır. Bağımlı olan bu birey hele ki çocuksa, onun için çok daha fazla olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu masalı okuyan çocuklar, teknolojinin kullanımına daha özen gösterecek, en azından teknoloji konusunda ölçülü davranmaları gerektiğini anlayacaklardır. Bu olayı davranış edinecek çocuklar içinse, aşırıya kaçmadan kullandıkları teknoloji onları zarara götürmeyecek, hatta faydalı kullanıldığında onlara fayda sağlayacaktır.

Sevdiklerine zaman ayırmanın önemi. İnsan hayatında en önemli şey, kendisi ve sevdiğileridir. İnsanlar için son derece öneme sahip olan sevdiğileri konusunda hassas davranmaları gerekmektedir. Sevdiğilerine değer vermeleri, onlara zaman ayırmaları gerekmekte, onların her daim yanında olduklarını göstermeleri için uğraşmalıdırlar. Sevgi, hayatımızda önemli bir yere sahip değerlerden biridir. Sevdiğimizi hissettiğimiz kişilere veya sizi seven insanlara karşı daha özenle davranılması şüphesiz ki kaçınılmazdır. Bunların başında aile gelir. Ailemizin yaşam boyunca bizim için son derece önemli bir yeri vardır ve olmalıdır. Bunun yanında sahiplendiğimiz veya baktığımız bir canlı, bir bitki, bir hayvan vs. de sevmeye, sürekli olarak zaman ayırıp bakılmaya muhtaçtır. Bunun yanı sıra sadece sevdiğini söyleyip alınan bir canlının da sürekli olarak takip edilmesi ve onunla ilgilenilmesi gerekir. Zaten sevgi denilen şey, emek isteyen bir durumdur. Masalda da kendisinde küçük bir balık alan Bilge, balığıyla önce çok ilgilenmiştir. Evlerine bilgisayar geldikten sonra balığıyla ilgilenmeyi bırakan küçük kız, balığın hastalanmasına sebep olmuştur. Fakat bilinmelidir ki,

sevilen her şey için(aile, arkadaş, bitki, ağaç, canlı) zaman ayırmak şarttır. Küçük kız Bilge de bu durumda hata yapmış ve hatasını sonradan fark etmiştir.

‘Tamam, pembe balığı sana veriyorum, ama beni iyi dinle. Çok özel bir balıktır bu. Suyunu temiz tutmalı, yemini zamanında vermelisin. Ona her gün kitap okumalı, arada bir fanusun yerini değiştirmelisin. Çünkü bu balık pek meraklıdır; her şeyi, her yeri görüp öğrenmek ister. Eğer seni severse, gerçekten severse bütün sırlarını paylaşacaktır seninle.’ (s. 16)

Yaşlı adam, balığı küçük kıza vermeden önce sevdiğine zaman ayırması gerektiğini, onunla sürekli olarak ilgilenmesinin şart olduğunu ifade etmektedir.

“Küçük kız, Pembiş’e gerçekten de çok iyi bakıyormuş. Suyunu düzenli değiştiriyor, yemini düzenli veriyormuş. Her gün yarım saat kitap okuyor, ardından Pembiş’i konuşturmaya çalışıyormuş.” (s. 20)

O günden sonra Bilge bilgisayarın başından kalkmaz olmuş. Yemeklere geç gidiyor, annesine yardım etmiyor, en önemlisi de Pembiş’i ihmal ediyormuş. Yiyeceklerini vermeyi unutuyor, ona kitap okumuyormuş. Varsa yoksa oyun... Arkadaşlarından aldığı oyunları oynuyor, kimi zaman kendi de satın alıyormuş. Babası internet bağlatınca bütünüyle sorumluluklarını unutmuş. Geceleri izlediği denizkızı dansı bile aklına gelmiyormuş.

Bu ilgisizlik sonucunda Pembiş zayıflamaya başlamış. Suyu bulanık ve kirliymiş. Artık pulları eskisi gibi canlı ve pespembe değilmiş. Morali öyle bozukmuş ki kendini unutulmuş bir eşya gibi görmeye başlamış. (s. 27)

Evlerine bilgisayar geldikten sonra ailesine zaman ayırmayan, annesine yardım etmeyen, aldığı ve o çok sevdiği balıkla ilgilenmeyi tamamen kesen küçük kız Bilge,

sevdiklerine zaman ayırmadığından dolayı olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmıştır. Sevdiği balık ilgisizlikten ötürü hastalanmış, Bilge de bunu öğrenir öğrenmez işin farkına varmıştır.

“*Ne yaptım ben?’ diyormuş kendi kendine, ‘Günlerdir yüzüne bile bakmadım zavallı Pembiş’in.’ Hemen yem kutusuna uzanmış, belki canlanır diye biraz yem ufalamış suyun içine.*” (s. 29)

İnsanların sevdiklerine zaman ayırması gerektiği üzerinde durulmuş olan bu masalda, sevdikleri için fedakârlık yapmaları gerektiği bariz bir şekilde gözler önüne serilmiştir. Sevdiklerini unutan kişilerin, onlarla zaman geçirmeyen ve onlarla ilgilenmeyen bireylerin, sonunda üzüldükleri ve pişman oldukları belirtilmiştir. Zaman ayırmanın gerekliliği konusunda vurgu yapılan masalda, zaman ayırılmadığında sonuçların neler olduğu da verilmiştir.

2.”Arka Bahçenin Kraliçesi” masalında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Kitapta bulunan ikinci masal olan “Arka Bahçenin Kraliçesi”nde de kahraman yine küçük bir çocuktur. Barış adlı çocuğun evlerinin bahçesine yanlışlıkla düşen bir ayçiçeği çekirdeğinin yetinmeyi bilmemesi, bahçe içinde en uzun boylu olmak istemesi ve bunun sonucunda da işlerin daha kötüye gitmesi olayı aktarılmaktadır. Doğa sevgisi, yardımlaşmanın önemi temaları işlenirken kibirli olmanın yanlışlığı da okuyucuya verilmektedir.

Doğa sevgisi. Masalda genel olarak bazı bitkilerden oluşan bahçeden söz edilmektedir. Patates, soğan, fasulye, domates, gül, ayçiçeği gibi farklı bitkilerin yer aldığı bu masalda okuyucu olan çocukların ilgisi, doğadaki varlıklara çekilmek istenmektedir. Masalı okuyan çocuğun, doğaya karşı bir ilgisi olacak ve bu konuya merak salacaktır. Kitabın bazı bölümlerinde doğa sevgisi net bir şekilde aktarılmaktadır. Küçük ayçiçeğinin bile, kamyondan düşerken çektiği onca acıya rağmen güneşi sevdiğini ifade etmesi doğaya ve dünyaya karşı olan sevgisini gösterebilmektedir.

“Düştüğü zaman kolu bacağı ağrımış, dizleri sıyrılmış; ama o yine de hayatından memnunmuş. Çünkü güneşi çok seviyor, onunla daha uzun zaman görüşmek istiyormuş.” (s. 34)

Bariş adlı küçük çocuğun çiçeklere olan sevgisi de satırlarda gizlenmiştir.

“ Bariş o kadar da hoşnut değilmiş, odasının arka bahçeye bakmasından. Aslında o, ön bahçeye bakmasını istiyormuş; çünkü ön bahçede güller varmış. Dedesinin bin bir emekle dikip, özenle büyüttüğü mis kokulu, renk renk güller...” (s. 37)

Zaten tüm masal boyunca bitkilerden, çiçeklerden bahseden bu masalı okuyan her çocuğun bitkilere ve doğaya bakış açısı değişebilecek, onlara karşı daha hassas ve duyarlı olacaklardır. Bunun yanında da onlarla ilgili küçük de olsa bazı bilgiler edinmiş olacaklardır. Dikkat çekme konusunda başarılı olan masal, doğa konusunda dikkat çekmeyi başarabilmektedir.

Yardımlaşma ve dayanışmanın önemi. İster insanlar, insanlar hayvanlar, isterse bitkiler arasında olsun her canlının birbirleri arasında mutlaka yardımlaşmaya ihtiyaçları vardır. Topluluklar halinde yaşayan canlıların birbirlerine muhtaç olma durumları söz konusu olabilmektedir. Yardımlaşma ile ilgili atalarımızdan kalma birçok atasözümüz bile mevcuttur. İnsanlar her zaman bireysel olarak işlerini yapamamakta, bazen ufak da olsa bir yardıma ihtiyaçları olmaktadır. Yardıma ihtiyacı olan bir canlıya yardım eli uzatmak da son derece önemli bir mevzudur. Yardıma muhtaç kişilerin yardımına koşmak, onların işlerini kolaylaştırmak için ellerinden geleni yapmak güzel ve takdir edilesi bir davranıştır. Küçük veya büyük her çeşit yardımda, insanın yapabileceği kadarını yapması gerekmektedir. Bu masalda da yardımlaşmanın öneminden bahsedilmiş, yardımlaşmanın sonucunda bir canın kurtulabildiği gösterilmiştir. Bitkiler ve insanlar el ele verip bir bitkinin tekrar sağlığına

kavuşması için yardım etmişlerdir. Masalı okuyan küçük okuyucular da, masaldaki yardımlaşmayı örnek alacaklardır.

“Biz ilaç oluruz arkadaşımızın yarasına. Haydi dede, bahçemizin tek çiçeği o. İzin verme acı çekmesine. Bizi sar, onun acıyan yerlerine.” diyorlarmış.

Bu sesi duyan Barış ve dedesi hemen maydanoz, tere, yeşil soğan yapraklarını toplamışlar. Bu yaprakları ayçiçeğinin gövdesinin kırılan yerine sarmışlar. Sırik fasulyenin kollarından biriyle güzelce bağlamışlar. Sonra dedesi Barış’tan uzun bir sopa getirmesini istemiş. Eski bir süpürge sopası bulup gelmiş Barış. Dedesiyle bu sopayı ayçiçeğine destek yapıp dik durmasını sağlamışlar. (ss. 42-43-44)

Görev bilincinin kazandırılmasının önemi. Masalda, küçük kahraman ve onun dedesinin bahçe işleriyle uğraştığı görülmektedir. Barış da düzenli olarak dedesine yardımcı olmaktadır. Küçük yaşına rağmen dedesinin ona görev vermesi ve küçük Barış’ın da bu görevleri düzgün bir şekilde yapması onun sorumluluk sahibi olduğunu açıkça göstermektedir. Masalda yaşın önemsizmeden kişiye görevler verilmesi, verilen görevlerin de o kişi tarafından düzenli bir şekilde yürütülmesi sorumluluk almanın ve bu sorumluluğu düzgün bir biçimde yapmanın önemini gözler önüne sermektedir. Küçük büyük demeden her insanın görevini düzgün bir şekilde yapması önem arz etmektedir. Eserdeki kahraman her ne kadar küçük yaşta olsa da ona da bazı görevler verilmiş ve yapması beklenilmiştir. Barış da verilen görevleri layıkıyla yerine getirmektedir.

“Barış’ın da görevi varmış bahçe işlerinde. Dedesi gülleri budarken o da arka bahçeyi sularmış. Dedesi güllere gübre verirken, Barış arka bahçede yabancı otları yolarmış.”
(s. 37)

Küçük yaşta bir çocuğa görev verilmesi, onun büyüyünce de sorumluluk sahibi olması davranışını kazandırabilmek amacıyla verilmektedir. Çocuk, her şeye hazır alışmamalı ve

büyükleri tarafından alıştırılmamalıdır. Bu konuda büyüklere, ailelere görevler düşmektedir. Görev bilinci kazandırmak için insanlara küçük yaşlardan itibaren az da olsa bazı sorumluluklar verilmelidir. Bu sayede, çocuk da büyüyünceye kadar düzenli görev yapma alışkanlığı kazanmış olacaktır.

“ Barış, sıradan bir ota benzeyen bu bitkinin nasıl olup da güzel bir çiçek açacağını düşünüyormuş. Sebzeleri sularken ona da bol bol su vermiş. Her gün biraz daha boy atıyormuş ayçiçeği.” (s. 38)

Ailelerin çocuklara olan tutumları. Eğitimde ailenin yeri çok büyüktür. Bir çocuğun eğitilmesinde sorumluluk önce anne, baba ve diğer aile büyüklerindedir. Hayata gelmesiyle beraber ailesi ile birlikte büyüyen çocuk, davranış kazanırken de ailesini örnek almaktadır. Bu nedenle, aileler çocuk yetiştirirken hassas davranmalı, çocuğun olumlu davranış kazanması için dikkatli olmalıdır. Masalda da Barış dışındaki diğer kahraman küçük Barış’ın dedesidir. Dedesi, Barış’a küçük bir çocuk olmasına rağmen bazı sorumluluklar vermiş, onları düzenli olarak yapmasını sağlamıştır. Görev bilinci aşılama konusunda çocuk için faydalı davranışlar göstermektedir. Elbette dedenin yaptığı bu davranışların, çocuk için olumlu sonuçlar doğurması beklenmektedir. Bunun yanı sıra Barış’ın dedesi, çocuğun yapmış olduğu olumlu davranışlar sonrası ona pekiştireçler vermektedir. Bu da olumlu davranışın kazandırılması konusunda iyi bir yol olmaktadır. Eğitimde de pekiştireçler, davranış kazandırma konusunda önemli bir durumdur. Çocuğun yapmış olduğu doğru davranışlardan sonra çocuğa olumlu pekiştirmeler yapılması, o doğru davranışın çocuğa kazandırılmasında çok büyük rol oynamaktadır.

“ ‘Aferin sana evlat. Demek ki artık sen de çayırın çimenin dilinden anlar oldun. Eh, benim torunum başka türlü olamazdı zaten.’ demiş.”

Büyüklerin sözünü dinlemenin önemi. Masalda, büyüklerin veya konu hakkında bilgi sahibi kişilerin sözlerini dinlemenin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum da, konuyu bilen kişilerin sözünü dinlemeyen ve daha sonrasında pişman olan ayçiçeği ile verilmiştir. Barışlar'ın evinin bahçesine yanlışlıkla düşen ve orada kalan ayçiçeği, boyunun sürekli uzamasını ve bahçenin kraliçesi olmayı istemektedir. Bitkiler konusunda uzman olan Barış'ın dedesi ayçiçeğinin çok uzamaması gerektiğini, ona zarar vereceğini söylese de ayçiçeği Barış'ın dedesinin sözünü dinlememiştir. Masalın sonunda ise boyu fazla uzadığı için ayçiçeği zarar görmüş, artık kendini taşıyamaz hale gelmiştir. Ancak arkadaşlarının yardımıyla eski haline dönebilmiştir. Yaşadıkları şeylerden sonra pişman olan ayçiçeği, geç de olsa akıllanmıştır. Masalın sonunda, büyüklerin veya söz konusu durumlar hakkında bilgileri olan insanların sözlerinin dinlenmesi gerektiği iletisi verilmiştir. İş, pişman olmaya kalmadan önce, her şey geç olmadan önce büyüklerin sözlerinin dinlenmesi gerektiği konusuna vurgu yapılmıştır. Sözlerin dinlenmediği takdirde ise sonucunun pişmanlık olacağı mesajıyla masal sonlandırılmıştır.

“Ayçiçeği, Barış'ın uyarılarını kulak arkası etmiş. O, bücür soğanların, cüce maydanozların, bir karışı geçmeyen terelerin içinde kendini bir kraliçe gibi görüyormuş. Barış artık onu sulamasa da köklerini öyle geliştirmiş, öyle uzatmış ki fasulyelerin, domateslerin, patlıcanların suyunu çekebiliyormuş.” (s. 41)

“‘Dört metre oldum artık, ayçiçeklerinin rekorunu ben kıracağım. Yarım metre daha uzasam belki heykelimi bile yaparlar.’ diye gururla seslenmiş yukarıdan.

Ayçiçeği bütün gücünü, enerjisini boy uzatmaya verdiği için gövdesinin ne kadar inceldiğini fark etmiyormuş.” (s. 41)

Söz dinlemeyen, başına buyruk hareket eden ayçiçeğinin sonu zaten bellidir. Sonunda istediğini elde edememiş, aksine daha da kötü bir duruma düşmüştür.

Barış bir sabah uyandığında penceresinde hiçbir şey görememiş. Bir anlam verememiş buna. ‘Nereye gitti ayçiçeği acaba?’ diyerek pijamalarıyla bahçeye fırlamış. Bir de ne görsün? Boylu boyunca yerde yatıyormuş ayçiçeği.

‘Ne oldu ayçiçeğim? Kim yaptı bunu sana?’ diye sormuş.

Ayçiçeği yattığı yerden mırıldanmış. Acı çektiği sesinden de anlaşılıyormuş.

‘Hiç kimse, ne yaptıysam ben yaptım, kendimi kraliçe sandım, aptalca bir rekor kırayım derken... Görüyorsun işte belimi kırdım.’ (s. 42)

Masalın sonunda ayçiçeği, yaptığı hatayı anlamış ve pişman olmuştur.

“ Pişmanlık içinde konuşmaya başlamış ayçiçeği.

‘Bir daha en uzun olmaya çalışmayacağım. Kimseye kraliçelik taşamayacağım. Bütün gücümlle çiçeklerimi taşıyacağım.’” (s. 44)

Hedefi doğru belirlemenin önemi. Masalımızdaki ayçiçeği, bulunduğu bahçedeki sebzelerden ve bitkilerden daha uzun olmayı ve bu sayede de o bahçenin kraliçesi olmayı dilemektedir. Bir yandan ayçiçeği boyunun sürekli uzaması için çabalarırken, diğer yandan Barış ve Barış’ın dedesi onun fazla uzamaması gerektiğini, uzarsa onun için zararlı olacağını söylemektedirler. Bu sözleri kulak arkası eden, önemsemeyen ve sadece kendi bildiklerini yapan ayçiçeği sonunda büyük zarar görmüştür.

Kişilerin hedef ve istekleri her zaman olmaktadır ve hayat boyunca da olmalıdır. Hatta hedefi olmayan insanlar başarıya ulaşamamaktadırlar. Hedef, istek insanların yaşamında son derece önemlidir. Geleceklerinde iyi bir yere gelebilmeleri için insanlar hedeflerini baştan belirlemeli ve buna göre bir yol çizmelidirler. Fakat bu hedefi belirlerken de kişi, kendini düşünmeli ve kendine uygun hedefler seçmelidir. Kendi karakterine, fiziğine, ilgi ve

yeteneklerine uygun olmayan hedefler seçen kişiler, sonunda ya hayalkırıklığına uğramakta ya da pişman olmaktadır. Bunun için uygun hedefler belirlemek, insan yaşamında çok önemlidir. Masaldaki ayçiçeği de kendine uygun olmayan bir beklenti ve hedefin içine girmiş, sonunda da kendisi zararlı çıkmıştır. Yaptıklarından dolayı da pişmanlık duygusuna kapılmıştır.

Aynı zamanda bireyler, hep daha fazlasını istememeli, yetinmeyi bilmelidirler. Hedeflerini sürekli büyüten, ne kadar büyüse de kendisine yetmeyen kişiler gün gelir yaptıklarının yanlış olduğunu anlarlar. Bu nedenle çocuklarımıza “yetinmeyi bilmek”, “hedeflerini doğru seçmek” konusunda uyarmalı ve bu konu üzerine dikkatle yoğunlaşmalıdır. Masalda anlatılanlarla, okuyucu olan çocuklara bu konular üzerinde dikkat etmeleri sağlanacaktır.

“Neden dinlemiyorsun beni ayçiçeği? Unuttun mu dedemin sözlerini?” demiş.

Ayçiçeği umursamamış.

‘Dört metre oldum artık, ayçiçeklerinin rekorunu ben kıracağım. Yarım metre daha uzasam belki heykelimi bile yaparlar.’ diye gururla seslenmiş yukarıdan.” (s. 41)

Kibirli davranmanın yanlışlığı. Kibir, kendini başkalarından üstün görme ve büyülenme anlamlarına gelmektedir. Kibir, insanlar arasında hoş karşılanan bir davranış değildir. Kibrin, insan ilişkilerini zedelediği bile görülmektedir. Bu nedenle insanlar, hiçbir zaman karşısındaki insanı aşağılamamalı, kendini fazlasıyla üstün görüp karşısında bulunan insanı küçümseyecek davranışlar sergilememelidir. Masalda da kibirli olan ayçiçeğinin sonu kötü bir şekilde olmuştur. Kendini başkalarından, diğer arkadaşlarından hep üstün gören ayçiçeği, sonunda yaptıklarından dolayı pişman olmuştur.

“Suyunun kısıtlanmasına çok üzölmüş ayçiçeği, çünkü yeşil soğanlarla, maydanozlarla bir çekişme içindeymiş. Kanıtlamak istiyormuş onlara boyunun iç metre, dört metre olabileceğini.” (s. 40)

“Ayçiçeği, Barış’ın uyarılarını kulak arkası etmiş. O, bücür soğanların, cüce maydanozların, bir karışı geçmeyen terelerin içinde kendini bir kraliçe gibi görüyormuş.” (s. 41)

Masalı okuyan çocuklar, kibirlenme davranışının ne denli olumsuz olduğunu sonuçlarıyla birlikte görecek ve hayatlarında kibirli olmama konusunda dikkat edeceklerdir. Çocuklar için dikkat çekici olan bu durum, onların hayatlarında kibirden uzak kalmalarını sağlayacaktır.

“Neşeli Marul” masal kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Yazar bu masalda, diğer masallarında da en çok vermiş olduğu tema olan “doğa sevgisi”ni işlemiştir. Meyve ve sebzelere verilen ilaçlarla doğanın dengesinin bozulduğunu somutlaştırarak okuyucuya aktarmıştır. İlaçların olumsuz yanlarını okuyucu bu şekilde gözünün önünde canlandırabilmektedir. Bu konuya bağlı olarak insanların açgözlölüğü de masalla birlikte aktarılmıştır.

Bireysel farklılıklar. Yeryüzünde yaşayan tüm canlıların kendine has özellikleri vardır. Tüm canlılar, özellik açısından aynı olmamaktadır. Bireysel farklılıklar, olağan bir durum olduğu gibi herkes tarafından da bilinmeli ve normal karşılanmalıdır. Canlıların yaşam şartları, hızları, zekâları gibi durumlarda farklı özelliklere sahip olması hem hayata renklilik katmakta hem de farklılıkların var olduğunu göstermektedir. Masalın bazı bölümlerinde de, tüm canlıların aynı özelliğe sahip olmadığı gösterilmiştir. İnsanlar, bu bireysel farklılıkları göz önünde bulundurup bu konuda saygı göstermeli ve farklılıkların hayatta olması gerektiğini bilmelidirler.

“*Herkesin kendince bir hızı var, beni kuşlarla, kaplumbağalarla karşılaştırma. Bu seni yanltır sonra.*” (s. 15)

Masalda, her canlının aynı şekilde yaşamadığı, aynı özelliklere sahip olmadığı konusuna dikkat çekilmek istenmektedir. Kişilerin ayrı ve kendine ait özelliklerinin olduğunu hisseden okuyucu da buna karşı saygı duyulması gerektiğini sezecek ve saygı konusunda hassasiyet gösterecektir.

“*Neşeli Marul telaşla, ‘Çabuk saklan yapraklarımın altına!’ diye seslenmiş ona.*”

“*‘Çabuk mu?’ diye gülmüş Kırmızı Kıskaç Marul. ‘Bir salyangoz ne kadar çabuk olabilir ki?’*” (s. 35)

Açgözlülüğün canlılara zarar vermesi. Açgözlülük duygusu, yetinmeyi bilmeyen ve hep daha fazlasını isteyen insanların içinde bulundurduğu olumsuz bir duygudur. Açgözlü olan insanlar, karşısındaki canlıların veya nesnelerin iyiliğini düşünmeden her türlü durumu göze alıp yapabilmektedir. Canlılara zarar verme, onları öldürme bile söz konusu olsa dahi kendi çıkarları uğruna karşısındakine zarar verebilmektedir. Masalımızda da açgözlü bir çiftçinin, açgözlülüğünden kaynaklı olarak canlılara ve doğaya zarar vermesinden bahsedilmiştir. Sırf daha kısa sürede daha fazla para kazanabilmek düşüncesiyle canlılara, onlara zarar veren ilaçlar vermiş ve çabucak ürün elde etme yoluna gitmiştir. Bu da tüm canlıları olumsuz etkilemiştir.

Çiftçi, elini beline koyup tarlasını süzmüş. Marulların üç parmak olan boylarına bakmış. Eğilip yapraklarını, köklerini incelemiş. Hiç mi hiç beğenmemiş. Kendi kendine mırıldanmış:

‘Ne sabrım ne vaktim var benim. Kendi hallerine bırakırsam günlerce beklemem gerekecek. Pek yavaş büyüyor bu marulcuklar. Oysa bir iki gün içinde satmalı ve çok para kazanmalıyım.’ (s. 38)

Açgözlülüğünden ötürü kendisi dışında başka hiçbir şeyi düşünmeyen çiftçi, sadece paraya ve çabucak ürün elde etmeye odaklanmış, diğer her şeyi yok saymıştır. Ne canlıları ne de doğayı düşünmüştür. Sadece kendi çıkarına uygun olduğu için hemen para elde etmeyi istemektedir. Bu da açgözlülüğün ne derece kötü olduğunu göstermektedir.

“ Çiftçi hem ilacı püskürtüyor, hem de kendi kendine neşeli bir şarkı söylüyormuş.

‘Bu gece marullar tombullaşacak,

Cebim paraya doycak.

Pazarlarda, tezgâhlarda,

Başka marullara yer kalmayacak.’” (s. 43)

Hormonlu ve ilaçlı ürünlerin, onları yiyen tüm canlılara zarar verdiğini bile bile sadece açgözlülüğünden ötürü satışa sunan çiftçi, herkese zarar veren bir durumda bulunmuştur. Bencilce davranan ve zararlı olmasına rağmen bu ilaçları kullanan çiftçi, açgözlülüğün ve açgözlü olmanın ne kadar kötü olduğunun açık bir göstergesidir.

“Sabah erkenden kırmızı kamyonetiyle çiftçi ve üç beş işçi gelmişler tarlaya. Çiftçi elini beline koyup bakmış marullara.

İrileşen ve her biri iki üç kilo çeken marulları görünce keyifle ovuşturmuş ellerini.”
(ss. 50-51)

Doğadaki dengenin bozulması. Doğanın bir dengesi ve düzeni bulunmaktadır. Bu düzen ve işleyiş, süregelen ve bozulmaması gereken bir durumdur. Doğadaki dengenin

bozulması, tüm canlılara zarar verebilmektedir. Hayvanların, bitkilerin ve insanların sağlıklı ve düzgün yaşayabilmeleri için uyum içinde ve bu düzene uygun şekilde yaşamaları gerekmektedir. Fakat maalesef, bu durum bazen insanlar tarafından bozulmaya uğratılmaktadır. Doğanın dengesini, zararlı ürünler kullanarak bozan ve bunu da sadece kendi çıkarı için yapan insanoğlu, doğaya ve dolaylı olarak da yine insana zarar vermektedir. Bu zararların sonuçları büyük olabilmekte, ölümlere kadar gidebilmektedir. İnsan sağlığını tehdit eden ve dengenin bozulmasına neden olan durumların insanlar tarafından yapılmaması gerekmektedir. Masalda da, marul tarlasında sağlıklı bir şekilde büyüyen marulların çiftçi tarafından ilaçlanması ve hızlı kazanç sağlamak için çabucak boylarının büyütülmesi konusuna vurgu yapılmıştır. İlaçlama ile zarar gören marullar ve orada yaşayan tüm hayvanlar, masalda gözler önüne serilmiştir.

“Kıskanç Marul bu karşılıklı övgülerden sıkılmış.

‘Sen yine de ayağını denk al.’ Demiş salyangoza.

‘Çiftçi yeni bir ilaç almış. Börtü böcek, her şeyi kurutup yok ediyormuş.’” (s. 22)

Doğanın tüm dengesini alt üst eden bu ilaçları kullanan çiftçi, insanların ve diğer canlıların bundan olumsuz etkileneceğini de bilmektedir. Bile bile, açgözlü olmaktan dolayı çevreye ve doğaya zarar veren çiftçi, yapmaması gereken bir davranışta bulunmuştur.

Masalın bir bölümünde marullara bakarak kendi kendine konuşan çiftçi, marulların küçük olmasını beğenmemekte, onların hemen büyümesini istemektedir.

“‘Ne sabrım ne vaktim var benim. Kendi hallerine bırakırsam günlerce beklemem gerekecek. Pek yavaş büyüyor bu marulcuklar. Oysa bir iki gün içinde satmalı ve çok para kazanmalıyım.’” (s. 38)

Çiftçinin amacı sadece kısa sürede daha fazla para kazanmaktır. Kendi çıkarı için doğanın dengesini bozma konusunda tamamen acımasızca davranan ve bir gün içinde sebzelerin büyümesi için onlara zararlı ilaçlar sıkan çiftçi, tüm insanlık için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Masaldaki çiftçi karakteri gibi düşünen insanların, gerçek hayatta da bulunuyor olması üzücü bir durumdur. Bunun engellenebilmesi ve insanların bu konuda bilinçlenmesi gerekmektedir. Hormonlu ve ilaçlı ürünlerin tüm insanlık için olumsuz sonuçlar doğurması konusunda küçük yaştan itibaren insanların bilgi sahibi olmaları şarttır. Bilgi edinme konusunda da kitaplar büyük önem taşımaktadır. Bu konuya vurgu yapan yazarımız, özellikle çocukların ürünler üzerinde zararlı ilaçların kullanılmaması gerektiği konusunda bilgilendirme yapmış olması sevindirici bir durumdur. Masalı okuyan çocuk, bununla ilgili az da olsa bilgi sahibi olacak ve bu konu üzerinde farkındalık yaratılmış olacaktır.

Çiftçi bunları söyledikten sonra hemen tarlanın kıyısındaki kırmızı kamyonetine gitmiş.

Teneke kutulardaki pis kokulu ilaçların kapağını açmış. Kötü büyüler yapan cadıya benziyormuş o an.

Zehirlerle suyu karıştırıp çoğaltmış. Kamyonetten filitini indirip doldurmuş zehirli suyun içine. Başlamış marul yapraklarına püskürtmeye.

Korkunç bir koku yayılmış ortalığa. Arılar kaçışmış, uğur böcekleri uçuşmuş. Solucanlar toprağın en altına saklanmaya uğraşmış. Karıncalar sığınaklarının en dibine üst üste yığılmış. Dingin Salyangoz da diğerleri gibi kendini korumak için kabuğuna çekilmiş. (ss. 40-41-42)

Sebzelerin daha çabuk büyümesi için kullanılan bu ilaçların, diğer tüm canlılar üzerindeki etkisi de masalın bazı bölümlerinde yansıtılmıştır. Çiftçi, ilacı sıktıktan sonra ortalığa kötü bir koku yayılmış ve diğer tüm hayvanlar bu ilaçtan kaçmıştır. Çünkü bu tür

kullanılan ilaçlar; hayvanların, bitkilerin ve insanların kısaca tüm canlıların hayatını tehdit etmektedir.

Doğa sevgisi. Masalda doğa sevgisini aşılama amacıyla bazı bölümlerde canlıların doğaya olan sevgisi konusu işlenmiştir. Zaten masala bakıldığında genel olarak doğadan bahsedilmektedir fakat bazı kısımlarda doğada bulunan canlılara olan sevgi konusu daha baskın şekilde işlenmiştir. Masaldaki ana kahraman olan Neşeli Marul, doğaya karşı büyük bir sevgi beslemektedir. Bu yüzden ki çabucak büyüyeceğini öğrenen marul, doğaya tam olarak doyamayacağı için çok üzülmüştür.

Dört yaprakçıktan oluşan genç marul güneşe bakmış. Hafif hafif esen rüzgârı koklamış. Sonra onu besleyen toprağa göz gezdirmiş. Çiçek çiçek dolaşan arıların seslerini dinlemiş. Kelebeklerin kanatlarıyla getirdikleri tozları içine çekmiş. Hüzünle düşüncelerini dile getirmiş.

‘Ben ne güneşe yeterince baktım, ne arıların şarkısını doyasıya dinledim, ne toprak anneyle söyleştim. Kelebekleri bile doğru dürüst tanımadan yaşadım diyemem ki. Bunları yapamayan bir marul, iki kilo da gelse beş kilo da gelse ne yarar sağlar onu yiyene?’ (s. 27)

İlaçların etkisinden kurtulan marul, doğanın güzelliğini yeterince yaşayabilmiştir. Doğaya ve hayvanlara olan sevgisinden ötürü onlarla daha çok zaman geçirmek isteyen marul, bu durumdan dolayı çok mutlu olmuştur.

“Neşeli Marul, tam istediği gibi yaşamış gençliğini. Yavaş yavaş büyümüş. Uğur böceklerini doyasıya süzmüş.

Karıncaların çalışmasını izlemiş.

Güneşle, yağmurla dostluk etmiş.” (ss. 58-59)

Yardımlaşmanın ve arkadaşlığın önemi. İnsanlar ve diğer canlılar arasındaki yardımlaşma, son derece önem arz etmektedir. Yardımlaşma kavramı, tüm canlılar arasında olması gereken bir davranıştır. Toplumlar arasında insanların yardıma ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bencil olunmaması gerektiği, yardıma muhtaç kimselere yardım eli uzatılması gerektiği küçüklükten itibaren insanlara verilmesi gereken davranışlardır. Bu davranışların toplumu oluşturan insanlarda olması, o toplumun daha mutlu ve refah içinde yaşamasını sağlar. Bu davranışların küçüklükten itibaren verilmesinde kitapların da katkısı vardır. Bu masalda da, küçük okuyucular için yardımlaşma kavramı üzerinde epey durulmuş, hatta yardım sayesinde bir canlının sağlıklı bir şekilde büyümesi sağlanmıştır. Masalda arkadaş olan salyangoz ve marul, birbirlerine sürekli yardım etmektedirler.

“Dingin Salyangoz, ‘Çiftçi geliyor!’ demiş. ‘Üzerime basmasa bari.’

Neşeli Marul telaşla, ‘Çabuk saklan yapraklarımın altına!’ diye seslenmiş ona.” (s. 35)

Salyangoza bir zarar gelmemesi için ona yardımda bulunan arkadaşı Neşeli Marul, onun gerçekten de kurtulmasını sağlamıştır.

Masalın başka bir bölümünde de yardımlaşma sayesinde marul, salyangozu kurtarmıştır. Çiftçinin ilaçlarından etkilenmek istemeyen ve yavaş yavaş büyümek isteyen Neşeli Marul, üzüntüsünden ağlamaya başlar. Salyangoz da arkadaşının üzülmesine dayanamaz ve onu kurtarmak, ona yardım edebilmek için bir şeyler düşünmeye başlar. Salyangozun aklına bir fikir gelir ve onu marul arkadaşıyla da paylaşır. Yardımlaşma, işte burada başlamaktadır.

“‘Ağlamaya devam et!’ demiş arkadaşına.

‘Doyasıya ağla. Gözyaşlarının daha çok akması için aklına kötü anıları getir. Sen ağladıkça yaprakların yıkanır, temizlenir, ilaçlar silinir. Böylece kurtulabilirsin belki hızlı büyümekten. Ben de yardım edeceğim sana.’” (s. 48)

Marulun kurtulması için ona bir fikir veren arkadaşı salyangoz, hem bu sayede yardımda bulunmuş hem de aynı zamanda kendisi de marulun yaprakları arasında dolaşarak ilaçlardan kurtulması için çabalamıştır.

Dingin Salyangoz da dolaşıyormuş marulun yapraklarında. Dolaştıkça ilaç kalıntılarını siliyormuş karnından çıkan bacaklarıyla.

Bu çalışma salyangoz için hiç kolay olmuyormuş aslında. Çünkü hızlı hareket etmesi gerekiyormuş. Bütün gücünü tüketmiş. Yorulmuş, gerçekten çok yorulmuş. Ama, ‘Arkadaşım için yapmalıyım bunu.’ demiş kendi kendine.

Sabaha kadar sürmüş iki arkadaşın uğraşı. (ss. 48-49)

İki arkadaş arasındaki yardımlaşmanın açıkça gözler önüne serildiği bu kısımlarda, arkadaşlık ve yardımlaşma kavramlarının ne denli önemli olduğu verilmektedir. Birbirlerine yardım ederek birbirlerinin hayatını kurtaran bu iki canlı, diğer tüm canlılara ve insanlara örnek gösterilmesi gerekmektedir. Bu masalı okuyan çocukların, arkadaşlık ve yardımlaşma konularından etkilenmemesi söz konusu bile değildir. Sonuç olarak masalda baskın olarak verilen arkadaşlık ve yardımlaşma duyguları, tüm okuyanlara örnek olacak ve daha sonra onlar da kendi hayatlarında bu duyguları yaşayacak ve yansıtacaktır.

Miyase Sertbarut’un Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Teması

Miyase Sertbarut’un 9 hikaye kitabı incelenmiştir. Bu hikâye kitapları içinde 49 adet hikâye bulunmaktadır. Hikâyelerinde genel olarak “Hayallerin peşinden gitmenin önemi, hayal kurmanın ve hedef belirlemenin önemi, sorumluluk sahibi olmanın önemi, köy ve kent

yaşamı arasındaki farklar, paylaşmanın önemi, kitap okumanın önemi, yaratıcı düşünmenin önemi, dürüst davranmanın önemi, çalışmanın ve emek vermenin önemi, yardımlaşmanın önemi, hayvan ve doğa sevgisi, dedikodunun ve yalan söylemenin yanlışlığı, ailelerin çocuklarına olan tutumları” temalarına yer vermiştir.

İncelenen hikâye kitapları şunlardır:

1. Dedemin Sihirli Dükkânı
2. Kırmızı Kartal
3. Altın Avcıları Plajda
4. Tuna'nın Büyülü Gemisi
5. Sarı Maymun
6. İkizler İz Peşinde
7. Mendel'den Kopya İnsana
8. Saat Canavarı
9. Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk

“Dedemin Sihirli Dükkânı” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Bu öyküde bir dede ve torunu arasındaki güzel ilişkiden bahsedilmektedir. Torunu, dedesinin işi olan cam ustalığını çok sevmekte ve ileride dedesi gibi cam ustası olmak istemektedir. Çocuğun anne ve babası ise onun bilgisayar mühendisi veya doktor olmasını ister. Dedesinin iş yerinden çıkarılması ve o olaydan sonra torunu yardımıyla yeni bir iş yeri bulması şeklinde olaylar devam eder. Hikâyenin sonunda torun Onur, hayaline kavuşur ve dedesinin işini yapar.

Ailelerin çocuklarına karşı tutumu. Bazı aileler, çocuklarının duygu ve düşüncelerini önemsemeden yalnızca kendi istekleri doğrultusunda çocuğun ilerlemesini isterler. Bu durum son derece yanlıştır. Çocuğun ilgi, istek ve yeteneklerine bakılmaksızın sadece belirli mesleklerin çocuklara seçtirilmesi, ileride çocuklarının mutsuz bir hayat yaşamalarının en büyük sebebidir. Ebeveynlerin, küçüklükten itibaren çocuklarının düşüncelerine saygı göstermeleri gerekmekte, onlara ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda meslek seçme konusunda yardımcı olmalıdırlar. Çocuğun düşünceleri hiç sorulmadan, direkt ebeveyn tarafından çocuğa meslek seçmek, yapılmaması gereken bir davranıştır. Bu öyküde, küçük bir çocuk olan Onur'un anne ve babası da bu yanlış tutumu çocuğa sergilemektedirler. Onur, cam ustalığı işini merak etmekte ve ona karşı ilgi duymaktadır. Bunun için her gün can ustası olan dedesinin iş yerine gitmekte ve o sanatını icra ederken büyük bir zevkle dedesini izlemektedir. Ne var ki Onur'un sık sık dedesinin yanına gitmesi, anne ve babasını rahatsız eder. Çünkü Onur'un anne ve babası, onun ileride herkes tarafından istenilen doktor veya bilgisayar mühendisi olmasını isterler. Fakat bu meslekleri isterken ve bu durumu hayal ederken Onur'a sorulmaz, onun düşünce ve istekleri hiçe sayılır. Oysaki Onur, sanat konusunda özellikle de cam ustalığı konusunda çok meraklı ve isteklidir. Zaten ileride de istediği işi yapar. Fakat hikâyedeki ebeveyn tutumu son derece yanlıştır.

Dedem gibi cam ustası olacağım diye annemin de babamın da ödü kopuyor. Benim yalnızca sınavlara hazırlanmamı istiyorlar. İleride doktor ya da bilgisayar mühendisi olmalıymışım. Ben öyle düşünmüyorum, ama onlar benim de böyle düşünmemi istiyorlar. Cam ustası olmak mı? Bunun şakasını bile yapamıyorum. Bana yaptıkları baskının iki katını dedeme de yapıyorlar. (s. 9)

“Ben de sanatçı olmak istiyordum, tıpkı dedem gibi. Biçimsiz yumuşak camlara renk katmak, onlardan türlü türlü eşyalar yapmak çok heyecan vericiydi.” (s. 11)

Ailelerin çocukları üzerindeki başka bir baskısı da, onların hiçbir işle ilgilenmelerini istemeyip sadece ders çalışmaları ve test çözmelerini istemeleridir. Oysaki çocukların hayatı öğrenmeleri ve tanınmaları için sürekli ders çalışmaları gerekmez, farklı uğraşlar da edinmeleri gerekir. Hatta farklı hobiler edinen, oyunlar oynayan çocukların gelişimi daha uygun olmaktadır. Çocuklara küçük yaştan itibaren durmadan ders çalışmaları gerektiği söylenmemeli, onların farklı uğraşlar edinmeleri de sağlanmalıdır. Hikâyede de fazlasıyla baskıcı bir aile göze çarpmaktadır. Çocuklarına sürekli ders çalışması için baskı yapan, onun dedesinin yanında bile oyalanmasını ve zaman geçirmesini istemeyen anne ve baba, çocuklarının hemen eve gelip dersleriyle ilgilenmesini istemektedirler.

“Haklıydı Cengiz Abi, çoğu zaman dedemin elindeki işi bitirmesini beklerken oyalanır, eve geç giderdim. Annem kızar, beni iyice haşlardı.

—Yine mi orada oyalandın? Oğlum, dedenin çırağa gereksinimi yok, Cengiz yetiyor da artıyor bile. Zamanında eve gel, ödevlerinin başına otur.” (s. 8)

“Annem, dedemin alt katta çalışacağına sanıyorum biraz sevindi, biraz da üzüldü. Üzüntüsünün nedeni bendim tabii. Derslerimi aksatacağımı, bütün günümü orada geçireceğimi sanıyordu.” (ss. 27-28)

Bir meslekle ilgili bilgiler verme. Hikâyemizde cam ustalığı mesleği ve sanatıyla ilgili bazı bölümlerde bilgiler verilmiş, kitabı okuyanların da bu meslek dalıyla ilgili bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Bu mesleğin yaşadığımız dönemde artık çok fazla ilgi görmediğini, önceden değerinin daha çok anlaşıldığı konusuna da yer yer değinilmiştir. Bu konular hakkında bilgi sahibi olunması konusunda okuyucuya kapı aralayan bu hikâyeye, bu sanata karşı ilgisi olan kişilerin de dikkatini çekmeyi başarabilmektedir. Özellikle bu konu hakkında hiçbir bilgisi olmayan okuyucunun bile bilgi sahibi olmasına yol açmakta ve onların da böyle bir durumdan haberdar olmaları sağlanmaktadır.

Dedem camcıdır. Camcı deyince, herkesin aklına pencere camı satıp takanlar geliyor. Ama bu işlik onlarla ilgili değil. Dedem bardak, vazo, kâse, tabak, sürahi gibi şeyler yapar. Bütün bunları büyücü gibi, sihirbaz gibi üfleyerek ortaya çıkartır. Ne zaman işliğe gitsem elinde üfleme piposu olur. İçine tütün doldurulup içilen pipolardan değil, görünüşü pipoya benzediği için öyle demiş olmalılar. Demirden yapılmış ince, uzun ve içi boş bir boru.

Dedem bu pipoyu potadaki sıcak cama daldırır, ucuna gerektiği kadar erimiş cam alır. Bu camı önce masanın üzerinde yuvarlayarak küre biçimine getirir. Sonra bir yandan boruyu üfler, bir yandan da pipoyu kendi eksenini çevresinde döndürür. Böylece, borunun ucunda şişen cam balona istediği biçimi verir. (ss. 5-6)

Yazarımız, bu sanat dalıyla ilgili yüzeysel bilgi vermekle kalmamış, bu işin nasıl yapıldığına dair de bilgiler eklemiştir. Bu işin nasıl yapıldığı adım adım anlatılmış, bu da akıcı bir üslupla okuyucuya sunulmuştur. Küçük okuyucuların çoğunun bilmediği bu eski sanat dalı hakkında bilgi vermek, son derece eğitici bir durumdur. Yetişkinlerin bile bilemeyeceği bu işin çocuklara hikâye yoluyla verilmek istenmesi son derece faydalı bir durumdur.

Eğitim-öğretime ilişkin eleştiriler. Kitapta dede ile torun arasında geçen diyalog esnasında eğitim ve öğretime dair küçük bir eleştiri de yapılmıştır. Bu konu, okulda fazlasıyla ders verildiği için çocukların sanatsal faaliyetleri yapacak vakti kalmaması ile ilgilidir. Çocuklar, okuldaki ağı yük, görev ve sorumluluktan fırsat bulup kendilerine zaman ayıramamakta; sadece ders ve testlere odaklanabilmektedir. Kitapta da bununla ilgili bir bölüm geçmektedir.

Bu kez yeni konu bulma kaygısından ben kurtardım onu. Duvara astığım resmi gösterdim.

—Nasıl olmuş dede? Beğendin mi?

Konunun değiştiğine öyle sevindi ki, resmi doğru dürüst incelemeden yanıt verdi.

—Sen mi yaptın? Ne güzel olmuş.

—Evet, ben yaptım. Derslerden pek zaman kalmıyor, ama fırsat bulunca da hemen çizip boyuyorum. Daha çok zamanım olsa daha güzel yapardım. (s. 12)

Türkiye’de bulunan okullarda testlere, derslere daha fazla önem verildiği ve sanat daha geri planda kaldığından ötürü hikâyede de bu konu işlenmiş, az da olsa bir yer edinmiştir. Yazar gerçekten de doğru bir tespitte bulunmuş ve ülkedeki eğitim sorunu ile ilgili bir konuya değinmiştir.

Zamana göre değişen durumlar. Hayat akıp gittikçe, dönem ve devir değiştikçe şartlar da duruma uygun olarak değişmektedir. Her yıl yeni bir şey moda olmakta, her geçen sene farklı durumlar altında yaşanmaktadır. Hikâyede de eski ve yeni arasındaki bazı farklar ortaya konulmuştur. Şartların yavaş yavaş değiştiğinden bahsedilmiş ve değişen bu durumlar örneklerle gözler önüne serilmiştir. Okuyucuya bu dönemsel değişimleri gösteren ve vurgulayan yazarımız, eski dönemleri ve o dönemdeki alışkanlıkları göremeyen okuyucular için eskiyi hatırlatmıştır. Bir yandan maziye olan özlem giderilmiş, bir yandan da maziyi bilmeyen okuyucuya bunlar hikâyede tanıtılmıştır.

Dedem umutsuzca başını iki yana salladı.

—Nerede evlat? Benim verebileceğim paraya kimse kiralamaz dükkânını. Bulsam bile, bilmiyorum artık... Taşınmak kolay mı? Belki de onlar haklı. Artık her şey otomatik, kolay, fabrika işi... Ben de köşeme çekilip diğer yaşlıların yaptığı gibi pencereden sokağı izlemeliyim belki de. (s. 17)

– Biliyor musun, aşağıdaki sobacı taşınıyormuş.

Haberi önce önemsemedim. Önemdeki kurufasulyeyi kaşıklamaya devam edip öylesine sordum:

—Niçin taşıyor? Onun da mı kirasını artırmışlar?

Annem şaşırıldı.

—Kimin kirasını artırmışlar ki?

Durumu toparlamaya çalıştım.

—Hiiiç öylesine söyledim. Niçin taşıyormuş?

—Eee oğlum, mahallemize doğalgaz geleli kaç yıl oldu. Artık kimse sobayla kömürle uğraşmıyor. Adamcağız kime satacak yaptığı sobaları? Onun mesleği de yavaş yavaş kentlerden kalkacak elbette. (s. 19)

Eski dönemlerde soba ve kömürle ısındığının, yani dönemde artık sobaların evlerden yavaş yavaş kalktığını ve onun yerine her yere doğalgaz geldiğinin hikâyenin bazı bölümlerinde verilmiş olduğunu görmekteyiz. Dönem farklılıklarının ortaya serilmesi, özellikle küçük okuyucular tarafından okunan kitaplarda işlenilmesiyle tarihe gömülmemiş olacak ve eski dönemlerdeki malzemelerin ve yaşayış şekillerinin de unutulmamasına neden olacaktır. Çocuklar, eski yaşayış biçimlerini yıllar sonra da olsa kitaplar sayesinde öğrenecek ve unutmayacaklardır.

Bana bir tabure uzattı.

—Öyle mi? Gel, otur bakalım. Ne olmuş dedene?

—O da sizin gibi zor durumda.

—Biliyorum çocuğum, biliyorum. Teknoloji iyi hoş da bazı mesleklerin sona ermesi üzüyor insanı. Bak bana, topluyorum artık her şeyimi. Doğalgazın gitmediği bir semt

bulacağım kendime. Kim bilir, belki daha sonra başka bir kente taşınmak zorunda kalacağım. Bir gün gelecek, insanlar ‘soba’ denen şeyin ne olduğunu bile anımsamayacak. Bütün bunları düşününce üzülüyorum be evlat! (ss. 21-22)

“Söz uçar, yazı kalır.” sözü, yazının önemini açıkça göstermektedir. Yazı ve kitaplar sayesinde eski çağlarda yaşanan şeyler, o dönemde kullanılan materyaller, eskiden gündemde olan durumlar unutulmamakta; kalıcılığı sağlanmaktadır. Yazmanın amaçlarından biri de budur. Bu hikâyede de, gelecek nesiller için eski durumlar tanıtılmakta; aynı zamanda eski dönemlerdeki yaşayış şekilleri maziye karışmayacak şekilde kalıcılığı sağlanmaktadır.

Sanata karşı olan yanlış tutum. Sanatın ne derece önemli olduğu aslında bariz bir gerçektir. Fakat bazı zihniyetlere göre sanatın geri planda tutulması söz konusudur. Sanata önem vermeyen kişilerin sayısı da epey çoktur. İnsanlar, hayatları boyunca en az bir sanat dalıyla ilgilenmeli veya en azından yaşamlarından daha fazla keyif alabilmek ve daha insancıl şekilde yaşamak amacıyla sanat dallarına(müzik, resim, heykel, tiyatro, edebiyat, mimarlık, dans vs.) saygı gösterip onlara yakınlaşmaya çabalamalıdır. Hikâyedeki kahramanımız Salih Usta, cam sanatıyla ilgilenmektedir. Buna karşın dükkân sahibi olan Süleyman Bey ise sanata önem vermemekte, sanatın maddi veya manevi bir işe yaramadığını düşünmektedir.

—*Ben çalışmaktan zevk alıyorum Süleyman Bey. Yakınmam işimden değil. Sizin gibi sanata saygısı olmayan insanlardan yakınıyorum ben.*

Adam, artık daha yumuşak konuşuyordu.

—*Elbette sanata saygımız var, ama sanat karın doyurmaz ki usta...*” (ss. 14-15)

Salih Usta ve Süleyman Bey’in arasında geçen hararetli tartışma esnasında, Salih Usta sanata saygısı olmayan ve sanatı küçümseyen insanlardan yakındığını dile getirmiştir. Süleyman Bey de sanat konusunda maddi kısma odaklanmış, sanat ile para

kazanılmayacağını söylemiştir. Oysaki sanat, sadece para kazanmak amacıyla yapılmamakta; insanın kendi kendini mutlu etmesini sağlamaktadır.

“ – *Aması maması yok! Herkesin ağzında ‘Sanata saygım var, ama...’ Mademki sanata saygın var, sen de üstüne düşeni yapacaksın. Ben sana buranın kirasını her ay düzenli vermiyor muyum? Üstelik az da sayılmaz bu para. İlle de marketin kirası kadar mı olacak?*”
(s. 15)

Hikâyedeki küçük kahraman Onur ise, dedesinin yaptığı sanata karşı saygı duymakta ve ileride de sanatçı olmayı istemektedir. Fakat bu durumu ailesine söyleyemez çünkü ailesinin bu duruma karşı çıkacağını bilir.

“ *Ben de sanatçı olmak istiyordum, tıpkı dedem gibi. Biçimsiz yumuşak camlara renk katmak, onlardan türlü türlü eşyalar yapmak çok heyecan vericiydi.*

Bunu anneme babama söyleyemesem de dedeme söylemiştim bir gün.” (s. 11)

Hayallerin peşinden gitmenin önemi. Onur, küçüklüğünden beri cam ustası olan dedesine hayran olan bir çocuktur. Ufak yaşından beri dedesini saygıyla ve hayranlıkla izleyen Onur, ileride dedesi gibi sanatçı olmayı çok istemektedir. Fakat Onur’un annesi ve babası bu duruma karşı çıkmakta, Onur’un mühendis veya doktor olmasını istemektedir. Onur’un bu meslekleri isteyip istemediğini sormadan kendi kendilerine hedef belirleyip geleceğe dair planlarını yapmaktadırlar. Lakin Onur her türlü karşı çıkmalara rağmen hayallerinin peşinden gitmiş ve sonunda istediği işe girebilmiştir. Hikâyeden çıkaracağımız sonuç da bununla ilgilidir. Her ne kadar çevremiz bizim hayallerimizi istemese ve karşı çıksa da her zaman hayallerimizin peşinden gitmeli, onun için hayat boyu çabalamalıyız. Küçüklüğünden itibaren kendi ilgisini ve yeteneğini keşfeden ve ona göre bir hedef belirleyen Onur, yılmamış ve büyüdüğünde istediği iş dalında(cam sanatında) yerini almıştır.

Okuyucular, bu kitabı okuduğunda hayallerinden vazgeçmemeleri gerektiğini, hayalleri ve hedefleri için uğraşmaları gerektiğini öğrenip kendi yaşamlarında da bunu uygulayacak güç kendilerinde bulacaklardır. Çünkü önlerinde, başaran bir örnek olarak hikâyenin kahramanı Onur vardır.

“Şimdi bu sanatı sürdüren biri olamasam da büyük bir cam fabrikasında türlü ürünlerin tasarımlarını yapıyorum. Bu alanda birçok kişi beni başarılı buluyor. Ben başarıyı dedeme borçlu olduğumu düşünüyorum.” (s. 28)

Zamanla bazı meslek dallarının unutulması. Her dönemdeki değişken durumlar içerisinde bazı meslek dalları da vardır. Eskiden çok fazla yaygın olan, değer gören bazı meslek dalları gün geçtikçe değerini yitirmiş ve artık görülmemeye başlanmıştır. Aslında son derece değerli ve kaybedilmemesi gereken meslek ve sanat alanları olmasına rağmen değişen hayat koşullarından ötürü zamanla önemini kaybetmiştir. Kitaplarda, eskiden çok önemli olan fakat şu anda hak ettiği değeri ve saygınlığı göremeyen meslek ve sanat dallarının tanıtılması ve yeni nesle aktarılması son derece önemli bir iştir. Yazarımız da yazmış olduğu bu hikâyede, cam ustalığı sanatı hakkında okuyucuya bilgiler sunmuştur. Hikâyede cam ustası olan ve sanatını güzel bir şekilde icra eden Salih Usta, işini ve sanatı yaptığı için son derece mutludur. Fakat gün geçtikçe sanatının önemini yitirmesinden dolayı üzülmemektedir.

Dedem en çok ‘Bu meslek öldü artık’ sözüne güceniyor, hatta kızıyor. Yaptığı işin sanat olduğunu savunuyor. Bu sanattan kazandığı parayla ailesini geçindirdiğini, şimdi de kimseye gereksinim duymadan yaşadığını söylüyor.

Bir gün yine böyle bir tartışma sırasında masada duran kendi yaptığı vazoyu yere atıp kırmıştı.

‘Benim mesleğim ölmüşse at bunları! Niçin kullanıyorsun?’ diyerek çıkıp gitmişti evden. Sonra annem ve babam günlerce dil dökmüş, özür dilemiş, ancak öyle gönünü alabilmişlerdi. (s. 10)

Hikâyenin bir bölümünde de Salih Usta, dükkânın sahibiyle tartışırken yine bu konuyla ilgili sözler söylemiştir.

“ – *Neyini düşüneceğim senin Süleyman Bey? Mesleğimin, sanatımın yok olmasına katkıda bulunduğun için mi düşüneceğim seni?*” (s. 14)

“**Kırmızı Kartal**” öykü kitabında **çocuk ve eğitim temasına ait bulgular**. Bir pilot ve küçük bir kız arasında geçen bu öyküde farklı temalar olay örgüsü içerisinde verilmiştir. Öyküde hayal kurmanın ve hedef belirlemenin önemi, sorumluluk sahibi olma, verilen sözü tutma, ailelerin tutumu temalarına değinilmiştir.

Ailelerin meslek konusundaki baskıları. Aile, bir toplumun temel yapı taşıdır. Aileler arasındaki ilişkilerin doğru ve sağlam olması, başta aileyi daha sonra da toplumu mutlu eder ve sağlıklı bireylerin oluşmasını sağlar. Aile içindeki her bireyin düşüncelerine saygı gösterilmeli, aynı zamanda aile içinde demokratik bir ortam oluşması için uğraş gösterilmelidir. Küçük veya büyük her bireyin düşüncelerine önem verilmesi gerekmektedir. Düşüncelerin saygı görülmediği en küçük toplumda bile- ailede- kişiler, bu durumdan dolayı mutlu olamamaktadırlar. Hikâyedeki ailede de bu durum, sıkıntılı bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Ne istediği bilen, geleceğine dair hedefler belirleyen küçük çocuğun anne ve babası buna değer vermemekte, kendi istedikleri mesleği empoze etmeye çalışmaktadırlar. Bu durumda da küçük bireyler, aile içinde mutsuz olabilmektedir.

“ *Annem ve babam öğretmen olmamı istiyorlar. Bense istemiyorum. Öğretmenlik bana göre değil, bana hayal kurabileceğim bir iş gerekiyor, bu da ya çobanlık ya da yazarlık...*” (s.

Ailelerin birçoğunda olan bu durum, çocuğun düşüncelerine ve hayallerine önem vermemek konusunu ortaya sermektedir. Yanlış olan bu durumun düzeltilmesi için, anne ve babalar çocuklarının fikirlerine değer vermeli, onların geleceğe dair olan hayallerine saygı duymalıdır. Ancak bu sayede sağlıklı ve mutlu toplumlar oluşturulabilir.

Hayal kurmanın ve hedef belirlemenin önemi. Hedef belirlemek, insanların gelecekte daha başarılı olmalarını sağlayan etkenlerden biridir. Hedefi olan kişiler, o hedeflerine ulaşabilmek amacıyla daha fazla çabaladıkları için geleceklerini daha sağlam temellere oturtabilmektedirler. Ne istediğini bilen, gelecekte ne yapmak istediğine karar vermiş kişiler her zaman daha başarılı olmaktadır. Bu nedenle küçük yaşlardan itibaren hedef belirlemek, kişilerin gelecekleri için önemli bir durumdur. Hayal kurmak da hedef belirlemekle birlikte gelen bir olaydır. Geleceğe dair hayaller kuranlar, hedefe yönelik hayal kurmaktadır. İstenilen duruma ulaşmak, istenilen mesleğe kavuşmak için önce onu hedeflemek, sonra da onunla ilgili hayaller kurmak insanların yapması gereken durumlardır. Başarılı olmanın ilk şartları bunlardır. Bu nedenle, küçük yaşlardan itibaren çocukların hayal kurmaları sağlanmalı, ne istediğini bilmeleri ve hedef seçmeleri için onlara yardımcı olunmalıdır. Ancak, hedefi olanlar ve buna dair hayal kuranlar daha başarılı olurlar. Çocuklara mutlu ve huzurlu bir gelecek sunmanın en önemli kurallarından biri de budur.

Hikâyede, başkahraman olan küçük yaştaki Evşen, o yaşta kendine bir hedef belirlemiştir. Ne istediğine karar vermiş, hedefi doğrultusunda ise kararlı adımlarla yürümektedir. Böylesi çocukların, hedefine ulaşmak için daha fazla çalışmaları ve ileride o hedefe varmaları kaçınılmazdır. Gelecekte nerede olacağını bilmeyen ve buna dair hayaller kurmayan bir çocuk ile gelecekte ne yapmak istediğine karar vermiş ve bu yolda inançla yürüyen çocukların arasında elbette ki fark olacaktır. Çocukların, daha iyi bir gelecek için hedef belirlemeleri ve bu hedef ile ilgili hayalleri olması gerekmektedir.

Ben bir gün yazar olmayı hayal ediyorum; ama yazar olacağıma kimse inanmıyor. En çok da ablam alay ediyor bu hayalimle. Yalnızca Karabaş inanıyor, diyebilirim. Bir gün gerçekten yazar olduğumda Karabaş'ı anlatacağıma söz verdim. Öykülerimdeki bütün köpeklerin adını Karabaş koyacağım. Hepsi de iyi ve sadık köpekler olacak. Hepsi de çocukların dostu olacak. (s. 6)

Hayır, başka bir şey düşünemezdim. Bana hiç kimsenin inanmadığı bu ortamdan kurtulacak, yazar olacak ve onlara bir çanta dolusu kitapla gelip hepsini tek tek göstereceğim. 'Bakın bu ilk kitabım...' Bir başkasını açıp, 'Bakın bu kitapta Karabaş'ı anlatıyorum. İşte şu kitap da bir yarışmada birinci oldu,' diyeceğim. (s. 20)

Evşen, hedefine öyle inanmaktadır ki kimse ona inanmasa da geleceğe dair hedefine ulaşmış şekilde kesin düşünceleri ve konuşmaları vardır. Bu derece kendine inanan, hedefine varacağına inanan bir çocuk, bunun için çaba sarf edecektir.

Remzi Amca şaşırılmıştı:

—Demek bizim köyden bir de pilot kız çıkacak öyle mi?

—Hayır, ben pilot olmayacağım.

Nuran araya girdi hemen:

—O yazar olacakmış Remzi Amca...

Remzi Amca, buna pilot olmamdan daha çok şaşırılmıştı:

—Yazar mı? Sen pilotluktan da zor bir meslek seçmişsin kızım.

—İster zor olsun ister kolay, ben yazar olacağım. (s. 32)

Meslek konusu dışında yakın geleceğe dair küçük bir hayali daha vardır Evşen'in. Buna ulaşmak için de elinden geleni yapmıştır.

“- Yolcu uçakları daha yüksekte uçuyor, dün gördüm ben. Bir gün öyle bir uçağa bineceğim.” (s. 18)

Hedefleri konusunda son derece emin olan Evşen, hedefi için çabalamış ve iki hedefine ulaşmıştır. Bireyler, küçük veya büyük hedefler belirlemeli ve bunlar için çalışmalıdır. Özellikle genç yaştakilerin gelecekleri ile ilgili istekleri yönünde bazı hedefler koymaları gerekmektedir. Bu sayede, başarıya ulaşabilirler.

Dedikodunun kötü bir davranış olması. Hikâyenin bir kısmında dedikodunun olumsuz bir davranış olduğundan bahsedilmekte, dedikodunun insanları birbirine düşürmesine sebep olduğuna değinilmektedir. İnsanların arkasından konuşmak, hele bu konuşulanların gerçekte olmayan olaylar olması kötü sonuçlar doğurabilmektedir. İnsan ilişkilerinde olmaması gereken ve insanların yapmaması gereken bir davranış olan dedikodu, bireylerin birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmasını engelleyen başlıca etmenlerden biridir. Hayatın hiçbir alanında dedikodunun insanlar arasında yerinin olmaması gerekmektedir. Hikâyede de bu konuya değinilmiş, okuyanların dedikodunun kötü sonuçlar doğurduğu konusunda bilgi almaları sağlanmıştır.

— Ama sen de herkesten kaçırıyorsun Evşen. Hiç arkadaşın yok.

—Sen arkadaşım değil misin?

—Fazla oynamıyorsun ki benimle. Okullar açıkken Ayşe ne demişti senin için, biliyor musun?

Üff, yine başlayacaktı dedikoduya! Nuran’ın en sevmediğim yanı buydu. Başkasından duyduklarını hemen herkese yayar, okulda çocukları birbirine düşürürdü. (ss. 14-15)

Sorumluluk sahibi olmanın önemi. Sorumluluk bilinci, küçük yaşlardan itibaren her insana verilmesi gerekmektedir. Küçük veya büyük demeden her kişiye az ya da çok

sorumluluk verilmeli, onu yerine getirmesi sağlanmalıdır. Özellikle küçük yaşlarda sorumluluk bilinci kazandırmak son derece önem teşkil etmektedir. Küçük yaşta bu bilincin kazandırılması, ileriki zamanlarda da bunu devam ettirmesini kolaylaştırır. Her durumda olduğu gibi sorumluluk bilinci verirken de küçük yaştan vermeye dikkat edilmelidir. Hikâyede de, küçük yaştaki kahramanımızın her gün yapması gereken birtakım işleri vardır. Bu da sorumluluk sahibi olmayı gerektiren bir durumdur. Ailelerin o yaştan itibaren, çocuklarına bazı sorumluluklar ve görevler verip buna alıştırmaları eğitim açısından önemlidir.

“Okullar tatil olduğunda bana da pek çok iş düşüyor, hem evde hem bahçede. Hayvanları otatmak bunların başında geliyor.” (s. 6)

“O günden sonra her gün öğleye doğru hayvanları eve getirdiğimde ikinci işim başlıyordu: Pilotlara ayran götürmek. Ablam yapıyordu ayranları, ben de taşıyordum.” (s. 32)

Evden kaçmayı düşündüğü anda bile, Evşen sorumluluklarını ve yapması gereken görevleri düşünmüş, onları yerine getirmek istemiştir.

“ — Güneş yükseliyor, inekleri ahırdan şimdi çıkarmam gerekirdi.

—Gördün mü? Eğer gitmiş olsaydın bu zavallı hayvanlar bütün gün aç, seni bekleyecekti.” (s. 43)

Şükretmenin önemi. İnsanlar her ne koşulda olurlarsa olsunlar, buldukları durumdan yakınmamayı ve her şeye rağmen şükretmeyi bilmelidir. Elimizde olanların kıymetini bilmeyi, şükretmeyi ve yaşadıkları durumdan şikâyet etmemeyi öğrenmeleri de küçük yaşlardan itibaren başlamalıdır. Ne şartlarda yaşanırsa yaşansın, insanlar önlerine gelenler konusunda şikâyet etmemeli, her zaman daha iyisini düşünüp yakınmamalıdır. Her

durumda şükretmek gerekmektedir. Hikâyenin bir bölümünde, Evşen ve ailesi bir arada sofraya oturduğu zaman küçük kız önündeki yemek konusunda beğenmez bir tavır sergilemiştir. Evşen'in annesi de buna karşılık ellerinde olanların kıymetini bilmeleri ve şükretmeleri gerektiğinden söz etmiş, çocuklara bu konu hakkında bazı uyarılarda bulunmuştur. Hikâyeyi okuyanların da bu konuda bilgi sahibi olacağı, küçük okuyucuların da Evşen'in annesine katılıp bu durumu örnek alacağı düşünülmektedir.

O akşam asma ağacının altındaki yemek masamızda bütün aile bir aradaydık. Annem kuru fasulye ve pilav pişirmişti. Nedense canım çekmemişti bu yemekleri. Belki de o gün Muzaffer Amca'nın konuyu kapatıvermesine sinirlenmiştim.

—Yine mi kuru fasulye ve pilav?

—Ne o? Beğenmiyor musun kızım, bunu bulamayanları düşünsene, dedi annem.

Zaten bu sözü sık sık söylerdi. Ama ben onları bulamayanları değil, daha iyileri bulanları da düşünüyordum.

—Bu dünyada fasulye ve pilavın yenmediği yerler de olmalı.

Ablam bunu fırsat bilip yüklenmeye başladı bana:

—O zaman oralara git, biz bunları seviyoruz.

Annem araya girdi:

—Hiçbir yere gitmez benim kızım, büyüyünce anlayacak bu nimetlerin değerini. (s. 35)

Son derece olumlu ve yumuşak bir dille elimizde olan nimetlerin kıymetini bilmemiz gerektiği konusunda konuşan anne, çocuklarına sert bir üslup kullanmadan şükredilmesi gerektiği konusunda örnek bir davranış sergilemiştir. Bu konuda çocuğunu güzel bir şekilde

uyaran anne, kendilerinin sahip olduğu birtakım durumları bazı kişilerin sahip olamadığını da söylemiş, bu nedenle şükretmek ve sahip olduklarının değerini bilmek gerektiğini söylemiştir.

Köy ve kent yaşamı arasındaki farklar. Hikâyede köy ve kent hayatı arasındaki farklardan bahsedilmiş, okuyucuların da bu konu hakkında hem düşünmesi hem de bilgi sahibi olması sağlanmıştır. Köy ve kent yaşamının farklılıkları kahramanın bakış açısına göre verilmiştir. Kimilerinin köyü kimilerinin kenti seçeceği bu durum, yoruma açık bir durumdur. Kahraman, köyün güzelliklerini köy-kent kıyaslaması yaparak okuyucuya sunmuştur.

—Ne güzel yerler buralar. Sen bu güzel yerleri bırakıp gideceksin öyle mi?

—Evet.

Sesimi ben bile zorlukla duymuştum.

—Kentte bu güzelliklerin hiçbiri yok Evşen. Ne balıkların yaşayabildiği sular, ne kuş cıvıltıları, ne Karabaş... En önemlisi de seni seven, açlığını, tokluğunu düşünen annen baban yok orada. (s. 41)

Kahramanımız Evşen, doğduğundan beri köyde yaşadığı için kent hayatını merak etmekte ve mutluluğu orada bulacağını düşünmektedir. Muzaffer Amca ise kent hayatından ziyade köyde yaşamının daha güzel olduğunu, kentte yaşayanların da şehri sevmediğini dile getirmektedir.

—Ben kentte daha mutlu olurum.

Bana kendi çocuklarından ve kentteki yaşantısından söz etmeye başlamıştır.

—Biliyor musun Evşen, benim çocuklarım senin düşündüğünün tam tersini söylerler her zaman. Yani böyle bir yeri kente tercih ederler. Eskiden her hafta sonu, ‘Baba bizi kıra götür, pikniğe götür,’ diye tepeme çıkarlardı.

- Piknik mi? Biliyor musunuz ben bugüne kadar hiç piknik yapmadım.
- Ama senin her günün piknik gibi zaten. Şimdi bak, sen her gün inekleri otlatmaya gidiyorsun değil mi?
- Gidiyorum tabii...
- Yanına yiyecek de alıyorsun?
- Evet...
- Radyon da var?
- Var tabii, ben radyosuz hiçbir yere gitmem.
- Al sana piknik işte.
- Ama benimki tam piknik sayılmaz; çünkü inekleri de otlatıyorum, bu iş sayılır.
- Bence en zevkli iş. Büyüdüğünde şehirlerin sıkıntılarını anlayacak ve hep buralara dönmek isteyeceksin.” (ss. 41-42)

İş için kent yaşamından kısa bir süreliğine köye gelen Muzaffer Bey, köydeki hayatından bıkmış olan Evşen’e şehrin sıkıntılı olduğundan, köydeki yaşamın çok daha iyi olduğundan bahsetmektedir. Şehirlerde kuş cıvıltılarının bile olmadığından söz etmiştir.

Paylaşmanın ve arkadaşlığın önemi. Evşen, komşu kızı Nuran’la çok iyi anlaşamasa da arkadaştır. Birlikte oyun oynamakta ve sohbet etmektedirler. Kendisinin çok iyi anlaşıldığını düşünmese de arkadaşına ihtiyacı olduğundan dolayı Nuran’la zamanının bir kısmını geçirmektedir. Her insanın arkadaşına veya dostuna ihtiyacı vardır. İyi ve kötü anını, mutlu veya acı bir durumu paylaşmak için arkadaşına ihtiyaç duyulmaktadır. Bazen zor bir durumda kalındığında arkadaş, o kişiye yardımcı olur. Çok sevinçli bir zamanda sevincini, mutluluğunu paylaşacak ve birlikte gülecek bir arkadaş, insanın yanında olmalıdır. Hikâyedeki küçük kahraman Evşen de bunu hissetmiş ve arkadaşıyla bir duygusunu ve anını paylaştığı için mutlu olmuştur.

Yarın benimle sen de gel.

— Hayır, ben korkarım, binemem.

— Binmen için söylemiyorum, ben binerken sen de yanımda ol. Hem el sallarsın bana.

Kabul etti. İnsanın sevincini paylaşacak bir arkadaşı olmasının güzelliğini o gün anladım. Her ne kadar anlaşılamadığımız pek çok nokta olsa da yine de paylaşacak bir şeyler çıkıyordu. (s. 46)

Verilen sözü tutmanın önemi. İnsanların verdikleri sözü tutmaları son derece önemlidir. Verilen sözü tutmak aynı zamanda güveni, saygıyı ve sevgiyi de beraberinde getirmektedir. Sözüne sadık kalmayan bireyler, kısa sürede karşıdaki insanın sevgisini de, saygısını da yitirir. Bu nedenle insanlar karşısındaki kişilere söz vermeden önce yapıp yapamayacağı konusunda iyi düşünmeli, yapacağına inanıp söz verdiğinde ise sözünde durmalıdır. Hikâyemizde de verilen sözü tutmanın önemine değinilmiştir. Küçük bir kıza uçağa bindirme sözü veren pilot Muzaffer Bey, işi çıkıp apar topar oradan sözünü yerine getirmeden gitmek zorunda kalmıştır. Küçük kız, bunu duyunca büyük bir hayal kırıklığına uğramış ve tüm insanlara karşı güvenini yitirmiştir. Fakat Muzaffer Bey, daha sonra sırf sözünü tutmak amacıyla geri gelmiş, sözüne sadık kalmıştır. Verdiği sözü tutan ve küçük kıza uçağa bindiren Muzaffer Bey sayesinde, Evşen çok mutlu olmuş ve insanlara karşı tekrar güveni gelmiştir. Sözü verilen kişi küçük veya büyük fark etmez, verilen söz gerçekleştirilmelidir. Gerçek hayatta da bir insan, karşısındakine hangi sebeple olursa olsun bir söz verdiyse bunu er veya geç yerine getirmelidir. Hikâyeyi okuyanlar da bu konuda bilgi sahibi olmuş ve söz verip bunu yerine getirmenin önemini daha iyi kavramıştır.

“ Yine burada çalışacak mısınız?

- Hayır, ilaçlama dönemi bitti. Ben buraya sana verdiğim sözü tutmak için döndüm.

İşte insanlara karşı yitirdiğim güveni yine kazanıyordum. Demek unutmamış sözünü. Yalnızca benim için gelmiş. Beni uçakla gezdirmek için...” (s.57)

Verdiği sözü yerine getirebilmek için ve sırf bu amaçla tekrar eski yerine giden Muzaffer Bey, sözünde durmuştur. Küçük bir çocuğun, tüm insanlığa olan güvenini kaybetmesine sebep olacakken sözünde durmasıyla beraber Evşen’in insanlara olan güvenini tekrar kazandırmıştır. Aynı zamanda Muzaffer Bey, küçük bir çocuğa verdiği sözü bile önemsemiş ve karşısındaki kişiye değer vermiştir. Bunun tüm okuyuculara iletilmesi, insanlar için faydalı bir bilgidir.

“Ona gerçekten de büyük bir teşekkür borçluydum, bana dünyayı farklı bir açıdan göstermişti. O yaşta beni ciddiye almış, verdiği sözü unutmamıştı.” (s. 60)

Hikâyenin sonunda ise, söz verme olayının önemi ortaya çıkmaktadır. Evşen, son hayalini de gerçekleştirmiş ve yazar olmuştur. Ve aradan onca zaman geçmesine rağmen verdiği sözü tutmuş, söylediği gibi Muzaffer Bey’i de satırlarının arasına sığdırmıştır.

“İşte şimdi bu öykünün sonunda yaşadığım o günleri yine anımsıyor, artık yaşamayan İzmirli Pilot Muzaffer Amca’ya verdiğim sözü yerine getiriyorum.” (s. 62)

Hikâyenin son satırlarında bile söz verme konusuna değinen yazar, küçük veya büyük karşısındaki kişi kim olursa olsun verilen sözün elbet bir gün tutulması gerektiği konusuna vurgu yapmaktadır. Bunun ne derece önemli olduğunu da bir kişinin sözünü tutmamasıyla tüm insanlığa karşı olan güvenin yitirilme cümlesiyle anlaşılmaktadır.

Önyargılı davranmanın sakıncaları. Kitapta pilot olan Muzaffer Bey, küçük kız Evşen’e onu uçağa bindirme konusunda söz vermiştir. Söz verdikten kısa bir süre sonra Muzaffer Bey bulunduğu yerden acilen gitmek zorunda kalmıştır. Muzaffer Bey’in gittiğini öğrenen Evşen, onun hakkında hemen kötü düşünmeye başlamıştır. Sebebinin ne olduğunu,

niçin apar topar gittiğini bilmeden bu şekilde olumsuz bir yargıya varan Evşen, Muzaffer Bey'e karşı önyargılı davranmış ve bilmeden onun kötü biri olduğunu düşünmüştür.

Önyargılı davranmak, hayatımızın her anında yapılmaması gereken bir durumdur. İnsanların ne olduğunu, nasıl bir karaktere sahip olduğunu bilmeden veya yaptığı davranışın sebebini öğrenmeden baştan bir yargıya varmak ve bu şekilde olduğuna inanmak, o kişi için yapılacak en büyük haksızlıktır. Bu nedenle yaşamda karşılan durumlarda, önce sebebini öğrenip daha sonra insanlar hakkında bir yargıya varmak gerekmektedir. Baştan ne olduğunu bilmeden karşıdaki kişi hakkında özellikle olumsuz düşünmek, son derece yanlıştır. Evşen de önce önyargılı davranmış, daha sonra gerçek sebebini öğrendiğinde ise düşündüklerinden dolayı kendinden utanmıştır.

“İnsanın verdiği sözü tutmaması şaka olur mu hiç? Beni aptal yerine koydu. Yarın gezdireyim seni derken yalan söylüyordu. Demek yalancının biriydi Muzaffer Amca.” (s. 53)

“— Biliyor musunuz Muzaffer Amca, siz birdenbire ortadan kaybolunca hakkınızda o kadar kötü düşündüm ki...

— Öyle mi, neler düşündün?

— Sizin yalancı biri olduğunuzu, beni aldattığınızı düşündüm hep. Böyle düşündüğüm için şimdi kendimden utanıyorum.” (ss. 57-58)

Yaptığı davranışın yanlış olduğunu anlayan Evşen, sonradan kendinden utanmıştır. Önyargılı davranmayla ne derece yanlış bir fikre kapıldığını ve yanıldığını daha sonra gerçeği öğrenince anlamıştır.

“Altın Avcıları Plajda” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Miyase Sertbarut'un bu kitabında toplam yedi adet öykü bulunmaktadır. “Altın Avcıları Plajda”, “Kedi Oltası”, “Bülent'in Çubukları”, “Karanfil Karantinada”, “Kurabiyeleri Değil, Sizi

İstiyorum”, “Anneler Günü”, “Değirmenci Dayı” adlı öykülerin bulunduğu bu kitapta farklı farklı temalar okuyucuya aktarılmıştır.

1.Öykü: “Altın Avcıları Plajda” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Kitaba da adını vermiş olan bu öykü, birkaç arkadaşın fırtınadan sonra plaja gidip orada altın arayışına çıkmalarını anlatmaktadır. Arkadaşlar arasında eğer altın bulurlarsa o parayla ne yapacaklarına dair sohbetler gelişir. Bulduğu altının parasıyla kitap alacağını söyleyen arkadaşıyla dalga geçen çocuk, o paraya bilgisayar oyunu alacağını ifade eder. Kitap alacağını söyleyen Serkan altın bir yüzük bulur ve o yüzüğü satıp kendine kitaplar alır. Diğer arkadaşları hiçbir şey bulamaz. Öykünün sonunda, kitap alıp kendine kütüphane yapmak isteyen Serkan’ın yıllar sonra iyi bir mesleğe sahip olduğu anlatılır. Öyküde, kitap okumanın önemi ağırlıklı olarak verilmiştir.

Zamanı iyi değerlendirmenin önemi. Öyküde, Antalya’da çıkan fırtınadan dolayı okulların tatil edildiğinden söz edilmiştir. Utku, dışarıda fırtına varken evde dinlenmektedir. Okulların tatil olmasından dolayı Utku, o sabah geç uyanır ve anne babasının çoktan işe gitmiş olduklarını fark eder. Utku’nun annesi masaya bir not bırakmıştır. Notta, kahvaltısını yapıp masayı topladıktan sonra Utku’nun sürekli televizyon izlememesi gerektiğini söylemiş, kitap okumasını istemiştir.

Zamanın değerli olduğu, her insanın zamanını iyi değerlendirmesi gerektiği konusu akıllardan çıkmamalıdır. İnsanlar bazen, zamanının çoğunu televizyon izleyerek geçirmektedir. Özellikle, insanlara bir faydası olmayan programların çokça izlenmesi, insanlar açısından zararlıdır. Kişilerin boşa zaman geçirmesine neden olan bu durum, onlar için hiçbir faydası olmayan bir aktivitedir. İnsanların, televizyon izlemekten ziyade kitap okumayla vakitlerini geçirmeleri gerekmektedir. “Aptal kutusu” olarak tabir edilen televizyon, insanları sürekli onun karşısında oturan bir köle etmemelidir. Faydalı

programların izlenmesi insanlara katkı sağlar. Fakat sürekli televizyon başında gereksiz programlarla zaman geçirmek, insanlara katkı sağlamamakta, aksine onların zamanını öldürmektedir. Kitap okumak, dergi okumak tüm bireylerin yapması ve herkesçe örnek alınması gereken bir davranıştır. Öyküde de, bir anne oğluna zamanını verimli değerlendirmek adına çok fazla televizyon izlememesini, kitap okumasını söylemiştir.

“Annem ve babam çoktan işe gitmişlerdi. Masada kahvaltı duruyordu, annem bir not bırakmıştı:

‘Utkucuğum, kahvaltını yap, sonra masayı topla, bütün günü televizyon karşısında geçirme, biraz kitap oku.’” (s. 11)

Her durumda olumlu bir taraf bulabilme. Her insan, hayatında olumsuz durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Kusursuz bir hayat sürdüren neredeyse hiç kimse yoktur. Bu olumsuz durumlar küçük veya büyük ne olursa olsun, her şekilde olayların iyi taraflarını görebilmek gerekmektedir. Her olumsuz durumda, insanlar yıkılmamalı ve olayların iyi yanlarını da fark etmeli, bundan mutlu olmasını bilebilmelidirler. En küçük bir olumsuzlukta her açıdan kötü düşünen kişiler, hayatta daha fazla zorluk içinde kalır ve kendilerine daha fazla güçlük çıkartırlar. Bu nedenle, kötü durumlarda olumlu tarafları görebilmek gerekmektedir.

Öyküde de, fırtınadan kaynaklı olarak evlerde elektrik kesintileri meydana gelmiştir. Utku'nun annesi bu olumsuz durumda bile bu olaydan güzel bir kısım bulmuş ve çıkartmıştır.

“O akşam mum ışığında yemeğimizi yedik. Annem bu durumun güzel yanlarını bulmaya çalıştı:

— Ne zamandır romantik bir akşam yemeği yememiştik.

Yemekten sonra bana elleriyle gölge oyunu yapacağına da söz verdi.” (s. 14)

Kitap okumanın önemi. Öyküde kitap okumanın önemi üzerinde durulmuştur. Kitap okumayı seven ve parasını kitaplara harcayan bir çocuğun ileride bir üniversitede doçent olduğu anlatılmıştır. Küçük yaştan itibaren kitap okumayı seven ve bunu alışkanlık haline getiren bir çocuk, kitapların verdiği bilgiler sayesinde geleceğini güzel bir şekilde kurmuş ve büyüyünce iyi yerlere gelmiş, kariyer sahibi olmuştur. Bu hikâyeyi okuyan çocuklar, öğrenciler özellikle öykünün bu iletisi üzerinde düşünecek ve belki de kitapların ne kadar önemli olduğunu daha iyi kavrayacaktır. Kitapların geleceğe olan faydaları, okuyucuların önüne serilmiştir.

Öyküde Serkan adlı karakter, plajda altın bulursa o parayla kitap alacağını ifade eder. Hatta arkadaşı onunla dalga geçer. Buna rağmen Serkan bulduğu altın yüzüğün parasıyla kendine kitap alır.

Serkan,

— Ben bulursam satın parasıyla kitap alacağım, dedi.

Cenk güldü bu söze:

— Kitap mı? Deli misin be! Kitaba para mı verilir oğlum? Okumayı çok seviyorsun anladık da kütüphaneden al, sınıf kitaplığından al, kitaba para verecekmış!

Serkan, Cenk'in küçümsemesine aldırmış etmedi:

— İstedğim her kitabı orada bulamıyorum ki. Hem ben odamda, kitaplığımda dursun istiyorum, onları seyretmek bile hoşuma gidiyor. (s. 17)

Öyküde yıllar sonra karşımıza çıkan Serkan, kariyer sahibi olmuş ve bir üniversitede doçent olmuştur. Bu düzeye gelmesini de kitaplara borçludur.

Yıllar sonra bir sokakta Serkan'la karşılaştık. Üniversitede genetik bölümünde doçentmiş. Bir kafede oturup çay içerken eski günlerden konuştuk. Ona, plajda altın aradığımız günü anımsayıp anımsamadığımı sordum. Gülümsedi:

— O yüzüğü satıp aldığım kitaplar hala kütüphanemde. Bir gün uğra, kendi gözlerinle gör. O günden sonra kitap almayı hep sürdürdüm, şimdi binlerce kitabım var. (s. 21)

2.Öykü: “Kedi Oltası” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Kedileri çok seven Pınar, annesinin tüyleri zararlı diye düşünmesinden dolayı eve kedi getiremez ve bu duruma üzülür. Çare olarak kedileri aşağıdan tutup balkona çıkarmak için kedi oltası gibi bir araç geliştirmek ister, sepet ve ipele bunu halleder. Sepeti aşağıya sarkıtıp kedileri balkona çekme denemeleri başarısızlıkla sonuçlanırken o esnada bir kedi ağaçtan balkonlarına gelir. Pınar da o günden sonra o kediyi ara ara besler, sever.

Hedef için çalışmanın önemi. İstenilen bir duruma, bir olaya ulaşmak amacıyla insanlar kendi kendilerine çareler bulmaya çalışmalıdır. Bazen ulaşılmak istenen durum için kişilerin ellerinde malzeme, materyal olmayabilir. Fakat bunun için çözüm yoluna gidilmesi gerekmektedir. İnsanlar, istedikleri zaman her şeye sahip olabilmektedirler. “Yapamam, bulamam” düşüncesi yerine “yapabilirim, ulaşabilirim” düşüncesinden yola çıkarak çareler bulmak için kişilerin çabalaması gerekmektedir. Öyküde de okuyucuya bu mesaj açıkça verilmiştir. Kedileri çok seven ve onlara ulaşmak isteyen bir kız çocuğu, elindeki malzemelerle yaratıcı bir fikir ile bu amacına ulaşmak için yöntemler bulmuştur. Hangi durumda olursa olsun, kişi yaratıcı bir şekilde düşünür ve bunun için emek verirse istediğini yapabilir.

Yine bir gün, ileride edineceğim türlü türlü kedilerin hayaliyle balkonda oturup sokağı izliyordum. Karşı evin duvarına tünemiş biri sarman biri tekir iki kedi de

güneşleniyordu. Dargın gibiydiler, birbirlerine bakmamaya çalışıyorlardı sanki. Onlara balkondan dokunamayacağıma göre gözlerimle sevmeye başladım. Birden aklıma tuhaf bir düşünce geldi. Bir kedi oltam olsa, aşağıya sarkıtsam... Hayır hayır, balık oltası gibi değil. Şöyle sepet gibi bir şey; ama sepetin içinde onların hoşuna gidecek yiyecekler de olmalıydı ki sepetin içine girsinler, ben de hooop yukarıya çekeyim. (s. 23)

Ailelerin çocuklarına karşı tutumu. Öyküde Pınar'ın annesi karşımıza çıkmaktadır. Pınar'ın annesi, kızını kitap okuma konusunda uyarmakta ve onun kitap okumasını istemektedir. Öykünün iki yerinde bu şekilde annesinin kızına hatırlatması olmuştur. Bir ailenin, çocuğuna kitap okumanın yararlı bir iş olduğunu ve kitap okuması konusunda hatırlatma yapması olumlu bir davranıştır. Fakat elbette ki bu durum, aşırılığa kaçmadan yapılmalıdır. Zorla bu durumu yaptırmaya çalışmak yerine, bazen güzel bir dille anlatılmalı veya küçük hatırlatmalar yapılmalıdır. Aşırı şekilde yapılan uyarılar veya hatırlatmalar, o davranışa karşı kişinin olumsuz yargıya bürünmesine sebep olabilmektedir. Bu öyküde de, anne her ne kadar güzel bir davranış için uyarı veya hatırlatma yapmış olsa da bu davranışı fazla tekrar etmesi sebebiyle davranış biraz daha itici hale gelmiştir.

İçimden, Keloğlan gibi, ip ip ip diyerek odaları dolaşmaya başladım. Annem bendeki tuhafılığı fark etti:

- Ne dolaşıp duruyorsun Pınar?
- Hiç anne, canım sıkılıyor da...
- Canın sıkılıyorsa aç bir kitap, oku.

Annem de bütün dertlerin devasıymış gibi her durumda bunu önerirdi. Başım ağrırsa “Aç kitabını, oku.” Uykum kaçsa “Aç kitabını, oku.” Canım sıkılırsa “Aç kitabını, oku.” Neredeyse, düşüp bir yerimi yaraladığımda da tentürdiyot süreceğine, “Aç kitabını, oku.” diyecek! (s. 24)

Ebeveynin kitap okuma gibi faydalı bir davranış için bu derece hassas olması ve çocuğuna okumayı hatırlatması güzel bir durumdur.

“Şaşkınlıkla baktı yüzüme:

- *Senin gerçekten canın sıkılıyor, dedi, ne yapacağını bilmiyorsun, biraz uzanıp kitap okusan geçer sıkıntın.*

- *Okurum, merak etme anne, hadi sen diziyi kaçırma.” (s. 27)*

Pınar’ın annesinin kedilere olan tavrı, bir aile büyüğünün yapmaması gereken bir davranıştır. Kızının sokak kedilerini sevmesini istemeyen ve bunu hoş karşılamayan bir anne profili, çocukların hayvan sevgisine sahip olmadan büyümesine bile sebep olabilir. Anne veya babanın, çocuklarına hayvan sevgisi kazandırması son derece önemlidir. Çocuklar, hayvanlardan kaçarak veya onlardan tiksinererek büyütülmemeli; hayvanlara karşı sevgi besleterek büyütülmelidir. Bundan dolayı Pınar’ın annesi olumsuz bir davranışa sahiptir.

“ Böyle kedi sevip eve döndüğümde annem nasıl oluyorsa anlardı yolda kedileri sevdiğimi:

‘Yine kedi kokuyorsun Pınar. Sana kaç kez söyleyeceğim, sokak kedilerine dokunma diye, hadi doğru banyoya,’ derdi.” (s. 22)

3.Öykü: “Bülent’in Çubukları” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Miyase Sertbarut’un bu öyküsünde ağırlıklı olarak sevgi teması işlenmiştir. Dördüncü sınıfa giden bir çocuğun sınıf arkadaşına olan sevgisi anlatılmış, aynı zamanda beş yaşından beri biriktirdiği ve her şekilde kullandığı dondurma çubuklarını sevgisini ifade ederken de kullandığı aktarılmıştır. Yıllar sonra bile o dondurma çubuklarına bakıp Ebru adlı arkadaşına olan sevgi ifadelerini, sevgi sözcüklerini hatırlayacağını ifade etmiştir. Bülent adlı çocuğun, dondurma çubuklarını yaratıcılığını kullanarak her türlü kullandığı öyküde verilmektedir.

Yaratıcı düşünmenin önemi. Bazen insanın elinde bulunan malzemeler, ihtiyaç için yeterli olmamaktadır. Farklı malzeme veya materyal ihtiyacı hissedilebilmektedir. Böyle durumlarda veya zor zamanlarda, insanların ellerinde bulundurdukları materyalleri onlara gerekli hallere dönüştürmeyi bilmeleri gerekmektedir. Bunun için de kişiden yaratıcılık beklenmektedir. Elde olan malzemenin, kullanımı dışında ekstra kullanım çıkartabilmek, insana özgü yaratıcılık gerektirmektedir. Çoğu davranışın olduğu gibi bu davranış da küçüklükten itibaren çocuğa kazandırılabilir. Hayat boyunca kişiye gerekli olan bu yaratıcılık durumu, her insana fayda sağlamaktadır. Zor durumda kalmış insanların düşünerek farklı malzemeler çıkartabilmesi, üretebilmesi ve yaratıcı düşünmesi, insanı bu zor durumdan kolayca kurtarabilir. Öykümüzde, elindeki dondurma çubuklarını her türlü malzemeye dönüştürebilen ve aynı zamanda bunu hayal edebilen küçük bir çocuktan bahsedilmektedir. Tek tip olan dondurma çubuklarını gemiye, insana, uçağa, gemiye dönüştürebilen küçük çocuk Bülent, hem yaratıcı düşünmeye örnektir hem de aynı zamanda bunu yaparken de mutlu olabilmektedir. Zor durumda kaldığı zaman ise o çubukları içindeki duyguları dökmek için kullanan Bülent, elindeki tek malzemeyle her türlü kullanımı kendisi yaratabilmiştir.

“Bu çubuklar uçak oluyordu, pilotu Bülent. Bu çubuklar gemi oluyordu, kaptanı Bülent. Bu çubuklar dünyanın en güzel prensesi oluyordu, prens de Bülent. Bu çubuklar dünyanın en gelişmiş tedavi aracı oluyordu, mucidi Bülent...” (s. 33)

Bülent kendi yerine oturmadı, Ebru'nun kalkıp ona yol açması gerekecekti çünkü. Onu rahatsız etmek istemedi. Bir ön sıraya oturdu. İçinden konuşmak geliyor, ama heyecandan bunu yapamıyordu. Yazmalıyım, dedi birden, Ebru'ya yazarak bildirecekti sevgisini. Neye yazacaktı? Çantası, defterleri arka sıradaydı; şimdi onları almak için arkaya geçse Ebru rahatsız olacaktı, dünyayı unutmuş gibi resim yapıyordu çünkü. Birden cebindeki dondurma çubukları geldi aklına. Her zaman yanında birkaç tane

bulunurdu, insanın ne zaman hayal kuracağı belli olmaz ki... Kalem de vardı cebinde.

Eee, daha ne duruyordu?

Ebru'nun görmez tarafından, cebinden bir dondurma çubuğu çıkardı. Tahta çubuğun üzeri çok güzel zımpara edildiği için kâğıt gibi pürüzsüzdü. Rahatlıkla yazı yazılabilirdi. En güzel yazısıyla, özene bezene yazmaya gayret etti. 'Ebru seni çok seviyorum.'(ss. 37-38)

Yukarıdaki iki farklı alıntıda görüldüğü üzere, tek amaçla yapılmış ve tek amaç için kullanılan basit bir dondurma çubuğu yaratıcı düşünme sayesinde hem kişiyi zor durumdan kurtarmış, hem de onun mutlu olmasını sağlamıştır. Farklı şekilde oyuncaklara dönüştürerek çocuk, bunları oynarken mutlu olmaktadır. Yazması gerektiği acil bir durumda elinde kâğıt kalem yerine sadece dondurma çubuğu varken yazma aleti olarak çubuğu kullanması ile hem yapmak istediğini yapabilmiş hem de onun zor zamanında imdadına koşmuştur. Yapılanların hepsi çocuğun yaratıcılığı sayesinde olmuştur. Bu nedenle küçük yaşlardan itibaren çocukların yaratıcı düşünmesine fırsat verilmesi gerekmektedir.

Sevgi duygusu. Sevgi, her insanın içinde barındırması gereken bir duygudur. Küçük yaşlardan itibaren çocukların sevgi duygusunu bilmeleri ve insanlara, hayvanlara, doğaya karşı sevgiyle yaklaşmaları konusunda dikkat edilmelidir. Sevgi öyle yüce bir duygudur ki tüm kavgaları ve savaşları bile bitirebilmektedir. Bu nedenle çocuklarımızın, küçüklükten itibaren sevginin hâkim olduğu ortamlarda büyütülmesine özen gösterilmesi gerekmektedir. Öykümüzde baskın olan duygulardan bir tanesi de sevgidir. Dördüncü sınıfa giden bir çocuğun sınıf arkadaşına olan sevgisi satırlarda görülmektedir. Bülent'in Ebru'ya olan beğenisi, sevgisi ve hayranlığı öyküde gözler önüne serilmektedir. Sevgi duygusunun son derece önemli olduğu dünyamızda, bu duygunun işlenmiş olduğu kitapların okutulması da son derece gereklidir. Kavganın, şiddetin, nefretin baskın olduğu kitapların ise çocuklar tarafından

okunmaması gerekmektedir. Çünkü özellikle küçük yaşta okutulan kitaplar, seyrettirilen filmler çocukların kişiliğinde önemli yer edinmektedir. Küçük yaşta sevgi duygusunun verilmesiyle çocuk, sevgi duygusuna daha yakın olacaktır. Aynı şekilde kavgayla ve nefretle büyütülen çocuklar da bunlara yakın olacaktır. Bu nedenle çocuğa faydalı olacak kitapların okutulması önemlidir.

Bülent o yıl dördüncü sınıfa başlamıştı. Uzun boyundan dolayı arka sıraya oturtmuştu öğretmeni, yanına da yine uzun boylu Ebru oturmuştu. Buna çok sevinmişti Bülent; çünkü Ebru'yu beğeniyordu. Hem güzel bir kızdı hem de herkese iyi davranır, kimseye kırıcı şakalar yapmazdı diğerleri gibi. (s. 33)

“İçinden konuşmak geliyor, ama heyecandan bunu yapamıyordu. Yazmalıyım, dedi birden, Ebru'ya yazarak bildirecekti sevgisini.” (s. 37)

4.Öykü: “Karanfil Karantinada” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öykünün kahramanları Erdinç, Erdinç'in komşusu Sevgi, Karanfil adlı bir at ve atın sahibi Salih Amca'dır. Genel olarak bu kahramanların ön planda olduğu öyküde bir sestem korkarak sahibinin elinden kaçan Karanfil adlı at, olmamasına rağmen atın kuduz olduğunu ve çevreye zarar verdiğini söyleyen Sevgi, bu duruma üzülen Erdinç ve Salih Amca öyküde anlatılmıştır. Öykünün sonunda yaptığı hatayı anlayıp durumu düzelten Sevgi, herkesten özür diler. Salih Amca ve Karanfil de mutlu bir şekilde yaşamaya devam ederler. Öyküde yalan söylemenin hatalı bir davranış olduğu açıkça verilmiştir. Bunun yanı sıra hatayı telafi etmenin önemi de verilen değerler arasındadır.

Yalan söylemenin sakıncaları. Yalan söylemek, insanlar arasında yapılmaması ve hiç olmaması gereken bir davranıştır. Küçük bir yalan insan ilişkilerini zedeleyebilmekte, iftiraya sebep olabilmekte hatta çok daha kötü durumlara yol açabilmektedir. Yalan söylemenin hiçbir açıdan olumlu yanı yoktur. İnsanların söylemiş olduğu en küçük bir yalan bile çok kötü

sonuçlar doğurabilmektedir. Öykümüzde de, bir kız çocuğunun söylemiş olduğu yalanın bir hayvanın ölümüne sebep olabileceği konusuna değinilmiştir. Küçük kız, böyle bir sonuç olacağını bilmeden, söylediği yalanın hangi sonuçlara ulaştıracığını bilmeden böyle bir şey yapmıştır. Olayın büyüdüğünü gören kız, daha sonra pişman olmuş ve işin doğrusunu söylemiştir. Öyküde, bir yalanın sonuçlarının ne kadar kötü olabileceği gözler önüne serilmiştir.

“ *Demek Sevgi, kendisine anlattığı şeyi babasına da anlatmıştı. Ama o, buna inanmıyordu. Hemen atı savundu:*

- *Karanfil kuduz falan değil amca, dün burada bir araba korna çalınca ürküp kaçtı.” (s. 52)*

“*Erdinç sinirlendi:*

— *Karanfil kuduz değil, onu bulunca siz de anlayacaksınız, diyerek çöp kovasına doğru yürüdü. Sevgi’yle mutlaka konuşmalıydı. Nereden de uydurmuştu şu kuduz hikâyesini?” (s. 52)*

Sevgi, yalan söylemiş olduğu kuduz olayından dolayı hem insanları kızdırmış ve üzmüş, hem bir hayvanın ölmesine sebebiyet vermeye yaklaşmıştır. Aynı zamanda küçük bir kızın yalanından dolayı belediye görevlileri de gereksiz bir durumla meşgul olmaktadır. Küçük veya büyük her ne şekilde olursa olsun yalan söylemek, her açıdan çevreye ve kişilere zarar vermektedir.

“ *Zabitanın verdiği bu haber yaşlı adam için bir yıkım oldu. Karanfil kuduz olduysa onu, öldürmek için arıyor olmalıydılar. Karanfil’i bir kez kurtarmıştı ölümden, şimdi de yapabilecek miydi?*

— *Kuduz falan değil benim atım, doğru değil bu. Kimin uydurması?” (s. 53)*

— Senin yüzünden Karanfil'i bulup öldürecekler, demişti arkadaşı. Anlamamıştı Sevgi, atı neden öldürsünler ki? At kuduz olunca iyileşmez miydi yani? Şimdi her hastalığı iyileştiriyorlarmış, annesi sık sık böyle söylerdi. Üstelik o at kuduz muydu bakalım. Babasına şikâyet etmişti, at beni ısıracaktı demişti; ama ısırılmamıştı ki, biraz korkmuştu atın öyle arabayla birlikte tangır tungur koşmasından. Hepsi buydu. Duvara yapışıp geçişini izlemiş, aklına da öylesine ya beni çiğneseydi, ısırıyorsa, diye bir düşünce gelmişti. Hayal gibi bir şeydi bu; bu hayalin, bir atın ölümüne neden olacağını düşünmemişti. Şimdi Erdinç, ona dargın gibiydi bu yüzden.

— Senin yüzünden, diyordu, senin yüzünden at ölecek, Salih Amca da işsiz kalacak, üzüntüsünden belki de hasta olacak. Çocuğu gibi seviyor atı. (s.54)

Sonuçlarının bu şekilde olacağını düşünmeden hareket eden Sevgi, daha sonra yaptıklarından dolayı pişman olmuş ve hatasını geç de olsa anlamıştır. Aynı yaştaki arkadaşı Erdinç, yalan söylemesinden dolayı oluşabilecek sonuçları da tek tek Sevgi'ye söylemiş, işin ciddiyetini fark etmesini sağlamıştır. Erdinç, ihtimalleri saydıkça Sevgi daha da üzülmüştür. Söylediği küçük bir yalanın-ki ona göre hayal- bu derece büyük ve kötü işlere neden olacağını düşünememiştir.

Hatayı telafi etmenin önemi. İnsanların yaşamları boyunca hata yapmaları olağan bir durumdur. Her insanın yanlışları olabilir. Fakat bu yanlışların anlaşıldıktan sonra düzeltilmesi gerekmektedir. Yapılan hatalar fark edildikten sonra onu düzeltme yoluna gidilmelidir. Özellikle küçük yaştaki bireylerin hatalı davranış yapmaları bazen bilinçsizce bile olabilmektedir. Küçük veya büyük bu hareketler, doğruya çevrildiğinde davranışlar olumlu olmaktadır. Hikâyede de, küçük kız yaptığı hatayı düzeltmek istemiştir. Bu, doğru bir davranıştır ve hikâyede de yapılan bu davranışı herkes beğenmiş ve küçük kızını desteklemiştir.

Hayır veteriner amca, bu at kuduz değil. Anlatsana Sevgi!

Sevgi, Erdinç'in sıkıştırması üzerine olup biten her şeyi anlattı. Karanfil'i yolda koşarken gördüğünü, ona bakarken ya beni ısırır mı diye düşündüğünü, sonra düşüncesini babasına gerçekmiş gibi aktardığını söyledi.

Veteriner dikkatle dinliyordu onu. Sevgi'nin itirafları bitince onun da yüzü aydınladı:

— Bunu bize anlatman çok iyi oldu. Öyle güzel bir at ki... Ama kuduz tehlikeli bir hastalık; en küçük bir şüphede onu öldürmek zorunda kalacaktık. Hadi şimdi git, babana işin doğrusunu anlat. O, şikâyetini geri alır, biz de atı serbest bırakırız. Sahibi yaşlı bir adam, dışarıda görmüşsünüzdür. Sabahtan bu yana yalvarıp duruyor adamcağız. (ss. 64-65)

Söylediği yalanı önce veterinerine anlatan ve atın kurtulması için hatasını geç olmadan telafi etmeye çalışan küçük kız, daha sonra gidip babasına anlatmış ve atın kurtulması için uğraş vermiştir. Babası, kızının yaptığı bu davranıştan ötürü onu takdir etmiştir.

“ – Fazla geç olmadan gelip doğruyu anlatman hoşuma gitti kızım. Bence atın sahibinden de özür dilemelisin. Bunu yapmak zor gelecektir, biliyorum, ama insanın hatasını anlayıp düzeltmek istemesi çok güzel bir davranış. Hadi Sevgi, sana güveniyorum.” (s. 65)

Küçük kız Sevgi'nin önce yalan söylemesi, bu yalanından ötürü bir atın ölme ihtimali durumundan sonra yalan söylemesinin bir hata olduğunu anlaması ve düzeltmesiyle olay tatlıya bağlanmıştır. Suçsuz ve gereksiz yere bir hayvan da olsa bir canın ölmesi, canından olması kötü bir durumdur. Sevgi, yalanını ve hatasını telafi etmesiyle birlikte bu olay çözümlenmiş ve güzel bir şekilde sonlanmıştır. Bu nedenle, insanlar yaptığı yanlışları anlayıp onu düzeltme yoluna gitmelidirler. Böylece zarardan kurtulup her şey ve herkes için faydalı bir durum ortaya çıkabilir.

5.Öykü: “Kurabiyeleri Değil, Sizi İstiyorum” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde ailece gidilen bir piknikten söz edilmektedir. Piknikte ailenin yanına gelen bir köpeğin, piknik dönüşünde de aileyi bırakmaması anlatılmıştır. Öykünün sonunda çocuklarını kıramayan anne ve baba, köpeği de yanlarına alıp evlerine dönmüşlerdir. Öyküde özellikle hayvan sevgisi verilmektedir.

Yaratıcı olmanın önemi. Yaratıcı olmak, farklı malzemelerle farklı ürünler ortaya koymak beceri ve sabır gerektiren bir durumdur. Küçük yaşta, ailenin de desteğiyle bu şekilde ürünler ortaya koymayı öğrenen çocuklar, daha mutlu olurlar. Yaratıcı olmak, hem ortaya bir ürün çıkarmanın verdiği zevki yaşamayı hem de insanın(çocuğun) kendine güvenmesini sağlar. Çocukların bu şekilde yaratıcılık konusunda çalıştırılması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Hikâyedeki anne de, çocuklarına gelincikle bebekler yapmayı öğretmiştir. Bu sayede hem çocuklar güzel ve verimli zaman geçirmiş hem mutlu olmuş hem de kendilerine olan güvenlerine katkıda bulunan bir ürün ortaya çıkarmışlardır.

Gelincik tomurcuklarından bebekler yaptık. Bunu annem öğretti bize. Onlar çocukken hep yaparlarmış. Tomurcukları koparıyorsun, gelinciğin yeşil yaprağını biraz aralayınca içinden kırmızı yaprakları çıkıyor. Yeşil hırka altında kırmızı elbise gibi. Sonra bir başka gelinciğin tepesini kullanarak saçları da olan bir baş elde ediyorsun. İkisini birbirine geçirince siyah saçlı, kırmızı elbiseli, yeşil hırkalı çok güzel bir bebek çıkıyor ortaya.

Sıla çok sevdi gelincikten bebek yapma işini, belki on tane bebek yapmıştı. (s. 73)

Yaptığı işten zevk alan çocuklar, güzel sonuçlar elde edince daha da keyif almışlardır. Bu şekilde yaratıcılığı artıran işler konusunda çocukların teşvik edilmesi, bu davranışların tekrarının sağlanması ve bunu belki de bir hobiyeye dönüştürülmesi konusunda aileler ve büyüklerin destek çıkması önemli bir mevzudur. Çocuğun gelişimine de olumlu katkı sağlar.

Hayvan sevgisi. Hayvanlar, insanların her zaman dostu olan varlıklardır. Onlar da doğanın bir parçası, bu dünyada hakkı olan canlılardır. Yeryüzünde bulunan tüm canlılar gibi onların da yaşama hakları vardır. İnsanlar gibi aynı şekilde birer can taşıyan hayvanlara, her zaman yardım etmek gerekir. Aç veya muhtaç olan hayvanların korunması, beslenmesi ve bakımının yapılması insanlık açısından önemlidir. Hikâyede özellikle bahsedilen ve vurgulanan olay, hayvanlara olan sevgi ve onlara yardım edilmesi konusudur. Piknik yaparken ailenin yanına bir köpek gelir. Köpek, çok zayıf görüldüğü için aile onun çok aç olduğunu düşünür. Yemek ve ekmek verdiklerinde köpek, hepsini hızlıca yer. Hikâyedeki bu olay, gerçek hayatta da insanların örnek alması gereken davranışlardandır. Hayvanlara her zaman yardım elinin uzatılması gerekmektedir. Çünkü onların bazen insanlar tarafından yardıma ihtiyacı olabilmektedir. Hikâyeyi okuyan çocukların da bu konuda kahramanların davranışlarını örnek alması, onların kişilik gelişimine de olumlu katkı sağlar.

— Yakındaki köylerden birinden gelmiş olmalı, dedi.

Karnı iyice çökmüştü köpeğin, kaburgalarını sayabilirdiniz, öyle zayıftı ki... Bana kalırsa sahibi yoktu, sahibi olsa böyle aç kalmazdı herhalde. Ekmekten bir parça koparıp attım. Havada kaptı ve çiğnemedi yuttu. Annem, onun ekmeği havada kapmasına çok şaşırdı:

—Çok aç bu köpek Suna, yoksa ekmeğe bu kadar iştahla saldırmazdı. (s. 74)

Suna'nın ailesine çabucak alışan köpek, onların gitmesine dayanamaz ve arabalarının arkasından bir süre koşar ve onları takip eder. Aile bu duruma üzülür, köpeğe kıyamaz ve en son köpeği de arabaya alırlar. Hayvan konusunda duyarlı davranan, onu bulunduğu yerde yalnız ve çaresiz bırakmak istemeyen hikâyedeki aile, herkesin örnek alması gereken bir davranışı yerine getirmiştir. Ailedeki bireylerin sıcaklığını ve sevgisini alan köpek, onların sevgisini yaşamak istemiş ve onları bırakmamıştır. Aile de buna karşılık vermiş ve köpeği

yanlarına almışlardır. İnsanların, hayvanlar konusunda daha hassas ve duyarlı olmaları şarttır. Bu hikâyede de, bundan söz edilmiş ve insanların örnek alması istenmiştir.

Ailelerin çocuklarına karşı tutumu. Hikâyede iki çocukları olan bir aileden bahsedilmektedir. Hikâyenin başında, annenin çocuklarına gelincikten bebek yapmayı öğretmesi konusuna değinilmiştir. Annenin, çocuklarının yaratıcılığını geliştirici aktiviteleri öğretmesi ve çocuklarının bunlarla eğlenmesini, zevk almasını sağlaması hoş bir durum olarak verilmiştir. Gerçek hayatta da bir annenin, çocuklarına bu şekilde hobiler edinmesini sağlaması güzel bir davranıştır. Onların yaratıcılığını artıran faaliyetlere yönelmesi konusunda yardımcı olması gerekir. Bu, çocukların gelişimine de olumlu katkı sağlar.

“Gelincik tomurcuklarından bebekler yaptık. Bunu annem öğretti bize. Onlar çocukken hep yaparlarmış.” (s. 73)

“Sıla çok sevdi gelincikten bebek yapma işini, belki on tane bebek yapmıştı.” (s. 73)

Hikâyede geçen anne ve baba, aynı zamanda köpekleri ve hayvanları seven olarak gösterilmiştir. Eğitim, ailede başlar. Küçük yaştan itibaren çocuklar; anne-babanın yaptığı, söylediği ve benimsediği durumları benimserler, o davranışları yapmaya başlarlar. Bu hikâyedeki anne-baba rolündeki kişiler de çocuklarına güzel örnek olmaktadır. İçlerinde hayvan sevgisi barındıran anne babanın çocuklarının da öyle olduğu görülmektedir. Köpeğe yemek verme, sevme ve onunla oynama konusunda ılımlı yaklaşan anne baba profili, çocuklar için olumlu bir durumdur. Hikâyenin sonunda ise, köpeğin onlarla birlikte gelmesine dayanamayan anne ve baba, en sonunda köpeği sahiplenmeye karar verirler ve onu da arabaya alırlar. Bu durum, ailenin hayvan sevgisinin son derece fazla olduğunu, hayvanlara yardım edilmesi konusunda hassas olduğunu gözler önüne seren davranışlardır. Buna benzer ailede yetişen çocuklar da, içlerinde hayvan sevgisi olarak büyüyecek ve ileride hayvanlara yardım eden, onlara destek çıkan birey konumuna yükseleceklerdir. Ailelerin her konuda çocuklarına

örnek olmasının önemli olduğu gibi, hayvan sevgisi konusunda da örnek olmaları son derece önemli ve gereklidir. Bu, insan olmanın bir gereğidir.

— Bizi istiyor baba, kurabiyeleri değil, alalım onu ne olur!

Annem dayanamadı artık:

-Durdur arabayı Semih. Alalım şu köpeği.

Anlaşılan babam da bu kararı bekliyordu. Zink, diye aniden durduk. Arabanın bütün kapıları açıldı. Hepimiz dışarıya fırladık ve inatla bizi ailesi seçen Konuk'un, yanımıza doğru hızla koşmasını izledik. (s. 79)

6.Öykü: “Anneler Günü” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde annelerine anneler günü sürprizi yapmak isteyen üç kardeşin yaptıkları ele alınmaktadır. Sürpriz yapmaya çalışırken evde etrafı dağıtır ve kirletirler. Anneleri eve geldiğinde, olayları dürüst bir şekilde ona da anlatırlar. Anneleri, dürüst davrandıkları için çocuklarına kızmaz. Öyküde dürüst olmanın önemi açıkça verilmektedir. Bunun dışında ailenin tutumunun olumlu olduğu da gözler önüne serilmiştir.

İş paylaşımı yapmanın önemi. İş ve görev paylaşımı, her yaşta ve her durumda yapılması gereken davranışlardan biridir. Tüm sorumluluğu ve görevi bir kişi üstüne yıkmak yerine görev dağılımı yapmak gerekmektedir. Bu durumun çocuklar arasında da, büyükler arasında da olması gerekir. Küçük yaşlardan itibaren çocuklara sorumluluk verilmesi, görev dağılımının öğretilmesi önemlidir. Ev içinde ve okulda, çocuklara küçük de olsa sorumluluklar verilmesi ve bunun da iş paylaşımı şeklinde dağıtılması, öğretilmesi gereken davranışlardan biridir. Hikâyede, üç kardeşin annelerine anneler gününde sürpriz yapma konusuna değinilmiştir. Sürpriz yaparken de her kardeşe farklı görevler veren en büyük kardeş, görev dağılımı yaparak hepsinin bir miktar iş yapmasını sağlamıştır.

Kahvaltıdan sonra Tuncay komut vermeye başladı:

— Ceren, sen kahvaltılıkları buzdolabına koy, masayı sil. Caner sen yerleri süpür, ben de camları sileyim.

Ceren dışında herkes bu iş bölümünden memnundu.

Ceren:

— Benim işim çabuk biter, sonra ne yapacağım?

Tuncay düşündü, aslında Ceren'in ayakaltında dolaşmasını istemiyordu. İşler, onunla daha ağır ilerleyecekti.

— Çiçekleri sularsın, balkondaki ve salondaki çiçekleri tamam mı? İşin bitince ben sana başka bir iş veririm. (s. 85)

Dürüst davranmanın önemi. Doğru davranmak, dürüst konuşmak çocuklara verilmesi gereken en önemli davranışlardan biridir. Yalan söylemenin yanlış olduğu, yapılan şey kötü olsa bile dürüst davranmanın ve dürüstçe sözler söylemenin önemli olduğu vurgulanmalı ve çocuklara bu davranış verilmelidir. Söz konusu durum, karşıdaki insanı üzecek ve sinirlendirecek bile olsa dürüst davranış sergilenmelidir. Hikâyede, vurgulanan durum da tam olarak budur. Üç kardeş, annelerine sürpriz hazırlamak isterken her şeyi berbat etmişler ve annelerinin duymak istemeyeceği şeyler yapmışlardır. Buna rağmen, yaptıklarını günün sonunda annelerine tek tek anlatmışlardır. Anneleri bu durum için üzülmemiş, aksine kendisine karşı dürüst olan çocuklarını bu hareketlerinden ötürü tebrik etmiş ve dürüst olmanın ne derece önemli olduğu konusuna vurgu yapmıştır. Dürüstçe davranmalarının, onun için en güzel hediye olduğunu söylemiştir. Hikâyedeki ana fikir zaten genel olarak budur. Verilen ileti, dürüstlüğün ne kadar önemli olduğudur. İnsanların yaşamında da, dürüstlük

önem sırasında önlerde yer almaktadır. Her zaman, herkese karşı dürüst olunmalı ve yalan söylenmemelidir.

“Anneleri sevgiyle baktı çocuklarına:

— *Sizi çok seviyorum çocuklar, benim için yapmak istediklerinizi yapılmış sayıyorum. Dürüst çocuklar olarak karşımda oturmanız, benim için en güzel anneler günü armağanı oldu, teşekkür ederim.” (s. 95)*

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Hikâyedeki anne, çocuklarının dürüstçe davranması konusuna çok önem vermiştir. Çocukları her ne kadar birçok hata yapmış olsa da onların günün sonunda dürüstçe her şeyi söylemeleri anneyi memnun etmiş ve onun mutlu olmasını sağlamıştır.

Bir annenin, çocuklarına tutumu önemlidir. Hikâyedeki annenin de, çocuklarına dürüstlüğün çok önemli olduğunu söylemesi ve bunu davranış olarak sergilemesi doğru bir davranıştır. Çocuklar, annelerini sevdikleri için ona sürpriz hazırlamak istemişler, fakat o esnada her şeyi kırıp dökmüşlerdir. Bunlara rağmen, tüm yaptıklarını açıkça söyledikleri için çocuklarının bu dürüst davranışını pekiştiren anne, olumlu bir duruş sergilemiştir. Anne, yapılan onca şeyden ziyade doğru ve dürüst konuşmalarının, yalan söylememelerinin en önemli davranış olduğunu belirtmesi ve bunu hediye olarak kabul etmesi yapılması gereken davranıştır.

“Anneleri sevgiyle baktı çocuklarına:

— *Sizi çok seviyorum çocuklar, benim için yapmak istediklerinizi yapılmış sayıyorum. Dürüst çocuklar olarak karşımda oturmanız, benim için en güzel anneler günü armağanı oldu, teşekkür ederim.” (s. 95)*

Hikâyenin bir bölümünde ise, annenin çocuğuyla konuşması esnasında hiçbir sürpriz veya hediyein gerekli olmadığını, onları yapmaktansa çalışkan öğrenciler olmasını istemesi de hoş bir tavidir. Çocuklarının çalışmalarını destekleyen bir anne tutumu verilmiştir. Ders çalışmalarını isteyen, onları bu konuda teşvik eden bir anne duruşunun verilmesi, olumlu bir tutumdur.

“Annesi durumu anlar gibi oldu:

— *Bak oğlum, yarın için özel bir şey istemiyorum, tamam mı? Zaten hastanede olacağım, bana pasta falan yapıp mutfağı batırmazsanız iyi olur. Benim için en iyi armağan, sizin çalışkan birer öğrenci olmanız.” (s. 82)*

Her şeyi bir kenara bırakıp onların sadece çalışmalarını, çalışkan öğrenci olmalarını istemiştir.

Anne ve babalar, çocuklarının başarılı olmasını istemeli ve bunun için destek çıkmalıdırlar. Hayatları boyunca onların güzel yerlere ulaşmaları için yanlarında olmalı ve onlara yardım etmelidirler. Hikâyedeki anne rolü de bu şekilde verildiği için doğru bir tutumla hikâye tamamlanmıştır.

7.Öykü: “Değirmenci Dayı” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Bir meslek dalını tanıtan bu öyküde, bu meslek hakkında meraklı olan çocuklar öykünün kahramanlarıdır. Öyküde zamana göre değişen durumlar aktarılmış, kültürel değerlere sahip çıkılması ve korunması gerektiği de verilmiştir.

Bir meslekle ilgili verilen bilgiler. Günümüzde sanayinin ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte değirmenler, artık çok fazla kullanılmamaya başlanmıştır. Eskiden kullanılan değirmenler hakkında olan bu hikâye, eski yaşamları çocuklara aktarma açısından önem teşkil etmektedir. Özellikle şehirlerde büyüyen çocuklar, değirmenler yerine fabrikaları görmekte ve

sadece onları bilmektedirler. Bu hikâyede, günümüz çocuklarının çoğunun bilmediği fakat aslında önemli olan değirmenler hakkında bilgi vermekle yetinilmemiş, bir de değirmenlerin çalışması ile ilgili bilgiler hikâyeyi okuyan çocuklara aktarılmak istenmiştir. Özellikle bir bölümde çocuk ve değirmenci dayı arasında geçen diyalogda değirmenin çalışmasının nasıl olduğuna dair bir açıklama satırlara yansımıştır.

Gonca'nın ilgisini en çok değirmen taşları çekmişti. Ben de ilk kez görüyordum; iki tane kocaman, ortası delik taşı bunlar. Merakla sordu Gonca:

—Değirmen çalışırken bunların ikisi de dönüyor mu?

İşile ilgilenmemiz canlandırmıştı Değirmenci Dayı'nın solgun yüzünü.

—Alttaki taş dönmez kızım. Buğday, üstteki bu dönen taşın ortasındaki delikten sabit taşa doğru akar. Oradan dışarıya doğru uzanan oluklara gider. Oluklardan da taşın düzgün yüzlü öğütme bölümüne aktarılır ve un haline gelir. (ss. 102-103)

Buğdayın un aşamasına nasıl geldiğini deneyimli bir kişiden öğrenen çocuklar, yeni bilgiler edinmenin sevincini yaşarken bunu aktaran yaşlı değirmenci de kendi işiyle ilgilenen çocuklardan dolayı mutlu olmuştur. Hikâyeyi okuyan günümüz çocukları da bu hikâyeyi okurken eğlenmenin yanı sıra geçmişteki bazı konularla ilgili bilgileri alabilecektir.

Zamana ve şartlara göre değişen durumlar. Geçmişten günümüze değin değişen durumlarla, insanlar karşı karşıya kalmaktadır. Bu değişimler, bazen iyi bazen de kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte toplumlar, birçok değişikliğe şahit olmuşlardır. Değişen bu durumlar, kişiye ve o anki şartlara göre olumlu veya olumsuz olarak adlandırılabilir. “Değirmenci Dayı” adlı hikâyede, teknolojinin gelişmesiyle birlikte bazı mesleklerin önemini kaybettiği gerçeğiyle yazar bizi yüzleştirmektedir. Özellikle bu hikâyenin muhatabı olan çocukların belki de bir kısmının hiç

bilmediği bazı durumlar ele alınmış, çocukların bu konu hakkında bilgi sahibi olması da sağlanmıştır. Şu anda neredeyse hiç kullanılmayan değirmenler ve bu meslek konusu, hikâyenin asıl olayıdır. Hikâyeyi okuyan çocuk, geçmişte çok kullanılan fakat günümüzde değerini maalesef yitirmiş olan değirmencilik konusunda bilgi sahibi olabilecektir. Çocukların, geçmiş zamanda kullanılıp şu anda kullanılmayan lakin önem arz eden konuları bilmesi gerekmektedir. Kitaplar da bu bilgileri vermek açısından önemli araçlardır. Yazarımız da, şartlara ve zamana göre değişen durumları yok saymadan, çocukların geçmişini bilmesi gerektiğini de düşündüğünden dolayı önemli bir konu olan değirmen ve değirmencilik değinmiştir.

“Bunları söyledikten sonra iç çaktı yaşlı adam:

- Keşke size çalışırken gösterebilseydim, o zaman daha iyi anlardınız.

Bunu biz de çok isterdik, ama olanaksız görünüyordu. Teknoloji geliştikçe bazı meslekler yitip gidecekti, bu kaçınılmazdı.” (s. 103)

Emek verilen yere değer vermenin önemi. İnsanlar, emek verdiği ve uğrunda alın teri döktüğü işlere son derece saygı duymakta ve bu durumu son derece önemsemektedirler. Öyle ki, yaptıkları bu işi sonuna kadar savunacak ve onu destekleyecek duruma gelirler. Yıllarca severek yaptığı, koruduğu işi de hayatı boyunca korumaya çalışmaktadır. Hikâyede, uzun yıllar değirmeninde çalışan ve bu işi yapan bir Değirmenci Dayı'nın yıllar sonra bile alın teriyle çalıştığı değirmenini koruması, ona sahip çıkması konusu ele alınmıştır. Yönetmenin gösterdiği senaryoda, değirmeni kötü göstereceğini öğrendikten sonra bu durumu kabul etmemiş, verilecek parayı önemsememiştir. Seneler boyu severek çalıştığı değirmenini küçük düşürmek istememiştir. Değirmeni, yakınlarda un fabrikasının açılmasından sonra çok fazla işler halde olmamasına rağmen değirmenin yanında yaşamaya devam etmekte ve orayı

sahiplendiği için bırakmamaktadır. Bunca yıl sonra da, bir yönetmenin çalıştığı yeri kötü göstermesini istemez.

“Değirmenci Dayı şaşırdı:

— Örümcük ağları ne işinize yarayacak oğlum? Bak tertemiz her yer. Şuraya üç beş çuval da buğday getirdiniz mi tıklar tıklar çalıştırırım değirmeni ben size. Dedelerimden miras bana burası, gözüm gibi baktım.” (s. 113)

“ – Şimdi anlıyorum şu örümcek ağlarını temizledik dediğimizde neden kızdığınızı, dedi Değirmenci Dayı, kusura bakma evlat, ben değirmenime saygısızlık ettirmem. Benim alın terim var burada; onca yıl bana da, çocuklarıma da ekmek yedirdi burası... Çekim yapamazsınız.” (s. 115)

Emek verdiği yeri kötü göstermek istemeyen değirmenci, dedelerinden miras kalan yeri sonuna kadar korumaya çalışmıştır.

Hikâyenin sonunda yönetmen Mustafa Şenocak, değirmenciye bu şekilde ikna edemeyeceğini anlamış ve o senaryoyu iptal edip değirmenciye ve işini anlatan bir kısa film çekmeye karar vermiştir. Çünkü değirmenci, çalıştığı yere sonuna kadar sahip çıkmış, ona dair olumsuz bir gösterim yaptırmak istememiştir.

“Değirmenci Dayı bana baktı. Sanki düşüncemi sorar gibiydi. Ben de olumlu anlamda başımı salladım.

— Olur, dedi değirmenci, burayı, emeğin ve alın terinin aktığı bir yer olarak anlatacaksanız neden olmasın, olur.” (s. 119)

Emek verilen ve alın teri dökülen yerler ve işler konusunda insanların, titizlikle davranmaları gerekmektedir. Alın terinin son derece önemli olduğu herkes tarafından bilinen

bir gerçektir. Kişiler, emeklerine yazık etmeden uğraşıp didindikleri şeylerle ilgili daha hassas olmalıdır. Bu durum, çocuklara da bu şekilde aktarılmalı ve alın teriyle yapılan küçük veya büyük her işin arkasında olunması gerektiği fikri verilmelidir.

Tekerlemenin verilmesi. Hikâyede, olay akışı içerisinde bir de tekerleme verilmiştir. Çocukların konuşma yeteneğini geliştirmesinde, hoşça vakit geçirmesinde son derece önemli olan tekerlemelerin, eserlerin içinde verilmesi olumlu bir durum olarak gösterilebilir. Hikâyeyi okuyan çocukların, yeni bir tekerleme öğrenmesi çocuk açısından faydalı olacaktır. Tekerleme kullanılarak daha ilgi çekici hale getirilebilen yazılar, çocuğun esere yönelmesi konusunda da etkili olabilmektedir. Her açıdan eserlerin içinde tekerleme gibi ürünlerin serpiştirilmesi, özellikle küçük yaştaki çocukların ilgisini çekmektedir.

Hikâyenin içinde değirmencinin çocuklara öğretmiş olduğu değirmenle ilgili tekerleme iki kez tekrar edilmiştir.

“Değirmenin serin gölgesinde otururken yaşlı adam bize bir tekerleme öğretti. Hepimiz sırayla söylemeye çalıştık. Tekerleme şöyleydi:

‘Değirmenci Dayı Değirmenci Dayı

Bu darı suyundan mı sarı darı dayı

Yerinden mi sarı darı dayı...’” (s. 117)

Kültürel yapılarımızı korumanın gerekliliği. Ülkemizde bulunan kültürel yapıların korunması gerekmektedir. Bu konuda insanların bilgilendirilmesi de önemli bir mevzudur. Bilgilendirilmeyle birlikte korunmanın daha fazla olacağı aşikârdır. Özellikle yeni nesle bu durum, açık bir şekilde verilmeli ve onların kültürel yapılarımızı ve eserlerimizi koruması konusunda her türlü desteğe açık olunmalıdır.

Hikâyede eski değirmen hakkında merak duygusu olan küçük çocuk Mehmet, arkadaşlarıyla birlikte değirmeni görmeye ve değirmenciyle tanışmaya giderler. Mehmet, daha sonra ünlü bir yönetmeni arayarak bu değirmende bir film çekilebileceğini söyler. Olaylar ilk başta olumsuz bir şekilde gitse de, sonunda tatlıya bağlanır. Mehmet sayesinde eski bir değirmen ve değirmenci hakkında kısa bir film çekilir ve tüm insanların bu konu hakkında bilgi sahibi olması için bir kapı aralanmış olur. Kültür Bakanlığının mesleklerle ilgili kısa film yarışmasına gönderilen bu film, yarışmada birinci olur. Kültür Bakanlığının, kültürümüzü tanıma ve tanıtmaya açısından mesleklerle ilgili kısa film yarışması yapması, hikâyede buna vurgu yapılması ve küçük çocukların yardımıyla da o eski değirmen ve değirmencinin de içinde olduğu bir kısa film çekilmesi kültürümüz adına önem teşkil etmektedir. Eskiden son derece önemli olan değirmenlerin, günümüzde çok fazla kullanılmamasından dolayı unutulmaya yüz tutmuş bu kültürel ürünümüzü tanıtmaya amacıyla çekilen film, güzel bir örnek olmuştur.

—Dayı, dedi Mustafa Ağabey, size saygı duyuyorum, kararınıza da. Madem ki burada reklam filmi çekmemize izin vermiyorsunuz, o zaman sizi ve işinizi anlatan bir film çekelim.

Gonca söze girdi hemen:

— Çektiğiniz filmi ne yapacaksınız?

—Kültür Bakanlığının mesleklerle ilgili kısa film yarışması var, oraya gönderebilirim, dedi Mustafa Ağabey. (s. 119)

“Tuna’nın Büyülü Gemisi” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Tuna, kâğıttan yaptığı kayığına “Büyülü Gemi” adı verir. Tuna ve Suna kardeşlerin annesi kente iş bulmaya gider. Anneannelerinin yanında kalan çocuklar, o köyün zengini olan Salih Amca’yı görür. Tuna, paralarının olmamasını şanssızlığa bağlar ve batıl inançlara sahip

olmaya başlar. Öykünün sonunda, anneleri kentte iş bulur. Salih Amca'nın da şanstın değil tarihi eser kaçakçılığından dolayı zengin olduğu öğrenilir. Öyküde çalışmanın ve emek vermenin öneminden bahsedilmektedir. Bunun yanında işin şansa veya batıl inançlara bırakılmaması gerektiği iletisi de verilmiştir.

Çalışmanın ve emek vermenin önemi. Bireyler, bazen çalışmadan istediklerine ulaşacaklarını düşünürler fakat bu konuda yanılmaktadırlar. İnsanlar güzel sonuçlara, istedikleri hayallere ve amaçlara çalışarak ve çabalayarak ulaşabilmektedir. Uzun müddet uğraşarak ve büyük emek sarf ederek kişi, ulaşmak istediği yere varabilir. Hiçbir zaman haksız kazanç yoluna gidilmemelidir. İstenilen şey uğruna zaman ve emek harcamak gerekmektedir. Hikâyede de, şans diye bir şeyin olmadığı insanların çalışarak ve çabalayarak iyi yerlere, güzel konumlara geldiğinden bahsedilmiştir. Hikâyenin sonunda görülmüştür ki, çalışmadan elde edilen kazanç, haksız kazançtır. Ve hak edilmeyen kazançlar, elbet bir gün kaybedilmektedir. Tuna, zengin olarak gördüğü Salih Amca'nın başta her şeyine özenmiştir. Onun gibi evi, arabası olsun istemiştir. Fakat olayın sonunda, Salih Amca'nın tarihi eser kaçakçılığı yaparak bu mallara sahip olduğunu öğrenmiştir. O anda, çalışmanın üretmenin ve emek vermenin önemini kavrayan Tuna, hak edilmeden sahip olunmuş mal ve eşyaların elbet bir gün elden gideceğini görmüştür. Dolayısıyla, o gün kendisi de ömür boyu çok çalışkan olacağına inanmış ve bu konuda kedisine söz vermiştir.

O gün bir karara vardı Tuna. Demek ki çalışmadan, üretmeden, yorulmadan yapılan her iş, kazanılan her para haksız bir kazançta dayanıyordu. Ayrıca şans diye bir şeyin olmadığını da anladı. Çünkü kendi de denemişti bunu. Ne kapıya astığı nal ne beyaz eldiven olayların akışını değiştirmişti. İşte annesi kentte bazı sıkıntılar yaşamış; ama çalışkanlığı ve çabası sonucu doğru dürüst bir iş bulmuştu. Bundan sonra kendisi de öyle yapacaktı. Kentteki okulda daha da çalışkan olacak, kötü yollara başvurmadan kendisi ve ailesi için yararlı işler yapacaktı.

Çalışırsa bir gün gerçekten güzel bir geminin kaptanı olabileceğini de biliyordu Tuna.

Büyü denilen şey, yalnızca çalışınca gerçekleşiyordu. (s. 78)

Her güzel şeye ulaşmanın yolunun çabadan geçtiğini öğrenen Tuna, bundan sonra kendisi için de aynı şeyleri planlamaktadır. İnsanlar, kolay para kazanma derdine düşmeden sabırla çalışıp sonunda elde edeceği güzellikleri düşünerek uğraş vermeleri gerekmektedir.

Köy ve kent yaşamı arasındaki farklar. Köy ve kent yaşamı arasındaki farklar oldukça fazladır. Köydeki ve kentteki yaşam tarzı, geçinme, beslenme hepsi birbirinden farklı şekildedir. Hikâyede, toplumumuzda sık bir şekilde görülen iş bulma sebebiyle köyden kente göçü açık bir şekilde görebilmekteyiz. Köy nüfuslarının azalmasındaki en büyük etken olan, kente göçün en büyük sebeplerinden olan iş bulma ve para kazanma, hikâyede verilmektedir. Hikâyedeki anne rolündeki kişi, çocuklarını köyde bırakarak kente iş bulmaya gitmiştir. Çocuklar, annenin hasretiyle anneannelerinin yanında yaşarken annesi de çocuklarının geleceği için iş bulma arayışındadır. Toplumda yaşanan bu gerçeğin gözler önüne serilmesi, hikâyenin de gerçekçiliğini artırmıştır. Hikâyede köy ve kent yaşamı arasındaki farklar şu şekilde satırlara yansıtılmıştır:

Tuna, akli fikri çikolatalı pastada, mutfağa gitti. Ne olurdu sanki annesi bir an önce gelse? Gideli iki ay olmuştu. Kentte hala iş bulamamıştı demek. İş bulunca gelip sizi alacağım, demişti yazdığı mektupta. Başka mektup da gelmemişti. Orada iş bulmak zordu anlaşılan. Köyde ise herkes kendi işini yapıyordu. Tarlaya gidiyorlar, çapa yapıyorlar, patates söküyorlar, meyve topluyorlar, hayvan otlatıyorlar... Annesi ille de kentte çalışmak istemişti. Burada tarlaları küçükmüş; böyle demişti Tuna'ya. Hem kentte okurlarsa daha iyi olurmuş. Babası da böyle diyerek gitmiş Fransa'ya; ama dönmemiş oradan. Acaba annesi de mi?. (ss. 13-14)

Köy ve kentte geçim kaynaklarının farklı olduğunun verildiği paragrafta, eğitim şartları açısından da ayrımlar olduğundan bahsedilmektedir. Kentte, eğitimin daha iyi olduğu düşünülmüştür. Kentteki şartların fazla olmasından dolayı çocukların eğitimini orada daha iyi alacağı konusunda karara varmışlardır.

Hikâyede köy ve kent yaşamı arasındaki ayrımlar gözle görülür şekilde verilmiştir. Kitabı okuyan çocukların da bu farkları bilmesi ve öğrenmesi açısından bu iki yaşam şartlarını gözler önüne serilebilmek önemlidir.

Bir işi sadece şansa ve batıl inançlara bırakmanın yanlışlığı. Hikâyenin kahramanı Tuna, maddi durumlarının iyi olmamasının ve anne babasından uzakta olmalarının sebebini şansa bağlamaktadır. Kendilerinin şanssız olduğunu düşünmekte ve tüm bu olanların şanssızlıklarından kendilerini bulduğuna inanmaktadır. Ablası Suna ise, şansa veya şanssızlığa inanmamakta, her şeyin bir nedeni olduğu görüşünü savunmaktadır. Tuna, şanslarını döndürmek için birçok batıl inançlardan medet umar. Kapılarına at nalı takar, zengin olan kişinin elinde gördüğü beyaz eldivenlerin benzerini bulup o da takar, içinde fazla taneli bezelyeyi yanında taşımaya başlar. Buna benzer şeylerle şanslı olacaklarını ve istediklerini elde edeceği fikrine kapılır. Aslında bu bir yandan, küçük bir çocuğun geleceğe ümitle bakması açısından faydalıdır. Fakat bunu aşırıya kaçırması halinde de, çalışmayı ve emek vermeyi bırakıp işi sadece boş inançlara bırakabilmektedir. Bu nedenle, insanların işi sadece şansa bırakmaması ve istedikleri amaçladıkları hedef uğruna çok çalışmaları gerekmektedir. Ancak bu şekilde istenilenlere ulaşılabilir. Kişilerin hiçbir şey yapmadan, batıl inançlarla iyiliğe, zenginliğe kapı aralamaya çalışması gereksiz zaman kaybından başka bir şey olmamaktadır. Hikâyenin sonunda zaten bu ileti okuyuculara aktarılmıştır. Tuna, olayların sonunda şans diye bir durum olmadığını kavrar ve amaç uğruna alın teri dökmek gerektiğini öğrenir. Okuyucuların da bu fikri alması, batıl inançlarla amaca ulaşmaya çalışmanın anlamsız olduğunu fark etmeleri küçük okuyucular için olumludur.

Birden yerde eski bir at nalı gördü. Çok heyecanlanmıştı:

—İşte! İşte bize uğur getirecek şeyi buldum!

Suna dönüp kardeşine baktı. Tuna eğilip yerdeki eski nalı aldı, ablasına gösterdi:

—Bak abla, artık her şey değişebilir.

—Ne olacak onunla?

—Ne olacağı var mı? Şans getirecek bize. (s. 27)

Şansı at nalıyla bulamayan Tuna bıkmadan ona şans getirecek başka nesnelere arayışına devam eder. Köyün zengini olan Salih Amca ile karşılaştığında Salih Amca'nın elinde beyaz bir eldiven görür ve şanslı eldivenlerin getireceğine inanır.

Atından çevik bir hareketle atlayıp kapıyı açtı. İşte o zaman Salih Amca'nın elindeki eldivenleri fark etti Tuna. Yoksa?.. Yoksa her şeyin sırrı bu beyaz eldivenlerde miydi? Köyde herkesin kapısında nal asılı demişti anneanesi. Peki eldiven? Köyde ondan başka eldiven takan var mıydı? Yok... Tuna hiç hatırlamıyor. Sonunda anlamıştı işin sırrını. Bu adama herkesin tarlasını satın alacak parayı, elindeki beyaz eldivenler kazandırıyor. (s. 36)

Tuna, bir süre beyaz eldivenlerin şans getireceğine inansa da bundan da bir fayda göremeyeceğini anlayınca başka nesnelere yönelir. Bir gün bezelye ayıklarken içinde fazla tanesi olan bezelyeyi yanında taşımaya karar verir. Onun, kendisine şans getireceğine inanmıştır.

O gün ilk kez dokuz taneli bir bezelye buldu. Anneanesi de şaşırıldı:

—Toprak cömert davranmış bu bezelyeye, dedi.

Tuna şöyle düşündü o zaman:

‘Toprak bu bezelyeye cömert davrandıysa, bu bezelye şanslı bezelye demektir. Onun şansı bana da geçebilir.’

Böylece bezelyeyi saklamaya karar verip cebine koydu. (ss. 61-62)

Aile ve anne sevgisi. Hikâyenin kahramanları Tuna ve Suna'nın anneleri, iş bulmak için köyden kente gitmiştir. İki kardeş, köyde anneanneleri ile birlikte yaşamaktadır. Anneleri, çocuklarını düşündüğünden dolayı daha iyi bir iş bulmak istemiş ve bu nedenle kente gitmiştir. Fakat çocukları annelerini çok sevdiği için onu özlemektedirler. Özellikle Tuna, küçük olduğu için annesinden sürekli haber beklemekte ve onun hemen gelmesini istemektedir. Her hayalinde annesi de vardır.

Çocuklar için anne, baba ve aile kavramları önemlidir. Onların gelişimlerinin her açıdan iyi bir şekilde tamamlanabilmesi için iyi bir aile içinde, mutlu bir şekilde yetiştirilmeleri gerekir. Eğitimin de ailede başlamasından ötürü, ailelerin çocuklarına huzurlu bir yuva hazırlamaları şarttır. Her çocuğun ailesinin sevgisini alması gerekir çünkü aileden sevgi alarak yetişen ve büyüyen çocuklar, daha sağlıklı kişiliklerin oluşmasında en büyük etkindir. Elbette ki, annesi veya babası uzakta olan çocukların bir yanı eksik olacak ve her zaman onların sevgisine, eğitime ve desteğine ihtiyaç duyacaklardır.

“Tuna, akli fikri çikolatalı pastada, mutfağa gitti. Ne olurdu sanki annesi bir an önce gelse? Gideli iki ay olmuştu. Kentte hala iş bulamamıştı demek. İş bulunca gelip sizi alacağım, demişti yazdığı mektupta. Başka mektup da gelmemişti.” (s. 13)

“Suna, kardeşinin annesini çok özlediğini anlıyordu. Kendisi de çok özlemişti; ama daha olgun ve sabırlı davranmayı biliyordu.” (s. 60)

Sevgi hissini çocuğa hissettirmek, çocuk için son derece önemlidir. Onun sevgiyi hissederek bu duygu içinde büyümesi çocuk için olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bu sebeple

sevgi ifadesi taşıyan sözlerin bazı zamanlarda çocuğa söylenilmesi ve bunun davranışlarla gösterilmesi şarttır.

“Anneanne torununu yanına çekip saçlarını okşamaya başladı.

- *Hazine sizsiniz yavrum. Ablan ve sen, ikiniz hem benim için hem de anneniz için dünyanın en değerli hazinesisiniz.” (s. 20)*

“Sarı Maymun” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Miyase Sertbarut’un öykü kitaplarından biri olan Sarı Maymun adlı kitabında bir maymunun samimi bir şekilde okuyucuyla konuşması şeklinde anlatılan olaylar bulunmaktadır. Okuyucuyla konuşur gibi yazılmış olması, kitabı daha ilgi çekici hale getirmiştir. Hayal gücünün önemi ve birlik beraberliğin önemi gibi konulara değinilmektedir.

Hayal gücünün önemi. Hayal etmek, insan ufkunu genişleten durumlardan biridir. Hayal eden insan merak eder, merak ettikçe araştırır ve öğrenir. Her yeni bilgide insanların ufku genişler. Bunların hepsi merak etmekle, hayal etmekle gelişen ve seyreden durumlardır. Hayal gücünün önemi kitabın olay akışı içerisinde aktarılan temalarından biridir.

“Pencereden dışarı baktı, yüzüme bakmadan yanıtladı.

“Dert değil, hayal gücü her yeri genişletir.” (s. 63)

Birlik beraberliğin önemi. Birlik beraberlik içerisinde yapılan davranışların ve eylemlerin sonu genel olarak başarıyla bitmektedir. Bazen tek kişinin zor bir şekilde yapabileceği işler, toplu şekilde ve birlik beraberlik içinde hareket edilerek daha kolay halledilebilmektedir. Bu durum, öyküye de aktarılmıştır.

“Bir, iki, üçüç!” dedik bir ağızdan ve üçümüz aynı anda ileri doğru zıpladık. Kafes paldır küldür aşağı düştü. Dükkândaki papağan kanat çırpıp haykırdı.

“Ya hep beraber ya hiçbirimiz!”

Bu sözü sokak eylemlerinden duymuş olmalı. Diğer kafeslerdeki hayvanlar da istiyordu özgür kalmayı. Kediler miyavlıyor, köpekler havlıyor, tavşanlar zıplıyor, hamsterler kafes tellerini ısırıyordu.

“Tamam tamam, biz kafesten çıkalım, sizinkileri de açacağız,” dedim. (s. 84)

“İkizler İz Peşinde” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Miyase Sertbarut’un bu kitabında toplam on adet öykü bulunmaktadır. “İkizler İz Peşinde”, “Çiğdem Der ki...”, Emel Öğretmen’e Ne Olmuş?”, “Kınalı Keklik”, Bir Varmış Bir Yokmuş”, “Balkondaki Muhabbet Kuşu”, “Tekerlemeci Dayım”, “Yıllar Sonra”, Horoz Dövüşü”, “Dilim Dilim Güzel Dilim” adlı öykülerin bulunduğu bu kitapta okuyucuya farklı temalar aktarılmıştır.

1.Öykü: “İkizler İz Peşinde” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Bir televizyon haberinde gördüklerinden yola çıkarak apartmanlarında çöp ev aramaya başlayan Çınar ve Pınar, öykünün kahramanlarıdır. Çöp ev aramak için apartmanlarındaki yaşlı kişileri ziyaret eder ve bayramlarını kutlarlar. Çöp ev bulurlarsa da o kişiye yardım etme düşüncesindedirler. Sonuçta çöp ev bulamazlar fakat büyükleri ve yaşlıları ziyaret etmiş ve onları sevindirmiş olurlar. Bunun yanında katıldıkları yarışmada yaratıcılıkları kullanıp bir heykel yaparlar. Ayrıca öyküde kendine inanarak çalışmanın öneminden de bahsedilmiştir.

Yardımlaşmanın önemi. İnsanlar toplum içinde yaşamaktadır. Toplum içinde ve kalabalık gruplar halinde yaşayan bireylerin bencil olmaması gerekmektedir. Başkalarına yardım etmek, yardım ederek o kişilere iyilikte bulunmak hem kişinin kendi maneviyatının zenginliği, hem de karşısındaki kişiyi zor durumdan kurtarmak konusunda yapılması güzel olan davranışlardandır. “Hep ben, hep bana” mantığındaki düşünceler ve buna bağlı olan davranışlar, insanları ve toplumları zarara uğratar. Bundan dolayı kişilerin birbirlerine küçük ve büyük demeden yardımda bulunmaları toplumun sağlığı ve mutluluğu için de önemlidir.

Hikâyede, ikiz çocukların evi çöplüğe dönmüş olan biri hakkında haber izlemesiyle birlikte gelişen olaylar verilmiştir. Pınar ve Çınar, bu haberi izledikten sonra apartmanlarında yaşayan kişilerde de böyle birinin olup olmadığını düşünmeye başladılar. Çünkü bu şekilde yaşayan yalnız veya yaşlı kişiler varsa yardım etmeyi düşünmüşlerdir. Çocukların, özellikle o yaşlarda yardım etmenin önemini kavramış olmaları önemlidir. Çocukların ileride toplumu oluşturacak bireyler olduğunu düşündüğümüzde yetişen çocukların iyilik etmeyi bilen, yardımsever kişiler olması toplum açısından da faydalıdır.

“Aslında üzüldüm ben kadının haline. Bizim apartmanda öyle biri varsa, belediye gelmeden ona yardım etmeliyiz.”

Kötülük nasıl bulaşıcıysa iyilik de bulaşıcı galiba. Kardeşimin böyle düşünmesi benim de iyilik damarımı kabarttı. Ama bu konuda fazla bir şey yapamazdık sanırım.

‘Haklısın ama bizim binada öyle birinin yaşadığını sanmıyorum.’

Pınar özet defterimi çekip aldı önümden.

‘Duvarların arkasında ne var nerden bileceksin?’

‘Ne yani duvarları mı yıkalım?’ diye güldüm.

‘İpucu bulabiliriz Çınar.’ dedi heyecanla.

‘Macera arıyorsan çok da doğru bir konu seçmemişsin.’ diye heyecanını kesmek istedim.

‘Sen bu işi hafife alıyorsun, içinde iyilik duygusu yok mu?’

‘Tamam iyilik meleği, tamam! Başlayalım bakalım, elimizde ne var, hangi ipuçları var?’ (ss. 11-12)

Yaratıcı olmanın ve üretmenin önemi. Yeni ve olmayan ürünler, nesnelere üretmek toplum ve bireyler için son derece önemlidir. Bu durum, üreten kişi ve ürettiği toplum olarak bakılabilir. Üreten kişi, yeni bir şey ortaya çıkarmanın mutluluğunu ve hazzını yaşar, kendine olan güveni artar, topluma fayda sağlama düşüncesiyle memnun olur. Ortaya yeni konmuş ve üretilmiş olan ürün de toplumun faydasına ise, toplum bu durumdan dolayı daha iyi şartlara gelebilir. Bu şekilde karşılıklı bir memnuniyet durumuna gelinir. Küçük yaştaki çocukların da kendine olan güvenlerinin kazandırılması açısından, üretici ve mutlu bireyler elde etmek açısından onların yaratıcı olması desteklenmelidir. Hikâyede, çocukların babası olan Sedat Bey bir gün eve geldiğinde bir yarışma olduğundan bahseder. Yarışmanın, çocuk parkına bir heykel yapma ile ilgili olduğunu anlatır. Pınar ve Çınar bununla ilgili bir proje hazırlamaya başlar, farklı bir fikirle yeni bir şey üretmeye çabalarlar.

Neden olmasın? İşte şimdi onlara, olacakları bir şey çıkmıştı! Projeyi Pınar'a açmadan önce kafamda tasarlamaya çalıştım. Bir çocuk heykeli olacaktı bu. Kullanılan malzeme ise eski oyuncaklar... Her tarafı oyuncaklardan kurgulanmış dev bir çocuk heykeli, rengârenk... Malzemeler birbirine telle, tutkalla ya da başka bir araçla tutturulacaktı. Tıpkı legolardan robot yapar gibi oyuncaklardan bir çocuk heykeli... Düşündükçe, gözümün önüne getirdikçe heyecanlanıyordum. (ss. 16-17)

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Hikâyede, çocukların katılacağı bir heykel yarışmasından bahsedilmektedir. Çınar ve Pınar da bu yarışmaya katılmak istemişler ve bunun için çalışmalarına başlamışlardır. İkizlerin annesi ve babası çocuklarının böyle bir yarışmaya katılması konusunda onlara destek vermiştir. Ebeveynlerin bu gibi durumlarda çocuklarının yanında olmaları, yapılması gereken en önemli davranıştır. Çocukların yeni şeyler üretmesi, onların yaratıcı olması, sosyalleşmesi konularında ailelerin her zaman çocuğu desteklemesi şarttır. Ancak bu şekilde sağlıklı, üretici, çalışkan nesiller yetiştirilebilir.

“ ‘Bu çocuklar altın gibi Gülay! Onlarla gurur duyuyorum. Bugün iste yönetimi yarışmayı sonuçlandırmış ve bizimkilerin projesi birinci olmuş!’” (s. 26)

Bunun yanında hikâyedeki baba rolünde olan Sedat Bey, çocuklarıyla iyi ve sıcak bir iletişim kurmaktadır. Onlarla sert konuşmak yerine, daha içten ve onları saran bir konuşma havasındadır. Bu da baba- çocuk ilişkisinin daha iyiye gitmesini sağlamıştır.

Çalışmaya öyle kaptırmışız ki, babam birkaç kez gelip başımızın üzerinden projeye bakmış, haberimiz bile olmamış. En son elinde bir tabak dolusu elmayla masamıza oturunca anladık bunu.

‘Eee çocuklar, bacaklar için uygun bir malzeme bulamadınız mı daha?’

Düşüncelerimizi dağıttığı için ikimiz de kaş çatarak baktık ona. Bakışlarımız etkili olmuş ki elmaları bırakıp geri geri çekilmeye başladı.

‘Özür dilerim efendim, sayın sanatçı kardeşleri esin perileriyle baş başa bırakıp çekiliyorum efendim, bir arzunuz olduğunda çingırağı çalarsanız hemen gelirim efendim.’

Onu böyle hizmet eden uşak rolünde görmek bizi neşelendirmişti. Bu davranışında biraz alay olsa da yaptığımız işi takdir ettiği, bu yüzden bizi şımartmaya çalıştığı açıktı. (s. 18)

Büyükleri ve yaşlıları ziyaret etmenin önemi. Toplum içinde yaşayan insanların birbirlerine maddi veya manevi açıdan destek olmaları gerekmektedir. Çocukların ve gençlerin, büyüklerine saygı duyması; büyüklerin de küçüklerine sevgiyle yaklaşması toplumda olmazsa olmazlardandır. Küçüklerin büyüklerini hiçbir zaman unutmaması, onların hal ve hatırlarını sorması, muhtaç olan yaşlılara yardım etmesi toplumda yaşamının bir gereğidir. Ancak bu şekilde büyük ve küçüğün birbirlerine saygı ve sevgi içinde

yaklaşmasıyla toplumlar daha mutlu olurlar. Bilhassa, büyükleri veya yaşlıları özel günlerde, bayramlarda ziyaret etmek büyüklerin de huzurlu olmasını sağlamaktadır. Hikâyede de böyle bir durumla karşılaşmaktayız. Pınar ve Çınar adlı çocuk karakterler, bir gün haberlerde evi çöp haline dönüşmüş bir kadını görürler. Bu haber, onların ilgisini çeker ve o andan itibaren çevrelerinde böyle bir insan olup olmadığını araştırmaya başlarlar. Amaçları, böyle çöp haline dönen bir ev varsa bulup o evin sahibine yardım etmektir. Bunun için, apartmanlarındaki yalnız ve yaşlı olan kişileri öğrenirler. Şeker bayramı da yaklaştığı için hepsini bayramda gezmeye karar verirler. Bayramda yalnız yaşayan yaşlılara tek tek ziyarette bulunup o kişilerin bayramlarını kutlar, ellerini öperler. Karşılarındaki kişilerden güzel tepkiler alırlar. Çünkü büyük olarak, küçüklerin gelip onları ziyaret etmesi hoşlarına gitmiştir. Ziyaret edilenlerin hepsi de o gün mutlu olur. Dolayısıyla, hikâyeyi okuyan kişilerin; yalnız ve yaşlı olan bireylerin hal ve hatırlarını sormanın, onları ziyaret etmenin, onlarla görüşmenin ve onları hatırlamanın ne denli önemli olduğunu kavramaları gayet olağandır. İkizler, fikir olarak her ne kadar başka bir sebeple yola çıkmış olsalar da sonuç olarak apartmanlarında yaşayan büyüklerini sevindirmişlerdir. Bu nedenle, çevremizde yaşayan büyüklerin ara sıra ziyaret edilmesi gerekmektedir.

‘Çok teşekkür ederim çocuklar, demek bayramlaşmak için geldiniz öyle mi? Beni hazırlıksız yakaladınız. Bugüne dek, sizin gibi cici çocuklar bayramlaşmak için hiç gelmemişti, şekerim bile yok. Ne yapacağız şimdi?’

Biz önemli değil dedikçe o bir şeyler ikram edebilmek için çırpınıyordu. Sonunda iki küçük paket sarı leblebi tutuşturdu elimize. Bunu yaptığı için çok mutlu görünüyordu, biz de kedisiyle yaşayan Celal Amca’yı tanıdığımız için sevinmiştik. (s. 21)

Aslında konuşmasıyla toplumun da bir yarasına dokunan Celal Bey, bayramlarda hiçbir zaman çocukların onun bayramını kutlamaya gelmediğini söylemiştir. Bu aslında,

toplum için üzücü bir durumdur. Hikâyedeki bu bölümle birlikte okuyucuların kendini sorgulaması, yalnız yaşayan Celal Bey yerine kendilerinin koymasına ilerde bu durumun düzelmesi için yapılabilecek bir adımdır. Çocukların sadece oynamak ve eğlenmek yerine bazı zamanlar büyüklerini ve yaşlıları görmeleri herkesin mutluluğu için gereklidir. Ziyaret eden çocuklar da, karşısındaki büyüklerinin mutlu olmasından dolayı manevi bir huzura erebilir.

“ ‘Günaydın çocuklar! Siz bizim apartmanda oturan ikizler değil misiniz? Her sabah pencereden bakar, sizin okula gidişinizi izlerim, tanışmayı öyle çok istiyordum ki, ne iyi ettiniz de bayramlaşmaya geldiniz.’” (s. 23)

“Sabah şakalaşmalarımız bittikten sonra kahvaltı ettik ve önceki gün gidemediğimiz insanları ziyarete gittik. Evet yalnızdılar, yaşlıydılar ama biriktirme hastalıkları yoktu. Hepsi de güler yüzle karşıladı ve bayramlaşmaya gelmemizden mutlu oldular. İçimizde tuhaf bir huzurla eve döndük.” (s. 25)

Başarmak için kendine inanmanın ve çalışmanın önemi. Bireylerin bir işe başlamak için önce kendilerine güveni olması gerekir. Herhangi bir işe başlarken, yeni bir durum için adım atarken her zaman olumlu düşünmek, ‘Ben yapacağım.’ demek gerekmektedir. Ancak bu şekilde insanlar başarıyı yakalayabilir. Yapamayacağını düşünüp o işe başlamamak, baştan her şeyi kaybetmek demektir. Bu nedenle sonucu her açıdan kabul edip adım atmak ve uğraşmak, istenilen şey için sonuna kadar çabalamak lazımdır. Hikâyede çocukların katılacağı bir yarışmadan bahsedilmiştir. Sedat Bey bunu çocuklara duyurduğunda Pınar, yarışmaya katılmak istemediğini söyler. Çünkü bunu yapabilecek yeteneğinin olmadığını düşünmektedir. Çınar onu zar zor ikna eder ve yarışma için proje hazırlamak maksadıyla çalışmalarına başlarlar. Bu konuda düşünürler, sonunda akıllarına bir fikir gelir. Başarmak için çalışmaya ve emek vermeye devam ederler. Babaları yarışmanın sonucunu öğrenip ailesine de duyurduğu

zaman ikizler, yarışmanın birincileri olduklarını öğrenirler. İkizler, başarıya ulaşmanın yolu olarak öncelikle kendilerine güvenip inanmışlardır. Daha sonra inandıkları şey uğruna çalışmışlar, emek vermişler ve sonunda başarıya ulaşmışlardır. Kişilerin, istediklerini elde etmeleri için kendine inanma, güven ve çalışma durumlarının hepsini kendilerinde hazırlamaları gerekir. Ancak bu şekilde başarı, kapıyı çalabilir.

‘Bu çocuklar altın gibi Gülay! Onlarla gurur duyuyorum. Bugün iste yönetimi yarışmayı sonuçlandırmış ve bizimkilerin projesi birinci olmuş!’

Pınar’la birbirimize sarılıp tepinmeye başladık, sevinç çığlıklarımızı bütün apartman duymuştu herhalde. O güne dek atmaya kıyamadığımız, bir gün işe yarar diye sakladığımız bu eski eşyaların bize böyle bir sevinç yaşatacağını hiç ummamıştım. (s. 26)

2.Öykü: “Çiğdem Der Ki...” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Miyase Sertbarut’un bu öyküsünde batıl inanışların yanlış ve mantıksız olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca her canlının(bitkilerin) insana faydalı olduğu da öykü içerisinde verilmiştir. Buna bağlı olarak da doğa sevgisi okuyucuya verilmek istenen değerlerdendir.

Batıl inançlara inanmanın yanlışlığı. Eskiden beri söylenegelen bazı inanışlar vardır. Bu inanışların bir kısmı akla ve mantığa uygun geliyor gibi görünse de bir kısmının mantığa sığan hiçbir tarafı yoktur. Bazı kişiler, bunlara inanmakta ve çevresindekilere de inandırmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda yaptıkları davranışlarla da bu inanışlarını davranışa dönüştürmektedir. Oysaki mantıklı olup olmadığına bakmadan bu batıl inançların tümüne inanmak ve özellikle küçük yaştaki çocuklara da bunları öğretmeye çalışmak doğru bir davranış olarak nitelendirilemez. Hikâyedeki çocuğun büyük halası, canlılarla alakalı olanlar dâhil tüm batıl inançlara inanmakta ve doğru olduğunu savunmaktadır. Bunun yanı sıra davranışlarıyla da bunu yansıtmakta ve çevresindekilere de zarar vermektedir.

“Halam yine iş başındaydı. Horozibiğinin uğursuzluk getirdiğini nereden duymuşsa söylenip duruyordu avluda. Söktüğü çiçekler yetmemiş gibi hala bahçede dolaşiyor, küçük fideleri de kökleyip atıyordu yığının üzerine.” (s. 27)

Bazı bölümlerde halasının çocuğa doğru olmayan davranışları gösterdiği ve bunların doğru olduğu konusunda ikna etmeye çalıştığı görülmektedir. Bahçedeki bitkilerin uğursuz olduğu düşünülerek sökülmesi, bir kedinin siyah renkli olması sebebiyle uğursuz şekilde itham edilmesi gibi davranışlar yanlış ve özellikle çocuklara öğretilmemesi gereken davranışlardır.

“Dokunma bu mendebur şeye! Senin dünyadan haberin yok. Ben boşuna mı eldiven taktım sanıyorsun. Bu kasabada kimin bahçesinde varsa bu çiçekten, evlerinde ne rahatlık ne huzur var. Marangoz Selim’i biliyorsun değil mi? Geçen gün saksıya dikip dükkânın önüne koymuştu. Onu uyardım ama beni dinlemedi. İki gün sonra ne oldu bil bakalım? Nereden bileceksin... Serçe parmağını kesti. Hep bu uğursuz çiçek yüzünden! Çiçek demeye dilim varmıyor, ot demeli buna. Şuna baksana ne biçimsiz. Öyle de arsız ki toprağa döktüğü bütün tohumlar hemen yeşeriyor.” (s. 29)

Son zamanlarda evdeki kediyle uğraşıp duruyordu. Kedimiz de öyle akıllı ve temiz bir hayvan ki. Halamın ona düşmanlık beslemesinin tek nedeni rengiydi. Tüyleri simsiyahtı Mestan’ın, öyle de parlaktı ki sanki yağlanmış bir pehlivan gibi sağa sola yalpa yaparak dolaşırdu evde, bahçede. Halam bu kedinin de uğursuzluk getirdiğine inanır, onu gördüğü zaman ya kovalar ya da yolunu değiştirirdi. (s. 30)

Doğa sevgisinin önemi. Doğa sevgisi, bireylere küçüklükten itibaren kazandırılması gereken sevgi türlerinden biridir. Sevginin olduğu kalplere, yeryüzünde daha fazla ihtiyaç duyulduğu aşikârdır.

Her türlü sevginin insanların içinde barınması gerekir. Sevgi sayesinde ülkeler kurtulur, insanlar huzur içinde yaşar. Doğa sevgisi de çevremizde bulunan bitkilerin, çiçeklerin, ağaçların sayıca daha fazla olması ve daha iyi bakılması, harap edilmemesi şeklinde gözlenebilir. Küçük yaşlardan itibaren çocukların doğaya karşı saygılı ve düşünceli davranması konusunda eğitilmeleri gerekmektedir. Bu şekilde; doğaya ve ağaçlara daha iyi bakan, doğaya karşı hassas davranan, onların incinmemesi için çabalayan nesiller yetiştirilebilir. Hikâyede, doğa sevgisini içinde taşıyan bir çocuk bulunmaktadır. Büyük halası olayların başında her ne kadar doğaya ve çiçeklere kötü davranıp onlara zarar vermiş olsa da hikâyenin sonunda o da yaptığı hataları anlayıp onları telafi etme yoluna gitmiştir.

“Sökülmüş horozibiği çiçeklerinden birini elime aldım. Yumuşacık kadife yüzeyine dokundum. Halama çok kızmıştım ama belli edemiyordum.

‘Hala, bahçe kel kadı sayende. Nasıl kıydın bu güzel çiçeklere?’ diyebildim yalnızca.”

(s. 27)

Zavallı çiçekler! Halamın söylediklerinden habersiz, gittikçe solgunlaşarak öylece yatıyorlar yerde. Bu kadar belaya, uğursuzluğa neden olabilecek nesi vardı ki bu çiçeğin? Köklerini toprağa yapıştırmak için didinen bir bitkiydi yalnızca. İnsanlara karşı niçin düşmanlık beslesin? Hem böyle duygular taşıyabilir mi bir bitki? Arsız olmasına arsızdı, yani yere düşen tohumları fazla suya, bakıma gereksinme duymadan filizlenirdi hemen. Bu da onun hayata bağlılığını gösteriyor. Dünyayı seviyor ve var olmak için elinden geleni yapıyordu. (s. 29)

Her canlının insana faydasının olması. Hikâyede; doğadaki bitkilerin, çiçeklerin, hayvanların insanlara uğursuzluk getirdiğine inanan hala karakteri bulunmaktadır. Hikâyedeki diğer karakterler genel olarak akla ve mantığa uygun şekilde davranan kişiler olsa da hala, neredeyse her türlü canlının insan hayatına bir şekilde zarar verdiğini düşünmektedir. Fakat

bir zaman sonra hala, romatizma hastalığına yakalanır ve çaresinin o uğursuz diye nitelendirdiği bitkide olduğunu öğrenir. Ondan sonra olayların seyri değişir ve halanın düşünceleri farklılaşmaya, bitkilere ve canlılara karşı daha olumlu yaklaşıma başlar. Bazı bitkiler halanın hastalığına iyi gelir. Hikâyenin sonunda verilen iletide de bu konunun özeti niteliğinde, çevrede ve yeryüzünde bulunan her türlü canlının insan hayatı için önemli olduğundan bahsedilmiştir. Olayın tamamına bakıldığında zaten bu durum açıkça gözler önüne serilmiştir. Başta bitkileri ve hayvanları bir şekilde uğursuz olarak addeden karakter, sonra o bitkilerin kendisine fayda sağladığını görmüş ve o günden itibaren de bitkilerle daha yakın olmaya, daha fazla bahçeyle uğraşmaya başlamıştır. Görülmüştür ki, hiçbir bitki uğursuz değildir. Her bitkinin bir ortaya çıkma sebebi, doğadaki her canlının da bir yaratılma nedeni bulunmaktadır.

Babam temkinliydi.

‘İyi ama abla, sen çiğdem uğursuzdur demez miydin?’

‘Aman Yılmaz, fırsatını buldun yükleniyorsun. Ben Şifacı Ayşe Kadın’dan daha iyi bilemem ya.’

Küçük halam, artık bahçedeki çiğdemden söz etmenin zamanıdır diyerek konuşmaya başladı:

‘Kimsenin dağa çıkmasına gerek yok. Abimlerin bahçesindeki zakkumun altında tam yedi kök çiğdem var, hem de tam şifalık güzçiğdemi. Söküp atmasın diye ablamdan gizli ekmişim onları. İyi ki ekmişim değil mi abla?’

Büyük halam başını sallayıp onayladı.

‘Madem böyle şifalıymış, benim bahçeme de birkaç çiğdem soğanı dikiverin bari.’ (s.

Doğada ve yeryüzünde bulunan canlıların bir sebeple olduğunu ve hepsinin farklı işlevlerinin olduğunu küçük hala da çocuğa hikâyenin bir bölümünde anlatmıştır.

“Ne biçim ad bunlar ya, böyle güzel bir çiçeğe yakışmıyor. Çiğdem ne güzel!” dedim.

Halam başını salladı.

‘Bu ilkbaharda çıkanlardan farklı, zehirli olduğu için böyle adlar takmışlar sanırım.’

‘Sahiden zehirli mi?’

‘Evet, ama işe yarayan bir zehir bu, ilaç yapımında kullanılıyor.’

Doğa ne garipti, bunu bir kez daha güzçiğdemi karşısında anlamıştım. Bu görkemli güzellik, demek içinde zehir saklıyor. İnanılır gibi değil. Bilim adamları ise kim bilir kaç yıl boyunca bu zehirden nasıl yararlanırsınız diye araştırma yapmışlardır. (s. 35)

3.Öykü: “Emel Öğretmen’e Ne Olmuş?” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Sevcan’ın İngilizce öğretmeni olan Emel Hanım, derslerde genellikle katı ve sert olan bir öğretmendir. Bir süre sonra derslerde daha güler yüzlü olup yumuşak davranmaya başlayınca Sevcan bunun sebebini merak eder. Türkçe Öğretmenleri Esat Bey ile görüştiklerini fark eder. Fakat kimseye söylemez. Yılsonunda Emel Öğretmenleri, evlenme haberini öğrencilere söyler. Sevcan da bu konuda sır tutabildiği için kendisiyle gurur duyar. Öyküde sır tutmanın önemi, sevginin gücü ve önemi temalarına değinilmiştir.

Dil öğrenme konusundaki farklı düşünceler. Hikâyede, öğretmen ve öğrenci karakterleri verilirken, ana dilin ve yabancı dillerin nasıl öğrenileceği veya nasıl öğretilceği konusunda farklı görüşlerden de söz edilmiştir. Hikâyedeki öğretmenler, Türkçe ve İngilizce öğretmenleridir. Bundan yola çıkılarak, dil öğrenme esnasında öğrencilere ne tür bir yöntemle

dilin verilmesi gerektiği konusunda hem öğrencilerin farklı düşüncelerinden bahsedilmiş hem de öğretmenlerin bununla ilgili izlediği yollar anlatılmıştır.

Anlatılan olaydaki İngilizce öğretmeni Emel Hanım, öğrencilerin İngilizce dilini daha iyi kavrayabilmeleri için derste sürekli İngilizce konuşmakta, aynı zamanda sınıf dışındaki her yerde de İngilizce konuşmaya devam etmektedir. Fakat çocuklar, bu konuda zorlanmakta ve öğretmenlerin dediklerinin bir kısmını anlayamamaktadırlar.

“Onda en kızdığımız yan, sınıfta olsun, bahçede olsun bizlerle hep İngilizce konuşmasıydı. Çoğu zaman ne dediğini anlamazdık. Yüz ifadesinden, sesinin tonundan, el hareketlerinden ve çözebildiğimiz birkaç sözcükten ne demek istediğini anlamaya çalışırdık. Eh, bu durumda yanlış anladığımız da olurdu.” (s. 41)

Öğrencilerle her karşılaştığında İngilizce konuşan İngilizce öğretmenleri, çocukların bu durumdan biraz sıkılmasına neden olmuştur. Öğrencilerin dili daha iyi kavramalarını isterken, onların daha da zorlanmasına yol açmıştır. Bu konuda öğrenciler düşünce ayrılığına girmişlerdir. Farklı fikirleri olan öğrenciler, bununla ilgili anlaşmazlığa düşmüş ve bu nedenle farklı düşünceler de ortaya atılmıştır.

Bunları bizim iyiliğimiz için mi yapardı; yoksa yabancı bir dili çok iyi konuşabilmenin havasıyla mı yapardı bilmiyorum. Sınıfımız bu konuda iki gruba bölünmüştü. Bazılarımız bir dili öğrenmek için o dilde düşünmek hatta o dilde düş görmek gerektiğini savunurdu. Bu durumda Emel Öğretmen’i haklı bulurlardı.

Bazılarımız ise ders derste kalmalı; İngiliz çocuklar, Türkçe öğrenmek istediklerinde Londra sokaklarında birbirlerine ‘Günaydın!’ mı diyor, diyerek diğerleriyle alay ederdi.

Ben iki grubun arasında kalmıştım. İki tarafın da haklı yanları var gibiydi. Biz yeni bir dil öğreniyorduk ve Türkçe öğretmenimiz Esat Bey’in de dediği gibi dil ve düşünce

birbirini çok etkileyen, hep kol kola gezen, ayrılmaz iki arkadaştı. O dilde düşünerek konuşmak başarılı olmanın göstergesiydi; buna katılıyordum. Ama günlük hayatımızda da anadilimizi, Türkçeyi kullanmaktan yanaydım. (s. 43)

Dil öğrenme konusunda öğrencilerin de farklı düşüncelerinin yer aldığı hikâyede, içerik olarak dil öğrenme ile ilgili fikirlerden bahsedilmiştir denebilir. Türkçe öğretmenlerinin dil ve düşünce arasındaki ilişkiden bahsetmesi, dil ve düşüncenin her zaman bir arada düşünülmesi gerektiği konusunda sözler söylemesi, okuyuculara bilgi verme açısından önemlidir. Bir kişinin o dilde iyi ve başarılı olması, dili iyi kullanması; düşünce bakımından da zenginleşmesini sağlamaktadır. Dilini iyi kullanan bireyler, düşüncelerini de rahatlıkla karşısındakilere yansıtabilmektedir. Bu sayede, hem kişilerin düşünce gücü artar hem de karşısındaki kişiyle iyi anlaşabilmesini, kendini daha iyi ifade edebilmesini sağlar. Bu nedenle dil ve düşünce her zaman birbirini tamamlayan, birlikte düşünülmesi gereken iki unsurdur.

Hikâyenin bir bölümünde, Türkçe ve İngilizce öğretmenleri Sevcan'ın başarı durumuyla ilgili konuşmaktadır. Esat Bey, Sevcan'ın Türkçe derslerinde başarılı olduğunu söylemiştir. Esat Bey'e göre, anadil dersinde başarılı olan bir öğrenci diğer yabancı dil derslerinde de başarılı olma ihtimali yüksektir. Yani kişi, bir dil dersinde iyi ve başarılı ise dil konusunda becerisi vardır ve diğer yabancı dilleri öğrenirken de sıkıntı yaşamadan kolaylıkla kavrayabilir.

“Esat Bey saçlarımı okşadı.

‘Emelciğim, Sevcan Türkçe dersinde çok başarılı. İngilizcesi de öyle mi? Anadilinde böylesine başarılı olan yabancı dilde de sıkıntı çekmez herhalde.’ (s. 49)

Sevcan, aslında Türkçe derslerinde başarılı olduğu kadar İngilizce derslerinde başarılı değildir. Elbette Esat Bey'in söylediği görüşe uymayan öğrenciler de vardır. Fakat genel

olarak dil öğrenme ve kavrama becerisi olan bireyler, dil öğrenme konusunda başarılı bir grafik izlemektedir.

Öğretmenlerin eğitimle ilgili tavır ve görüşleri. Hikâyede dil öğrenme konusunda öğretmenlerin görüşleri verilmiştir. Bunun yanı sıra, eğitime dair birkaç öğretmen görüşü ve bu görüşler paralelinde gösterilen tavırlar, yapılan davranışlardan da söz edilmiştir. Çocuklardan istenilen görevlerin ne olduğu ve nasıl yapılması gerektiğine dair kısa bir bahis yapılmıştır.

Heyecandan caddeleri, sokakları nasıl geçtiğimin farkında bile olmadan kütüphanenin önüne gelmişim. Hemen içeri dalıp bana gerekli olan ansiklopediye uzandım ve masaya oturup aradığım yazarın adını buldum: Mehmet Seyda. Bu yazarın hayatını yazacaktım. Öğretmenimiz böylesi ödevleri internetten bulmamıza karşıydı. ‘Hiç okumadan çıktı alıp getiriyorsunuz,’ diye kızılıyordu. Eh öyle yaptığımız da doğru. (s. 48)

Kitapta, okuldaki Türkçe öğretmenleri öğrencilere bir yazar ile ilgili ödev vermiştir. Ödev verdikten sonra ödevin nasıl yapılması gerektiğine dair açıklama yaparken internetten bulunmamasına dair uyarıda bulunmuştur. Bunun sebebini ise, internetten bulunan ödevlerin direkt çıktı alınarak okula getirildiğinden, bunun da bir faydası olmadığından o şekilde istemediğini anlatmıştır. Hikâye kahramanı olan öğrenci, öğretmeni bu konuda haklı bulmuş; internetten bulunan ödevlerin öğrenciler tarafından hiç okunmadan ve ödev hakkında hiç bilgi sahibi olmadan öğretmene teslim edildiği konusuna katılmıştır. Yani, kitaptaki öğretmen karakterinin yansıtmış olduğu bu tavrı, kitaptaki öğrenci karakteri de destek vermiş ve bu düşüncenin doğru olduğu konusunda bir cümle sarf etmiştir.

Son yıllarda teknoloji kullanımının artmasıyla beraber, yukarıda verilen fikri destekleyen birçok durumla eğitimde karşılaşılacaktır. Teknolojinin, eğitime birçok katkısı olmasıyla birlikte bu tür zararları da vardır. Öğrenciler, istenilen ödevlerin içeriğine bile

bakmadan ödevin başlığı ile interneti kullanarak ödevlerini hazırlamakta; bu şekilde yapılan ödevlerle hiçbir şekilde bilgi sahibi olamamaktadır. Oysaki verilen ödevler, öğrencilerin yeni bilgiler öğrenmesi veya öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi amacıyla verilmektedir. Teknolojiyi bu amaçla ve bu şekilde kullanılarak yapılan zaman kaybindan ve öğretmeni ve kendini kandırmaktan başka bir sonuç doğurmamaktadır. Bu nedenle, hem öğretmenin hem öğrencinin bu konuda bilinçli olması gerekir. Teknoloji kullanımını istenilen düzeyde olduğu sürece bir sıkıntı olmamaktadır. Öğretmenin, belki de hikâyedeki gibi sınırlar koyması öğrenciler için faydalı olabilmektedir.

Sevginin gücü. Sevgi, dünyada olması gereken en önemli duygulardan biridir. Sevginin olduğu yüreklerle, dünya ve insanlık daha iyi yerlere gelebilmektedir. Diğer bütün güzel duyguların kaynağı da sevgiden geçmektedir. Sevginin ne kadar güçlü bir duygu olduğu, hikâyedeki olayla birlikte de verilmiştir. Başta ters, çok fazla gülmeyen, ciddi, asabi bir tip olarak verilen İngilizce öğretmeni Emel Hanım, bir süre sonra daha fazla gülmeye, öğrencilere karşı daha yumuşak olmaya başlamıştır. Öğrenciler, bu duruma anlam veremez. Oysaki Emel Hanım, hayatında sevgiyi tattıktan sonra ve bir insanı sevmeye başladıktan sonra daha güler yüzlü ve daha anlayışlı biri olmuştur. Hayatına ve içine sevgi duygusunun girmesiyle birlikte hem kendisi hem de çevresindekiler daha mutlu ve huzurlu olmaya başlamıştır. Sevgi duygusu, kişinin kendi iç dünyasına huzuru ve mutluluğu verdiği gibi bu durumu çevresindekilere de yansıtır. Çevresinde ve yakınlarında bulunan insanlara da sevgi, huzur ve mutluluk saçılmasını sağlar. Emel öğretmen, kendi okulunda bulunan bir başka öğretmeni sevmesiyle hayata bakış açısı değişmiştir. Duyguları ve davranışları da olumlu yönde bir değişime göstermiştir. Sevginin gücü, herkes tarafından hissedilmiştir ve çevresinde bulunan tüm insanlar bu durumdan memnun olmuşlardır.

Yıl sonuna doğru, Emel Öğretmen'de birtakım değişiklikler olduğunu görmeye başlamıştık. Bizlere karşı daha yumuşaktı, zaman zaman tüm yüzüyle gülebiliyor, hatta

inanmayacaksınız ağızından Türkçe cümleler bile kaçıyordu. Her zaman siyah ya da kahverengi giysilerle sınıfa gelirken; pembe, sarı, turuncu hatta yine inanmayacaksınız, kırmızı giymeye başlamıştı, evet kırmızı... (s. 44)

Zaten güzel bir kadın olan Emel Öğretmen gittikçe daha güzel, bakımlı ve mutlu görünüyordu. Onun mutluluğu derse de yansıyor tabii. Daha eğlenceli, esprili geçiyordu dersimiz. İyi ki âşık olmuştu Emel Öğretmen! İyi ki Esat Bey gibi canlı, hayat dolu, şakacı ve Türkçeyi çok seven birine âşık olmuştu! (s. 50)

Emel öğretmen, içinde sevgiyi hissettiğinden beri değişmeye başlamış ve bu değişimden öğrenciler de mutlu olmaya başlamıştır. Sevgi, her açıdan insanı mutlu hissettiren ve insanı olumlu bir şekilde etkileyen bir duygudur.

Sır saklamanın önemi. İnsanlar, güvendikleri ve kendilerini yakın hissettikleri kişilere sırlarını açmaktadır. Özellikle bu şekilde verilen sırlar, sır tutan ve sırrı öğrenen kişi tarafından sonuna kadar saklanması gerekir. Herkesle paylaşılması gereken, sadece en önem verdiği kişilere anlatmak istenilen durumların, kimseyle paylaşılması şarttır. Çocuklara küçük yaştan itibaren sır tutmanın önemli bir davranış olduğu izah edilmelidir. Gerek ailelerin gerekse öğretmenlerin iyi çocuk yetiştirme amacıyla yaptıkları eğitimlerde sır tutmanın önemi konusuna da değinmeleri gerekmektedir. Ancak bu şekilde iyi bir dost, iyi bir arkadaş, iyi bir insan olunabilir. Hikâyede bu durum biraz farklı olsa da, bir çocuğun öğrenmiş olduğu gizli bir durum söz konusudur. Bunu tüm öğrenci arkadaşlarına yaymak ve duyurmak yerine kendine saklamış, bunun daha uygun olduğunu düşünmüştür. İki öğretmenin sevgisine şahit olan çocuk, bu konuyu tüm arkadaşlarına anlatıp alay konusu yapmaktansa kimseye söylemeden bunu bir sır olarak saklamıştır.

Pazartesi okula gittiğimde kimseye söz etmedim bundan. Doğru olmazdı. Zaten öğrenciler sık sık kadın ve erkek öğretmenleri birbirine yakıştırır, hatta söylemeye

utanıyorum ama tuvalet kapılarının arkasına bu yakıştırmaları yazarlardı. Şimdi benim gördüklerim de öyleleri için bulunmaz bir malzeme olacaktı. En iyisi susmaktı, öyle yaptım.(s. 50)

Sevcan, iyi niyetinden dolayı gördüğü ve yaşadığı olayı kimseye aktarmamıştır. Bu, yapılması gereken en doğru davranıştır. Kişilerin zor durumda kalmasına engel olmak, herkesin konuşacağı ve dalga konusu yapacağı olaydan hiç bahsetmemek ve bunu bir sır gibi saklamak takdire şayan bir tavidir. Hikâyenin sonunda Emel öğretmen, olayı tüm öğrencilere duyurduğunda ise Sevcan, kendisiyle gurur duymuş ve bu durum onu çok mutlu kılmıştır. Çünkü bir ay boyunca hiç söylemeden sır tutabilmesi, onun mutlu olmasını gerektirecek büyük ve güzel bir davranıştır. Sır tutmak, insanın kendisini daha çok sevmesini ve kendisiyle övünmesini sağlarken aynı zamanda karşısındaki kişilerin de zor durumda kalmasının önüne geçmektedir. Bu nedenle, küçük yaştan itibaren bireylere sırt tutmanın önemini verilmesi gerekmektedir. Küçük veya büyük her insanın sır saklaması ve sır tutabilmesi kazanılması gereken özelliklerden biridir.

“Bu ismi başından beri bilen biriydim, ama bağırانların içinde değildim. Öğretmenimin sırrını bir ay boyunca saklamış olmanın gururunu taşıyarak sessizce oturuyordum sıramda.” (s. 51)

4.Öykü: “Kınalı Keklik” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde bir keklik alıp beslemeye karar veren ailenin yaşadıkları anlatılmaktadır. Kekliğin sorumluluğunu alan çocuk, sorumluluk sahibi olma temasını işlendiğini gösterir. Aynı zamanda hayvan sevgisi de verilen değerlerdendir.

Sorumluluk vermenin önemi. Küçük yaşlardan itibaren çocuklara sorumluluk verilmesi, yaşamda herkesin az veya çok görevinin olduğu bilincini çocuğa verme açısından önemlidir. Önce anne ve babanın, daha sonra okullarda da öğretmenlerin çocuklara ufak da olsa görevler

ve sorumluluklar vermesi gerekmektedir. Hikâyede evcil hayvan beslemek isteyen Taner'e bu konuda sorumluluklar verilmiştir. Eve bir hayvan gelmesiyle birlikte, o hayvanın sorumluluğunun bir kısmı çocuğa bırakılmıştır. Böylece çocukta her gün yapması gereken bir iş olması sebebiyle sorumluluk bilinci kazandırmak için bir adım atılmıştır. Hayatta herkesin bir görevinin olduğu, çocuklara anlatılmalı ve uygulanmalıdır. Tabi ki öncelikle onların yapabileceği şekilde, çok güç olmayan görevler verilir bu duruma çocuğun alıştırılması sağlanmalıdır. Hikâyedeki ailenin yaptığı da bu nedenden ötürü doğru bir davranıştır. Çocuğun istediği bir durumda onu hazıra alıştırmamak için, istediği şey uğrunda görevlerini yapması gerekliliği ortaya konmuştur.

“ O günden sonra evin içi daha bir canlandı, başka türlü bir neşe doldu. Beslenmesinden ben sorumluydum. Sebze artıklarını ve bazı tohumları ona ben veriyordum. En çok hoşuma gidense elimden yemesiydi.” (s. 59)

Taner, evcil hayvan alıp beslemek istemektedir. Taner'in annesi ise bir süre bu duruma karşı çıkar. Kabul ettiğinde ise Taner, hayvan konusunda çok istekli olduğu için alınan hayvanın sorumluluğunun bir kısmını çocuğuna vermiştir. Her konuda olduğu gibi hayvan beslemek de büyük sorumluluk gerektiren bir durumdur. Bu nedenle, çocukların bu sorumluluğun küçük bir kısmını da olsa almaları ve yaşama dair sorumluluk bilincini kavramaları gerekmektedir.

Televizyonun yararsız bir araç olduğu bilincinin verilmesi. Televizyon, diğer teknolojik aletler gibi kullanma bilinci olduğu zamanlarda fayda sağlamaktadır. Fakat bunun dışında çok fazla izlendiği, gereksiz ve yararsız programların seyredildiği veya sürekli yakından bakıldığı durumlarda televizyon yarardan çok zarar getiren bir araçtır. İnsanların teknolojiyi bilinçsizce kullanımından kaynaklı olarak, televizyon genel olarak kişilerin boşa zaman kaybetmesine neden olmaktadır. Genel olarak bakıldığında da çoğu kanalların sadece vakit kaybı

yaratmasından başka bir işe yaramayan bu alet, hikâyede de çocuğun babası tarafından sevilmemekte ve kötü olarak gösterilmektedir. “Kara kutu” şeklinde nitelendirilen televizyon, hikâyedeki baba karakterinin de bu şekilde algılamasıyla ve çocuğuna böyle aktarmasıyla yararsız olduğu belirtilmiştir. Taner’in babası bu şekilde göstererek doğru bir davranış göstermiş olsa da çocuk, televizyonu yine de sevdiğini söylemeden geçmemiştir. Çocukların, özellikle o yaşlarda yani bilgilerin daha kolay alındığı ve zihnin daha açık olduğu yaşlarda, televizyon seyrederek zamanlarını boşa harcamamaları gerekmektedir.

“Babam televizyona hep ‘kara kutu’der. Yararlı programların çok az olduğunu, kanalların basit, ıvır zıvır programlarla doldurulduğunu söylerdi. Beni de uyarırdı:

‘Olur olmaz programları izleme, gözüne yazık, zamanına yazık.’” (ss. 54-55)

Günümüzde gerçekten de Taner’in babasının sözlerini doğrulayacak şekilde programlarla dolu olan televizyon ekranları, genellikle gereksiz ve insanlara bilgi vermeyen, aksine onların zamanlarını öldüren programlarla doludur. Evlilik programları, yarışmalar, diziler derken kişilere hiçbir fayda sağlamayan bir yayın akışıyla günü tamamlayan bu aletten, özellikle çocukların ve gençlerin uzak durması daha yararlı olacaktır.

Yalnız kalmanın olumsuz sonuçları. Bireyler, toplumlar halinde yaşamaktadır. Her insan, başka insana muhtaçtır. Bu muhtaçlık, sadece maddi açıdan düşünülmemelidir. Çünkü insanlar duygusaldır ve her zaman birilerine duygusal açıdan ihtiyaç duyarlar. Arkadaşlık, sevgi, saygı, dostluk gibi hislerin insanlar arasında her daim olması gerekmektedir. Bu durum, sadece insanlar için geçerli değildir. Diğer canlılar da insanlar gibi sevgi ister. Onlar da ömürleri boyunca bir eşe ihtiyaç duyarlar.

Yalnız kalmak, her canlıyı mutsuz etmektedir. Herkes, sevinçlerini paylaşabileceği, dertlerine ortak arayacağı canlılar istemektedir. Hikâyedeki keklik de, başlarda mutlu ve neşeliyken büyüdükçe bir eşe ve bir arkadaşına ihtiyaç duyar. Eşi olmadığından dolayı

halsizleşir ve mutluluğunu yitirir. Kekliğin sahipleri, ona bir eş getirdiğinde ise yine eski neşesine kavuşur. Hikâyede verilen örnekte, yalnızlığın ne kadar zor bir durum olduğundan bahsedilmiştir. İnsan veya hayvan fark etmez, tüm canlılar için yalnızlık güçtür. Canlılar, illaki sevgilerini verebilecekleri bir arkadaş, bir dost veya bir eş aramaktadır. Sevginin paylaşıldıkça güzelleştiği de bu vasıta ile görülebilmektedir.

“Sana merak etme demiştim. Veteriner iyice muayene etti ve hiçbir hastalığının olmadığını söyledi.”

‘Niçin öyle durgun o zaman? Ötmüyor bile.’

‘Ben de veterinerine aynen böyle sordum. Bizimkinin tek sorunu yalnızlıkmuş.’” (s. 62)

Keklik, kendisine arkadaş ve eş bulduktan sonra yine eskisi gibi mutlu olduğu günlere geri dönmüştür. Sonuçta, hiçbir canlının yalnız kalamadığı gibi, her canlının arkadaş aradığı gibi keklik de aramış ve sahipleri tarafından ona arkadaş bulunmuştur.

“İki kekliğin sesinden evimiz öyle şenlendi ki... Artık bizim kapının önünden geçenler de içerden gelen sesleri dinlemek için mutlaka durup bekliyordur.” (s. 63)

Hayvan sevgisi. Yaşadığımız dünyada her canlıya karşı sevgi duymamız, onlara saygıyla yaklaşmamız ve yardımcı olmamız konusunda küçük yaştan itibaren insanların eğitilmesi gerekmektedir. Sevgi duygusunu sadece insanlara karşı değil hayvanlara karşı da beslemek gerektiği anlatılmalı ve bu eğitim aileden başlayıp okulda verilmeye devam edilmelidir. Hikâyede evde evcil bir hayvan beslemek isteyen ve hayvanları seven bir çocuk vardır. O, hayvan beslemeyi her ne kadar çok istiyor olsa da özellikle annesi bu duruma karşı çıkmaktadır. Fakat çocuğun annesi, daha sonra çocuğunun evde keklik beslemesine izin verir. Hayvanlara karşı yoğun bir sevgi besleyen Taner, hikâyenin başında apartmanlarında komşularının baktığı hayvanları sevmekte ve onlarla keyifli zaman geçirmektedir.

Havanın açık ve güzel olduğu günler, balkonu güneş görenler, hayvanlarını balkona çıkartırlardı; güneşi iyi alamayan dairelerdeki ise bahçeye indirirlerdi. Böyle günlerde ben de mutlaka inerdim aşağıya. En ilginç bulduğum şey, tavşanların ot yemesiydi. Ağız kıpırtıları öyle hoşuma giderdi ki... Evde havuç ya da lahanaya varsa, onlara elimle yedirmek isterdim. Tavşanlar önce ürker, sonra burunlarını titreterek koklar, tehlikeli olup olmadığını anlamaya çalışırlardı. Böyle durumlarda kıpırtısız bekler, neredeyse soluk bile almazdım; çünkü en küçük hareketimden korkar, hopyaya hopyaya bir iki metre öteye kaçarlardı. (ss. 52-53)

Hayvanlar konusunda son derece ilgili ve meraklı olan Taner, hayvanlara olan sevgisinden hepsini tek tek inceler ve davranışlarını izler.

Evlerine keklik geldikten sonra kekliğe bakma görevi Taner'e verilmiştir. Taner, kendi hayvanlarına karşı da sevgi beslemiş ve sorumluluk sahibi biri olarak kekliğine güzel bir şekilde bakmıştır.

“O günden sonra evin içi daha bir canlandı, başka türlü bir neşe doldu. Beslenmesinden ben sorumluydum. Sebze artıklarını ve bazı tohumları ona ben veriyordum. En çok hoşuma gidense elimden yemesiydi.” (s. 59)

Kekliği durgunlaştıktan sonra da ilgilenmeye ve bakmaya devam eden Taner, hikâyenin sonunda anne ve babasının da yardım ve desteğiyle kekliklerini tekrar mutlu ettirmişlerdir.

Hayvanlara dair ve onlara karşı sevgi duyulması, iyi bakılması konusunda farkındalık yaratan bu hikâye, bunu okuyan çocuklara hayvan sevgisi aşılama açısından son derece yararlı bir eser olacaktır. Farklı tür hayvanların yaşayış biçimleri, yemek yeme şekilleri ve buna benzer konularda az da olsa bilgi sahibi olmalarını sağlayan hikâye, okurken hem çocuğun eğlenmesini sağlayacak hem de hayvanlara olan sevgi konusunda dikkatleri çekecektir.

5.Öykü: “Bir Varmış Bir Yokmuş...” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Kerem ve ablası, babaanneleri Gül Nine'nin anlattığı masalları büyük bir zevkle ve seyerek dinlemektedirler. Öyküde, masalların her yaşta dinlenebilir ve okunabilir olmasından bahsedilir. Bu konuda öyküdeki ailenin yanlış tutumu da okuyucuya aktarılmıştır. Aynı zamanda istenilen bir durum için azimle çalışmanın öneminden de söz edilmiştir.

Zamanın ilerlemesiyle bazı durumların değişmesi. İnsanoğlu, yaşadığı her dönemde dünyada değişime ve gelişime ayak uydurmaya çalışmaktadır. Elli yıl önce yaşayan bir insanla, mevcut zamanda yaşayan insanın yaşayış biçiminde ve görüşlerinde az da olsa değişiklikler olmaktadır. Kuşak çatışması denilen kavram da aslında bu durumdan kaynaklanmaktadır. Bir nine ile bir torunun yaşadığı yıldan ve dönemden kaynaklı olarak yaşayış tarzlarında ve düşüncelerinde değişiklikler olabilmektedir. Hikâyede, böyle bir duruma şahit olunmuştur. Bir nine ve torunları arasında geçen konuşma esnasında ninenin istekleri ve torunların gördükleri durumlar farklıdır. Bundan dolayı da bazen anlaşmazlığa düşmektedirler. Bu durum, çok olağandır çünkü geçen yıllarla birlikte değişim de fazlasıyla olmaktadır ve bu, insanlar tarafından da fark edilir. Değişmeyen tek şeyin değişim olduğu fikri göz önüne alınacak olursa da, yaşamda sürekli bir değişim olagelmektedir.

Gül Nine ne zaman bize gelse yerimde duramam. Sevinçten evin içinde bir oraya bir buraya amaçsız gider gelirim. Kendimi yedi yaşında, hatta daha küçük bir kız gibi hissederim. Salonun en rahat koltuğuna oturtmaya çalışırım onu. Yumuşak küçük yastıklar getiririm sırtına; ama o inatla ayakta dikilir.

‘Yer minderi yok mu kızım? Ben yere oturup ayağımı uzatmazsam rahat edemem.’

Yok, bizim evde bir tane bile yer minderi yok! Hemen gider yatağımın üzerine örttüğüm pikeyi ikiye, üçe, dörde katlar; onun için yumuşacık bir minder yaparım. Kardeşim Kerem, ‘Nine, buz gibi kola var, getireyim mi?’ diye sorar.

Gül Nine güler.

‘Ben o şeyleri içemem oğlum, sen yapabilirsen bir ayran yap ya da çay demleyiver.’ (s. 64)

Yaşam tarzında hatta yemeklerde bile hissedilebilen bu değişimler, farklı zamanlarda yaşayan insanlarda bariz biçimde görülmektedir.

“Daha önceleri ninemin köyünde elektrik de yoktu. Hava kararınca gaz lambasını yakıp duvara asardı. Kerem’le ben birbirimize sokulur, ışığın yarattığı gölgelere bakarak, dışardan gelen yaprak hışırtılarına kulak vererek Gül Nine’nin anlattığı masalların içine daldık.” (s. 66)

Alışkanlıkların değişmesinin zorluğu. Alışkanları terk etmek zaman alan bir durumdur. Alışılan bir şeyi bırakmak, onu yapmamaya başlamak kolay olmamaktadır. İnsanların alışmış oldukları davranışları, huyları bırakması uzun soluklu olabilmektedir ve zaman gerektirir. Hikâyede, alışmış olduğu yaşam biçimini terk etmesini bekleyen oğlu ve torunları onun evini ve doğal yaşamı bırakıp kendi evleri olan bir apartman dairesine taşınmasını isterler. Fakat Gül Nine, alışmış olduğu ve yıllarını geçirdiği o evden ayrılamamaktadır. Bu, her insan için geçerlidir. İnsanların, uzun süredir yaşadıkları yerden veya uzun zaman yaptıkları davranıştan ayrılmaları çok zordur.

“Köyde yaşıyor Gül Nine. Babamın ısrarlarına karşın, sürekli yanımızda kalmaya hiç yanaşmıyor.

‘Ben burada doğdum. Elim ayağım toprağa değmezse ölürüm. Diriyken mezara koyma beni oğul,’ diyerek yaşamını orada sürdürüyor. Yanımıza ise yılda bir ya da iki kez geliyor.” (ss. 65-66)

Masalların her yaşta dinlenebilir olması. Toplumun masal türüne yönelik olan yanlış bir algısı vardır. Masalların sadece küçük çocuklar tarafından okunması gerektiği düşüncesi yaygındır. Veya masal türündeki metinler, yalnızca küçük yaştaki çocuklara okunmalı ve dinletilmelidir, şeklinde bir fikir vardır. Bu, yanlış bir düşüncedir. Yazarın vurgulamak istediği şey, masalların sadece belirli bir yaş için olmadığı, masalın her yaştaki insan tarafından okunabileceği fikrini vermektir. Belirli bir yaş aralığına hitap etmeyen, yediden yetmişe zevk alan ve keyif duyan herkes tarafından okunması gerektiğini ifade eden bu hikâyede, okuyucuların bu konuda bilgi alması sağlanmıştır. Hikâyedeki Kerem ve ablasının, anne babası da bu yanlış düşünceye sahip kişilerdir. Ailelerin bu şekilde çocuklarının okuma isteğini kırarak söz veya davranışta bulunmaları gerekmektedir. Hikâyedeki anne ve baba, çocuklarının masal dinleme konusundaki zevklerini görüp onların o yaşta masal dinlememesi gerektiği konusunda uyarılarda bulunurlar. Bu, ailenin çocuklarına karşı yanlış bir tutum sergilediği söylenilebilir. Çünkü masallar, belirli bir yaşa hitap etmezler. Aksine her yaştaki insanlar, keyif aldıkları sürece masal okuma konusunda açık olmaları gerekir.

Babam, ‘ Artık on dört yaşındasın kızım. Yaşına uygun kitaplar okuyacağına bu garip masalları dinlemen doğru mu? Kerem de büyüdü, ona da örnek olmalısın, ciddi kitaplar okumalısınız.’ diyordu.

Annem de beni gizlice mutfağa çağırıp, ‘Bak kızım, babaannen çok yaşlandı artık. Saatlerce masal anlattırıp da yormayın kadıncağızı. Koskocaman kız oldun sen, masal yaşın çoktan geçti,’ diyordu. (ss. 67-68)

Hikâyenin sonunda verilen iletide de, masal türündeki eserlerin her yaşta okunabileceğinden bahsedilmektedir. Özellikle küçük kızın bu konuda hayatı boyunca uğraşmak istediği dile getirilmiştir. Masalların yaş ayırt etmeden herkes tarafından okunmasının insanlara faydalı olacağı mesajı verilmiştir.

Ninem bu ögüdü verdi ya, zaten inatçı bir kızdım, ikiye üçe katladım inadımı. Masalların her yaşta dinlenmesinin, okunmasının yararı konusunda hep inat ettim, edeceğim de. Yaşım on dört de olsa, yirmi dört de olsa, yetmiş dört de olsa masal dinlemeyi, masal anlatmayı hiç bırakmayacağım. (s. 73)

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Yukarıdaki başlıkta bahsedilen durumla ilgili, hikâyedeki ailenin çocuklarının yaşlarının biraz büyümüş olmasından dolayı artık masal dinlemeyi ve okumayı bırakmaları gerektiği fikri, anne ve babanın yanlış bir tutum sergilemesi örneğidir. Masalların her yaşta herkes tarafından okunabileceği ve bunun da insanlar açısından yararlı olduğu bilinmelidir. Masal okuma ve dinleme konusunda son derece istekli olan iki kardeş, anne ve babaları tarafından engellenmek istenmektedir. Bu, çocukların masala karşı olan ilgi ve sevgisini olumsuz etkileyebilecek bir davranıştır. Bu durumun anne ve babalar tarafından yapılmaması gerekmekte, aksine çocukların her yaşta istedikleri türden eserler okumaları konusunda heveslendirmeleri sağlanmalıdır.

Hedef için çalışmanın önemi. Hikâyenin içinde Gül Nine tarafından anlatılan masalda verilen ana fikir, akıllı davranmanın ve akıllı olmanın önemi ile ilgilidir. İnsanların güç kullanmak yerine aklını doğru ve düzgün biçimde kullanmaları ile istediklerine ulaşabilecekleri konusuna değinilmektedir. Bunun yanı sıra, bireylerin ulaşmak istedikleri hedef için uğraşmaları ve inatla çabalamalarının hedefe ulaşmak için son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Güçten ziyade, aklın daha önemli ve faydalı olduğu düşüncesi hikâyenin içinde verilen iletilerden biridir.

Devli masallar biraz ürkütse de aslında böyle bir varlığın olmadığını, onun yalnızca masalarda yaşadığını bilirdik. Hele bir de masal kahramanı, koskoca devi akıl gücüyle yenmeye başladı mı keyfimiz yerine gelirdi. O zaman düşünürdük: Demek ki güçlü

olmanın görünüşle değil, akılla bir ilgisi var, derdik ve ufak tefek bir çocuk olmaktan iç yüksünmezdik. Çünkü Keloğlan da bizim gibi ufak tefek, çelimsiz biriydi. (ss. 66-67)

“Ben de girdim bu güzel söyleşinin içine.

‘Kızlar da Keloğlan olabilir, değil mi nine?’

‘Olmaz mı, olur tabii. Kızı, erkeği yok bunun. Yeter ki akıllı olun, akıllıca davranın ve doğru bildiğiniz bir şey varsa o konuda inatçı olun.’” (s. 73)

Masallara dair bilgiler ve masal sevgisi. Hikâyede masalları çok seven iki kardeşin, ninelerinden büyük bir zevkle masal dinlemeleri olayı anlatılmıştır. Kerem ve ablası, masal dinlemekten ve okumaktan çok hoşlanmaktadırlar. Bunu da sürekli dile getirirler.

Daha önceleri ninemin köyünde elektrik de yoktu. Hava kararınca gaz lambasını yakıp duvara asardı. Kerem’le ben birbirimize sokulur, ışığın yarattığı gölgelere bakarak, dışardan gelen yaprak hışırtılarına kulak vererek Gül Nine’nin anlattığı masalların içine dalardık. Keloğlan masallarında kendimizi Keloğlan’ın yerine koyar, onunla dere tepe düz giderdik. Padişahın çözülemez bilmecelerine onunla birlikte kafa yorardık. (s. 66)

Masallarda yaşanan olayları dinlemekten hoşlanmaktadırlar. Böyle güzel bir şekilde masallardaki yaşananların dile getirilmesi, hikâyeyi okuyan çocukların da masala yaklaşmasını sağlayacak ve onların masal konusunda daha ilgili, istekli olması açısından faydalı olacaktır.

Masalların başında söylenen tekerlemelerden de bahsedilmiştir.

Gül Nine anlattığı bütün masalların gerçek olmadığını en başta söylediği tekerlemelerle belirtir, böylece masalın vereceği ürpertiye baştan silerdi. Bunlardan biri hala aklımda:

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde

Develer tellak iken, eski hamam içinde

Hamamcının tası yok

Külhancının baltası yok

Bu yalanın ötesi yok... (s. 67)

Masalı anlatan ninelerini de çok seven iki kardeş, onun masal anlatmasına doyamaz ve her defasında onu ilgi ve beğeniyle dinlerler.

“Gül Nine, masal anlatacaksın değil mi?”

Yüzüne bir ışık yayılır ben böyle sorduğumda. Biz nasıl masal dinlemeye bayılıyorsak, o da anlatmaktan hoşlanırdı. Öyle güzel, öyle ballandıra ballandıra anlatırdı ki...

‘Bir varmış, bir yokmuş...’

Ne büyülü bir başlangıç. Bir mucizenin anlatılması kadar heyecan verici. Düşünün, bir şey hem var, hem yok... Hem gerçek, hem değil... (s. 68)

Masal ile ilgili bu denli istekli olan iki kardeş ile ilgili bu hikayenin okunması ile, okuyucu olan çocukların da masala karşı ilgilerinin artması hedeflenmektedir. Çocuklara okuma sevgisi aşılması gerekmektedir. Bu hikâyede de, özellikle metin türü olarak masala yer verilmiş ve bu türün çocuklar tarafından sevilmesi, ilgi gösterilmesi amaçlanmıştır.

6.Öykü: “Balkondaki Muhabbet Kuşu” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Selvi adlı bir kız, evlerinin balkonunda ders çalışırken balkon kapısından evlerine bir muhabbet kuşu girer. Kuşu alıp kafese koyar ve bakarlar. Daha sonra sahibini aramaya karar verirler. Öykünün sonunda ise kuşun sahipleri bulunur ve iki aile arasında dostluk kurulur. Öyküde iyilik yapmanın önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca derslere zamanında çalışmanın önemli olduğundan bahsedilmiştir.

Öğrenmenin ve zamanında ders çalışmanın önemi. Öğretmenlerin ve büyüklerin sıkça söylemiş oldukları öğütlerden birisi de öğrencilerin, çocukların derslerini zamanında ve günü gününe çalışmaları gerekliliğidir. Çünkü zamanında çalışılan dersler, anlamayı ve öğrenmeyi daha kolay hale getirmektedir. Derslerin, ödevlerin birikmesi ve hepsinin son anda yapılması hem öğrencinin başarısını düşürmekte hem de çalışma ve öğrenme işini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle anne babalar ve öğretmenler, çocuklarına ve öğrencilerine derslerine zamanında ve günü gününe çalışmaları gerekmesi konusunda sürekli hatırlatma yapmaktadırlar. Öyküde de, derslerine günü gününe çalışmayan Selvi adlı karakterin bu konudaki fikri verilmiştir. Bir gün sonra iki sınavının birden olduğunu, derslere günü gününe çalışmadığı için sıkıntılar yaşadığını dile getirmektedir. Bu konuda farkındalık yaşayan Selvi, bu davranışından ötürü de her defasında pişmanlık yaşadığını söylemektedir.

Ertesi gün iki dersten sınavım vardı. Bir günde iki sınav olması çok can sıkıcı. Hangisine çalışsam aklım diğerinde oluyor. Ben de pek çok arkadaşım gibi günü gününe çalışmadığım için sınav öncesi bayağı sıkıntılı oluyorum. Her defasında pişman oluyor, dersleri biriktirmemek için kendime söz veriyorum ama sonra her şey eskisi gibi oluyor. (s. 74)

Bu konuyla ilgili pişmanlık yaşayan Selvi, bunu düzeltmemesine rağmen her defasında bu davranışı değiştirme konusunda kendisine söz vermektedir. Öyküde bu durumla ilgili vurgu yapılması, okuyucu olan öğrencilerin ve çocukların da bu konu hakkında farkındalık yaşamasını sağlayacaktır.

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Öykülerde farklı aile modelleri görmek mümkündür. Bu öyküde, yine bir anne-baba-çocuk üçlüsü görülmektedir. Öyküdeki anne ve baba rolü, aşırı baskıcı ve sert davranışlar göstermeden, güzel bir dille çocuklarına, kuşun sahibinin bulunmasına dair konuşmalar yapmıştır. Başta kuşun sahibinin bulunmasını

istemeyen Selvi, ailesinin ikna edici konuşmasıyla birlikte sahibinin bulunmasına olumlu bakmış ve sahiplerini aramaya başlamıştır. Kuşun sahibinin bulunması ve kuşun verilmesiyle birlikte, Selvi'nin kuşları ne denli sevdiğini gören babası tarafından ona da bir muhabbet kuşu almak istemiştir. Kızı, dışarıdan gelen muhabbet kuşunu çok sevmiş ve onunla ilgilenmiştir. Babası da, kızının hayvan sevgisini gördüğü için onu engellemek istememiş, onun mutlu olması için kızına muhabbet kuşu almıştır. Bu durum, hem baba-çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı olmasını sağlamaktadır, hem de çocuğun hayvan sevgisini pekiştirmiş olmaktadır. İki türlü de olaya bakıldığında, baba olumlu bir davranış sergilemiştir. Ailelerin, çocuklarına bu derece saygı göstermesi ve çocuklarının düşüncelerine değer vermesi önemlidir. Çocuklarının hoşlantılarına, sevgilerine, ilgilerine kayıtsız kalmamaları olumlu bir adımdır.

Onlar gelmeden, önce babam, sonra annem geldi. Onlara dedektiflik maceramı anlattım. Kuşun asıl sahibine döneceğine ikisi de sevindi. Böyle becerikli bir kuşa sahip olamadığım için üzülmüştüm. Babam, sanki içimden geçenleri anlamış gibi, 'Sana da böyle akıllı bir kuş alalım istersen,' dedi. (s. 84)

Babanın, çocuğun üzüldüğü durumu hemen anlaması ve çocuğunun mutlu olması için kuş sahibi olabileceklerini söylemesi durumu verilmiştir. Bu, bir baba için doğru bir davranıştır. Aynı zamanda, söylediği şeyi de lafta bırakmamış ve davranışa dönüştürmüştür. Sözünde durarak bir süre sonra kızına bir muhabbet kuşu almıştır. Özellikle ailelerin, çocuklarına verdiği sözleri tutmaları, çocukların onlara karşı güven kazanmaları açısından da gerekli ve yapılması gereken davranıştır.

"Babam, bu olaydan bir süre sonra tüyleri yeşil sarı bezenmiş bir muhabbet kuşu aldı. Ona önce adını öğrettim. Çok zor olmadı. On beş günün sonunda söylemeye başladı." (s. 85)

İyilik yapmanın önemi. Toplum içinde yaşayan bireylerin, toplumda bulunan bireylere yardımda bulunması ve iyilik yapması gerekmektedir. Bu, insan ilişkileri açısından da son

derece önem arz etmektedir. Bencilce yaşam sürmeden kişilerin birbirlerine iyilikte bulunması, toplumların barış içinde yaşaması için mühim bir konudur. Öyküde, bir ailenin başka bir aileye yardımda bulunması, zor durumlarında onlara iyilik yapmaları konuları verilmiştir. Kuşlarının kaçmasıyla son derece üzülen aile, kuşu bulan ailenin onları haberdar etmesi sonucunda çok memnun olmuşlar ve bu mutluluğu yaşadktan sonra da iki aile birbirleriyle dost olmuşlardır. İyilik yapmak, mutluluğa kapı aralamasının yanında insanların arasındaki ilişkilerin de güzelleşmesini sağlamaktadır.

Öyküde, uzun araştırmalar sonucunda küçük bir çocuğun kaçan muhabbet kuşunun sahiplerini bulması konusu aktarılmıştır. Ailesinin de desteğiyle Selvi, muhabbet kuşunun sahiplerini bulmuş ve onları çok mutlu etmiştir. Her ne kadar başta kuşun sahibini aramak istemese ve kuşun kendisinin olmasını istese de daha sonra empati kurarak onların üzgün olduklarını düşünmüş ve sahiplerini aramaya karar vermiştir. En sonunda, kuşun sahiplerine ulaşmıştır.

Biraz sonra kapı çaldı. Ben açtım.

‘Merhaba, yanlış gelmedik değil mi? Sen telefonda konuştuğum kız olmalısın.’

Gelenler kuşun sahipleri idi. Pınar, benim yaşlarımda, kuşun da belirttiği gibi “güzel” bir kız. Babası da hoş sohbet, cana yakın bir adam. Bizimkilerle hemen kaynaştılar. Pınar’la kafesin başında kuşlar hakkında ne biliyorsak anlattık birbirimize. Âşık da bildiği bütün sözleri sıralayarak bize eşlik etti. O günden sonra bu aileyle güzel bir dostluk kurduk. Onlar bize geldi, biz onlara gittik. Keşke kafesinden kaçan bütün kuşlar, insanlar arasında böyle güzel bağlar kurabilse. (ss. 84-85)

İnsanlara iyilik edip yardımda bulunduktan sonra güzel durumlarla karşılaşılabilir. Hikâyede bunun en güzel örneklerinden biri gösterilmiştir. Yapılan

iyilik sonrasında yeni dostlukların oluştuğu gündeme getirilmiştir. İyilik yapan insanlar arasında güzel ilişkilerin ortaya çıkabileceği anlatılmıştır.

7.Öykü: “Tekerlemeci Dayım” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Türkçe öğretmenlerinin verdiği ödevden yola çıkılan öyküde, bir çocuğun tekerleme ödevi için araştırma yapması ve bundan sonra gelişen olaylar anlatılmaktadır. Öyküde, sözlü kültürel değerlerimizin önemi, kültürel değerlerimizi korumanın önemi ve yardımseverlikten bahsedilmektedir.

Tekerlemenin önemi ve tekerleme örnekleri. Tekerlemeler, sözlü kültürel unsurlarımızdan biridir. Tekerlemeler aracılığıyla eğlenirken aynı zamanda dil gelişimi de sağlanabilmektedir. İnsanların dil ve zihin gelişimleri için tekerlemelerin öğrenilmesi ve kullanılması gerekmektedir. Çocuklar bu tekerlemelerden keyif almakta, aynı zamanda dilsel güç kazanmaktadırlar. Öyküde de bir Türkçe öğretmenin yarıyıl tatili ödevi olarak tekerleme vermesi, öyküde tekerleme konusunda vurgu yapılmasını sağlamıştır. Olayların akışı boyunca çocuk, çevresindeki insanlardan özellikle “Tekerlemeci Ali” olarak nam salmış dayısından tekerleme öğrenmeye devam etmekte ve onların hepsini tek tek not etmektedir. Öyküde tekerlemelerin önemi konusunda değinilmesinin yanı sıra birçok tekerleme örneği de verilmiştir.

“Sanırım masallar da tekerlemeler de bizi besliyor. Yiyeceklerin vitaminleri, mineralleri, proteinleri nasıl geliştiriyorsa kaslarımızı, kemiklerimizi; masallar, tekerlemeler de zihnimizi ve orada dille yaratılan sistemi geliştiriyor. Büyüdükçe bunu daha iyi anlıyorum.” (s. 94)

“Değirmene girdi köpek. Değirmenci vurdu kötek. Hem kepek yedi köpek, hem kötek yedi köpek.” (s. 92)

“Masal masal maliki

Kuyruğu var on iki

Kuyruğunda beni var

Kulağında çanı var.

Masal masal mat atar.

Dil okur damak tadar.” (s. 94)

Birçok tekerleme örneği verilmiş olan öyküyü okuyan okuyucular da, bu öykü aracılığıyla belki de hiç duymamış oldukları tekerlemeleri öğrenmiş olacaklardır. Bu da okuyucu olan çocukların dil gelişimlerine katkıda bulunacaktır.

Yardımseverliğin önemi. Öyküde ödevi için tekerleme toplaması gereken çocuk için birçok kişi çocuğa yardım etmiştir. Yardım konusuna da değinilmiş olan öyküde, çocuğun ödevini tamamlayabilmesi için her yaşta insanın ona iyilikte bulunması konusu, bazı satırlarda göze çarpmaktadır.

“Koltuk komşumuz ödevin konusunu öğrenince, ‘Aferin oğlum, aferin. Dur bir tane de ben söyleyeyim de yaz,’ dedi.

Hemen kalemi kâğıdı hazırladım.” (s. 89)

Dayısının dışında yolculuk esnasında tanıştığı kişilerin de yardım etmesiyle birlikte çocuk, ödevini tamamlayabilmiştir. İnsanlar arasında yardımlaşma, her açıdan gereklidir. İnsan ilişkilerinin iyi olabilmesi ve insanların mutlu olabilmesi adına karşılıklı yardımlaşma toplum arasında şart olan bir durumdur.

Masal okumanın ve dinlemenin insana keyif vermesi. Öykünün bir bölümünde masal tekerlemelerinden de bahsedilmiş ve buradan yola çıkarak masal konusuna da değinilmiştir. Dönüş yolunda yaşlı bir dedenin çocuğa tekerleme öğretmesi sırasında bir masal tekerlemesi

söylemesi, çocuğun çok hoşuna gitmiştir. Bundan sonra öykünün içerisinde masala dair bazı bilgiler verilmiştir.

Masallar, başta küçük yaştaki çocuklar olmak üzere tüm insanlara fayda sağlayan kültürel ürünlerimizden biridir. Masal ve tekerlemelerin insan açısından yararlı olduğu, zihnimizi geliştirdiği ele alınmıştır. Aynı zamanda masalları okurken insanın büyük keyif aldığı da masal tekerlemesinin içinde verilen bir söz ışığında okuyucuya aktarılmıştır.

Masal masal maliki

Kuyruğu var on iki

Kuyruğunda beni var

Kulağında çanı var.

Masal masal mat atar.

Dil okur damak tadar.

Öyle hoşuma gitmişti ki bu söyleyiş... Özellikle son bölümde geçen “Dil okur damak tadar.” Sözü masal dinlemenin insana verdiği zevki çok güzel anlatıyordu. Ben de küçüklüğümden bu yana dinlediğim bütün masallardan çok tatlı bir şey yiyormuş gibi zevk alırdım. Büyük halam hep söylerdi:

‘Bu çocuğa ne zaman, gel sana bir masal anlatayım, desem ağzının suyu akar. Sanki masal dinlemiyor da baklava yiyor.’

Sanırım masallar da tekerlemeler de bizi besliyor. Yiyeceklerin vitaminleri, mineralleri, proteinleri nasıl geliştiriyorsa kaslarımızı, kemiklerimizi; masallar, tekerlemeler de zihnimizi ve orada dille yaratılan sistemi geliştiriyor. Büyüdükçe bunu daha iyi anlıyorum. (s. 94)

Kültürel değerlerimizi korumanın önemi. İnsanların yıllar boyu dilden dile, kuşaktan kuşağa aktardığı kültürümüzü anlatan ürünlerimiz sözlü kültür ürünlerimizdir. Bunlara tekerleme, mani, bilmece, masal, türkü gibi ürünler dâhil edilebilmektedir. Dilin kullanılarak kültürün atalarımızdan günümüzde yaşayan kişilere aktarımını sağlayan sözlü kültür ürünleri, millet için son derece önemlidir. Kültürlerin aktarımında dil unsurları muhakkak olması gerekir. Dil ve kültürün çakıştığı en mühim yerlerden biri sözlü kültür ürünleridir. Öyküde bulunan Tekerlemeci Ali lakaplı kişi, birçok tekerleme bilmesiyle ünlü bir kişidir. Çocuk ve dayısı arasında geçen sohbet esnasında, Tekerlemeci Dayı'nın kültür ürünlerini önemseydiği ve bunun için de bu ürünleri topladığı söylenmiştir. Hatta bu kültür ürünlerinin çocuklar tarafından da bilinmesi ve unutulmaması için kitap haline getirmeyi dilemektedir. Yapılan bu durum, hem toplum ve millet adına hem de çocukların kültürlerini tanıması adına son derece güzel bir olaydır. Öyküyü okuyan çocuklara bu konuda farkındalık sağlanması bile, bu ürünlerin korunması ve dilden dile aktarılması adına yapılan bir adımdır.

Bu, söylenmesi zor tekerlemeyi de güzelce yazdım. Otobüsteki teyzenin söylediğini de ona okudum. Çok beğendi ve birkaç kez defterimden okuduktan sonra ezberledi. Kendisi de eski bir defter çıkardı ortaya. Meğer dayım duyduğu her değişik tekerlemeyi yazarmış. Defteri incelediğimde birbirinden değişik, eğlenceli tekerlemeler olduğunu gördüm. Hepsini kendi defterime aktaracaktım. Ben onları okurken dayım da başımda durup onları kimlerden topladığını, niçin yazdığını anlatıyordu:

'Bir gün unutulur diye korkuyorum, gezip gördüğüm her yerde yaşlı insanlardan mani, türkü, tekerleme ne bulursam topluyorum. Hatta çocukların saymaca sözlerini bile yazıyorum. Bunlar kültürümüzün bir parçası. Aslında kitap haline getirsem ne güzel olur, geleceğe kalır.' (s. 93)

Sözlü kültürel ürünlerimizin yeni nesle aktarılması, kültürümüzün unutulmaması için gereklidir. Kültürümüzü korumak ve geliştirmek, çocuklara da bunu aktarabilmek milletlerin yapması gereken önemli durumlardan biridir. Hikâyedeki çocuk da, dayısının yapmış olduğu bu ürünlerin toplama işlemine özenmiş ve kendisi de aynı şeyi yapmak istemiştir. Büyüklerin, küçüklere böyle durumlarda örnek olmaları doğru bir davranıştır.

“Dayımın yaptığı derlemeden çok etkilendim. Orada geçirdiğimiz beş gün benim için öyle yararlı oldu ki. Hem farklı bir tatil yapmış, hem de zevkli bir çalışma ortamı bulmuştum.” (s. 93)

“Şimdi ben de diğer çocukların; hatta büyüklerin ağzı tatlansın diye masallar, tekerlemeler, hikâyeler, fıkralar topluyorum. Bilgisayarların ışığıyla kamaşan zihnimiz dinlensin, sıcak ve telaşlı yaşantılarımız geçmişin dinginliğiyle serinlesin diye.” (s. 94)

Ödev ve görevleri yapmanın önemi. Hikâye, bir Türkçe öğretmenin yarıyıl tatili için öğrencilerinden tekerleme toplamasını ve öğrenmelerini istemesiyle başlamaktadır. Hikâyedeki çocuk, tekerleme öğrenmek amacıyla kalkıp İzmir’den Adana’ya fazlasıyla tekerleme bilen dayısının yanına gitmiştir. Dayısının zevkle tekerlemeleri söylediğini görmesi onda da bu konuda heyecan yaratmıştır. Dayısı, tekerlemeleri bilmesinin yanında onları gelecek kuşağa aktarmak için tekerlemeleri bir deftere not etmektedir. Bunu gören çocuk, dayısının yaptığı şeye özenmiş ve kendisi de ileride aynı şeyi yapmayı planlamıştır. Türkçe öğretmenin vermiş olduğu ödev sonucunda sözlü kültür ürünlerinden tekerleme örnekleri öğrenilmesinin yanı sıra, diğer sözlü kültür ürünleri konusunda da hassaslık sağlanmış ve o yaştaki bir çocuğun gelecekteki hayalleri ve hedefleri arasında kültür ürünlerini yaşatmak da dâhil edilmiştir. Okulda verilen görev ve ödevlerin düzgün bir şekilde araştırılması, yapılması sonucunda çocuktaki değişim son derece olumlu olmaktadır. Öyküde bahsedilen bu durum, sadece bir örnektir. Bunun dışında okulda belli amaçlar dâhilinde verilmiş olan ödevler

çocukların hem kişilik gelişimi sağlaması açısından, hem de topluma yararlı olma açısından katkı sağlamaktadır. Görev olarak verilen ufak bir ödev, bir çocuğun kendi milletinin kültürünü yaşatması için çabalama yoluna girmesine neden olmuştur. Hem birey hem toplum açısından faydalı olan bu ödevlerin desteklenmesi ve yapılması gerekmektedir. Ödevini tamamlayan öğrenci, öykünün sonunda verdiği mesajla da bu ödev sayesinde neler öğrendiğini okuyucuya ifade etmektedir:

“Şimdi ben de diğer çocukların; hatta büyüklerin ağzı tatlansın diye masallar, tekerlemeler, hikâyeler, fıkralar topluyorum. Bilgisayarların ışığıyla kamaşan zihnimiz dinlensin, sıcak ve telaşlı yaşantılarımız geçmişin dinginliğiyle serinlesin diye.” (s. 94)

8.Öykü: “Yıllar Sonra” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Asuman günlük tutmaya karar verince annesi, kendisinin eskiden tutmuş olduğu günlüğü kızına gösterir. Günlükte yazılanlardan yola çıkarak arkadaşı Selva'nın annesi ile kendi annesinin eskiden okul arkadaşı olduğunu öğrenir. Asuman'ın annesi okul yıllarında bir sebepten dolayı küstüklerini anlatır. Asuman ve Selva da annelerini barıştırmak için çabalarlar. Öyküde günlük tutmanın öneminden bahsedilir. Ayrıca her yaşta işe yarar olunabileceğinden, yardımseverliğinden öneminden de söz edilir.

Her yaşta başarabilmek. “Akıl yaşta değil baştadır.” Sözüden yola çıkarak aklın, olgunluğun ve doğru düşünmenin yaşla alakalı olmadığı görülebilmektedir. Her büyük insan doğru davranır veya her küçük yaştaki birey yanlış davranır gibi düşünce kalıpları tamamen gerçeklik dışıdır. Bazen, küçük yaştaki bir çocuk bir büyüğün davranamayacağı olgunlukta da davranabilmektedir. Her şeyi yaşa bağlamak, doğru değildir. Öyküde böyle bir durum söz konusudur. Yıllar önce basit bir sebepten dolayı küçük yaşlarda küsen ve bir daha barışmayan iki anne, küçük kızları sayesinde yıllar sonra barışabilmiştir. Yani yaşça büyük iki insanın ulaşamadığı olgunluğa küçük yaştaki iki kız arkadaş ulaşabilmiş ve onları tekrar bir araya

getirmişlerdir. Bununla birlikte görülmektedir ki, olgunluk ve doğru davranma yaşla orantılı giden bir durum değildir. Bu nedenle küçük çocukların her konuda söz sahibi olmaları gerekmektedir. Aynı zamanda “Sen anlamazsın.” Gibi cümlelerle büyüklerin onları başlarından savmaları da yanlıştır. Onları bir birey olarak görüp her duygu ve düşüncenin paylaşılması gerekir.

“İstersen ben aracı olurum anne!’ dedim heyecanla. ‘Eğer Selvaların evine gitmeme izin verirsen, barışmak istediğini söylerim Neslihan Teyze’ye.’” (s. 100)

“Selva’ya o sabah evde yaşanan her şeyi anlattım. Annemle annesi arasında neler olup bitmişse hepsini. Şaşkınlık içindeydi. Neslihan Teyze de bu arkadaşlıktan hiç söz etmemiş ona.

‘Annelerimizi yine eski günlerde olduğu gibi sıkı fıkı iki arkadaş yapabiliriz,’ dedim.”
(s. 101)

Yardımseverliğin önemi. Öyküde, iki eski arkadaşın küslüğünün bozulması ve birbirleriyle barışması konusu işlenmiştir. Küslük yıllar önce olduğu için araya tamamen soğukluk girmiş ve barışmak iyice zorlaşmıştır. Fakat küs taraftan birinin kızının bu olayı öğrenmesiyle olay tekrar ortaya çıkmıştır. Aysel Hanım’ın kızı bu küslük olayını öğrendikten sonra hemen Neslihan Hanım’ın kızına da anlatmış ve iki kız hemen annelerinin barışması için onlara yardım etme girişiminde bulunmuştur. Öyle durumlar vardır ki, iki kişinin başaramayacağı işler olabilmektedir. Küslük gibi durumlarda bazen iki kişi ilişkiyi düzeltmek istese de herhangi bir sebepten dolayı adım atamaz. Bu durumda kişilere yardım etmek, onların barışması için çaba göstermek önemlidir. Her iki tarafın da mutlu olabilmesi amacıyla yardım eli uzatmak gerekir. Ancak bu şekilde istenilen sonuca varılabilir. Öyküde de aslında barışmak isteyen iki kişi, birbirinden çekindiği ve yanaşamadığı için barışma yoluna gidemez. Çocukları, annelerine yardım ettiğinde ve bu durumu düzeltmek için planlar yapmaya

başladığında olayın sonu her iki tarafın da yararına sonlanır. İki taraf da son derece mutlu olmuştur. Muhtaç olunan ve ihtiyaç olan durumlarda kişilere küçük de olsa yardımda bulunmak gerekmektedir.

“Annelerimizi yine eski günlerde olduğu gibi sıkı fıkı iki arkadaş yapabiliriz,” dedim.

Selva da heyecanlandı. Bir yol bulmak için düşünmeye başladık.” (s. 101)

Neslihan Teyze hüzünle baktı yüzüme.

‘Annene çok benziyorsun.’

Odada bir sessizlik oldu.

‘Sana söz etti mi bilmiyorum; biz onunla çok iyi arkadaşık.’

Selva sitemle baktı annesine.

‘Bugün öğrenmiş, sen neden bana hiç anlatmadın anne?’

‘Asuman’la çok yakın arkadaş oldunuz. Bizim dargınlığımız yüzünden aranız bozulur diye korktum kızım.’

‘Neslihan Teyze, her şey yine eskisi gibi olamaz mı?’

Neslihan Teyze hiç umutlu görünmüyordu.

‘Aradan o kadar çok zaman geçti ki, eskisi gibi olmamız çok zor çocuklar. O yılların arkadaşlığını öyle çok özleyorum ki... Ama Aysel’in barışacağını sanmıyorum. Hala öyle inatçı, değil mi?’

Güldüm.

‘Öyle sayılır. Ama açık açık söylemese de bence annem de barışmak istiyor. İngilizce dersinde yaşanan o şakayı anlattı bana.’ (s. 103)

İki çocuğun, annelerini barıştırmaları için iki taraf ile oturup konuşmaları bile bu konu için bir yardım olarak görülebilmektedir. İki tarafın gerçekleştirmeye cesaret edemediği bir durumda başka kişilerin onlara yardımda bulunması, bireylerin mutluluğu açısından önemlidir.

“Sevinçle baktık Selva ile birbirimize. Olacaktı, bir okul şakası yüzünden yıllardır küs klan annelerimizi barıştıracaktık. İnatla sürdürülen bu dargınlığı sona erdirmek bize düşmüştü. Küsen çocukları büyükler nasıl barıştırıyorsa, bunun tam tersini biz yapacaktık.”
(s. 105)

Günlük tutmanın önemi. Bir kişinin mühim gördüğü konuları, yaşamış olduğu olayları, düşündüğü şeyleri günü gününe aktarmasıyla oluşan metin türlerine günlük denilmektedir. Günlük, bize yazan kişinin duygularına, kişiliğine, fikirlerine yönelik ipuçları verebilmektedir. Öykü, günlük tutmanın öneminden bahseden bir öğretmenin varlığının aktarılmasıyla başlamıştır. Olaylar buna bağlı olarak devam etmiştir. Küçükken günlük tutan iki kadının daha sonra küsmesi, seneler geçmesine rağmen barışamaması konuları anlatılmıştır. Barışmalarının sağlanmasında çocuklarından sonra gelen en önemli yardımcı, onların küçükken tuttukları günlükleridir. Neslihan Hanım, o yıllarda Aysel Hanım’la ne kadar barışmak istese de Aysel buna karşı gelmiştir. Neslihan suçsuz olduğunu söylemiştir. Fakat Aysel buna inanmaz. Yıllar sonra karşılıklarına Neslihan Hanım’ın küçük yaşlarda tuttuğu günlük çıkar. Çocukları, küs kaldıkları dönemdeki yazıların Aysel Hanım tarafından okunmasını ister. Çünkü günlükler, her zaman o anda yazılan durumu, yazan kişinin hislerini yansıttığı için doğruları göstermektedir. Yazan kişi, açıklıkla duygu ve düşüncelerini kâğıda aktarır. Bu nedenle, günlükler o dönemde yaşananlar için kanıt niteliğindedir de denilebilir.

Aysel Hanım, Neslihan Hanım'ın o küs zamanlarındaki duygu yüklü yazılarını okuyunca üzülür ve barışma taraftarı olur. Günlük türündeki metinler ve yazılar, aradan kaç yıl geçmiş olursa olsun o dönemdeki durumları ve hissiyatları yansıttığı için önemli yazılardır.

“Neslihan Teyze iyi ki günlük tutmuş. Yoksa bu mutluluğu yaşayamayacaktık. Ben de hemen o gece günlüğüme ilk yazımı yazmalıydım. Ne mi yazacaktım? Elbette, annemle Neslihan Teyze'nin yıllar sonra nasıl barıştıklarını...” (s. 107)

9.Öykü: “Horoz Dövüşü” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde tatil için dayısının yanına giden Selçuk'un ilk karşılaştığı olay, dayısının horoz dövüşüne gitmesi olayıdır. Bu durum yanlış aile tutumunu gözler önüne sermektedir. Bunun dışında öyküde azimli olma, tiyatronun önemli ve etkileyici bir sanat dalı olması da tema olarak verilmiştir.

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Öyküde iki farklı aile görülmektedir. Biri Selçuk'un anne ve babası, diğeri ise Selçuk'un dayısı ve yengesi olarak iki ayrı aile yapısı ortaya konulmuştur. Her ailenin yaptığı doğru ve yanlış davranışlar ve tutumlar olduğu gibi öyküde yer alan ailelerin de tutumları farklılık göstermektedir. Davranışlarıyla düşüncelerin yansıtıldığı göz önünde bulundurulursa yapılan yanlış tutumlar, yanlış düşünceleri de ortaya sermektedir. Selçuk'un dayısının, oğlu Bekir'e karşı olan davranışları, çocuğunun hem eğitim hayatı hakkında yanlış karar alınmasına neden olmuş, bir çocuğun okuması engellenmiştir. Aynı zamanda çocuğuna yönelik olumsuz sözler sarf ederek onu aşağılayıcı bir tavırla küçük görmüştür. Yapılan bu her iki davranış da, çocuğunun özellikle gelişme çağında bu gibi durumlarla karşılaşmasıyla çocuğa olumsuz etkileri olacaktır.

Bekir benim yaşlarımda. Annem dayıma Bekir'i okutması için çok baskı yaptı. Köyde lise yoktu ama annem, kentte bizim yanımızda kalıp okula gidebilir, demişti.

‘İçin rahat olsun. Onu Selçuk’tan ayrı görmem. İkisi iyi anlaşıyor zaten,’ dediyse de dayımı buna ikna edemedi.

‘Bekir benim elim ayağım. O giderse bu kadar işin gücün altından tek başıma kalkamam. Kızları keçilerin peşine takıp dağa yollayamam... Hem sonra okuyup ne olacak? Liseyi bitirse ne, bitirmese ne? Üniversiteye gidip hâkim mi olacak? Zaten onun kafası almaz öyle şeyleri, biraz kalın kafalı bizimki,’ demişti dayım. (s.109)

Selçuk’un ailesi, yeğenleri Bekir’in okumasını desteklerken Bekir’in babası çocuğunu okula yollamak istememektedir. Burada bu iki ailenin hem doğruyu hem yanlış göstermesi, okuyucuların da doğru ve yanlış aynı yerde görüp mantıklı olana ulaşmaları açısından faydalıdır. Selçuk’un anne ve babası eğitim konusunu sonuna kadar desteklerken, diğer aile eğitimin gereksiz olduğunu görüşündedir. Bu düşünce, son derece hatalıdır. Eğitim ve öğretim, bir çocuğun her konuda bilgi almasını sağlarken aynı zamanda çocuğu geleceğe de hazırlamaktadır. Bu gibi eğitime destek yerine köstek olunması, ancak bir çocuğun hayatına yapılan olumsuz bir müdahaledir.

Üç seçeneği de değerlendirdikten sonra seçimimi yaptım. Dayımların köyüne gidecektim. Bu kararı aldıktan sonra anneme söyledim. O da sevindi.

‘Bak Selçuk, oraya gidince ağızından gir, burnundan çık, dayımı ikna et. Bizim yanımıza yollasın Bekir’i, okula gönderelim. Yazık oluyor çocuğa. Keçi çobanı oldu çıktı. Bana kalırsa babasının dediği gibi kalın kafalı falan da değil.’

Ben de öyle düşünüyordum. Çok zengin bir hayal dünyası vardı, bence ne babası ne de öğretmenleri onu anlayamamıştı. Bekir’in yalancı olduğunu söyleyip dururdu dayım. (s. 110)

Bekir de, babasının kendisinin okumasını istemediğini Selçuk'a anlatır ve bu durumdan dolayı üzüldüğünü belirtir.

“‘Babam beni düşünmüyor ki. Lisede başarısız olacağımı, boşuna masraf etmek istemediğini söylüyor. Bir de iş çok burada, yaz kış... Hiçbir şey yapamasan bile hayvan otlatırsın. Liseye gidersem bu işleri kim yapacak?’” (s. 120)

‘Ne olacak peki? Sen okumak istemiyor musun? Keşke bizim yanımıza gelsen, birlikte giderdik okula.’

‘İyi olurdu tabii, ama babam izin verse ben güzel sanatlar lisesine gitmek isterim.’” (s. 120)

Selçuk, anne ve babası çalıştığı için köye tek başına gitmek zorunda kalır. Selçuk'un anne ve babası çocuklarına ona güvendiklerini, artık tek başına yolculuk yapabileceğini söylerler. Ailelerin, çocuklarına güven duymaları ve bu duyguyu çocuklarına hissettirmeleri, çocukların gelişimleri açısından son derece olumludur. ‘Sen yapamazsın, beceremezsin.’ Gibi cümleleri yerine ‘Sen başarısın, sana güveniyoruz.’ Tarzında güven aşılama cümleleri sarf edilmesi çocuğun ailesine karşı olan tavrını da olumlu etkiler, kendine olan güvenini de artırır. Bu nedenle, öyküdeki aile bu konuda doğru bir tutum sergilemiştir.

‘Selçuk, sen koskoca delikanlı oldun. Tek başına çıkabilirsin bu yolculuğa, öyle değil mi? Sürücüyü de tembihlerim, seni Değirmenköy’de indirir.’

Aslında çok uzak değildi, yaklaşık dört saat sürüyordu yol. Başlangıçta tek başına yolculuk korkutucu gibi görünse de zevkli yanlarını düşünmeye çalıştım. Demek büyüyordum, demek bana güveniyorlardı. (s. 111)

İstekli ve azimli olmanın önemi. İnsanların ulaşmak istedikleri hedefler bulunmaktadır. Bir amacı, isteği olmayan insan neredeyse yoktur. Kişilerin, amaçlarına ve isteklerine

ulaşabilmeleri için çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Uzun uğraş ve çabalar sonucunda ancak kişiler istediklerine ulaşabilmektedirler. Bunun yanı sıra, en baştan bireylerin yapamayacaklarını düşünüp pes etmesi de yanlış bir durumdur. İnsanın önce amacına ulaşmak için kendine güvenli ve istekli olması gerekir. Kendine güven ve istekten sonra da azim ve çabalar sonucunda hedefe ulaşmak için sabır gerekmektedir. Öykünün başında Bekir adlı çocuk, babası tarafından okutulmak istenmemektedir. Köyde yaşayan Bekir ve ailesi, babasının köyde yapılacak işleri olduğundan dolayı Bekir'i köyden uzaklaştırmak istemez. Bu işleri bırakamayan Bekir de lise hayatına başlayamaz. Bekir, kuzeni Selçuk ile konuşması esnasında müzik öğretmeninin ona müzik lisesine gitmesi konusunda tavsiye ettiğini söyler. Selçuk da, bir şey istendiğinde onun elde edilebileceğinden bahseder.

'Ne olacak peki? Sen okumak istemiyor musun? Keşke bizim yanımıza gelsen, birlikte giderdik okula.'

'İyi olurdu tabii, ama babam izin verse ben güzel sanatlar lisesine gitmek isterim.'

Bunu ilk kez duyuyordum.

'Bu da nerden çıktı? Geçen yıl hiç söz etmemiştin bu okuldan.'

Selçuk ellerini başının altında birleştirip yatağa uzandı, yine yıldızlara dalarak konuştu.

'Benim de haberim yoktu ki. Okula yeni bir müzik öğretmeni gelmişti. Bir gün otlakta karşılaştık. Kendi yaptığım flütü çalıyordum. İlgilendi benimle, biraz daha çalmamı istedi. Seni mutlaka müzik okuluna göndermeliyiz, dedi.'

Bu liseleri duymuştum, resim ve müzik bölümleri varmış. Yetenek sınavı ile öğrenci alıyorlarmış. Bu yolu seçmesine ben de çok sevinmiştim.

'Ne güzel! Demek sanatçı olacaksın...'

‘Bilmem ki, sanatçı nasıl olunur? Hem bakalım sınavı kazanacak mıyım?’

‘Sen yeter ki iste, kazanırsın.’ (ss. 120-121)

Güzel sanatlar lisesinde okumayı çok isteyen Bekir, eğitimine kaldığı yerden devam etmeyi arzulamaktadır. Öykünün sonunda verilen iletide, okumayı çok isteyen ve sonunda bu hedefine ulaşabilen Bekir’in mutlu bir yaşamının olduğundan bahsedilmektedir. Bir kişinin, bir durumu çok istemesiyle ona mutlaka varabileceği mesajı, okuyuculara verilmektedir.

O yaz sonunda Bekir güzel sanatlar lisesinin müzik sınavına katıldı ve yetenekli yirmi dört kişinin alınacağı okula yüksek bir puanla girdi. Dışarıdan gelen öğrencilere yatılı okuma şansı da veriliyordu. Annem bizim yanımızda kalması için çok ısrar ettiyse de Bekir yatılı okumayı yeğledi. Öğretmenler de müzik odalarından her saat yararlanabilmesi için bunun daha iyi bir seçim olduğunu belirtince annem de bir şey demedi.

Şimdi aradan yıllar geçti. Bekir artık çok iyi bir yan flüt sanatçısı. Kimin aklına gelirdi uzak bir köyde keçi çobanı olan Bekir’in en ünlü müzisyenlerle birlikte konserler vereceği. Dünya böyle bir yer işte! Sihirli bir değnek var, var ama ne gökyüzündeki yıldızlardan ne sisler arkasındaki gizli güçlerden geliyor. Bu güç içimizde. (s. 132)

İmkânsız olan hiçbir şey yoktur. Yeter ki insanlar içlerinde bulunan gücü dışarıya çıkarsın ve bunu istedikleri şey uğrunda çabalamak için uğraşsın. “Azmin elinden hiçbir şey kurtulmaz.” Sözü de bunu destekler niteliktedir. İnsanlar isteyip azim ettikten sonra her şeyi elde edebilirler.

Tiyatronun önemi. Sanat dallarından biri olan tiyatro, seyircilerin önünde sergilenmek amacıyla hazırlanan gösterilerdir. Tiyatro eseri, seyircileri eğlendirirken veya duygulandırırken aynı zamanda izleyen kişilerin bir konu hakkında düşünmesini de

sağlamaktadır. Öyküde, tiyatronun gücü bariz bir şekilde okuyucuya sunulmuştur. Selçuk'un dayısının horoz dövüşlerini sevmesi ve onları izlemeye gitmesi olayı, çocukları rahatsız etmiştir. Oradaki hayvanların dövüştürülerek öldürülmesi zaten doğru bir davranış değildir. Dayısının, horoz dövüşlerine gitmemesi ve bu yanlış olan davranışı devam ettirmemesi için çocuklar bu konuyla ilgili bir tiyatro canlandırmayı ve bunu da dayıya izlettirmeyi düşünürler. Tiyatronun toplum üzerindeki olumlu etkileri, öyküde vurgulanan iletilerden biridir.

“Bir yol buldum ben. Ama nasıl olacağını konuşalım. İkimiz bir oyun hazırlayacağız.”

‘Nasıl oyun?’

‘Piyas, tiyatro gibi, okulda yapmışsınızdır. Yeter ve Meryem abla da katılır. Evde babanın karşısında oynayacağız. Baban da oyunumuzdan ders çıkarıp horoz dövüşünden vazgeçer.’

Bekir güldü.

‘Sen babamı beş yaşında çocuk mu sandın?’

‘Ama tiyatro yalnızca çocukları etkilemez ki, öyle olsa koskoca insanlar tiyatroya niçin gitsin?’

‘Boş vakitleri çok da ondan...’

‘Aman Bekir, bir de sanatçı olmayı düşünüyordun, işi gücü olmayan insanlar izlesin diye mi sanatçı olacaksın?’

Ben böyle deyince ister istemez ilgilendi.

‘Peki, nasıl bir oyun olacak? Var mı aklında bir şeyler?’

‘Yok!’ (ss. 124-125)

Tiyatronun bireyler ve toplumlar açısından etkisini düşünen iki çocuk, istedikleri mesajı verebilmek amacıyla bir oyun hazırlamaya karar vermişlerdir. Bazen, karşıdaki kişiye istenilen durumu söylemek yerine bunu oyuna çevirip canlandırma şeklinde piyes veya oyun olarak yansıtılması, mesajın gücü açısından daha olumlu etki yaratabilmektedir. İstenilen şey, kişinin karşısında gerçek hayattan bir kesitmiş gibi canlandırıldığında olay daha gerçek ve canlı olarak gözükecek ve insanları daha çok etkileyebilecektir. İşte bu öyküde de, tiyatronun birey ve toplum açısından gücü ve önemi konusu üzerinde durulmaktadır. Öykünün sonunda tiyatro istenilen kişiye izletilip amacına ulaşmıştır.

Dayım güldü.

‘Ben sizin yaratmak istediğiniz etkiyi çok iyi anladım,’ dedi başını sallayarak. ‘Şimdi burada, hepinizin önünde söz veriyorum. Tövbe ediyorum şu horoz işine. Seyirci olarak bile gitmeyeceğim, tamam mı? Muradınıza erdiniz mi?’

Hepimiz birden sevinç çığlıkları atmaya başladık. Küçük basit bir oyun oynayarak dayımı etkilemeyi başarmıştık. Bizim sevinç çığlıklarımıza, kümeden bir ses de eşlik etmeye başladı. Bu, Bekir’in gözü gibi sakındığı horozuydu. (s. 132)

Canlılara zarar vermenin sakıncaları. Dünya, sadece insanlara ait olan bir yer değildir. Fakat bazı insanlar, bencilce davranıp dünyayı ve yeryüzünü kendi malı olarak görmektedir. Böyle gördüğü için de diğer canlılara saygı duymamaktadır. Bencilce davranan kişiler, başka canlıların yeryüzünde hakkı olmadığını düşünmekte ve onlara kötü davranmaktadırlar. Oysaki bu dünya, sadece insanların değildir, tüm canlılara ait bir yerdir. Bu nedenle hayvanlara ve bitkilere de, insanlara verilen değer kadar değer verilmelidir. Canlıların yaşamaları için onlara yardım edilmelidir. Öyküde, yanlış ve cahilce bir davranış sergileyen Selçuk’un dayısı başka köyde yapılan horoz dövüşüne gitmekte ve onu izlemektedir. Hayvan dövüşlerinin hiçbir şekilde yapılmaması gerekmektedir. Bu hangi hayvan olursa olsun onun yaşam hakkının

saygısızca elinden alınması anlamına gelmektedir. Bu nedenle bu ve buna benzer davranışların tamamen yanlış olduğu insanlara da aktarılmalıdır. Bu eğitimi, kitaplar ve yazılar aracılığıyla vermek de özellikle çocukların bilmesi ve öğrenmesi açısından önemlidir.

Bekir umursamazca omuz silkti.

‘Babam evde değil, merak etme. Komşu köye horoz dövüşüne gitti.’

Bekir, sanki babası futbol maçını izlemeye gitmiş gibi çok rahat söylemişti bunu.

‘Horoz dövüşü mü? Nasıl yani?’

‘Aslında her şeyi bahis için yapıyorlar, kumar gibi bir şey yani. Horozların üzerine para yatırıyorlar, kendi horozları galip gelirse para kazanıyorlar.’ (s. 114)

Olayı tam olarak anlamayan Selçuk, bu durumu merak etmektedir. Çünkü horoz dövüşü diye bir şey önceden duymamıştır.

‘Ne yapıyorlar ki?’

Sinirlenmişti Bekir.

‘Ölümüne dövüş bu, ölümüne! İki horozu atarlar böyle orta yere. Göğüs göğüse getirip kızıştırırlar. Horozlar kaçış yolu olmadığını anlayınca, birbirlerini gagalamaya başlar. O daracık yer insanlarla dolu olur. Gözden uzak, kapalı yerlerde yaparlar ve durmadan sigara içerler. Nefes alamazsın, o derece!’

Bunu anlatırken kendisi de nefes alamıyor, boğuluyor gibi oldu. Ama anlatmaya devam etti.

‘Bir süre sonra iki horoz da kan içinde kalır. Kiminin gözü kör olur, kiminin ibiği kopar. Dövüş alanı dışına kaçan ya da dövüşemeyecek duruma gelen horoz yenik sayılır. Çoğu zaman horozlardan biri ölünceye kadar sürer bu dövüş.’

Ürperdim. Ben insanlar nasıl güreşirse, horozların da öyle biraz oyun gibi dövüştüğünü sanıyordum.

‘Korkunçmuş!’ diye mırıldandım.” (s. 116)

Bu dövüşleri açıkça anlatan Bekir, Selçuk’un üzerinde büyük etki yapmıştır. Öyküyü okuyan ve hayvan dövüşlerini ayrıntılı olarak öğrenen çocuklar da bu gibi durumların hiçbir şekilde yaşanmaması için çaba göstermelidir. Hangi hayvan türü olursa olsun, iki canlının kavgası veya ölümü üzerine bahis oynamak çok büyük bir yanlıştır.

10.Öykü: “Dilim Dilim Güzel Dilim” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Son zamanlarda dilimizin iyice bozulduğunu anlatan Türkçe öğretmeni, bu konuyla ilgili bir ödev verir. Öğretmenin abarttığını düşünen Onur, bu ödevi yapmak için gönüllü olur. Bunun için yaşadığı yerde araştırmalara başlar. Dükkânlarda, televizyonda, giyilen kıyafetlerde hep farklı dillerden sözcüklerin kullanıldığını fark eder ve öğretmenini haklı bulur. Dükkânının isminin neden böyle olduğunu sorduğu iş yerleri sahiplerinden biri olan İlhan Bey, dükkânının ismini “Donald Amca” dan “İlhan Amca” ya çevirir. Bunu gören Onur, bu duruma çok sevinir. Öyküde baskın olarak ana dilimizin önemi, dilimizi korumamız gerektiği temaları işlenmiştir.

Ana dilimizin önemi. Dil ve düşünce, birbirini destekleyen kavramlardır. Dil düşüncenin, düşünce de dilin gelişmesini sağlamaktadır. Bu nedenle milletlerin, kendi dillerine özen göstermesi ve her anlamda önem vermesi gerekmektedir. Türkiye’de, özellikle özentilikten kaynaklı yabancı dili kullanma çok yaygındır. İngilizce, Fransızca veya herhangi başka dilin Türkçenin arasında kullanılması, dilin de yozlaşmasına neden olmaktadır. Dili yozlaşan bir

milletin düşüncelerinin de körelmesi an meselesidir. Bu nedenle her millet, kendi diline sahip çıkmalı ve onu korumak için hassas davranmalıdır. Özellikle dükkânların, satış yerlerinin isimlerinin genellikle yabancı ad olarak konulması, dilimize gereken önemin verilmediğini göstermektedir. Bir ülkede, sadece o dilin kullanılması ve konuşulması gerekir. Türkçe konuşmalar esnasında “bye bye”, “cafe” gibi kelimelerin sıkça kullanılması, o dilin iyiye gitmediğinin göstergesidir. İnsanlar, bu şekilde dil yanlışlarının kullanıldığını gördüğünde de birbirlerini uyarmalı, birey olarak gereken sorumluluğu yerine getirmelidirler. Söz konusu dil, ülkelerin geleceğini ve bağımsızlığını da etkileyebilecek derecede önemli bir konudur.

“İnsanların işine burnumu sokmayı ben de sevmem; ama bu dil... Yine öğretmenimizin bir sözü geldi aklıma:

‘Dil bir ortaklıktır. Bizi çevreleyen gökyüzü gibi, soluduğumuz hava gibi onu da paylaşıyoruz diğer insanlarla. Bunun için dilimiz üzerinde hepimizin hakkı ve sorumluluğu var.’” (s. 142)

Ben bu dünyada yaşamıyor muydum; yaşıyordum tabii. Ama kendi dilini severek kullanan insanların olduğu bir dünyada yaşamak isterdim. Kültürümüzün taşıyıcısı olan anadilimizden utanıyor muyduk? Birileri İngilizce, Fransızca ya da başka bir dilden sözcükler bulup kullanıveriyor; kısa bir süre sonra da ilginç olsun diye, havalı olsun diye diğer insanlar da kullanmaya başlıyor. Sonra ‘Türkçeye girdi artık, Türkçe sayılır.’ Diyorlar. Hava atmak uğruna dilimizi öldürüyoruz. (s. 143)

Dilimizin kullanımında herkesin dikkat etmesi gerekmektedir. İnsanlar, bir özenme uğruna kendi dilini feda etmemeli, kendi ana dillerine sahip çıkmalıdırlar. Diline sahip çıkamayan kişi, ülkesine de sahip çıkamamış demektir.

Televizyon programlarının ana dilimiz üzerindeki olumsuz etkisi. Televizyonda gün içinde sayısız reklam ve program verilmektedir. Her kanalın bir yayın akışı vardır ve bu yayın akışı

içerisinde türlü türlü diziler, programlar ve bunun yanında da reklamlar gösterilmektedir. Toplum, elbette ki medyanın etkisi altına girmektedir. Televizyonda gösterilen olumlu veya olumsuz her şeyi insanlar zihinlerine kaydetmektedir. Televizyonda gösterilen her şey de olumludur denilemez. Ekranaya yansıtılanların bir kısmı da hatalıdır. İşte bu hatalardan biri de ana dilimiz ile ilgilidir. Ana dilimize gereken önemi vermeyen televizyon, toplumu da bu konuda zehirlemektedir. Toplumun içerisinde yer alan özellikle çocuklar ve genç yaşta bireyler, medyanın etkisine daha çabuk girebildiklerinden bu olumsuz durumları da hemen kapmaktadırlar. Reklamlarda, programlarda, hatta dizilerde yabancı kelimelerin sıklıkla kullanılması; dizilerdeki oyuncuların konuşmaları esnasında Türkçe kelimelerin arasına yabancı kelimeler de kullanması, izleyici kesimin bu durumdan etkilenmesine yol açmaktadır. Özellikle çocuk ve genç kesimin, bunları izleyip etkilenmesi kaçınılmazdır. Bu da, toplumu oluşturan ve toplumun geleceği olan genç kesimin, dil konusunda özen göstermemesine sebep olmaktadır. İzlediklerini gerçek hayata da geçiren bu genç kesim, ana dilinin kirlenmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, televizyonda ve genel olarak medyada verilen tüm programların yayınlanmadan önce, dil konusunda hassas bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Televizyon programlarında, reklamlarda ana dilimizin daha özenli şekilde kullanılması sağlanmalıdır.

Öyküde de, çevrede bulunan dil bozuklukları ile ilgili ödev alan Onur, yaşadığı yerdeki yabancı kelimeleri tespit etmeye çalışmıştır. Bu ödev araştırması esnasında annesine de sormuş, annesi bu durumun sebeplerinden birinin de televizyon olduğunu söylemiştir. Öyküde, medyanın olumsuz etkisine vurgu yapılmaktadır.

Canım sıkkındı, annemin gözünden kaçmadı bu halim. Sordu, ben de anlattım. Meğer bu konuda annem de dertliymiş. Yakınmaya başladı:

‘Televizyon, işte yılanın başı bu! Hele reklamlar, görüntü olmasa ne dediklerini anlamak çok zor. Televizyonu açtın mı İngilizce sözlükle oturacaksın karşısına. Ne o

yarışmaların adı, programların adı: Survivor, Magazin Forever... Magazin ne olduğunu az çok anlıyoruz da forever nedir Allah aşkına? Sen biliyor musun?’ (s. 139)

“Mendel’den Kopya İnsana” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Üç bölümden oluşan bu kitabın birinci bölümünde Gregor Mendel’in hayatı, ailesi, okul yaşamı hakkında bilgiler verilmiştir. Genetik bilimin temellerini atan Mendel’in çalışmalarından da bahsedilmiştir. İkinci bölümde, Mendel’in ölümünün ardından onun çalışmalarının insan kopyalama için kullanıldığından bahsedilir. Bu kopyalamalardan en ünlüsü iki farklı dişi koyundan ortaya çıkan kuzu Dolly’den söz edilmiştir. Üçüncü bölümde, biyoteknoloji ve genetiği değiştirilmiş organizmalar anlatılmıştır. Öyküde, Mendel’in hayatından yola çıkarak çalışmanın önemi teması verilmiştir. Doğanın bir dengesinin olması da bahsedilen konulardandır.

Sabır ve azimle çalışmanın önemi. Hikâye, Mendel’in hayatı ve yaptıklarının anlatılmasıyla başlamaktadır. Mendel’in sabrederek ve azimle çalışmalarıyla başarılı sonuçlar elde edildiği görölmektedir. Mendel’in yıllarca uğraşarak tüm dünyayı etkileyecek işler başarması, başarının tesadüf olmadığının en güzel örneğidir. Mendel, yaşadığı sıkıntılardan dolayı hiçbir zaman yılmamış ve azimle çalışmıştır.

“Deneyler başarısızlıkla sonuçlansa da Mendel yılmadı. Yeni kafesler yaptı. Başka ana arılarla başka ırktan erkek arıları çiftleştirme çabaları sürdü. Sonunda başardı. Bu başarısından dolayı arı yetiştiriciliği konusunda uzman kabul edilerek ulusal arıcılık birliğinin onursal üyesi seçildi.” (s. 41)

“Manastırın bahçesinde 15 yıl boyunca bezelyeler üzerinde çalıştı.” (s. 28)

Başarıya ve istenilen düzeye, uzun uğraşlar vererek varılmaktadır. Kişilerin, istedikleri şey uğruna çokça çalışmaları gerekmektedir. Bir hedefe ulaşmanın basit olmadığı, ulaşabilmek adına çok çalışmak ve sabretmek gerektiği bilinmelidir. Okuyucuların da

Mendel'in hayatını ve yaptıklarını görüp bunların uzun süre çaba göstermeyle elde edildiği konusunda iletiniş almaları kaçınılmazdır. Gregor Mendel, başarılarını kısa süre sonunda kazanmamıştır. Başarı, belirli bir süre azimle çalışmakla elde edilebilmektedir. Bu nedenle, insanların hedefleri ve istekleri doğrultusunda çok çalışmaları, sabretmeleri ve sonucu görene kadar azimle çalışmaları gerekmektedir.

Doğanın bir dengesinin olması. Hikâyenin son bölümünde genetiği değiştirilmiş organizmalardan (GDO) bahsedilmiştir. Bu GDO'lu ürünlerin, insanlara zararının olup olmadığı henüz tam olarak bilinmemekle birlikte doğadaki düzeni bozduğundan söz edilmiştir. Bir canlının gen diziliminin değiştirilmesiyle ve farklı bir karakter kazandırılmasıyla elde edilen bu organizmalar, doğanın dengesini bozacak nitelikte bir işlevi vardır. Bu dengenin bozulması, dünyaya zarar vermektedir. Birçok hastalıklara sebep olmaktadır.

“Bu bitkilerin birçoğu, zararlı böceklerle karşı dirençli hale getirilmiştir. Bu yöntem ilk bakışta yararlı gibi gözükse de aynı zamanda ekolojik dengeyi, sürdürülebilir tarımı olumsuz olarak etkileyebilir. Bitkilere yararlı olan böcekler de zararlı olabilir.” (s. 89)

Gen teknolojisi, tarım ürünlerini yabancı otlara karşı güçlendirirken yabancı otun bütünüyle yok olmasına neden olabilir. Yabancı otlar, doğadaki besin zincirinin bir halkasıdır. Bu otlarla beslenen kuş ve böcekler de gıdaları yok edilince yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Böyle bir etkileşim başlarsa bunun geri dönüşü olmaz. (ss. 90-91)

“Saat Canavarı” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Miyase Sertbarut'un bu kitabında on beş adet öykü bulunmaktadır. “Taşar Amca”, “Çukura Düşen Kurbağa”, “Saat Canavarı”, “Kamil”, “İkizler Şenlikte”, “Zorunlu Eylem”, “Ayakkabı Götüren Köpek”, Emine Teyzenin Çilek Reçeli”, “Şans, Talih, Kader, Kısmet”, “Film

Festivali”, “Elmadaki Vitamin”, “Karabaş Yaşlanınca”, “Fasulyem Bulutlara Çıkamaz”, “Sobacı”, “Erik Çekirdekleri” adlı öykülerin bulunduğu bu kitapta farklı farklı temalar okuyuculara aktarılmıştır.

1.Öykü: “Taşar Amca” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Mahallede sadece kendi bahçesinde kiraz ağacı olan Taşar Amca, kirazlarını kimseyle paylaşmak istemez. Mahalledeki çocuklar bir gün kirazları alabilme konusunda iddiaya girerler. Selma, ağaca çıkıp kirazları toplamaya başlarken Taşar Amca gelir ve Selma hızla oradan kaçar. Öyküde, sahip olduklarımızı insanlarla paylaşmamız gerektiği değeri işlenmiştir.

Paylaşmanın önemi. İnsan sosyal bir varlıktır ve toplum içinde yaşamaktadır. İnsanlar; duygularını, değerlerini, mallarını, eşyalarını, düşüncelerini kısaca maddi ve manevi tüm değerlerini başka insanlarla paylaşırlar. Paylaşma duygusu, tüm insanlar içerisinde olması gereken bir duygudur. Bu duygunun harekete geçirilmesi için, bireylerin diğer bireylerle paylaşım yapması gerekmektedir. Paylaşma durumu, ne sadece maddidir ne de sadece manevidir. İnsanlar toplum içinde yaşadıkları için mutluluklarını, üzüntülerini, heyecanlarını vb. duygularını diğer insanlarla paylaşma gereği duymaktadırlar. Bunun yanı sıra, maddi açıdan paylaşma ise insanların elinde avucunda olan mallarının, eşyalarının bir kısmını ihtiyaç sahibi kimselere vermesidir. Bu durum, bencillik kavramını da ortadan kaldırır. Toplum içinde yaşayan tüm insanların mutlu ve huzurlu yaşayabilmesi için paylaşmak önemlidir. Öyküde bu durumun aksi yaşanmıştır. Bahçesindeki kiraz ağacındaki meyvelerini hiç kimseyle paylaşmayan sinirli bir adamın, çocuklara kirazları vermemesi olayı aktarılmıştır. Öykünün sonunda ise, küçük kız Selma'nın Taşar Amca'nın çocukları sevindirmemesine yönelik duygusu aktarılmıştır. Paylaşma, özellikle çocuklar ile yapıldığında daha da anlam kazanmaktadır. Öyküdeki kahraman Taşar, kendi malını çocuklarla paylaşmadığından dolayı hatalı bir davranış sergilemiştir.

“Her komşu kendi bahçesinden topladığı meyveleri birbirine sunardı. Göz hakkıydı bu. Taşar amca bu geleneğe hiç uymazdı. Onun kirazları, dutları, incirleri, kayısıları kuşlarındı; kuşlardan geriye kalan da bahçeye düşer, çürür, toprağın olurdu.” (s. 8)

Taşar amcanın bu şekilde paylaşımcı biri olmadığını bilmelerine rağmen bir gün Selma, onun bahçesinden meyve toplamaya karar verir. Bu da kızların erkekler kadar cesur olduğunu göstermek için yapılan bir davranıştır. Selma, kirazları toplamaya başlasa da Taşar amca onları yakalar ve sonu yine kötü biter.

Kiraz dolu tabağı Taşar amcaya doğru fırlattım. ‘Al kirazlarımı, başına çal!’ diyerek kaçtım.

Benim kiraz dolu tabağı ona doğru savurmam etkili oldu. Kovalamayı bıraktı. Yere savrulmuş meyveleri çıplak ayağıyla ezip yenmez hale getirdi. Fırlattığı terlikleri yeniden ayağına geçirdi. Tabağın üzerine basıp onu da kırdı. Bize kiraz yedirmemiş olmanın mutluluğuyla, kiraz suyu bulaşmış kırmızı topuklarıyla cami sokağına doğru yürüdü. (s. 11)

Öyküde yapılmaması gereken bir davranış gösterilerek bunun ne denli kötü şekilde görüldüğü ve çocukları üzdüğü ortaya konmuştur. Paylaşım yapmayan, kendine ait meyveleri kimseyle paylaşmayan bir adamın öyküde kullanılması aslında paylaşma yapılmadığında olan olumsuz sonuçların görünmesi adına önemli bir ileti içermektedir.

Davranışların ilişkilere yön vermesi. Her insanın farklı özellikleri bulunmaktadır. Kötü ve iyi huylar, insanlara özgüdür. Fakat her bireyin, yaptığı davranışını sorgulaması ve sonunda iyiyi bulması gerekmektedir. İyi ve kötü davranışların anlaşılıp sonradan hatalı olanların yapılmaması, insanlardan beklenen şeydir. Düşünen bireyler, elbet bir gün kendi hatalarını anlayabilmekte ve bu davranışlarını düzeltme yoluna girebilmektedirler. Bireyler bu şekilde yaptıklarında ilişkilerde de problem çıkması olası değildir. Bunun yanı sıra, insanlar şu anda

yani yaşadıkları dönem içerisinde karşısındaki insanlara nasıl davrandıkları da son derece önemlidir. Kişilerin davranışları, ilişkilerine de yön verir. Bir insan, eğer çevresindekilere yardım ediyorsa, bencilce davranmayıp başkalarını da düşünüyor ve onlara yardım eli uzatıyorsa ileride de çevresindekilerce her zaman iyi hatırlanması kaçınılmazdır. Bunun tam tersi de düşünülebilir. İnsan, sadece kendini düşünüyor ve kimseyi önemsemiyorsa ileride de yalnız kalacak ve kimse tarafından iyi hatırlanmayacaktır. Öyküdeki Taşar adlı kahraman da, çevresindeki kişilere yardım etmeyen ve hiçbir paylaşımda bulunmayan biridir. Aynı zamanda çocuklara da iyi davranmamaktadır. Öyküdeki bir diğer kahraman olan küçük Selma, öykünün sonunda seneler sonrasını anlatırken Taşar amcanın zihinlerinde hep o şekilde kaldığını belirtmiştir. Başta da belirtildiği gibi, kişiler karşısındakilere nasıl davranırsa aynı şekilde yanıt almakta ve bu durum, yıllar boyu aynı devam etmektedir. “Ne ekersen onu biçersin.” atasözünde de verilmeye çalışıldığı üzere, kişiler çevresindekilere nasıl davranırlarsa o şekilde cevap alırlar.

“Taşar amca hep öyle kaldı. Yıllar yıllar sonra bile mahallemizi, o güzel bahçeleri anımsarken onu da taşkınlığı ile anımsadık. Kim bilir Taşar amca çocukları sevindirmeyi bilseydi belki de biz ona yeni bir isim verirdik. Belki ona Yaşar amca diyebilirdik...”(s. 11)

2.Öykü: “Çukura Düşen Kurbağa” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Hasan adlı bir çocuğun okula yürüyerek giderken bir kurbağanın çukura düştüğünü görmesi, okulda aklının kurbağada kalması ve okul çıkışında onu kurtarması hikâyede anlatılan olaydır. Öyküde, canlılara iyilik yapmanın ve yardım etmenin önemi, fikir üretebilmek temaları işlenmiştir.

Canlılara yardım etmenin önemi. İster insan ister hayvan olsun, yardıma muhtaç olan canlılara yardım etmek insanoğlunun en temel görevlerinden biridir. İnsanlar, hayatları boyunca birbirlerine karşı her zaman yardımcı olmalı ve zor durumda olan kişilere yardım

elini uzatmalıdırlar. Yardım; hiçbir şekilde ırk, din, dil, yaş, cinsiyet gözetmeksizin tüm insanlar arasında yapılması gereken bir davranıştır. Özellikle bireylerin yetişme aşamalarında küçük yaştan itibaren verilmesi gereken davranışlardan biri olan yardımseverlik, tüm canlılara karşı yapılmalı ve bu da çocuklara düzgün bir şekilde aktarılmalıdır. Çocuklar, sosyal öğrenme yoluyla birçok davranışı büyüklerden öğrenmektedir. Büyükler, bu nedenle çocuklarına örnek olması amacıyla da insanlara, hayvanlara kısacası yardıma muhtaç tüm canlılara yardım etmesi gerekmektedir. Bu, insan olmanın gereklerinden biridir. Öyküde, küçük bir çocuğun çukura düşen bir kurbağayı kurtarmak amacıyla verdiği çaba anlatılmaktadır. Öykünün geneline yansımış olan çocuğun yardımseverliği, bir çocuğun bir hayvana yardım etmesi durumu öyküdeki yardımseverlik kavramının baskın olmasını sağlamıştır. Çocuk, kurbağayı kurtarmak adına türlü yollar denemiş ve sonunda hayvanı kurtarabilmiştir. Çocuğun bir hayvanı kurtarmak için gösterdiği çaba bile takdire şayandır.

“Ona yardım etmeliydim. Burada kalırsa açlıktan ölürdü. Belki çukura giren bir yılan onu yutardı. Ya o telefon direğini getirip dikerlerse... Her durumda bu zavallı kurbağanın başı deritte.” (s. 14)

Kurbağanın kurtulması için birkaç yol dener fakat o sırada okula geç kalacağı için okula gitmeye ve onu dönüşte kurtarmaya karar verir.

“Çıkış zili çaldığında kurbağa için hala umutsuzdum. Belki yolda aklıma bir şey gelirdi. Dönüş yolunda kurumuş meşe ağacının altında biraz oyalandım. Hem daha çözüm bulamamıştım, o çukurun başında dikilip ne yapacaktım?” (ss. 17-18)

Hasan’ın aklına sonunda bir fikir gelir ve onu uygulamaya karar verir.

Elimdeki dal parçasını çukurun içine uzattım. Diğer ucu dışarıda kalacak biçimde dala bir eğim verdim. Üç adım geriye çekilip çukurdan uzaklaştım, benden korkmasın,

rahatça dışarı çıksın diye. Oturup beklemeye başladım, gözlerimi o daldan hiç ayırmadım.

Bir süre sonra kıpırtı gördüm sanki. Yel mi esmişti? Dal kendiliğinden mi kaymıştı? Hayır, havada hiç esinti yok. Biraz sonra kurbağa dalın uç kısmında görüldü. Başarmıştım! Başarmıştı! Kendisine yöneldiğimi görünce yeşil otların içine zıpladı, kayboldu gitti. Ona merdiven olan meşe dalını çıkarmadım çukurdan. Başka kurbağalar düşerse, yine işe yarasın istedim. (ss. 18-19)

Hasan, kurbağayı sonunda çukurdan kurtarmıştır. Böylece hem kendisi bu duruma çok sevinmiş hem de bir hayvanın yaşamasını sağlamıştır. Yardım eden kişiler, kime yardım etmiş olursa olsun kendisi de bu olaya sevinir, mutlu olur ve karşısındakinin mutlu olduğunu gördükçe içi daha da huzurlu olmaktadır. Öyküde yardım etmenin önemi açıkça verilmiştir.

Fikir üretmenin ve düşünmenin önemi. İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli fark, insanların düşünme yetisine sahip olmalarıdır. Düşünme kabiliyetine sahip olan insanların, düşünerek fikir üretebilmeleri olaylara ve sıkıntılara çözüm bulmaları açısından da önemlidir. Kişiler, bir durumda farklı fikirler üreterek çözüm yoluna ulaşmayı bilmektedirler. Düşünmek, insanlara özgü bir nitelikse her insanın düşünmesi, durumlar ve olaylar karşısında çözümsüz kalmamaları için çaba harcamaları gerekmektedir. Düşünerek iyiye, güzele ve doğruya varılmaktadır. Bu nedenle, hiç kimse düşünmeden hareket etmemelidir. Zor durumlarda ve gerekli hallerde de çözüm yollarına varmak için fikir üretmeyi bilmelilerdir. Öyküde Hasan adlı çocuk da kurbağayı kurtarmak amacıyla farklı yöntemler düşünmüş ve bunları uygulamıştır. Sonunda düşünerek çözüme ulaşmış ve her iki tarafın da mutlu olmasını sağlamıştır.

“ ‘Bir yol bulacağım, merak etme. Düşünüyorum işte... İnsan düşünürse her şeye çözüm bulabilirmiş. İnanmıyor musun? Öğretmenimiz bilgisiz mi sence? O hep bizim düşünmemizi ister, düşünmekten korkmayın, der.’” (s. 16)

Hasan’ın öğretmeni de, öğrencilerine düşünmekten korkmamaları gerektiğini; insanın düşündüğü zaman her şeye çözüm bulabileceğini söylemiştir. Öğretmenlerin öğrencilerine bu şekilde düşünmenin önemi konusunda da eğitim vermeleri gerekmektedir. Zaten öyküde de görüleceği gibi, Hasan kurbağayı kurtarmak için düşünerek birçok fikir üretmiş, sonunda da başarılı olmuştur.

Öğretmenlerin öğrencilerine olan tavır ve yaklaşımları. Eğitim, önce ailede başlamaktadır. Çocuk, doğduğundan itibaren anne ve babadan birçok şey öğrenir. Belli bir yaşa kadar aileden eğitim alan çocuk, daha sonra okula başlar. Okula başladığı gün, öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla iletişim kurmaya da başlamış olur. Öğretmenler, çocukların eğitim öğretimi konusunda onlar için büyük önem teşkil etmektedirler. Çünkü küçük yaştan itibaren öğretmenlerin yanında ve sorumluluğunda olan çocuklar, yıllarca öğretmenlerinden eğitim almaya devam eder. Öyküde, ilkokula giden Hasan adlı kahramanın öğretmeniyle olan iletişimi de verilmiştir. Öğretmenin öğrencisi Hasan’a karşı yaklaşımları olumlu görülmektedir. Öğrencisi ile olan iletişimi ve ilişkisi gayet hoş bir şekilde okuyucuya da yansımıştır.

Öğretmenimiz uzaktan yürüyerek geldiğimi bilirdi. Çoğu zaman beni kaldırır, sorardı.

‘Anlat bakalım Hasan, bugün nelerle karşılaştın?’

Başlangıçta utanırdım. Sesim de titrer, yüzümü ateş basardı ama anlattıkça açılır, heyecanımı yenerdim. Önceleri kısacık anlatır, hemen sırama otururdum; sonra sonra uzatarak, süsleyerek anlatmaya başladım. Söz aramızda kimi zaman uydururdum, sınıftakilerin hoşuna gitsin diye. Karşıma çıkan karayılanın benden korkup nasıl

kaçtığını, tarla farelerinin yavrularını elime aldığımı, yaralı bir baykuşu eve götürüp iyileştirdiğimi...

Öğretmenim uydurduğum yerleri nasıl oluyorsa anlıyor, fakat arkadaşlarımda içinde bunu hiç söylemiyordu. Ders aralarında konuşuyordu benimle.

‘Güzel hayaller kuruyorsun, belki de ileride yazar olursun,’ diyor. Öğretmenimizi çok seviyordum. Benimle ilgileniyor, beni anlıyordu. (s. 13)

Bir öğretmenin, öğrencisi kaç yaşında olursa olsun onunla konuşması, onunla dertleşmesi, hal ve hatırını sorması öğrenci açısından son derece önemlidir. Kendisi için büyük değere sahip olan öğretmeni tarafından önemsendiğini gören öğrencilerin, kendilerine güven duygusu kazanma açısından daha önde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin, öğrencileri ile bazen de olsa konuşmaları, onlarla duygu paylaşımı yapmaları çocuk gelişimi açısından önemlidir. Bunun dışında öyküdeki öğretmen karakteri, öğrencisinin bazen küçük yalanlarını anlamakta fakat bunu tüm sınıfın önünde belli etmemekte ve çocuğu rencide etmemektedir. Öğrencisinin yalan söylediğini hissetmekte, yalnız bunu sınıfın ortasında arkadaşlarının gözü önünde söylememektedir. Bu durum, öğretmenin sergilemiş olduğu doğru bir tavidir. Çocukların rencide olmaması, güven duygularının zedelenmemesi adına çocukta görülen eksik veya yanlış davranışın herkesin gözü önünde söylenmesi yerine çocuk ile baş başa kalındığında söylenmesi daha uygundur. Öyküdeki öğretmenin bu iki yaklaşımı da olması gereken şekildedir.

Öykünün başka bir bölümünde, Hasan’ın öğretmenin düşünme ile ilgili bir sözü Hasan tarafından aktarılmıştır. Çocuklara, düşünmeleri gerektiğini, insanların düşündüğü zaman çözüm bulabileceklerini ifade etmiş ve çocuklara düşünmenin önemini anlatmıştır.

“*Bir yol bulacağım, merak etme. Düşünüyorum işte... İnsan düşünürse her şeye çözüm bulabilirmiş. İnanmıyor musun? Öğretmenimiz bilgisiz mi sence? O hep bizim düşünmemizi ister, düşünmekten korkmayın, der.*” (s. 16)

3.Öykü: “Saat Canavarı” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Kitaba adını vermiş olan bu öyküde, küçüklüğünden beri saatlere karşı ilgisi olan bir çocuk vardır. Bu çocuk, evdeki saatleri de kurmaya çalışırken bozar. Bir gün gece bekçiliği yapan babasının yanına gider. Orada da ilgisini çeken bir saat bulur. Fakat bir ara yanlışlıkla saati düşürür. Bundan sonra saatlerden uzak durur, elektrikli aletlerle ilgilenmeye başlar.

Bir alana ilgi duymanın gerekliliği. İnsanlar küçük yaşlarından itibaren bazı alanlara ve konulara daha ilgili yaklaşmaktadırlar. Bu durum, insanın kendini geliştirmesi açısından önemli bir durumdur. İnsanların boş oturmak yerine bazı konularda kendilerini geliştirmeleri hem bireysel gelişim hem de toplumsal gelişim açısından önemlidir. Bu konu ve alan, hangisi olursa olsun insanın bazı alanlara yönelmesi gerekmektedir. Bu durum, bazen yetenek ve isteğe göre de değişebilmektedir. İnsanların ilgi, yetenek ve isteklerine göre seçtikleri ve ilgi duydukları alan farklılık gösterebilmektedir. Bazı kişilerin müziğe, resme ilgisi ve yeteneği olduğu gibi bazı kişilerin de farklı alanlarda yeteneği olabilmektedir.

Öyküdeki çocuk da küçüklüğünden itibaren saatlere ilgi duymaktadır. Saatlere karşı meraklı olduğundan ötürü de evde sürekli saatlerle uğraşmakta ve onları kurcalamaktadır. Hatta babasının iş yerinde farklı bir saat olduğunu öğrendiğinde de hemen babasının iş yerine gitmek ve o saati görmek, o saati incelemek ister. Sonunda da amacına ulaşır. Fakat bir süre sonra saatlere olan ilgisi elektrikli aletlere yönelmiştir. Elektrikli aletleri inceleyip onlarla ileride faydalı işler yapmayı düşünmektedir. Bu durumda, hem çevresindeki insanlar faydalanacaktır hem de birey kendisini geliştirmiş olacaktır. Bu nedenledir ki, bireyler kendilerine ilgilenecek ve meraklarını çekecek bir alan bulmalı ve bu konuda yararlı

sonuçlara varmak için çabalamalıdır. Çocukların da küçük yaşlardan itibaren bunu örnek almaları gerekmektedir.

4.Öykü: “Kamil” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Mahallenin delisi olan Kamil evlerinin önüne gelince çocuk biraz korkar, babasını çağırır. Babası bazen Kamil’e yardım etmektedir. Kamil, aç olduğunu söyleyince çocuğun babası Kamil’e yemek verir ve karnını doyurur. Bunu gören çocuğun da, babasına olan sevgisi daha da artar. Öyküde, yardım etmek ve yardımlaşmak temaları baskındır. Bunun yanında ailelerin çocuklara örnek olması konusuna da değinilmiştir.

Yardımlaşmanın önemi. Dünyanın her yerinde yardıma muhtaç insanlar bulunmaktadır. Kişiler aynı mahallede, aynı şehirde, aynı ülkede veya farklı ülkelerde yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım elini uzatmaları gerekmekte; bu konuda daha hassas olmalıdırlar. Bencil bir şekilde yaşamaktansa ihtiyacı olan insanlara yardım etmek insan olmanın bir gerekliliğidir.

Öyküde de, mahallenin delisi olarak nitelendirilen Kamil adlı kişiye, bir aile tarafından yardım edilmesi konusu işlenmiştir. Bazı insanların dalga geçerek yaklaştığı bu kişiye hikâyedeki ailenin yardım etmesi son derece örnek bir davranıştır. Örnek davranışı sergileyen ailenin babasıdır ve bunu gören çocuk da babasını örnek alır ve ona karşı olan sevgisi daha da artar. Bu durumda gelecek için kendisi de güzel bir davranışı almış ve öğrenmiş bulunmaktadır. Dünyada da, muhtaç ve düşkün insanlara yardım eli uzatan kişilerin sayısının artması gerekir. Bu, her insanın görevidir.

En iyisi babama seslenmekti; çünkü babam Kamil’e iyi davranan insanlardan biriydi. Onunla eğlenmezdi, yolda görse selam verir, halini hatırını sorardı. Bazen ona kendi giysilerinden verirdi. Komşulardan da onun için giysi istediğini biliyorum. Kamil’in kışın incecik gömlekle, su alan yırtık ayakkabılarla sokaklarda dolaşmasına dayanamadığını söylerdi. (s. 32)

Ailelerin yaptığı davranışları tek tek inceleyen çocuklar, anne ve babadan örnek almaktadır. Bu nedenle ailelerin de iyi ve doğru davranışlar sergilemeleri çocuklarının gelecekte iyi bireyler olması açısından önemlidir ve dikkat edilmesi gereken bir durumdur.

“Biraz sonra babam elinde bir tepsiyle bahçeye indi. Tepsinin içinde dün akşam annemin pişirdiği pilav, etli nohut ve yarım ekmek vardı. Babam bahçe kapısını açıp Kamil’i içeri çağırdı.” (s. 34)

Babasının mahallenin delisine yardım etmesi, çocuğun arkadaşları tarafından alay konusu olmasına sebep olmuştur. Bu nedenle çocuk, babasına bir deliye neden yardım ettiğini sorar.

‘Onunla kimse ilgilenmiyor, sen neden bu kadar yardım ediyorsun?’

Babam yerde biraz önce oynadığım çiviye alıp benim gibi toprağa dik olarak saplamaya çalıştı, sorumu duymamış gibiydi. Çiviye toprağa ustaca sapladıktan sonra bana baktı.

‘Cevabı sorunun içinde oğlum, yani onunla kimse ilgilenmediği için, onu itip kaktıkları için ilgileniyorum.’ (s. 36)

Kimsenin ilgilenmediği, yardım etmediği bir delinin babası tarafından yardım edilmesi çocuğun bir yandan da hoşuna gitmiş ve bu sayede babasına olan sevgisi ve saygısı da daha da artmıştır.

Büyüklerin çocuklara örnek olması. Anne babalar ve büyükler çocuklara örnek olmaktadır. Yaptıkları her davranış -iyi ve kötü- çocuk tarafından fark edilir. Bir zaman sonra çocuklar da büyüklerin yaptıkları davranışları sergilemeye başlamaktadırlar. Bu nedenle büyükler, anne babalar çocuklarının yanında sergiledikleri davranışlar hakkında son derece hassas ve dikkatli davranmaları gerekmektedir. Çocuğun rol model olarak aldığı büyük, yanlış

hareketler sergilemekten kaçınmalıdır. Büyüklerin söyledikleri bir söz, yaptıkları bir davranış çocuk için model olduğundan dolayı büyüklerin dikkat etmeleri gerekir.

Öyküde çocuk tarafından rol model alınan baba, mahallenin yardıma muhtaç kişisine yardım etmektedir. Bu durum, çocuk tarafından fark edilmiş ve çocuğun ilgisini çekmiştir. Bu durumdan dolayı mutlu olan ve babasına karşı sevgisi saygısı artan çocuk da babasını örnek aldığı için, ileride yardımsever bir kişi olacağı beklenmektedir. Başka insanları hor görmekten, alay etmektense onlara yardım eli uzatmak asıl yapılması gerekendir. Çocuğun da bu tarz bir babası olması ve onu örnek alması çocuğun karakterinin olumlu gelişmesi adına önemlidir.

“O günden sonra babama olan sevgim daha da arttı. Yalnızca babam olduğu için değil; zor durumda olan, ezilen, toplum tarafından itilen insanlara yardım ettiği için.” (s. 36)

5.Öykü: “İkizler Şenlikte” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde 23 Nisan şenliklerine katılan ikizler ve anne babasının yaşadıkları anlatılır. Şenlikte uçurtma ve balon dağıtımı yapılmıştır fakat ikizler bunları alamamışlardır. Morallerinin bozulduğunu gören anneleri, evden hazırlayıp getirdiği yiyecekleri çıkarır. Piknik yaparlar ve eve dönerler. Tedbirli olmanın olumlu sonuçları olay akışı içerisinde aktarılmıştır.

Tedbirli olmanın önemi. Bireyler her zaman ve her yerde önlemini önceden almalı ve iyiye de kötüye de en baştan hazırlıklı olmalıdır. Bazı durumlarda tedbirli olmak, insanların zor durumda kalmasını önlemekte ve mutlu olmayı sağlamaktadır. Hikâyede de şenliğe giden aile, şenlik alanında her şeyi bulabileceğini düşünmüş, bu nedenle yanlarına çocukları için uçurtma ve balon almamışlardır. Anne, her ne kadar orada yiyecek de olacağı söylene de tedbirli davranmak istemiş ve bir piknik sepeti içerisine yiyecekler hazırlamıştır. Şenlik alanına gidildiğinde de hiçbir şeyin sayıca yeterli gelmediği, bu yüzden onlara kalmadığı görülmüştür. Annenin tedbirli davranması sonucunda anne, baba ve çocuklar aç kalmamış;

anneninin hazırlamış olduğu yiyecekleri yemişlerdir. Tedbirli olmak bu nedenle önemlidir. İnsanların zor durumda kalmamasını sağlamaktadır.

‘Böyle yerler çok kalabalık olmaz mı tatlım? Hem herkese yeter mi dağıtacakları şeyler?’ diye sordu babama.

Babam kafasına koymuş, kesin bizi oraya götürecektir. Şimdi de karşımızda o süt firmasının müdürüymüş gibi organizasyonu savunmaya başladı.

‘Kaç çocuğun katılacağı aşağı yukarı bellidir. Firmanın hazırlığı buna göre olur,’ diyerek annemi de bizi de ikna etmeye çalıştı.

Annem her zaman işini garantiye almak ister. Yine öyle oldu.

‘Biz yanımıza yiyecek alalım da, ne olur ne olmaz! Sen de iki tane uçurtma yapıver,’ diyerek hazırlık yapmak için mutfağa gitti. (s. 39)

Anne her ne kadar işini garantiye alıp tedbirli davranırsa da baba, denileni yapmamış ve orada çocukları uçurtmasız kalmıştır. Çocuklar, uçurtma ve balon alamadıkları için üzölmüşler fakat annelerinin hazırlamış olduğu yiyeceklerle biraz olsun keyiflenmişlerdir.

Annem bizi eli boş görünce her şeyi anladı ama olgun davrandı, babama hiç kızmadı. Sessizce piknik sepetimizi açtı. Özene bezene hazırladığı börekleri, içli köfteleri, yaprak sarmasını örtünün üzerine yerleştirdi. Biz atıştırdırken şenlikçiler bir başka arabaya doğru koşuyordu. Galiba piknik paketi dağıtılıyordu. Yerimizden kıpırdamadık. (s. 46)

Haksız kazanç elde etmenin yanlışlığı. İnsanlar tarafından kazanılan paranın hakkıyla elde edilmesi çok önemlidir. Ancak hak edilen para değerlidir ve haksız şekilde kazanılan paranın hiçbir şekilde değeri olmamaktadır. Kişileri kandırarak elde edilen, hak etmeden kazanılan hiçbir şey değerli değildir. Bu, hukuken de manevi olarak da rahatsız edici bir

durumdur. Hikâyede şenlik alanında ücretsiz olarak dağıtılan balon ve uçurtmalar, bazı çocuklar tarafından alınmakta ve daha sonra başkalarına para ile satılmaya çalışılmaktadır. Bu durumda, çocuklar haksız bir şekilde para kazanmış olmaktadır. Bu; kesinlikle tasvip edilmeyen, yanlış bir durumdur.

‘O sırada babam, elinde sarı bir balon, zafer kazanmış komutan gibi geldi yanımıza. Elindeki sarı balonu uzattı kardeşime.

‘Bu da senin kızım. Alamadığımı görünce ben de satanlardan aldım. Keratalar, bedavaya alıp bir liraya satıyorlar.’

Eda’nın ağlaması hemen kesildi. Annem ise babamın bu davranışını hiç mi hiç beğenmedi.

‘Çocukları hileye yönlendiriyorsun. Senin gibi alıcılar olursa onlar da bu işte para var diye haksız kazanca devam ederler.’

‘Canım alt tarafı bir balon! Ne olacak sanki?’ diye dudak büktü babam.

Annem ise doğruluktan ödün vermez bir yargıç gibiydi.

‘Şimdi balon gibi küçük şeylerle başlar. İleride işi büyütür. Senin gibi alıcılar oldukça...’ (ss. 44-45)

6.Öykü: “Zorunlu Eylem” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Hikâyede Öykü adlı kızın anne ve babası öğretmendir. Öğretmenlerin bir günlük iş bırakma eylemi olacaktır fakat anne ve babası bu konuda kararsızdır. Bir gün sonra sabah uyuyakalırlar ve işe geç kalırlar. Zorunlu olarak eyleme katılmış olurlar. Daha sonra eyleme katılan öğretmenlere ceza verilir. Bu öyküde, kurallara uymayan bireylerin cezayla karşılaştıkları iletisi verilmiştir.

Kurallara aykırı davranmanın cezayla sonuçlanması. Hikâyede, kurallara uyulmadığı takdirde sonucunda cezayla karşılaşılacağı görülmektedir. Öğretmen olan anne ve baba, bir gün işi bırakıp okula gitmemelerinden dolayı cezayla karşı karşıya kalmışlardır.

“Öğrencilere bir ceza gelmedi, eylem yapan öğretmenlere ise değişik cezalar verildi. Bizimkiler de ceza aldı ama ödül gibiydi. Çünkü ikisi de benim okuduğum Ülkü İlkokulu’na sürgün edildi!” (s. 52)

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Aileyi oluşturan ve aile üyeleri olarak kabul edilen anne, baba ve çocuklar arasında her zaman iyi bir iletişim olmalıdır. Anne ve babalar, çocuklarının düşüncelerine saygı göstermeli; çocuklar da anne ve babalarına saygıda kusur etmemelidirler. Çocukların yaşı küçük olmasından dolayı sözlerinin dinlenmemesi, onların kötü etkilenmesine sebep olabilir. Hikâyede çocuğun fikirlerine danışılmaması, olumsuz bir davranış olarak görülmektedir. Hikâyedeki baba, her ne kadar çocuğunun fikrine danışmak istese ve ona sorular sorsa da anne çocuğa danışılmasından hoşlanmaz ve ters bir tepki verir. Bu durumda, hikâyedeki anne rolü doğru olmayan davranışı sergileyen model rolündedir.

“Babam annemden daha çok ciddiye alırdı beni. Yine öyle oldu.

‘Peki kızım, senin görüşün ne? Belki karar vermemize yardım edersin.’

Annemin sinirliliği son sınırında. Ayrarı bardaklara taşıra taşıra doldurdu.

‘Çocuğun sözlerine bakarak mı karar vereceğiz?’” (s. 49)

Annenin çocuğuna karşı bu şekilde küçümseyici bir şekilde yaklaşması, aslında yapılmaması gereken bir davranıştır. Aile içerisinde çocukların da fikirleri alınmalı, onlara da konu hakkında görüşü sorulmalıdır.

7.Öykü: “Ayakkabı Götüren Köpek” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Bir köpek sahiplenen aile, köpeğin sürekli kapılardan ayakkabı getirip götürmesinden rahatsız olurlar. En sonunda akşamları köpeği iple bağlama kararı alıp sorunun çözümünü bulurlar. Her türlü sorunun çözümünün bulunabileceği iletisi öykü içerisinde aktarılmıştır.

Bir sorun için çözüm yolları bulmanın önemi. İnsanlar hayatlarında bazen problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Problemlerle karşılaşmayan insan neredeyse yok gibidir. İnsanlar bir sorun veya problemle yüz yüze geldiklerinde hemen işi, olayı bırakmamalı; onun için çözüm yolları aramalıdır. Bu gibi durumlarda çözüm yolları düşünmenin daha mantıklı olacağı bilinmelidir. Olaya veya işe hemen sırt çevirmek yerine o işi düzeltmenin yolları aranmalıdır. Hikâyede, aile içinde problem oluşmasına sebep olan bir köpek bulunmaktadır. Bu köpeğin hemen evden atılması ve barınağa teslim edilmesi yerine aile kendisine en uygun çözüm yolunu bulmayı tercih etmiştir. Bu, sorunla karşılaşıldığında yapılması gereken en makul davranıştır.

“Annem arkamdan gelmiş, elimdeki tanınmaz ayakkabıya bakıyor.

Onu savunmalydım, öyle de yaptım.

‘Belki de başka bir köpek yapmıştır.’

Annem buna hiç ihtimal vermedi. ‘Buna çözüm bulmanın zamanı geldi,’ diyerek eve yöneldi.” (s. 60)

Ebru’nun annesinin bu şekilde çözüm üretmeye çalışan bir yaklaşımla davranması da güzel bir davranış olarak örneklendirilebilir.

Torbada bir tek sarı renkli çocuk ayakkabısı kaldı. Onun sahibini bulamayınca eve döndük. Annem elinde bir iple bekliyordu. Demek bağlayıp götürecekler bir yere, belki de barınağa.

‘Büyüyünce yapmazmış anne,’ dedim ‘Komşu teyze söyledi, n’olur gönderme onu.’

‘Gönderen kim?’ dedi annem.

‘O ip ne o zaman?’

‘Akşamları bağlaman için, gündüz zaten bir zararı yok.’

Ohhh! Bu işi de böyle atlattık. (ss. 62-63)

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Çocuklar, ilk önce anne ve babayı rol model almaktadırlar. Sevgiyi, saygıyı, doğru davranışı anneden ve babadan öğrenmektedirler. Çocuk, gözünü açtığı andan itibaren annesini ve babasını gördüğü için onların iyi ve kötü her davranışını örnek almaktadırlar. Bu nedenle anne babaların yaptıkları her davranışa, söyledikleri her söze dikkat etmeleri gerekmektedir. Hikâyede bulunan anne ve baba, çocuk için iyi bir örnek olmuşlardır. Başta evlerinin önüne gelen köpeği barınağa vermeyi düşünen ve evlerinde istemeyen aile, daha sonra köpeğe ve kızlarına kıyamayıp çözüm yolları dahi üreterek köpeğin evde kalmasını sağlamışlardır. Böyle ailelerde yaşayan çocuklar, aileleri sayesinde hayvan sevgisini öğrenecekler ve bu duyguyu daha yakından tatmış olacaklardır. Hayvan sevgisi; merhamet, anlayış, samimiyet gibi güzel duyguları da barındıran bir duygudur. Hayvan sevgisini çocuklarına aşıl原因an aileler, çocuklarının iyi bir şekilde yetişmesi için bir tuğla daha koymuş olmaktadır.

“Bir görseler, bir görseler... Kesin kalsın diyecekler.

Masayı topladık. Yemek artıklarını bir tabağa koydu annem.

‘Bunu götür, aç karnına bekleme sin orada.’” (s. 56)

Annenin, bir hayvanın aç kalmasına razı gelememesi ve bunu çocuğuna da göstermesi çocuk için faydalı bir davranıştır. Köpekle birlikte eve girdiklerinde de babasının davranışı olumlu şekilde seyretmiştir.

Birlikte eve girdik, bizimkiler oturma odasında. Kapıda durduk.

‘Merhaba, biz geldik!’

‘Ay bu çok güzelmiii!’ diye çığlık attı annem.

‘Cinsi ne acaba? Galiba kırma...’ diye ayağa kalktı babam.

Sarı köpek durumun farkında gibi. Uslu uslu duruyor, bizimkilerin gözlerinin taa içine bakıyor.

‘Madem garajda yer yaptın, dursun bakalım,’ dedi babam. (ss. 56-58)

Son olarak köpek ayakkabı ve terlikleri taşıyıp kaybettiğinde anne ve baba sinirlenmiştir. Fakat Ebru’nun annesi, olayın sonunda bir çözümle olayı halletmiştir.

Torbada bir tek sarı renkli çocuk ayakkabısı kaldı. Onun sahibini bulamayınca eve döndük. Annem elinde bir iple bekliyordu. Demek bağlayıp götürcekler bir yere, belki de barınağa.

‘Büyüyünce yapmazmış anne,’ dedim ‘Komşu teyze söyledi, n’olur gönderme onu.’

‘Gönderen kim?’ dedi annem.

‘O ip ne o zaman?’

‘Akşamları bağlaman için, gündüz zaten bir zararı yok.’ (s. 62)

8.Öykü: “Emine Teyzenin Çilek Reçeli” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Emine teyze, oğluna iş bulan Mehmet Bey’i çok sevmektedir. Bu olayı duyan

mahalledeki işsizler de Mehmet Bey'e danışır. Mehmet Bey de güzel reçeller yapan Emine Teyze ile ve iş arayan mahalledeki kişiler ile toplanıp bir reçel yapımevi projesi düşünür. İş ayarlanır ve reçellerin markası da "Emine Teyze Reçelleri" olur. Öyküde bir kişinin mahalledeki kişilere iş bulması ve yardım etmesi konusu ele alınmıştır. Yardımlaşmanın önemi temel iletidir.

Yardımlaşmanın önemi. Emine teyze, oğluna iş bulan Mehmet Bey'i çok sevmektedir. Bu olayı duyan mahalledeki işsizler de Mehmet Bey'e danışır. Mehmet Bey bu kadar işsizi nasıl iş bulacağını düşünür ve gazetelerden de iş ilanlarına bakıp iş aramaya başlar. Bir gün Emine teyze kendisinin yapmış olduğu çilek reçelini Mehmet Bey'lere getirir. Reçeli çok beğenen Mehmet Bey'in aklına bir fikir gelir. Bir reçel yapımevi kurma projesi ile mahalledeki tüm işsizlere iş bulabileceğini düşünür. Bunun için mahallede iş arayan herkesi evine çağırarak konuyla ilgili toplantı yapar.

Komşularının yardımına koşan ve onların iş bulması için elinden geleni yapan Mehmet Bey, yardımlaşmanın en güzel örneğini sergilemektedir.

9.Öykü: "Şans, Talih, Kader, Kısmet..." öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde haksız yere kazanç elde edemeyeceğini, elde etmek istemeyeceğini belirten ve o şekilde davranan bir çocuktan bahsedilmiştir. Büyüklerin sözünü dinlemenin önemi ve hakkıyla para kazanmanın önemi iletileri öykü içerisinde aktarılmıştır.

Büyüklerin sözünü dinlemenin önemi. Büyükler, tecrübe açısından çocuklara göre daha dolu olduklarından dolayı yaşanmışlıkları daha fazladır. Bu nedenle büyükler, çocuklara söyledikleri durumlarda genellikle haklı çıkmaktadırlar. Çocuklar, mutsuz olmamak için anne ve babalarının uyarılarına kulak asmalıdırlar. Hikâyedeki çocuk, annesinden bir şey almak için ısrarla para ister. Annesi bu duruma karşı çıkar. Çünkü çocuğun para istemesinin nedeni, şans oyununa benzer bir oyun almak ve onu pazarda oynatarak para kazanmaktır. Annesi, her

ne kadar çocuğuna onu yapamayacağını söylese de çocuğunun fazla ısrarlarına ve ağlamalarına dayanamaz. Ve çocuğuna parayı verir. Çocuk istediğine ulaşmıştır. Lakin sonuç, istediği ve hayal ettiği gibi olmamıştır. Çocuğun hayali o şans oyununu oynatıp fazla para kazanarak kar etmektir. Ama aksine oyunu oynatarak zarar eder. Yani sonuç olarak yine annesinin dediği lafa gelmiş ve bu işi yapamamıştır.

Birkaç hafta sonra bizim bakkal da o kutulardan getirmiş. Haberi alır almaz annemden para istedim.

‘Pazarda oyun oynatacağım, parasını kazanır yine sana veririm.’

‘Olmaz oğlum, sen yapamazsın.’

Bu söz üzerine inatlaştım, tepinip ağlamaya başladım. Annem beni susturmak için verdi parayı. Bakkala koştum. (s. 77)

Bakkala koşup hemen istediğini alan çocuk, oyunu oynatmaya başlar. Fakat sonunda zarar eder. Hikâyenin sonunda annesinin haklı olduğunu da anlamıştır. Bu durumdan ders almış ve bir daha böyle bir işin içine girmeyeceğine karar vermiştir.

“Annem haklıydı, ben yapamazdım. Bu hileyi öğrendikten sonra “Şans, talih, kader, kismet...” sözlerine hiç inanmadım.” (s. 78)

Hakkıyla para kazanmanın önemi. Hikâyenin başlığından da anlaşılacağı üzere, bir şans oyunu ile ilgili konuya değinilmiştir. Karton üzerinde bazı kısımların kazınıp kazınan yerden çıkan ödül, oynayan kişiye verilmektedir. Şans oyunu oynayan her çocuktan da beş kuruş alınmaktadır. Para kazanma yolunu şans oyunları ile bulan kişi veya çocuklar, yaptıkları bu işe sahtekârlık bulaştırarak yapmaktadırlar. Hikâyedeki başkahraman olan çocuk da, bu işin sahtekârlıkla yapıldığını bilmediği için kendisi de bu işe girmeye özenir ve bir kere dener. Hile karıştırmadan, düzgün bir biçimde bu şans oyununu oynattıran çocuk, zarara uğrar. Diğer

oylatan kişilerin, insanları aldatarak para kazandıklarını öğrenince de bu işi bir daha yapmama kararı alır. Hikâyede de verildiği gibi, insanlar şans oyunlarıyla fazla ilgilenmemeli; bu şekilde ödüller veya paralar kazanma derdine düşmemelidir. Çünkü bu şekilde aldatılma ihtimalleri yüksek olmaktadır. Bunun yanında, verilen en önemli iletilerden biri de kişilerin hakkıyla para kazanmasıdır. Her birey, hakkıyla ve alın teriyle parasını kazanmalı ve bu şekilde yaşamını sürdürmelidir. Çocuklara da iyi birer birey olma yolunda verilmesi gereken en önemli kurallardan biri de budur. Çocuklar ufak yaşlarından itibaren alın teriyle ve kendi emekleriyle ödüle ulaşacaklarını bilmelidir ve bu şekilde eğitilmelidirler.

Sonradan öğrendim. Çikolata, gofret, düdük gibi büyük hediyelerin numaraları kartondaki zımbalar sökülüp siliniyormuş. Sonra yeniden takılıyormuş zımbalar. Ne kadar kazınırsa kazınsın büyük ödüller kutuda kalıyormuş. Yani kazanmak için aldatmak gerekiyormuş.

Annem haklıydı, ben yapamazdım. Bu hileyi öğrendikten sonra “Şans, talih, kader, kismet...” sözlerine hiç inanmadım. (s. 78)

10.Öykü: “Film Festivali” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Yaşadıkları yerdeki film festivaline yetişmeye çalışan aile üyeleri, aceleden ne giydiklerini anlayamazlar. Evden çıktıklarında hepsinin üzerinde normalden farklı kıyafetler olduğunu anlarlar. Önce garipserler fakat festivaldeki ünlülerin de kendileri gibi farklı ve garip giyindiklerini gördüklerinde içleri rahatlar. Öyküde yeniliklere açık olma, farklılıkları normal görme iletileri verilmiştir.

Yeniliklere açık olmanın gerekliliği. Hep aynı şekilde yaşamak istemeyen insanoğlu, her geçen dönem bir yenilik arayışına girmiştir. Klasik olmaktan çıkıp yeni şeyler denemek, hayatın her alanında gereklidir. İnsanlar yeniliklere açık olduğunda olaylara daha geniş ve rahat bir açıdan bakabilmektedirler. İnsanların mutlu olma sebeplerinden biri olan yenilenme

için bir ihtiyaç da denilebilir. Hikâyede yanlışlıkla giyilen farklı ve biraz da garip olan kıyafetler, daha sonra o kişilerin mutlu olmasına neden olmuştur. Yenilik, tüm aile bireylerine iyi gelmiş ve bu yenilikten memnun olmuşlardır.

Ciplerden biri trafik lambası kırmızıya döndüğü için tam önümüzde durmuştu. Birden bir şey ilişti gözüme. Araçtaki kadın sanatçının ayakkabıları... Biri turuncu, diğeri mavi. O da mı aceleyle giyinip gelmişti törene? Yoksa bu yılın modası mı böyle? Annemin kolunu tutup gösterdim. Annem çok sevindi bu aynılığa. Önceden, kimse görmesin diye beni önünde tutarak gizliyordu ayakkabılarını. Şimdi herkes görebilsin diye bir adım öne çıktı.

Biraz sonra da babam bir pop şarkıcısını işaret edip kulağıma eğildi.

‘Bak bak, senin gibi giyinmiş, altı kaval üstü şişhane...’ (ss. 84-85)

Normalde kişilere farklı gelen durumların yapılması, yeni bir şeylerin denenmesi insanlar arasında güzel sonuçlar doğurabilmektedir. Bu şekilde hem yenilikler toplum için ortaya atılmakta, hem de yeniliği sergileyen ve deneyen kişi için mutluluğa sebep olmaktadır.

11. Öykü: “Elmadaki Vitamin” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Öyküde kitap okumanın önemi aktarılmaktadır. Bir işte emek verilmesinin gerekliliği ve paylaşımcı olmanın önemi de verilen iletilerdendir.

Paylaşımcı olmanın önemi. Bencil olmaktan ziyade paylaşımcı olmak; insanların ellerindeki mallarını, yiyeceklerini, ürünlerini başkalarıyla paylaşması son derece önemlidir. Sağlıklı bir toplum olma yolunda ilerleme konusunda paylaşım yapmayı öğrenmek, en önemli davranışlardan biridir. Elimizde olan en küçük bir şeyi bile komşumuzla, çevremizdekiyle bölüşmek insan olmamızın bir göstergesidir. Hikâyede, pazarcıların sabah kahvaltılarını birlikte yapmaları; herkesin kendi ürününden az veya çok getirip onları başka kişilerle

paylaşmaları toplumların mutlu olmasını sağlayan durumlardan biridir. Bu gibi davranışların da çocuklar tarafından örnek alınması gerekmektedir. Toplumları oluşturan bireylerin refah ve mutluluk içinde yaşamaları için gerekli temel taşlardan biri de budur.

Kahvaltı için sandıklar ters çevrilip masa haline getirilir. Başka sandıklar da kolayca iskemle olur. Masayı kendi tezgâhlarında ne satıyorlarsa onlarla donatırlar. Fırından aldıkları sıcacık ekmekleri bölüp sandığın üzerine koyarlar. Zeytinci zeytin, domatesçi domates getirir. Bu kahvaltı imecesine katılmayan yok gibidir. Tabakçıyı, çamaşırcıyı da çağırırlar. Onların tezgâhında kahvaltılık ürün olmasa da evlerinden getirdiklerini koyarlar ortaya. Bu paylaşımı izlemek keyfime keyif katar. (ss. 88-89)

Bir işte emek vermenin önemi. Yaşadığımız süre boyunca bir konuda, bir işte çalışmak; üretmek ve bir iş için emek verip alın teri dökmek hem kendimiz hem de ülkemiz için önemlidir. Emek verdiğimiz her iş, ülkemize katkı sağlamaktadır. Bununla beraber “İşleyen demir pas tutmaz.” Atasözünde de ifade edilmek istendiği gibi, kişiler çalıştığı ve bir konuda emek verdiği sürece daha verimli, daha canlı kalabilmektedirler. Ayrıca, emek veren kişiler herkes tarafından saygı görmektedir. Emeğinin karşılığını almak da güzel bir duygudur. Hikâyede de, pazarda çalışan kişilerin –özellikle köylü kadınların- emeklerine saygı duyan ve her hafta onlardan alışveriş yapan bir annenin sözleri satırlara yansımıştır.

“ Annem alışveriş için özellikle köylü kadınları seçerdi. Bana da açıklamıştı bunun nedenini.

‘Bu kadınlar gerçek emekçiler. Tarlada, bağda kendileri çalışıp ürünü yetiştirip aracısız satıyorlar. Zaten çoğunun toprağı az, toptancıya satacak kadar ürünleri olmaz. Hem taze, hem de ucuz.’”(s. 89)

Kitapların hayatımızdaki önemi. Kitap okumak, birçok açıdan hayatımızı olumlu yönde etkilemektedir. Farklı dünyaları yaşatmakta, bilinmezliklerin bilinmesini

sağlamaktadır. Özellikle çocuklara hayal kurma gücünü kazandırmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren kitap okuma alışkanlığı kazandırılmalı ve çocuklara kitap okuma sevgisi aşılanmalıdır. Hikâyede, bir kız çocuğu pazarda gördüğü ananasları almak için evinden pazarda satacak eşya aramakta ve sonra kitaplarını satmaya karar vermektedir. Hepsini poşete koyduğu sırada, kitaplarının onun için ne kadar değerli olduğunu fark eder ve kitaplarını satmaktan vazgeçer. Birer arkadaşı gibi gördüğü kitaplarla güzel vakitler geçirmiş, onları okurken farklı duyguları yaşamıştır.

On kitap seçtim. Masal, öykü, romanlar... Birkaç tane de yıpranmamış dergi. Her kitabın üzerine kalınlığına, yıpranmışlığına bakarak uygun fiyatlar yazdım. Hepsini bir torbaya yerleştirirken boğazımda bir sıkışma oldu. Üzülüyordum galiba. Çünkü onlarla çok iyi zaman geçirmiştik. Birlikte maceralar yaşamıştık; gülmüş, korkmuş, bazen de ağlamıştık. Onlar arkadaşım. İnsan arkadaşımı satar mıydı?

Birer birer çıkardım arkadaşlarımı torbadan. Bu kitaplara çok şey borçluydum. Odamdan çıkmadan onlarla dünyayı dolaştım, türlü türlü insanlar tanıdım. ‘Küçük Prens’ elimden tutup kendi gezenine götürdü. Köyden gelen ‘Ökkeş’ in şaşkınlığına şaşırılmış, şehre bir de onun gözüyle bakmışım. ‘Bir Şeftali Bin Şeftali’ ile doğaya saygı duymayı öğrendim. ‘Kaşağı’ yürek sızısının ne olduğunu anlattı. Bilinmez peşinden gitme cesaretini ‘Küçük Kara Balık’la tattım. (s. 92)

Kitaplarına karşı duyduğu sevgiyi, onlara verdiği değeri onları kaybetme korkusuyla daha da iyi anlayan Bahar, o andan itibaren kitaplarıyla daha da yakınlaşmış, hatta hemen kitap okumaya başlamıştır. Hikâyenin bu kısmında farklı kitap isimleri kullanılmış ve kısa kısa da olsa bu kitaplar hakkında bilgi verilmiştir. Hikâyenin son kısmında ise Bahar, hemen eline bir kitap almıştır. Bu hikâyeyi okuyan çocuklar kitapların faydaları hakkında bilgilenmiş olacak ve verilen kitap örnekleri ile de kitap okumaya karşı daha da hevesleneceklerdir.

“Kitaplığımdan Şimdiki Çocuklar Harika’yı seçip yatağıma uzandım. Hem elmanın hem de yeniden okuduğum kitabımın tadına vardım.” (s. 93)

12.Öykü: “Karabaş Yaşlanınca” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Öyküde, bir çocuğun köpeğini çok sevmesi konusu ele alınmıştır. Köpeğinin yaşlanması üzerine ağabeyi onun işe yaramayacağını söyleyip daha küçük bir köpek alır. Çocuk, köpeğinin evden atılmaması için yeni gelen köpekle anlaşmasını sağlar. Hayvan sevgisi ve birlikte yaşayabilmek iletileri öyküde okuyucuya sunulmuştur.

Hayvan sevgisi. Canlılar dünyası içerisinde bulunan hayvanların da diğer canlılar gibi korunmasına ve bakılmasına özen göstermemiz gerekmektedir. Hayvan sevgisi insanlarda merhamet duygusu, sevgi, dostluk, yardımlaşma gibi manevi duyguların gelişmesini sağlamaktadır. Her canlının insana faydası da bulunmaktadır. Özellikle çocukluktan itibaren hayvan sevgisinin aşılması ve bu şekilde çocuklara eğitim verilmesi gerekmektedir. Hayvanları sevmek, onlara yardımcı olmak, aç olan hayvanları doyurmak insan olmanın göstergelerinden biridir. Hikâyede köpek ve köpek sevgisi üzerinde durulmuştur. Bir çocuğun köpeğini arkadaşı gibi görmesi, onu çok sevmesi ve köpeğin de o çocuğu korumaya çalışması hikâyede verilenler arasındadır.

“Karabaş en yakın arkadaşım. Onunla birlikteyken canım hiç sıkılmazdı, çünkü beni dinlerdi. Sessizce, anlıyormuşçasına, hak verircesine dinlerdi. Başını çevirmez, sebepsiz kalkıp başka yere gitmezdi.” (s. 94)

Hikâyenin bu şekilde başlaması ve kahramanın bu anlatımı, zaten anlatıcı ile köpeği arasında ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Sanki insanlarda bile bulunmayan durumları çocuk, köpeğinde görmekte ve onunla yaşamaktadır.

“Okula başladığımda o da benimle okula başladı. Onun derdi okuma yazma öğrenmek, resim yapmak, arkadaş edinmek değildi. O benim için geliyordu okula; yolda bir şey olmasın, başka köpekler saldırmamasın, kötülükler bana bulaşmasın diye.” (s. 94)

Hikâyenin bu kısmında çocuk, köpeğini anlatmaya devam etmektedir. Burada ise köpeklerin ne kadar sadık olduğu, insanlara -sahiplerine- karşı ne kadar koruyucu olduğu vurgulanmak istenmiştir.

Köpeğini bu kadar çok seven çocuk, bir gün eve geldiğinde ailesinin farklı bir köpek daha aldığını görür. Ağabeyi, artık kendi köpekleri olan Karabaş’ın yaşlandığını ve yakında belki de öleceğini; yeni gelen köpek ile anlaşamazsa Karabaş’ın zararlı çıkacağını söyler. Bunu duyan çocuk, köpeğinden ayrılma fikrini düşününce üzülür ve bu nedenle iki köpeğin anlaşmaları için çabalar.

“Karabaş akıllı, biliyorum ben, yaşlansa da akıllı o. Alıştır bu yeni köpeğe. Ama ona yardım etmeliyim. O da bana çok yardım etti. Bana arkadaşlık etti, beni okul yolunda korudu. Bana taş atan çocukları kendisi de taş yeme pahasına kovaladı.” (s. 98)

Çocuk, köpeğini çok sevdiği ve onu arkadaşı gibi gördüğünden dolayı onun evden kovulmaması için uğraşmış ve sonunda iki köpeğin birbiriyle anlaşmasını ve arkadaş olmasını sağlamıştır. Köpeği için çabalayan çocuk, köpeğine duyduğu sevgiden dolayı bunlara katlanmıştır. Hayvan sevgisi, tüm insanların içinde olması gereken bir sevgidir. Özellikle çocuklarımızı yetiştirirken hayvan sevgisi içinde yetiştirmek için çabalamalı ve buna özen göstermeliyiz.

Barış içinde yaşamının önemi. Rahat ve mutlu bir hayat sürmenin gereklerinden biri de toplumların, toplumu oluşturan insanların barış içinde yaşamasıdır. Barış içinde yaşayan toplumlar daha sağlıklı, daha refah içinde yaşarlar. Kişilerin iç huzuru yakalanmasında da en büyük paylardan biri barış dolu bir toplumda ve dünyada yaşamaktır. Hikâyede, barış içinde

ve anlaşarak yaşama olgusu insanlar üzerinde değil de hayvanlar üzerinde gösterilmiştir. Dolaylı yoldan insanlar için de bu kavram istenmiştir ve dilenmiştir.

“Kont’un ipini çözdüm. Genç köpek doğruca Karabaş’ın yanına gitti ve serin asma altında, Karabaş’ın yanında kendine bir yer beğendi. Sevinçle baktım ikisinin haline. Aynı gölgede kavgasız yatabilmek ne güzel. Yan yana, arkadaşça...” (s. 101)

İnsanların, hayvanların anlaşarak aynı yerde, beraber ve dostça yaşamaları gerektiği iletisi hikâyenin sonunda verilmiştir. Hikâyeyi okuyan çocukların da geleceği oluşturan toplumun birer bireyi olacağı düşünülünce barış içinde yaşama olgusunu benimsemeleri için bu temanın işlenmesi faydalı olacaktır.

13.Öykü: “Fasulyem Bulutlara Çıkamaz” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Çocuk, babaannesinin anlattığı masaldaki hemen boyu uzayan fasulye olayından çok etkilenir. Annesine, kendisinin de bir fasulye yetiştirmek istediğini ve boyunun hemen uzamasını istediğini söyler. Bir hafta sonra saksısına ektiği fasulyeden iki yaprak çıktığını görür ve çok mutlu olur. Her ne kadar boyu istediği gibi bulutlara eremese de bu iki yaprağın çıkması, onun için daha önemli olmuştur. Çocuğun masalı dinlerken kurduğu hayalle başlayan olayların sonunda kendisi de bir emek verip bir ürün yetiştirmiştir. Sonunda emeklerinin karşılığını almak ona zevk vermiştir. Bu durumlar okuyucuya ileti olarak sunulmuştur.

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Anne babalar, çocuklarının kitap okuması konusunda onlara destek olmalıdırlar. Çocuklarının kitaplarla, öykülerle, masallarla iç içe büyümesi için ebeveynlerin uğraş vermeleri gerekmektedir. Hikâyedeki anne ve baba ise bunun tam tersini yapmakta, çocuklarının okuma ve masal dinleme isteğini geri çevirmektedirler. Bu, doğru olmayan bir tutumdur. Çocuklarının masal dinleme, masal okuma isteğine karşı ailenin buna olumsuz yaklaşması yanlış bir davranıştır. Çocuğun babaannesi ise,

anne ve babasının aksine çocuğa masallar anlatmaktadır. Çocuk, babaannesinin masal anlatmasını çok sevmektedir.

O bize geldiğinde beş yaş daha küçülmüş sayarım kendimi. Beni şımarttığı için olabilir, belki de masalları yüzünden. Annemle babam onun gibi anlatamazdı. Zaten bir süredir anlatmayı da okumayı da kestiler. İkisi de yorgun dönüyor işlerinden.

‘Zaten kitapların var, aç kendin oku,’ diyor babam. (s. 102)

Çocuğun masal dinleme isteğine karşı babanın bu tepkisi son derece yanlış ve olmaması gereken bir tutumdur. Çocukların bir masalı, bir olayı dinleme ve okuma istekleri köreltilmemelidir.

Ben devli, cinli, perili masalları seviyordum ama annem de, babam da istemezdi böylesini. Ne zararı vardı ki? Ben devlerin, perilerin bizim mahallede değil masallarda yaşadığını zaten biliyordum. Dinlemesi daha heyecan verici o yüzden istiyorum. Onların korku filmi izlemesi gibi bir şey yani bu. (s. 103)

Çocuğun masal okuması ve dinlemesi konusunda her konuda destek yerine köstek olan bu anne-baba modeli olmaması gerekeni yansıtmaktadır. Hayatımızda olması gereken anne-baba modelinin yapmaması gereken davranışlardan biri de budur. Yazar, hikâyede yanlış anne baba tutumlarını göstermektedir.

Hayal kurmanın önemi. İnsanlar, küçük yaşlardan itibaren hayal kurmaya başlamaktadır. Hayal gücünün gelişmesinde masalların önemi yadsınamaz. Masallar sayesinde çocukların yaratıcılıkları gelişmekte, hayal güçleri sınır tanımamaktadır. Bazen hayallerle başlayan durumlar gerçeğe de dönüşebilmektedir. Kitapların içindeki olayları görerek onlara özenmek, olumlu olan durumları kendi hayatına yansıtmaya çalışmak kitapların çocuklar ve insanlar için faydalarındandır. Hikâyede de, babaannesinin anlattığı

masalı dinlemiş bir çocuk anlatılmıştır. Masalın içindeki fasulyenin boyunun çok uzamasına özenen çocuk da fasulye ekmek istemiştir.

‘Babaanne, ben de fasulye eksem...’

‘Boşuna heveslenme kuzucuğum, o masal fasulyesi. Bizim fasulyelere benzemez.’

‘Olsun, ben yine de balkondaki saksılardan birine ekeceğim.’

Fasulyemin masaldaki gibi olmayacağını bildiğim halde hemen hayallere daldım. Fasulye birkaç gün içinde uzayıp üst kattaki komşunun balkonuna ulaşacaktı. Ben suladıkça büyüyecekti. Çatıya kadar uzadıktan sonra durmayacak bulutlara doğru yol alacaktı. Ben tırmanacak, kuşlara, uçaklara yakından bakacaktım.

Fasulye kavanozundan beş altı fasulye tanesi aldım. Balkondaki boş saksılardan birine ekdim, bir bardak da su verdim. (ss. 106-107)

İnsanların harekete geçebilmesi, bir konuda adım atabilmesi için çoğu zaman bir yerden görüp ve duyup örnek almaları gerekmektedir. Özellikle çocukların, öğrenme aşamasında iken aileden, çevreden, öğretmenlerinden, arkadaşlarından görüp bunları davranış haline getirdikleri görülmektedir. Çocukların öğrenmeye açık oldukları aşikârdır. Sadece yaşam alanı içerisinde gördükleri de yeterli değildir. Bu nedenle kitap okumaları ve okuduklarından bir şeyler öğrenmeleri şarttır. Okudukları olumlu davranışları, kendileri de yaşamlarında davranış haline getirdiklerinde okumanın ve okurken hayal kurmanın önemi de anlaşılmaktadır.

Emeklerin karşılığını almak. Emek verdiğimiz bir işin sonucunu görmek insana son derece mutluluk vermektedir. Bir işe zaman ayırmak, ona emek vermek ve sonucunda da istenilene ulaşmak kişileri tatmin etmektedir. Emeğinin ve çalışmasının karşılığını alan bir insan, o mutluluğu ve hazzı tattıktan sonra tekrar yeni bir işe de adım atabilmektedir. Böylece

hem kendine hem de topluma faydalı bireyler oluşmaktadır. Hikâyedeki çocuk, masaldaki uzayan fasulyeden etkilenmiş ve kendisi de evde bir saksıya fasulye ekmiştir. Önce, masaldaki fasulye gibi boyunun bulutlara ermesini beklemiştir. Aynı zamanda bu boy uzamasının birkaç gün içinde olacağını düşünmüştür. Fakat bir süre bekledikten sonra bunun gerçekte olmadığını görmüş, fakat sabırla beklemiştir. Emek vererek yaptığı işin sonucuna ulaşabilmek amacıyla her gün ekmiş olduğu fasulyesine bakmıştır. Bir hafta sonra baktığında saksının içinde iki taze yaprağın çıktığını görmüş ve bu, onu son derece keyiflendirmiştir. Kendi yapmış olduğu bir işin sonunda ürünün çıktığını görmek onun moral kazanmasını sağlamıştır.

Vazgeçmedim saksıdaki tohumdan, ne zaman su içsem bardağın dibinde kalan iki parmak suyu balkona çıkıp ona ikram ettim.

Ertesi gün, daha ertesi gün, onun da ertesi... Toprak kabarıyor, sanki alttaki bir şey dışarı çıkmaya uğraşiyor.

Bir hafta sonra balkona çıktığımda iki taze yaprak saksının içinden bana bakıyordu. Büyülenmiş gibi ayrılamadım yanından. Evdekilere müjdeledim. Başka balkonlardaki komşularımıza gösterdim. Herkes gülümsüyordu o iki yaprağa.

Fasulyem bulutlara tırmanamadı ama yine de masallardaki gibi olağanüstü güzellikteydi. Artık onu yarım metre büyütebilmek, kilometrelerce büyümesinden çok daha önemliydi. (s. 109)

Çocuk, ortaya çıkarmış olduğu ürün her ne kadar istediği boyutta olmasa da kendisinin yapmış olduğu bir şey olduğundan dolayı çok mutlu olmuş, bu mutluluğunu çevresindeki herkesle paylaşmak istemiştir. Bunun yanında boyunun hayal ettiği kadar uzamamasına rağmen sabırla ve emekle bu ürünü çıkarması onun için her şeye bedeldir.

14.Öykü: “Sobacı” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Uğur ve ailesinin evinin alt katını bir sobacı kiralamıştır. Fakat bir süre sonra mahallelerine doğal gaz geldiği için sobacının taşınması gerekir. Çünkü artık şartlar değişmiştir. Taşınırken Uğur da sobacıya yardım eder. Öyküde yardımlaşmanın önemi, değişen hayat şartlarının insanlara etkileri iletileri aktarılmıştır.

İnsanlara yardım etmenin önemi. Toplum halinde yaşayan insanlar, birbirlerine muhtaç kalabilmektedir. İnsanların birbirlerine yardım etmesi, işlerini kolaylaştırması insanların yapması gereken davranışlardandır. Çoğu zaman bir kişinin yapamayacağı durumlar, el birliği ile daha kolay bir şekilde hallolabilmektedir. Bireylerin yardımseverlik kavramlarını öğrenmesi ve bunu da çevresindeki insanlara uygulaması, bireylerin de toplumun da daha huzurlu olmasını sağlamaktadır. Yardımseverlik duygusunun çocukluktan itibaren verilmesi ve öğretilmesi gerekmektedir.

Hikâyedeki küçük çocuk, alt katlarına gelen sobacıyla hiç konuşmamasına rağmen onu sevmiştir. Bir süre sonra mahallelerine doğal gaz geleceği için sobacı tekrar oradan taşınmak zorunda kalmıştır. İşte bu taşınma anında küçük çocuk, sobacıya yardım etmek istemiş ve eşyalarını kamyonete koyarken sobacıya yardım etmiştir. Küçük yaştaki bir çocuğun çevresindeki insanlara yardımsever bir şekilde davranması, güzel bir davranıştır.

Aradan birkaç hafta geçti. Babamın dediği gibi geliyordu olaylar. Bir sabah evimizin önünde kırmızı kasalı bir kamyonet durdu. Adını bile öğrenemediğim, hep ‘sobacı’ dediğim yaşlı adam dükkâna nasıl sessiz sedasız ve çabucak yerleştiyse şimdi de aynı hızla boşaltıyordu burayı. Ben de apar topar merdivenlerden inip yanına gittim. Yardım etmek istiyordum. Ufak tefek birkaç boru yerleştirdim kamyonete. Yine yüzüme bakmıyordu. (s. 117)

Değişen hayat şartlarının getirdiği sonuçlar. Yaşanılan dönemler farklı farklı durumları da beraberinde getirmektedir. Bazen bir üst aşamaya geçilip olumlu bir durum oluşurken bazen de bu değişimler olumsuz sonuçlar yaratabilmektedir. Her dönemin, her çağın, her yılın birbirinden farklı özellikleri vardır. Yıllar geçtikçe sürekli bir değişim meydana gelmektedir. Değişmeyen tek şeyin değişim olduğu da muhakkaktır. Hikâyede, alt kattaki dükkâna bir sobacının gelmesiyle durumlar başlamıştır. Sobacı bir süre o mahallede kaldıktan sonra mahalleye doğal gaz geleceği haberi ulaşmış, kısa süre sonra da bu değişimden ötürü sobacı oradan taşınmak durumunda kalmıştır. Doğal gazın bir yere gelmesi aslında insanlar için olumlu bir durumdur. Soba kullanımının doğal gaz kullanımına göre daha zor olduğu bir gerçektir. O mahalledeki insanlar, doğal gazın gelmesiyle beraber mutlu olacaklardır. Fakat hikâyedeki gibi mahalleye taşınmış olan ve iş yapmakta olan bir sobacının bu değişimden dolayı olumsuz etkilendiği de görülmektedir. Doğal gaz geldikten sonra orada iş yapamamaya başlayacaktır. Bu nedenle, düzenini bozmak durumunda kalmaktadır. Yani hayat şartlarındaki değişiklikler, bazı insanlar için olumlu sonuç doğururken bazı insanlar için de olumsuz durumlar yaratabilmektedir. İnsanlar da çevrelerindeki değişikliklere hazırlıklı olmalıdır.

Bir gün babam aşağısıyla ilgili bir haberle geldi eve.

‘Yakında alttaki dükkân yine boş kalacak.’

‘Neden?’ dedi annem.

‘Bizim mahalleye de doğal gaz geliyor, boruları döşemeye başlamışlar.’

Sevindi annem.

‘Desene artık kömürle, külle uğraşmayacağız!’

‘Ya sobacı amca? O nereye gidecek?’ dedim.

Annem de sobacıyı düşününce üzüldü.

‘Haklısın, iyi adamdı. Sesi soluğu çıkmaz, hep işiyle uğraşırđı. Şimdi kim bilir kim gelecek onun yerine?’ (ss. 116-117)

Emeğe saygı duyulmasının önemi. Uğrunda emek verilip çaba sarf edilen her iş değerlidir. Emek verilerek, çalışıp didinerek yapılan işler hemen olmamaktadır. Bir süre bir iş için zaman harcamak, güç harcamak o işe değer vermek için bile yeterli olmaktadır. Hikâyedeki anne karakteri olan Nevin Hanım, bahçedeki çiçeklere bakmak için uzun zaman harcamış ve onlara fazlasıyla değer vermiştir. Ev sahipleri Süleyman Bey’in bu emeğe saygı duymadan, Nevin Hanım’ın çiçeklerini önemsememesi yapılmaması gereken bir davranıştır.

Biraz sonra ev sahibi de göründü. Elini arkasına kavuşturup keyifle izledi yıkım işini. Her balyoz inişinde duvardan bir parça savruluyor. Kırık tuğlalar sağa sola saçılmış, annemin özene bezene diktiği kasımpatılar toza bulanmış, bir bölümü molozların altında kalmış. Annem dayanamayıp ev sahibine çattı.

‘Süleyman Bey duvarın yıkılacağını önceden haber verseydiniz, çiçekleri söker yan tarafa dikerdik.’

Süleyman amcanın umurunda mıydı kasımpatılar, güller, aslanağzları? O şimdiden aşağıya yaptıracığı evden bozma dükkânı kaç kiralayacağını hesaplıyor gibiydi.

‘Amaan Nevin Hanım, arsız onlar arsız, yine çıkarlar. Bu işlerin bir an önce bitmesi gerek.’ (s. 111)

Değer verilip uzun zaman emek verilmiş bir konunun başkası bir kişi tarafından önemsenmeyip onu bozması saygısızlık olarak da gösterilebilmektedir. Hikâyedeki Süleyman Bey de bu durumda saygısızca davranmış, çiçeklere de emeğe de yapılan işe de saygısız bir şekilde yaklaşmıştır.

15.Öykü: “Erik Çekirdekleri” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Bir işte emek verip o emeğin karşılığını almak, azimli ve kararlı olmak öykünün içerisinde verilen iletilerdir.

Azimli ve kararlı olmanın önemi. Bir hedef belirlenmiş ise o hedefle ilgili sonuca varma konusunda kararlı olmak, insanların başarıya ulaşmasında etkili rol oynamaktadır. Hedefe ulaşmada kişiler kararlı olduğunda daha çok azmederek çabaladıkları da görülmektedir. Kararlı olmak, insanları başarıya ulaştırmaktadır. Olumsuz düşünceler beyinden atılarak hedefe kilitlenmeli, sonuca ulaşmak için kararlı olmalı ve bu uğurda azimle çalışılmalıdır. Ancak bu sayede istenilen hedefe varılabilmektedir. Küçük yaştan itibaren bir amaç için kararlı olmak ve başarmak için azmetmek konularında çocuklara örnek olunmalıdır. Hikâyede, el değmemiş ve kuru bir toprağın çalışıp uğraşarak nasıl verimli hale getirildiği okuyucuya aktarılmıştır. Örnek olunması gereken ve azimle yapılan bir işin başarıyla sonuçlandığını gösteren bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Babam atımıza pulluğu takmış. Taşlaşmış toprağı sürmeye başlamış. Atımızın adı Karanfil. Karanfil yoruldukça toprak kabarmış, soluk almaya başlamış. Topraktan solucanlar, böcekler, kurtçuklar çıktıkça havada dönüp duran kuşlar inip kalkıyormuş ağızlarında avlarıyla. Yuvalarında minik gagalarını açıp annelerini bekleyen yavru kuşlar o gün tıka basa doymuşlar. Karanfil’in sağlam kaslarıyla, babamın inadı o kaya gibi toprağı pamuk yumuşaklığına çevirmiş.

Toprağın yumuşadığını gören Bekir dedem koşmuş ilçeye. Meyve fidanları seçmiş bir bir, kendi elleriyle. (s. 120)

Önceden hiç el değmemiş bir toprağın kiralandıktan sonra emek verilerek verimli bir meyve bahçesi haline gelmesi anlatılmaktadır. Bu kuru toprağın yumuşayıp verimli hale

gelmesinde kişilerin kararlı olması ve bunun için emek vermiş olmaları da dikkat edilmesi gereken husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Emeklerin karşılığını almanın önemi. Yapılan işin sonucunu görmek, emeklerin karşılığını almak insanlar için son derece tatmin edicidir. Bir süre bir amaç uğruna çalışmak, uğraşmak ve o uğraşın sonucunda ürünü almak bireyleri çok mutlu edebilmektedir. Onca emekten sonra kişinin sonucunu görmesi kadar memnun edici bir durum olmamaktadır. Hikâyede, bir ailenin bir bahçede meyve yetiştirme konusundaki çalışmaları verilmiştir. Bu uğurda ailedeki küçük çocuklar bile yardım etmektedir. Bu çalışmanın sonucunda da, ürünleri istedikleri şekilde yemek istemektedirler. Babaları buna biraz engel olsa da dedeleri, onlara yardım etmiştir. Çalışmalarının karşılığını aldıktan yani meyveleri yiyebildikten sonra, çocuklardaki çalışma isteği daha da artmıştır.

“O gün öğleden sonra güneşin altında çalışmak ablama da bana da pek dokunmadı, çünkü alın teri döktüğümüz bu toprağın en güzel meyvesini yemiştik.” (s. 125)

Emek ve zaman harcanarak yapılan bir işin neticesinde insanlar, onun karşılığını almak ister. Bu durumda emeklerin sonundaki ürüne ulaşabilen birey, tatmin olma noktasına varabilmektedir. İşte, bir süre çabaladıktan sonra işin sonucunu görmek önemli ve güzel sonuçlar doğurmaktadır.

“Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk” öykü kitabında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Miyase Sertbarut’un bu kitabında toplam on iki adet öykü bulunmaktadır. “Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk”, “Kırmızı Karanfil Şakası”, “Antika Oyuncak”, “O Çocuk”, “Şişedeki Mesaj”, “Balkondaki Kedi”, “Arka Bahçedeki Gökteşi”, “Kaybolan Yoğurt Kapları”, “Cips Paketinden Çıkan Cadı”, “Süheyla Hanım’ın Kedileri”, “Korkuluk”, “Tekir Kedi, Kızıl Kedi, Beyaz Kedi, Benekli Kedi” adlı öykülerin bulunduğu bu kitapta farklı farklı temalar okuyucuya aktarılmıştır.

1.Öykü: “Yangın Tüpüyle Uçan Çocuk” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Bir okulda sivil savunma ekipleri tarafından yangın ve deprem tatbikatı yapılacaktır. Fakat biraz aksilikler yaşanır. Deprem tatbikatının ardından yangın tatbikatı yaparken ise Samet adlı öğrenci, yangın tüpüyle ateşi söndürmek yerine internette gördüğü bir videodan özenip oradaki gibi yangın tüpünün üstüne binip pimi çeker. Uçmayı hayal eder. Kısa süre havalandıktan sonra yere düşüp bir yerlerini incitir. Daha sonra idareden ceza alır. Yapılan hatalı davranışın cezasız kalmadığı ileti olarak verilmiştir. Aynı zamanda kitapta deprem konusunda bilgilendirme de yapılmıştır.

Deprem konusunda bilgilendirme. Masal, hikâye veya romanların içerisinde çocukların bilgilendirilmesine yönelik bilgilerin olması, çocuğun bilgi kazanması açısından gereklidir. Olayların arasına serpiştirilmiş olan bilgilerle, çocuklar eğlenceli bir şekilde bilgi sahibi olabilmektedir. Bu kitapta da okula gelen sivil savunma görevlileri tarafından öğrencilere deprem konusunda bazı bilgiler verilmektedir. Kitaptaki öğrencilerin deprem konusunda bilgi sahibi olmaları esnasında, bu öyküyü okuyan çocuklar da deprem esnasında neler yapılması gerektiği konusunda bilgilendirilmektedir. Deprem sırasında neler yapıp neler yapılmaması hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

“Çocuklar, uygulama anında gerçekten deprem oluyormuş gibi düşünerek hareket edin. Bu sizi gerçek bir depreme hazırlar. Şimdi diyelim ki bina sallanmaya başladı. Kapıya koşmak yok. İlk işiniz sıranın altına saklanmak olacak. İtişip kakışmadan sıraların altına gireceksiniz ki başınız zarar görmesin.” (s. 9)

O da var, en son uygulamamız yangın söndürmek olacak. Şimdi sözümü kesmeyin de deprem tatbikatını anlatayım. Sarsıntı durduğunda sınıfları boşaltmanız gerekecek. Koşmadan ama hızlı adımlarla yapacaksınız bunu. Defter ve kitaplarınızı başınıza

koyup okulu boşaltacaksınız. Böylece üzerinize bir taş düşerse yaralanmadan dışarı çıkmayı başarmış olursunuz. (s. 10)

Okulların gerçek yaşama hazırlaması. Okullar sadece öğretim yapılan ve kitaptan ders anlatılan bir yer, bir kurum değildir. Okul ortamında öğrencilere öğretim dışında eğitim de verilmektedir. Bu eğitim sürecinde öğrencinin, çocuğun yaşamda karşılaşacağı zorluklarından üstesinden gelebilmesi için bazı bilgiler çocuğa aktarılmaktadır. Bunlar bazen teorik bazen de uygulamalı şekilde çocuğa sunulabilmektedir.

Hem eğitim hem de öğretim kurumları olarak nitelendirilebilecek olan okullar, çocuğu hayata hazırlamakta ve onun zorlukları görmeden onlar hakkında bilgi edinmesini ve onlarla yüzleşmesini sağlamaktadırlar. Bu öyküde de, okullarda gerçek hayatta yapılan bir durumdan kesit aktarılmıştır. Bir okula sivil savunma ekibinin gelmesi, o ekipte görevli olan kişilerin okulda deprem ve yangın tatbikatı yapılması konusu işlenmiştir. Böylece okulların sadece öğretim yeri değil de hayata hazırlayan ve eğitim veren kurumlar olduğu da görülmüştür.

Elif Hanım güç bela susturdu sınıfı. Sivil savunmanın ne olduğunu anlatmaya çalıştı. Gelen ekibin deprem ve yangın gibi felaketlerde insanları kurtardıklarını söyledi. ‘Şimdi okulumuzda bir uygulama yaparak hepimizi bilinçlendirecekler.’ Bu konuşmadan beş dakika sonra sınıfa turuncu giysili bir sivil savunma görevlisi girdi. Kendini tanıttı. Sık sık saatine bakıyordu. (ss. 7-8)

“Beklenen an geldi ve zil çaldı. Küçük sınıflar gayet ciddi, başlarını kitaplarla defterle koruyarak koridorlara, merdivenlere yöneldiler. Biraz daha büyükler başlarını korumaya gerek duymadan çıktılar koridora.” (s. 13)

Hatalı yapılan davranışın sonunun kötü olması. Toplum içerisinde bazı uyulması gereken kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar yazılı veya yazısız şekilde olabilmektedir. Kurallar toplum yaşamının daha sağlıklı, huzurlu olabilmesi amacıyla konulmakta ve

uygulanmaktadır. İnsanlar başkalarının yaşam alanlarına saygı duyarak yaşamaktadırlar. Buna uyulmadığı takdirde ve hatalı davranış olarak kabul edilen şekilde davranıldığı zaman sonunda bazı cezalar görebilmektedirler. Okulda da bu durum böyle olmaktadır. Her öğrencinin uyması gereken kurallar mevcuttur. Hatalı bir davranış sergilendiğinde aslında kişi, kendisine kendi iradesiyle mutsuz bir son hazırlamaktadır. Öyküde, yapılmaması gereken bir davranış sergileyen öğrenci hem kendisine zarar vermiş hem de idare tarafından azar yemiştir. Yani yapılmaması gereken ve hata sayılabilecek davranışları sergileyen kişiler, hem kendi kendisini zarara sokmuş olur hem de toplum tarafından iyi bir tepki almaz.

“Samet’in heyecanı kırmızı yangın tüpünün ortaya çıkmasıyla daha da büyüdü. Bir haftadır internette izlediği o video rüyalarına giriyordu ve izlediği şeyin aynısını yapmak istiyordu, yani tüpe binip uçmak!” (s. 18)

Ateşi söndürmek isteyen kim? Tüpü bacaklarının arasından geçirdi.

“N’apıyorsun oğlum?” dedi itfaiyeci şaşkınlıkla.

Samet mandala bastı. Arkasından köpükler çıkartarak üç saniye hızlı bir uçuş yaşadı ve sonra yere kapaklandı. Tüp bir yana, Samet bir yana fırladı.

Müdür, müdür yardımcıları, sivil savunma görevlileri şaşkınlıkla ne olup bittiğini anlamaya çalıştılar. Öğrencilerse anlamıştı Samet’in uçuş denemesini. Bahçe yine alkış, ıslık ve çığlıkla doldu taştı.

Günün sonunda Samet dizinde, yüzünde sıyrıklar ve kızarıklıklarla birlikte bir yığın azar işitti. (ss. 19-20)

2.Öykü: “Kırmızı Karanfil Şakası” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Öyküde Esin adlı bir kız ve komşuları Gülay Hanım arasında kırmızı karanfilin de kullanıldığı bir şakalaşma olayı vuku bulur. Fakat bu şaka haddini aşan bir şakadır. Esin’in yaptığı bu

nahoş şakanın karşılığını da Gülay Hanım şakayla verir. Yapılan bir davranışın karşılığını almak, karşı tarafı düşünmeden davranmak öyküde verilen iletilerdir.

Karşısındaki insanı düşünmeden davranmak. İnsanlar, davranışlarını şekillendirirken karşısındaki insanı düşünerek davranmalıdırlar. İnsanlara kırıcı veya bencilce davranılmaması gerekmektedir. Öyküde, kendisinden yaşça büyük bir kişiye kötü bir şaka yapmak isteyen bir kızın yaptıkları anlatılmıştır. Bu şaka, karşısındaki insanı düşünmeden yapılan kötü bir şaka olarak nitelendirilebilir. Bu durum, kişiye karşı yapılmış bir saygısızlıktır. Bireyler, davranışlarında karşısında bulunan şahıs veya şahısları düşünerek davranırsa kırılan, üzülen de olmaz.

O gün öyle geçti. Eve çıktığımda içimdeki kötü kıza engel olamadım. Demek Gülay teyze karanfil seviyordu, demek cumartesi günleri, demek iki de badem şekeri... Ertesi gün cumartesiydi, mutfak dolabında badem şekeri vardı ve çiçekçi amca kaldırımında olacaktı. Eteğime, ayakkabıma, çorabıma karışmak neymiş anlayacaktı, ben de onun hayatına karışacaktım işte, hatta anılarına karışacaktım.

O gece planlar yapıp durdum. Gülay teyze bu sürprizi görünce ne yapacaktı? Korkar mıydı acaba? (s. 25)

Küçük kız, yaptığı davranışın ve şakanın kötü olduğunu bile bile o davranışı yapmak istemiş ve bunun için planlar kurmuştur. Yaptığından sonra bir insanı kırmak, üzmek ve korkutmak amaçlı yapmış ve düşüncesizce davranmıştır.

Karanfili çıkardım çekmecemden. İki şekeri kağıda sarıp bantla çiçeğin sapına yapıştırdım. Her şey tamamdı. Evden çıktım, kapıyı aralık bıraktım ve alt kata inip çiçeği Gülay teyzenin kapısının önüne bıraktım. Ziline bastım ve koşarak yukarı çıkıp eve girdim. Kulağımı kapıya dayayıp merdiven merdivenlerden gelecek sesi bekledim.

Çok sürmedi, beklediğim çığlığı duydum. Öyle hemen de kesilmedi çığlıkları. Annem babam da uyanıp koştu yanıma. (s. 26)

Yapılan bir davranışın karşılığını görmek. “Eden bulur.” atasözünde kastedilmek istenen şey yapılan her davranışın karşılığının görüleceğidir. Kişilere kötülük yapılırsa karşılığında elbet bir gün kötülük görüleceği, iyilik yapılırsa iyilik olarak geri döneceği şeklinde bir anlatım mevcuttur. Bu öyküde küçük bir kızın komşusuna kötü bir şaka yapması konusu ele alınmıştır. Öykünün sonunda, komşu kadının şaka yapan küçük kıza kötü bir şakayla karşılık vermesi anlatılmıştır. Karşısındaki insana düşüncesizce şaka yapan küçük kız, ektiğini biçmiş ve aynı şekilde karşılık almıştır. Böylece insanlara düşünmeden davranmamak gerektiğini anlamıştır.

İtiraf saati gelmişti. Gözlerine bakamadım, başım yerde söyledim. ‘Ben koydum onu Gülay teyze, çok özür dilerim. Şaka yapmak istedim, ama siz inandınız.’

Bir kahkaha yayıldı bütün apartmana. İyice delirmişti galiba, onu iyileştireyim derken hepten mi çıldırtmıştım?

‘Kim inandı ki Esin?’

Şimdi deli gibi değil, kurnaz bir komşu teyze gibi bakıyordu yüzüme.

‘Ah çocuk, buna inandığımı sandın ha! Sen oyun oynarsın da ben oynamaz mıyım?’

Beni ters köşeye yatırmıştı. (s. 32)

3.Öykü: “Antika Oyuncak” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde babasına yardım etmek için pazar yerinde satış yapmaya giden bir çocuk anlatılmaktadır. Satacağı antika eşyaların içinde bir palyaço ilgisini çeker. Kendisine ayırmak için arka tarafa koyar. Bir alıcı gelip palyaçoyu sorar. Babasının birer liraya satmasını söylediği eşyalar

arasında olan palyaçonun fiyatını yirmi lira olarak söyler. Alıcı, palyaçoyu satın alır. Fakat çocuk kendini kötü hissetmektedir ve parayı geri vermek ister. Bir gün televizyonda alıcı kişiyi, almış olduğu palyaçoyla beraber görür. Adam, palyaçoyu Fransa'dan beş liraya aldığını ve çok değerli bir antika olduğunu söyler. Çocuğun dürüst davranmak istemesine rağmen adamın bu şekilde yalan söylemesi çocuğun hoşuna gitmez. Dürüst olmak, küçük yaşta sorumluluk alabilmek öyküdeki temalardır.

Dürüst davranmanın önemi. İnsanlara yalan söylememek, dürüst davranmak ve ne olursa olsun doğruları söylemek bir çocuğun kazanması gereken en önemli davranışlardan biridir. Her koşulda doğrunun yanında olmak ve yalanı hayatında barındırmamak önemlidir. Bu davranışın çocuklara kazandırılması, hem birey hem de toplumun faydasına olmaktadır. Öyküdeki çocuğun yanlışın yanında olmak istememesi, dürüst davranmak istemesinin aksine palyaçoyu satın alan koleksiyoncunun yalan söylemesi bir tezatlık oluşturmaktadır. Çocuk, normalden daha fazla fiyata sattığı eşyanın parasını adama geri verme planları yaparken koleksiyoncu adam televizyonda bir programa çıkıp yalan söylemlerde bulunmuştur. Palyaçoyu Fransa'dan çok pahalıya aldığını söyleyerek dürüst davranmamıştır. Hiçbir zaman yalana başvurulmamalı, her zaman doğrunun yanında olunmalıdır.

Gün akşama yaklaşırken Murat komşularının kamyonetinde hafiflemiş çuvallarıyla oturuyordu. Fena satış yapmamıştı, ama bir şey kemiriyordu içini. O adama oyunağı pahalıya satmıştı. Babasının bir liraya sat dediğı şeyi 20 liraya satmıştı. Eve dönüş sevinci azalmıştı. Birini kandırmiş olmak, vicdanını rahatsız ediyordu. İki üç lira neyse neydi, ama yirmi lira, çok fazlaydı, çok. Aklındaki, yüreğindeki baskıyı azaltmak için haftaya bu adama paranın bir bölümünü geri vermeyi düşündü. (s. 40)

Murat tamamen dürüstlükten yana bir tavır sergilerken, koleksiyoncu adam tam tersine yalana başvurmuştur.

Kamera, oyuncuğı yakın çekime aldı. Murat ağzı bir karış açık, geçen Pazar kendi sergisinde duran, kurma kolu olmayan eski oyuncuğı izledi. Bu oydu, kareli pantolonundaki yanık izi bile öylece duruyordu.

‘İşte bunu Fransa’da bir antikacıda gördüm ve pazarlıkla 500 liraya aldım. şimdi 1000 de verseler satmam.’ (s. 41)

Sorumluluk sahibi olmanın önemi. Çocuklara kk yaştan itibaren kk de olsa sorumluluklar verilmeli, onların sorumluluk sahibi olmalarına yardım olunmalıdır. İş veya görev vermeden, her şeyi kendi sorumluluğuyla yapan ailelerin çocukları ileriki dönemlerde sorumluluk sahibi olma konusunda zorlanabilmektedirler. Öyküde, rahatsız olduğundan dolayı pazara gidip sergi aamayacak olan bir baba kk oğluna sorumluluk verip bu işi kendisinin yerine yapmasını ister. Oğlu da başarılı bir şekilde bunu gerçekleştirir.

Murat, erken yat oğlum, yarın sen gideceksin pazar yerine.’

Televizyonda izlediği film heyecanlıydı, ama babasının bu sözü Murat’ı daha fazla heyecanlandırdı. ‘Sen gelmeyecek misin? Yalnız mı gideceğim?’

‘Ne o korktun mu?’

‘şey... korkmadım da. Ne bileyim baba, hiç yalnız gitmedim ki.’

‘Korkma korkma, Adem abinin yanına aarsın sergiyi, o da kollar, gözetir.’

ocuk, bu sorumluluğu tek başına almanın hem korkusunu hem coşkusunu yaşıyordu şimdi. Televizyonu kapattı. Kapının yanında duran iki çuvalı babasının yattığı kanepenin yanına taşdı. Fiyatları öğrenecekti. (ss. 34-35)

4.yk: “*O ocuk*” öyküsünde ocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde anlatılan ve o ocuk diye verilen kişi, çevresi tarafından pek sevilmemektedir. Okulda

yaşanılan olaylardan hareketle adaletli olmanın, yardımsever olmanın ve canlıları sevip onlara değer vermenin önemi ileti olarak aktarılmıştır.

Yardımseverliğin önemi. Muhtaç kişilere, yardıma ihtiyacı olan canlılara yardımda bulunmak her bireyin yapması gereken davranışlardandır. Bu davranışların bireylere, çocuk yaştan itibaren kazandırılması gerekmektedir. Çocuklara verilmek istenen davranışlar, kitaplar aracılığıyla da verilmektedir. Böylece çocuklar hem eğlenmekte, güzel vakit geçirmekte hem de iyi huylar edinebilmektedirler. Bu öyküdeki başkahraman da yardıma muhtaç olan bir hayvana yardım ederek okuyuculara örnek teşkil etmiştir. Muhtaç olan her kim veya ne ise, elimizden geldiğince yardımcı olmak şarttır.

Anne yaralı bir kedi var burada.”

Annem hemen eğilip kedinin nesi olduğunu anlamaya çalıştı. ‘Yolda mı buldun? Araba mı çarpmış?’

‘Buradaydı anne, bizim kapının önünde.’

Annem şaşırmişti. Araba çarpmış olsa kapının önüne kadar nasıl gelecekti? Yürüyemediği belliydi.

‘Veterinere götürelim anne.’

Annem de dayanamazdı kedilere. Bu yavru sarmanı inilteler içinde bırakamazdık. ‘Sen bir şeyler ye, ben giyineyim,’ dedi.

‘Hiçbir şey yiyemem anne, hemen gidelim, baksana acı çekiyor.’ (ss. 43-44)

Öyküdeki yardım etmek isteyen bir çocuk ve ona destek çıkan anne modeli, doğru bir örnektir. Yaşamda da böyle yardım etmeyi seven bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir.

Adaletli davranmanın önemi. Adil olmak, hayatın her döneminde gerekli kavramlardandır. İster iki kişi arasında olsun ister tüm toplumu ilgilendirsün, içinde bulunulan her durumda adaletli davranmak çok önemlidir. Adaletli davranılmadığında toplumda işler düzgün yürümekte, bireyler arasındaki ilişkiler yıpranmaktadır. Eşit ve adil davranmanın önemi, çocuklara anlatılmalı ve küçük yaştan itibaren çocuklara bunların önemi kavratılmalıdır. Öykünün sonunda, adil davranmamanın ne kadar kötü olduğundan bahsedilmiştir. Bir canlının yaşamı, bir eşyanın yaşamından daha değerli görülmüştür. Bir çocuk, hayvanın canına kastettiğinde ceza almamış fakat bir eşyaya zarar verdiği için ceza almıştır. Başkahraman olan çocuk da öykünün sonunda bu durumun ne kadar adaletsiz olduğu kavramına dikkat çekmiştir. İnsan veya hayvan canı her şeyden daha mühim olmalıdır. Daha mühim olan bir durum önemsenmeyip başka bir durum daha fazla önemsendiğinde adil davranılmamış olur.

“Doğrusu kediyi duvara çarptığı için değil de müdürün oğlunun çantasına işediği için cezalandırılmış olması bence hiç adaletli değildi. Başkasının eşyasına zarar vermek kötüydü, ama ya kedi? O sarı kedi, bir okul çantasından daha mı önemsizdi?” (s. 48)

Canlıları sevmek ve onlara değer vermek. İnsan, hayvan, bitki ayırt etmeksizin tüm canlıların korunması ve onlara değer verilmesi insanların görevlerindedir. Doğa ve doğadaki her şey, insanlar tarafından korunduğunda ve onlara sevgiyle yaklaşıldığında evren daha güzel bir hal alacaktır. Yalnızca insanlara değil, hayvanlara ve bitkilere de değer vermek gerekmektedir. İnsanoğlu, bu evreni bencilce kullanmamalıdır. Çocuklarımıza da bu evrenin sadece insanlara ait olmadığı öğretilmeli, diğer canlıları da severek korumamız gerektiği bilgisi aşılanmalıdır. Öyküdeki başkahraman olan çocuk, kedileri çok sevmektedir. Çocuk ve annesi, yardıma muhtaç bir kediye yardım etmiş ve onu hayata döndürmüşlerdir. Sevgi ve değer verme kavramlarıyla canlıların yaşamı daha güzel hale gelebilmektedir. Fakat öyküde bulunan okul idaresi(okul müdürü ve yardımcıları), ceza konusunda bir canlıya değer

vermemiş, eşyayı daha önemli kabul etmişlerdir. Bu durum, olumsuz ve tasnif edilmeyen bir durumdur.

“Annem giyinince çıktık. Üç sokak ötemizde bir veteriner vardı, oraya götürecektik.

Veteriner bizi tanıdı, çünkü daha önce de araba çarpmış bir kedi getirmiştik ona.” (s. 44)

Anne ve çocuğunun bir canlıya değer verip ona yardım etmek için çabalamaları, örnek teşkil edilmesi gereken bir durumdur.

“Doğrusu kediyi duvara çarptığı için değil de müdürün oğlunun çantasına işediği için cezalandırılmış olması bence hiç adaletli değildi. Başkasının eşyasına zarar vermek kötüydü, ama ya kedi? O sarı kedi, bir okul çantasından daha mı önemsizdi?” (s.48)

Okul müdür ve müdür yardımcılarının bir canlıya zarar verilmesinden dolayı ceza vermeyip de bir eşyaya zarar verilmesinden dolayı çocuğa ceza vermeleri hoş bir durum olarak görülmemektedir. Çünkü ne olursa olsun, bir canlının hayatı her şeyden daha önemlidir.

5.Öykü: “Şişedeki Mesaj” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Piknik yerinde şişelere değişik mesajlar yazıp suya atarak insanları kandıran Emre, öyküdeki iki kardeşi de kandırmıştır. Kaçırıldığı şeklinde yazan mesajı okuyan kardeşler merak edip korkmuşlardır. Bir süre sonra da bu olayın bir çocuk tarafından şaka olarak yapıldığını anlamışlardır. Öyküde, yapılan şakaların bir sınırının olması gerektiği ifade edilmektedir. İnsanları kandırmanın hoş bir davranış olmadığı aktarılmıştır.

İnsanları kandırmanın yanlışlığı. Şaka yapmak, şakalaşmak insanlar arasında olabilecek durumlardır. Ciddiyetin gerekmediği bazı durumlarda insanlar, şaka yoluyla birbirleriyle güzel vakit geçirebilmektedirler. Fakat bu şakanın bir de sınırı olmalıdır. Şaka

sınırının aşıldığı zamanlarda insan ilişkileri de olumsuz boyutlara geçebilmektedir. İnsanlar arasındaki ilişkinin bozulmaması için bu sınırı iyi ayarlamak gerekmektedir. Ayrıca şaka yapmak ve insanları kandırmak farklı kavramlardır. Şakanın boyutu aşıldığında bu, kişileri kandırmak düzeyine gelebilmektedir. “Kandırmak” boyutuna geldiğinde, olaylar değişebilmekte ve artık yalan kavramına da taşabilmektedir. Kişileri kandırmak hoş bir davranış olmamakla birlikte bunun çocuklara da yanlış bir davranış olduğu öğretilmelidir. Öyküde, küçük bir çocuk hayatının tehlikede olduğuna dair yazılar yazıp başkalarının eline ulaşmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu yazıyı gören iki çocuk da bu durumdan korkmuş, bunun gerçek olduğunu zannetmiş ve kendi hayatlarını da tehlikeye atarak o kişiyi bulmaya çalışmışlardır. Fakat sonunda olayın bir kandırmacadan ibaret olduğunu fark etmişlerdir. Bu gibi durumlarda şaka veya kandırmacalar, kişilerin hayatlarına bile mal olabilmektedir. Bu nedenle, olayın bu seviyeye getirilmesi gerekmektedir.

Hakan, elleri titreyerek kâğıdı bana uzattı, yüzü sararmış, gözleri kocaman açılmıştı. Onu bu kadar ürküten şeyi anlamak için hemen baktım kâğıda. Üç cümle yazılıydı kâğıtta, bir de isim.

‘Beni fidye için kaçırdılar. Yardım edin. Şelalenin yanındaki kulübedeyim. EMRE’

Az önce kardeşim ne haldeyse ben de onun durumuna düştüm. Ellerim titremeye, kalbim hızlı hızlı çarpmaya başladı. (ss. 52-53)

Çocuklar bu olaydan çok etkilenmiş ve korkmuşlardır. İnsanları kandırmak, olumsuz sonuçlar da doğurabilmektedir. Bunun bilincine varılmalıdır.

Ben biraz daha yürümek istiyordum, dönüş yolunda yine dereyi izleyeceğimiz için kaybolmazdık. Beş dakika daha yürüdük ve... Biraz ötemizde küçücük bir şelalenin yanında piknik yapan aileyi gördük. On iki yaşlarında bir çocuk dere kıyısındaydı. Yanında şişeler vardı, bizim bulduğumuz şişenin benzerleri.

Kadın çocuğa seslendi. ‘Hadi Emre, bırak artık şu oyunu. Köfteler soğuyacak oğlum.’

Dere kıyısındaki çocuk yanıtladı onu:

‘Tamam anne, son şişeyi de suya bırakıp geliyorum. (s. 54)

6.Öykü: “Balkondaki Kedi” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Öyküde, komşularının kedisinin balkonda yalnız kaldığını görünce yardım etmek isteyen çocuğun, annesine söyleyip kediyi kendi evlerine almaları anlatılmaktadır. Kedinin öylece yalnız kalmasına dayanamayan çocuk, hayvan sevgisinin ve canlılara yardım etme iletilerini açıkça göstermektedir.

Canlılara yardım etmenin önemi. İnsan, hayvan veya bitki fark etmeksizin her canlıya yardım etmek insanların görevidir. Bu görev ve sorumluluğu yerine getirmek insan olmanın gereklerindedir. Topluluk halinde yaşayan canlıların birbirlerine yardım etmeden yaşamlarına devam etmeleri neredeyse olanaksızdır. Her canlının, yaşamak için veya daha iyi şartlara gelebilmek için yardıma ihtiyacı olmaktadır. Yardımı hiçbir canlıdan mahrum bırakmamak gerekir. Özellikle temel ihtiyaçlarını gideremeyen canlılara, her türlü yardımı yapmak lüzumu hissedilmelidir. Öyküde de, yardıma muhtaç bir kedinin bir çocuk ve ailesi tarafından yardım etmesi konusu ele alınmıştır. Evde tek başına kalan kedi, komşular tarafından alınmış ve yardımda bulunulmuştur.

O gün içim içimi yedi, gece de zor uyudum. Ertesi gün uyanır uyanmaz balkona koştum. Kedi beni görünce miyavladı, sanki yardım istiyordu. Acıkmıştır diye ona bir parça ekmek, biraz da peynir attım. Ekmeği koklayıp bıraktı, ama peyniri yedi. Ya su? Suyu da atamazdım ya... Bir yol bulmalıyım. Yoksa yaşlı teyze dönünceye kadar susuzluktan perişan olacaktı. (s. 58)

“Kedinin aç susuz kaldığını belki de öleceğini söyleyerek onu yumuşatmaya çalıştım.

Başardım da...

‘Sahibi hastaneden çıkıncaya kadar, tamam mı?’ diye söz vermeme istedi. Çok içimden gelmese de bu sözü verdim.” (s. 59)

Hayvan sevgisinin önemi. Her canlıya değer verilmesi gerektiği gibi hayvanların da sevilmesi ve iyi bir şekilde bakılması gerekmektedir. Her canlının yaşama hakkı bulunmaktadır. Canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için onlara ortam ayarlanmalıdır. Küçük yaştan itibaren sevgi kavramının çocuklara aktarılması şarttır. Bir çocuk sevgisiz ortamda büyütülmemeli, sevginin de önemli bir değer olduğu vurgulanmalıdır. Hayvan sevgisi de sevgi kavramının alt dallarından biridir. Hayvanlara karşı sevgiyle yaklaşılması gerektiği, onlara yardım edilmesi durumu çocukken kavratılmalıdır. Öyküde, bir kedi sahiplenmiş fakat ona sevgiyle yaklaşmasını öğrenememiş bir kahraman ile hayvan sevgisi konusuna tezat bir yaklaşım da sergilenmiştir. Bir yanda hayvanlara yardım eden ve onları seven küçük bir çocuk modeli, diğer yanda hayvan sahiplenmiş lakin ona güzel bir şekilde yaklaşamayan, hayvana ters davranan yaşlı bir kadın modeli öyküde iç içe yer almaktadır.

Kapıyı açan yaşlı kadın kızdı ona. ‘Seni yaramaz seni! Kal bakalım biraz daha burada.’

Onunla tanışmak istedim. ‘Merhaba teyze, sizin kediniz mi?’

Balkonlarımız o kadar yakındı ki bağırma bile gerek yoktu, aramızda iki metre ya var ya yok.

‘Benim, ama olmaz olaydı,’ dedi yaşlı kadın yüzünü buruşturarak.

‘Neden, çok güzel bir kedi ama.’

‘Güzelliğini ne yapayım ben onun?’ dedi kadın, ‘Bütün koltukları tırmalıyor, tüyelerini süpür süpür bitiremiyorum. Ben de balkona kapatmakta buldum çareyi.’ (ss. 56-57)

Hayvanları sahiplenmek ve onlara bakmak önemli bir o kadar da zor bir durumdur. Bu konuda tam emin olmadan bir hayvan sahiplenilmemelidir. Bu şekilde olduğunda, hayvana da eziyet edilmekte ve ona yazık edilmektedir. Hayvan sahiplenen veya sahiplenecek bireylerin bu konuda iyi düşünmeleri ve kendilerine emin olduktan sonra sahiplenmeleri hayvanın canı ve hayatı için önemlidir.

7.Öykü: “Arka Bahçedeki Göktaş” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Arka bahçelerinde göktaş bulmuş olan Sinan’a dedesi, annesi ve babası da inanmamış hatta onunla dalga geçmişlerdir. Pazar günü olduğu için öğretmenine de gösterememiştir. Fakat o esnada farklı bir gezende bulunan Tal ve Kal isimli arkadaşlar, uzaya fırlattıkları taştan Sinan’ın odasını ve olup bitenleri izlemişlerdir.

Kendine inanmanın önemi. İnanması güç bazı durumlarda insanlar, gerçekleri başkalarına inandırmakta zorlanmaktadırlar. Doğa olayları, yeryüzünde olup biten olaylar konusunda özellikle inandırıcılık zor olabilmektedir. Öyküdeki küçük çocuk da gördüğü taşın göktaş olduğuna insanları inandıramamıştır. Fakat aslında kendisinin bildiği ve inandığı şey doğrudur. Bu gibi durumlarda, o düşünceyi savunan kişinin kendine inanması ve o düşünceyi karşısındaki insanlara inandırmaya çalışması gerekir. Her ne kadar zor bir durum olsa da kişi kendine ve bilgisine inandığı, güvendiği sürece o düşüncenin arkasında duracak ve savunacaktır. Böylece gerçeklerin ortaya çıkması da kolaylaşmış olacaktır. Bu durumda kişinin vazgeçmemesi ve savunduğu düşüncenin peşinden gitmesi gerekmektedir.

Dün Fethiye’ye bir göktaş düştüğünü söylemişlerdi haberlerde. Köylülerle röportaj yapmışlardı. Kamera göktaş olarak kömür parçasına benzer iri bir şey göstermişti. Şimdi çilek fidelerinin arasında gördüğü gri taş belki de ondan kopmaydı. Sinan

göktaşlarının dünyanın atmosferine girince yanmaya başladıklarını, eriyip parçalandıklarını okumuştur internette. Belki de o büyük taşın küçük bir parçası kendi bahçelerine düşmüştü.(s. 62)

İnsan kendi bilgisine ve araştırdığı, araştırıp öğrendiği, donanımlı olduğu konularda kendine inanmalı ve güvenmelidir. Farklı konuların inandırılması bazen zor olsa da kendine inanma ve güvenme ile başkalarına da doğru öğretilmektedir.

“Yukarıda iki arkadaş yolladıkları gözlemci taşla olup biteni izlerken, Sinan elinde, çantasında gezdirdi durdu bu hazineyi. Ama ne arkadaşları ne öğretmeni taşın uzaydan geldiğine inanmadı.” (s. 68)

8.Öykü: “Kaybolan Yoğurt Kapları” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Öyküde yoğurt kaplarına su koyarak sokak hayvanlarına yardım etmek isteyen bir kahramanın yaşadıkları anlatılmaktadır. Kapları koyduktan bir gün sonra kapları yerinde bulamaz. Buna çözüm olarak kâğıda bu durumu açıklayan bir yazı yazar ve kabı koyduğu yere yakın asar. Okuldaki arkadaşlarıyla beraber belediyeye, hayvanlar için artık yemek ve su konulabilecek düzenlemeler isteyecekleri bir istekle gitmeye karar verirler. Öyküde hayvan sevgisi, hayvanlara yardım etmenin önemi ileti olarak verilmiştir.

Hayvan sevgisi. Canlıların birlikte yaşadığı bu evrende, her canlının birbirine yardım etmesi gerekir. Yardımlaşma sayesinde canlılar daha rahat bir yaşam sürebilmektedirler. Özellikle hayvanların, insanlara muhtaç olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Bunun yanı sıra çocuk yetiştirirken, çocuklara tüm sevgiler olduğu gibi hayvan sevgisi de aşılanmalıdır. Hayvanlara zarar vermeden, onları sevip koruyup kollamak gerekmektedir. Onlara yapılacak iyi ve güzel muamelelerle hayvanlar da yaşamlarını sürdürebileceklerdir.

Öyküdeki kahraman Umut, televizyonda gördüğü hayvanlarla ilgili olan haber konusunda duyarlı davranmış ve hemen hayvanlar için yardımcı olmak istemiştir. Haberlerde

sokak hayvanlarının aç ve susuz kaldığını duyan Umut, hayvanlar için plastik bir kaba su koyarak kabı sokağa bırakmıştır. Hayvanların durumu karşısında duyarlı davranan Umut, hayvanlara yardım için bir adım atmıştır.

Bir televizyon programında sokak hayvanlarının içecek su bulmakta zorlandıklarını duymuştum. Programda konuşan kişi onlara yapacağımız en büyük iyiliğin bahçeye ya da apartman önüne bir kap su koymak olduğunu söylemişti. Bunu ben de yapabilirim diye düşündüm. Evde pek çok plastik yoğurt kabı vardı. Annem gerekli olur diye boşalan kapları mutfak tezgâhının altında biriktirirdi. (s. 69)

“Bahçe kapısını açıp kaldırıma çıktım ve duvar dibine, yoldan geçenlere engel olmayacak biçimde su kabını yerleştirdim. Acaba gelip hemen su içerler mi diye bekledim biraz, gelen giden olmadı, ben de evimize çıktım.” (s. 70)

Umut, hayvanlar için bir kaba su koyup sokağa koysa da o kap başkaları tarafından alınmıştır. Fakat ısrarla bu işi yapmaya devam etmiş ve çözüm yolları aramıştır. Sonunda bir kâğıda büyük harflerle uyarı yazısı yazmak aklına gelmiştir. Bu sayede bir daha kimse su dolu yoğurt kaplarını almamıştır. Bu konuda ısrarcı ve kararlı olan Umut, duyarlı bir şekilde davranıp hayvanlara yardım etmiştir.

“Bütün gün okulda bunu düşündüm. Sonunda bir uyarı yazısı yazmaya karar verdim. Şöyle diyecektim yazıda:

LÜTFEN YOĞURT KABINI ALMAYIN!

HAYVANLARI SUSUZ BIRAKMAYIN!”(s. 72)

Girişimci olmanın önemi. TDK’de girişim: “ Bir işe girişme, teşebbüs.” (s.856) şeklinde verilirken girişimci: “ Bir işi yapmak için girişimde bulunan kimse, müteşebbis.” (s.856) şeklinde tanımlanmaktadır. Farklı fikirler ortaya sunmak, yeni düşünceler ileriye

sürmek ve bunu uygulamaya geçirmek; böylece topluma katkıda bulunmak özellikle yeni nesil tarafından yapılması gereken bir davranıştır. Toplumun faydasına olacak şekilde yeni işler bulmak, yenilikler ortaya çıkarmak hem bireyin hem toplumun yararına olacak ve toplumu bir üst seviyeye geçirmek için aşama kaydedilmiş olacaktır. Öyküdeki Umut ve anne babası da hayvanlara yardımcı olacak bir düzenleme düşünerek bunu belediyeye bildirmek fikrini ortaya atmışlardır. Hayvanların aç ve susuz kalmaması için bir fikir akıllarına gelmiştir. Umut da bunu okuldaki arkadaşlarıyla paylaşmış ve hep birlikte bu konu için belediyeye başvurma kararı almışlardır. Girişimci ruh ile canlıların hayatını kurtarmak, onları korumak konusunda bir atılımda bulunulmuştur.

“Herkesin sokağında atık yemek köşesi olsa, herkes oraya götürür. Böylece hayvanlar çöpleri karıştırmaz, sokakta çöp torbalarını parçalamaz. Kirlilik tek bir noktada olunca, temizlenmesi daha kolay olur. Bu işi gönüllü yapacak insanlar bile bulunur.

Bu proje benim de hoşuma gitmişti.”(s. 71)

Şimdi okuldaki arkadaşlarımla belediyelere bir çağrı yapmayı planlıyoruz. Her mahallede sokak hayvanları için temiz su ve atık yiyeceklerin konabileceği küçük bir düzenleme isteyeceğiz. Bakalım neler olacak? Geçenlerde bir kitap okumuştum. Belki siz de okumuşsunuzdur. Küçük Prens adlı bu kitapta şöyle bir söz vardı: ‘Evcilleştirdiğine karşı sorumlusun.’ (s. 74)

9.Öykü: *“Cips Paketinden Çıkan Cadı” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.* Öyküde, insanlara tatlı dille yaklaşmanın iletişimde ne kadar önemli olduğu konusuna dikkat çekilmek istenmektedir. Tatlı dilin insanlar arasındaki iletişimi olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır. Aynı zamanda kişileri, onların dış görünüşüne göre yargılamamak gerektiği de anlatılmaktadır.

Tatlı dilli olmanın önemi. Dil, insanların birbirleriyle anlaşabilmelerini sağlayan iletişim araçlarıdır. Birbirleriyle dil aracılığıyla iletişim kurabilen insanlar, aralarındaki bu iletişimin olumsuz olmaması için dili kullanma konusunda hassas olmaları gerekmektedir. “ Bin düşün, bir söyle.” Atasözünde verilmek istendiği gibi, konuşmadan ve sözlü iletişime geçmeden önce bu düşüncelerin süzgeçten geçirilip öyle dile aktarılması gerekir. Sözcükler, cümleler dile getirilmeden önce iyice düşünülmelidir. Bireyler, duygu ve düşüncelerini ifade ederken üsluplarına dikkat etmelidirler. Dilde, konuşmada, yazmada her konuda fikirleri aktarmada üslup kavramının önemli olduğu fark edilmelidir. İnsanlarla iletişime geçerken güzel ve hoş sözler söylemek, kırıcı sözler kullanmamak ilişkilerin kötüye gitmemesi adına gereklidir. Belirtilmek istenen, rica edilen durumlarda, her konuda fikirlerin dile aktarımında kırıcı sözlerin kullanılmaması insan ilişkileri adına olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Öyküdeki küçük kahraman Umut, herkesin “cadı” olarak adlandırdığı Cilve teyze ile hoş sözler ederek konuşmuş, Cilve teyze de bu durumda hem mutlu olmuş hem de böylece ikisi arasında iletişim olumlu şekilde sürmüştür. Tatlı dille yaşandığında iki taraf da yumuşayarak daha iyi sözler duymakta ve daha güzel muamele görmektedir. Güzel sözlerle konuşan Umut da sonunda istediğinden fazlasını elde etmiş ve mutlu olmuştur.

‘Eee,’ dedi sabırsızlıkla. ‘ne olur saçımı tarasam?’

Ne diyecektim, ‘Daha az cadıya benzersiniz’ mi? Öyle demedim. ‘Daha güzel olursunuz.’

Çok sevindi. Eliyle saçlarını düzeltti. Yumuşak bir gülümsemeyle baktı bana. ‘Başka?’ dedi.

‘Bu kadar çok giysiyi üst üste giymeseniz...’

‘Eee?’

‘Daha şık olursunuz.’ (ss. 76-77)

“Yanıma yaklaştı. Saçlarıma yumuşacık dokundu. ‘Sen,’ dedi, ‘ne iyi çocuksun.’

Sonra cips torbalarını aralayıp bir tane seçti, bana uzattı. ‘Bunun içinde iki tane var,’ dedi ve uzaklaştı.” (s. 78)

Tatlı ve yumuşak bir dille karşısındaki bireye yaklaşan ve iletişimi o şekilde kuran insanlar, hem mutlu etmiş olur hem de kendisi mutlu olmuş olur. Karşılıklı memnun olunan iletişim de başarılı bir iletişim olarak addedilebilmektedir.

İnsanları dış görünüşüne göre yargılamanın yanlışlığı. Fiziksel görünüş her zaman doğru sonuçlar vermemektedir. İnsanların dış görünüşüne bakarak onun hislerini, düşüncelerini, düşünce tarzlarını anlamak bazen zor olabilmektedir. Fiziksel boyuta bakıp da insanlar hakkında önyargıda bulunmak hatalı bir davranıştır. Öyküde giyim kuşamından ötürü “cadı” olarak tanınan bir kadın bulunmaktadır. Bakımsız görünmesinden dolayı bu şekilde anılan Cilve teyzenin, öyküdeki Umut adlı çocukla konuştuğunda aslında ne kadar iyi ve yumuşak kalpli biri olduğu görülmüştür. Görünüşe bakılıp kişiler hakkında önyargıda bulunulmamalıdır.

“Bunu söyleyen, herkesin “cadı” dediği Cilve teyzeydi. Saçlarını taramaz; öyle kabarık, dolaşık gezerdi. Tuhaf giysiler giyerdi üst üste. Renkli çamaşırlarla dolu, yürüyen bir kirli sepeti gibiydi. Her tarafından rengârenk bir şeyler sarkardı.” (s. 75)

Bir kişiyle konuşmadan, onu tanımadan önceki düşünce ve yargı ile onunla konuşup görüştüğünden sonraki yargı tamamen değişebilmektedir. Bu nedenle bireylerin sadece dış özelliklerine bakılıp önyargıda bulunmak, hoş bir durum olarak kabul edilmemektedir.

“Eliyle ağzını kapattı hemen, gülümsemesini gizledi. Sınıfımızın en utangaç kızı Gizem gibiydi. ‘O zaman kimse bana cadı demez mi?’

'Demez,' dedim, 'herkes size Cilve teyze, der.'

Yanıma yaklaştı. Saçlarıma yumuşacık dokundu. 'Sen,' dedi, 'ne iyi çocuksun.'" (s. 78)

10.Öykü: "Süheyla Hanım'ın Kedileri" öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Süheyla Hanım'ın on beş kedisinden komşular rahatsız olmakta fakat apartmandaki çocuklar kedileri çok sevdiği için onların kalmasını istemektedirler. Kedilerin gitmemesi için çocuklar, hep birlikte çalışmaya başlar. Kedilerden rahatsız olunma sebeplerini hepsi beraber ortadan kaldırmaya çalışırlar. Dayanışma ve işbirliğinin önemi, hayvan sevgisi öyküde verilen temalardır.

Dayanışma ve işbirliğinin önemi. Yapılması güç olan bazı durumlar, birkaç kişinin bir araya gelip yapmasıyla birlikte kolayca hallolabilmektedir. Dayanışmanın faydalı ve önemli olduğu konusunda da birkaç atasözümüz mevcuttur. "Yalnız taş duvar olmaz." "Bir elin nesi var iki elin sesi var." vb. atasözlerimizde işbirliği içinde çalışmanın önemine değinilmektedir. Bazen tek kişinin veya az kişinin yapamayacağı işleri birden fazla kişi el ele vererek daha kolay ve daha çabuk bitirebilmektedir. Böyle durumlarda insanların işbirliği içinde çalışmasını bilmesi, bunu başarabilmesi önem arz eder. Küçük yaştan itibaren çocuklara birlikte olmayı, beraber iş yapmayı öğretmek, topluluk halinde çalışmalarını öğretmek gelecekte dayanışmayı ve işbirliğini yapabilmesi açısından gereklidir. Öyküde de, bir apartmanda bulunan çocuklar aynı hedef ve istek uğruna bir araya gelmiş ve dayanışma içinde çalışıp sonunda isteklerine kavuşabilmişlerdir. Neticede çocukların dayanışma ve beraber çalışmayı bilmeleri ve bunu hayatlarına da aktarmayı bilmeleri gerekmektedir.

Diğer çocuklar da aynı görüşteydi. Hepsi de çok sevdikleri bu hayvanlar için bir şeyler yapmak istiyordu. Ceren ilginç bir görüş attı ortaya:

‘Bizim alamadığımız, ama onların alabildiği kokuyu yok etmeliyiz. Merdivenlere gizlice kolonya, sprey, parfüm gibi şeyler sıkalım. Bakalım o zaman ne yapacaklar?’

Çocuklar çok beğendi bu öneriyi. Hemen iş bölümü yaptılar. Tam yedi kişiydiler, böylece haftada bir sıra gelecekti. İlk günün görevi Ceren’e verildi. (s. 83)

Dayanışma ve birlik beraberlik içinde yapılan bu durum büyükler, aileler tarafından da takdir görmüştür. Çocukların aileleri, çocuklarının böyle birlik içinde bir hedef uğruna çalışmalarını beğenmiş ve onlar da destek çıkmışlardır.

“Çocukların sırları böylece ortaya çıktı, iyi de oldu; çünkü bütün komşuların bir araya geldiği apartman toplantısında bu konunun görüşülmesini sağlamış oldular. Çocukların dayanışma içinde olması herkesin hoşuna gitmişti. Oybirliği ile artık kedilerden yakınmayacaklarını dile getirdiler.” (s. 85)

Bir amaç uğruna çalışmanın önemi. Öyküde apartmanda bulunan çocuklar, apartmanlarındaki kedilerin gitmesini istememişler ve bunun için çaba göstermişlerdir. Bireyler istedikleri ve hedefledikleri amaç uğruna yılmadan, azmederek çalışmalılar. Ancak bu şekilde insanlar istediklerini elde edebilmektedir. Hedefteki şey ne olursa olsun, onun için gayret gösterilmesi sonuca varmak için şarttır.

“Ceren akşamdan planını uygulamaya başladı. Yatağa girmeden önce annesinin bir parfüm şişesini çantasına attı. Annesi kokusunu ağır bulduğunu söyler, pek kullanmazdı o şişeyi.” (s. 83)

Ceren reçelli ekmeğinin son lokmasını da yuttuktan sonra çantasını alıp çıktı evden. Bir kat indikten sonra parfümü çıkardı. Gizli bir iş yapmanın korkusu, ama kediler için mücadele etmenin gururu vardı içinde. Her katta biraz biraz püskürttü parfümü. Giriş katına, yani Süheyla Hanım’ın olduğu kata gelince daha fazla püskürttü. Üstlendiği

görevi kimseye görünmeden başarmıştı. Bakalım hassas burunlu gevezeler ne yapacaktı? Bu ağır parfümün kokusuna karşın yine bir şeyler uyduracaklar mıydı? (s. 84)

11.Öykü: “Korkuluk” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Yeni taşındıkları evin bahçesinde korkuluğu görüp seven Barış, annesinin korkuluğu istemeyip onu atmasını söylemesi üzerine korkuluğu atmak istemediğini anlatır. Annesi de korkuluğu güzelleştirirse kalabileceği şartını koyar. Barış, istediği şey için çalışır ve sonunda annesi korkuluğun kalmasına izin verir. Öyküde, istenilen bir şey için çaba göstermenin ve çalışmanın güzel sonuçlar doğurabileceği verilmiştir.

Bir amaç uğruna çalışmanın önemi. İstenen ve hedeflenen işler için çaba gösterilmesi gerekir. Çaba göstermeden, emek sarf etmeden istenilen şeye ulaşmak mümkün değildir. Bazı durumlarda karşıdaki kişiyi ikna etmek için bile çaba sarf edilmelidir. Bu uğurda zaman ve emek harcanması sonunun iyi olması için şarttır. Öyküde korkuluğu kaybetmek istemeyen çocuk, bunun için anne ve babasını ikna etmek için çabalamış, dil dökmüştür. Aynı zamanda annesi kalması için bir şarta bağlamış, Barış da bu şartı yerine getirmek için tek başına çalışmış ve uğraşmıştır. İsteddiği şeyi elde etmek amacıyla çaba göstermiş ve sonunda mutlu olmuştur.

“‘Ben korkuluğu atmanızı istemiyorum!’ dedim. ‘Ne zararı var size?’

Annemle babam uzun ve duygusal bir konuşma yapacağımı hemen anladılar. Konuşmamı sonuna kadar sabırla dinleyemeyecekleri için fazla uzatmadılar. Ama annemin bir şartı vardı: ‘O zavallı sopa adamı biraz güzelleştirirsen kalabilir.’” (s. 89)

“‘Şimdi arka bahçemizde kaşı, gözü, ağzı olan; kollarına kuşlar konan biri var. Yeni ceketiyse, keçeli kalemle yaptığım gülen yüzüyle pencereye bakıyor. Ne kuşlar ondan ne o kuşlardan hiç mi hiç korkmuyor.’” (s. 90)

İstedğini elde eden ve bunun için mutlu olan bir çocuk, diğer çocuklara bu öykü vasıtasıyla ileti de sunmaktadır. Hedefe ulaşmak için önce istemeli, bu amaçla çaba sarf edilmelidir. Bunun sonu da mutluluk getirmektedir.

12.Öykü: “Tekir Kedi, Kızıl Kedi, Beyaz Kedi, Benekli Kedi...” öyküsünde çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Yedi tane kedisi olan Semiha Hanım’ın komşuları Berk ve annesi, evlerinden kedilere bakarken Semiha Hanım’ın hangi kedisini daha çok sevdiğini düşünmektedirler. Berk de merak etmiştir. Bir gün Semiha Hanım Berk’ten yardım istemiş ve yanına çağırmıştır. O esnada Berk, Semiha Hanım’a hangi kedisini daha çok sevdiğini sormuştur. Semiha Hanım da tüm kedilerini, ırk renk gözetmeksizin eşit şekilde sevdiğini söylemiştir. Canlıların ayırım yapmadan sevilmesi, hayvan sevgisi işlenen temalardır.

Canlıların ayırım yapmadan sevilmesi. Sevgi kavramı ne kadar değerli ise, eşit ve ayırmaz sevmek de o kadar önemli ve değerlidir. İnsanları, hayvanları güzel veya çirkin demeden; ırk, renk, cinsiyet vb. ayrımları yapmadan sevebilmek gerekir. Çocuklara bunun aşılması son derece önem arz etmektedir. Kişileri hiçbir şekilde ötekileştirmeden, her canlıyı canlı olduğu ve var olduğu için sevmek gerekmektedir. Öyküde Berk isimli kahramanın annesi kedilerin sahibinin kedileri ırklarına ve renklerine göre sevdiğini, rengi güzel olanı daha fazla sevdiğini düşünmektedir. Aksine kedilerin sahibi olan kadın ise onları hiçbir ayırım gözetmeden eşit şekilde sevdiğini ifade etmektedir. Bunu duyan Berk, annesinin böyle düşünmesine üzüldüğü kedilerin sahibi olan kadının bu bakış açısını çok beğenmiştir. Kedileri eşit şekilde sevmekte, onları tıpkı bir annenin çocuklarını ayırım yapmadan sevmesi gibi sevmektedir. Öykünün sonunda zaten asıl verilmek istenen durum ve ileti budur. Hiçbir canlıya ayırım yapmadan yaklaşılması gerektiği; herkesi ve hepsini aynı şekilde sevmek, bakmak, değer vermek gerektiği iletileri verilmek istenmiştir.

‘Bu, cins bir kedi değil mi, çok mu değerlidir acaba?’

‘Evet, bütün kediler gibi o da değerlidir.’

‘Daha değerli ama, değil mi?’

‘Hepsi çok değerli Berk, soyunun ne önemi var ki, onun da iki kulağı, onun da dört ayağı, onun da kuyruğu var. O da acıkıyor, o da tırmalıyor tıpkı diğer kediler gibi.’ (s. 94)

Parazit ilacını damlatmadığımız sarı, kızıl ve benekli kedi kalmıştı geriye. Üçünü de tek tek kucaklayıp Semiha teyzeye getirdim, o da hepsine tatlı bir sesle mırıldanarak ilaçlarını damlattı. Onun bu ayrımsız sevgisi, hepsine aynı özeni göstermesi beni çok etkilemişti. Bir anne gibiydi komşumuz Semiha teyze, çocuklarının hepsini ayrımsız seven bir anne gibi. Ben de balkondan kedilere bakarken artık hep onun gibi düşünüyorum. Şu güzel, şu çirkin, şu soylu, şu melez diye birini diğerinden üstün tutmuyorum. Annemle babaannem de böyle görebilseler ne iyi olur. (s. 94)

Miyase Sertbarut’un Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması

Miyase Sertbarut’un 17 adet roman türünde kitabı incelenmiştir. Romanlarında genel olarak “Ailenin çocuklara karşı tutumları, bir hedef için çalışmanın önemi, kitap okumanın önemi, iyilik yapmanın önemi, arkadaşlığın önemi, dayanışmanın ve iş birliği yapmanın önemi, azimle çalışarak başarıya ulaşmak, dürüst olmanın önemi, dilimizi doğru kullanmanın önemi, adaletli olmanın önemi” gibi temalara yer verilmiştir.

Roman türünde incelenen kitapları şunlardır:

1. Büyümenin Zamanı Geldi
2. Kaçak Köpek Biber
3. Çöp Plaza

4. Kimsin Sen
5. Yılankale
6. Kapiland'ın Kobayları
7. Kapiland'ın Karanlık Yüzü
8. Kapiland'ın Kıyameti
9. Sil Baştan Aşk
10. Sisın Sakladıkları
11. Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar
12. Buz Bebekler
13. Ünsüz Youtuberın Günlüğü
14. Ara Âlem 1 Tarlakoz'un Tuzağı
15. Ara Âlem 2 Yasak Oyun
16. Ara Âlem 3 Yeniden Doğuş
17. Komşumuz Çok Acayip

“Büyümenin Zamanı Geldi” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Sekiz kişilik bir ailenin yedi yaşındaki kızı Elif’in annesi bir gün, Elif’e kalabalık bir aile olduklarından dolayı onu yanlarında iken okutma konusunda zorlanacaklarını güzel bir dille açıklarlar. Bu durum Elif’in hoşuna gitmez fakat sonunda halasının yanına köye gider. Bu ayrılığın kendisinin büyümesinde etkisinin fazla olduğunu hisseder. Kitap, daha sonra “Yalancı Portakal” adıyla yeniden basılmıştır.

Köy ve kent yaşamının farklılıkları. Yaşanılan yerlere göre yaşam standartları değişmekte ve yaşam şartları farklılıklar göstermektedir. Köy ve kent yaşamı arasında bariz ayrımlar görülmektedir. Bu farklar, sosyal faaliyetlerden iş alanına kadar birçok alanda hissedilmektedir. Romanda kentte yaşamını sürdüren bir ailenin kızı olan Elif'in, köyde yaşayan halasının yanına gönderilmesi ve Elif'in eğitimini orada sürdürmesi konusu ele alınmıştır. Kentte yaşayan bir kızın köye gitmesi ve orada yaşamaya başlaması, romanda köy ve kent arasındaki farklılıklardan bahsedilmesine sebep olmuştur.

“Annem gözlerini kapayıp derin bir soluk aldı.

-Güzel köydü, yemyeşil... Burası gibi evler iç içe değildi. Orayı hep özlerim ben.” (s. 2)

“ – Elif, burası çok güzel bir köy. Günlerin neşe içinde geçecek, göreceksin. Yeni yeni arkadaşların olacak. Bahçeler, bağlar arasında saklambaç oynayacaksın. Kentteki mahallenizde bunların hiç birini yapamıyordun değil mi?” (s. 9)

Köydeki çalışma şartlarından da bahsedilmiş, köy ve kentteki kadınlar arasındaki farklılıklar dile getirilmiştir.

Çünkü buralarda kimse yaşlı ve felçli bir kadına bakmak zorunda olan bir kadınla evlenmeyi düşünmez. Köyde yaşayan kadınlar, çok çalışmak zorundadır Elif. Bahçe, tarla işleri ve hayvanlar vardır ilgi bekleyen. Evde hasta annesiyle ilgilenen bir kadın, o işlere fazla zaman ayıramaz ki... (s. 10)

Ailenin eğitime karşı tutumu. Kalabalık bir ailenin çocuğu olan Elif, ailesinin maddi durumu yetmediği için Elif'i yanlarında okutamamaktadırlar. Elif'in okumasını ve eğitim görmesini çok isteyen annesi, onun halasının yanında daha iyi şekilde yaşayıp eğitim görebileceğini düşünür. Annesinin eğitim konusunda destek çıkmasının yanında, Elif'in halası

ve amcası da eğitim konusunda üstlerine düşen görevi yapmakta ve Elif'in başarılı bir çocuk olması için uğraşmaktadırlar. Elif'in başarısı, hepsini memnun etmektedir.

-Yavrum, ben seni okutmak istiyorum, sen neler düşünüyorsun! Halanın yanında defterin, kitabın eksik olmaz.

Burada okursan birini alsak öbürünü alamayız.

-Eğer okumak için sizden ayrılacaksam, okula gitmem olur biter. Sen okula gitmemişsin işte, ben de gitmem n' olacak!

Annem oturduğu yerden koluna uzatarak beni göğsüne çekti. Sesi ağlamaklıydı, yutkunarak konuşuyordu.

—Okumalısın... Benim çektiğim sıkıntıları yaşamamak için okumalısın. Ben de senden ayrılmak istemem; ama okuyup meslek sahibi olasın diye katlanacağım bu ayrılığa. (s. 3)

Romanın bir bölümünde Elif, halasından mavi taşlı bir bilezik almasını ister. Halasının mavi bilezik karşılığında ondan istediği tek şey, derslerine çok çalışması ve başarılı olmasıdır. Sadece bu kısımdan bile Elif'in halasının eğitime verdiği destek görülmektedir.

Halam, hiç ummadığım bir hareket yaptı. Saçlarımı okşadı ve şöyle dedi:

-Tamam tamam sana o bilezikten alırım; ama bir şartla...

-Ne istersen yaparım hala.

-Zor bir şey değil istediğim. Yalnızca derslerine çok çalışmanı istiyorum hepsi bu.

-Söz hala! Sınıfın en çalışkanı olacağım. (ss. 26-27)

Bir bölümde de, Elif'in amcasının eğitime olan tavrı belirtilmiştir. Burada, amcanın da eğitimi her türlü desteklediği görülmektedir.

“Amcam da benim tarafımı tuttu.

-Zorlama çocuğu abla, canı ne istiyorsa onu öğrensin. Kitap okumayı çok seviyorsa onu yapsın. Hem annesi, babası da kendileri okutamadıkları için yolladılar onu. Okusun, önemli biri olsun benim yeğenim.” (s. 46)

Başkalarıyla dalga geçmenin yanlışlığı. İnsanların herhangi bir kusurlarından ötürü onlarla alay etmek, onlara kırıcı sözler söylemek ve onların üzülmesine neden olacak davranışlarda bulunmak yanlış ve yapılmaması gereken davranışlardır. Bazı kişiler, farklı davranışlarda da bulunabilirler. Farklı davranış sergileyen kişilerle de dalga geçilmemelidir. Her insan aynı davranışı gösterecek veya aynı olacak diye bir kaide yoktur. İnsanlar farklılıklarıyla güzeldir. Romanda da Elif'in sınıf arkadaşları, onu öğretmenlik mesleğini sevdiğinden ötürü kazlara ders anlatırken görmüşler, bir süre bunun için Elif'le alay etmişlerdir. Bunu öğrenen öğretmenleri de, öğrencilerini alay konusunun yanlışlığı konusunda bilgilendirmiş ve onları uyarmıştır.

Bu olaydan sonra okulda bir süre alay konusu oldum. Dişimi sıkıp dayandım, nasıl olsa unutacaklardı. Ben de kazlarla uğraşmayı bırakmıştım artık. Sonunda alay etmekten vazgeçtiler.

Bu vazgeçişte öğretmenimin de etkisi oldu. Yalnız kaldığımızda diğer çocukların bana niçin öyle söylediklerini sorunca ben de olup biteni anlatmıştım. O da başkalarıyla alay etmenin ne kadar yanlış olduğunu, karşıdaki insanı üzeceğini, kendimize yapılmasını istemediğimiz şeyi başkasına da yapmamamız gerektiğini anlattı sınıfta, teneffüslerde. Belki öğretmenimizin bu öğütleri, belki de aradan geçen zaman yüzünden kazlara öğretmenlik yaptığım için alay etmediler benimle. (ss. 33-34)

Bir hedef için çalışmanın önemi. Bireyler, hedefleri için uğraş vermeli ve sabırla o hedefin peşinden gitmelidirler. Hedeflere ulaşmak, istenilen sonuca varmak çoğu zaman kolay olmamaktadır. İstenilen neticeye ulaşmak için belirli bir çalışma ve sabır gerekmektedir. Romanda Elif'in babaannesi felçlidir ve hiç konuşamamaktadır. Elif, babaannesinin konuşacağına inanmakta ve onun konuşması için her gün babaannesine laf atıp onunla sohbet etmektedir. Bıkmadan, yorulmadan Elif sürekli babaannesiyile konuşur ve aylar sonra babaannesinin ağzından bir kelime çıkar. Bu duruma tüm aile çok sevinir. İnsanlar istedikleri ve ulaşmak istedikleri şey için uzun zaman da olsa yılmadan ve sabrederek uğraş vermeleri gerekmektedir. Çünkü hayatımızda hiçbir şey kolay elde edilmemektedir.

Evin avlusundan içeri girdiğimde halamı kapının önüne bir minderde otururken buldum. Yeleğimin yırtığını onarıyordu. Beni görür görmez fırladı yerinden.

-Elif, biliyor musun, bugün babaannen konuştu. Vallahi konuştu... Yıllar sonra. Ah annem benim, dilsiz koyunlar gibi yüzüme bakan annem bugün ne dedi, biliyor musun? "Elif" dedi.

Senin adımı söyledi.

Babaannemin konuşmasına değil, halamın şaşkınlığına şaştım. Her gün onu bazen gizli, bazen açık konuşturmaya çalışıyordum zaten. Gerçi ilk sözcük önemlidir; ama halam, konuştu deyince, ben uzun uzun cümleler kurduğunu sanmıştım. Yine de babaannemi kutlamak için sevinerek içeri girdim.

-Doğru mu babaanne? Bugün "Elif" mi dedin? Benim adımı mı söyledin? Hadi bir daha söyle, ben de duymak istiyorum, n'olur babaanne!

Babaannem mutluluktan ıslıl ıslıl gözleriyle bana bakıyordu.

Ağzını açtı, dilini birkaç kez kıpırdattı, önce boğuk sesler çıkartıp sonra toplardı:

-E...lif...Elif!

Halamın bakışlarını üzerimde hissettim. Ona döndüğümde bana teşekkür edercesine bakan gözlerini gördüm. Yanıma geldi, sarıldı. (ss. 40-41)

Kitap okumanın önemi. Kitap okumanın birçok faydası vardır. Bu faydalardan biri de kitaptaki olaylardan ders çıkarabilmek, kitaptaki olayları veya kitaptaki kahramanları örnek alıp bunları kendi hayatımızda da uygulayabilmektir. Kitaptaki kahramanların iyi huylarını, güzel davranışlarını kendi yaşamlarımıza aktarabilmek gerekmektedir. Her kitaptan örnek alınabilecek davranışlar olduğu gibi, bazen de yapılmaması gereken olumsuz davranışlar verilebilmektedir. İnsanlar iyiyi, kötüyü kitaplardan öğrenip bunları hayatlarında uygulamalıdır. Romanda Elif adlı karakter de okumuş olduğu Heidi kitabından bahsetmekte ve oradaki davranışları kendine örnek aldığını ifade etmektedir.

“Öğretmenimin okuttuğu kitaplardan biri ‘Heidi’ydi. Orada Heidi, felçli arkadaşımın yürümesini sağlayabilmişti. Ben de bazen kendimi Heidi’nin yerine koyardım. O nasıl uğraşmışsa, biz de yılmadan çaba göstermeliydik.” (s. 43)

Birkaç sayfada Heidi’den bahsedilmiştir. Elif, ayrıca bu kitabı çok beğendiğini de dile getirmektedir.

Üstelik babaannemi iyileştirmek için ‘Heidi’nin reçetesine ihtiyacım vardı. Onun reçetesini uygulayan herkesin mutlu olacağına ve sağlığına kavuşabileceğine inanıyordum. Uygulamak da çok kolaydı: İnsanları sevmek, doğayla iç içe yaşamak, zorluklar karşısında yılmamak, coşkulu olmak... İşte hepsi buydu. Bu roman kahramanı küçük kıza beni bağlayan bir başka yan ise, annelerimizin yanımızda olmayışıydı. Her şeye karşın onun yaşama sevinci içinde oluşu benim de üzüntülerimin azalmasına neden olmuştu. (s. 44)

Bir kitap kahramanını bu kadar sevmesi ve onun güzel huylarına kendine örnek olması, küçük bir çocuk için olumlu ve faydalı bir davranıştır. İnsanları severek, doğayla iç içe yaşayarak ve zorluklar karşısında güçlü durarak mutlu olunması gerektiğini kitaplar aracılığıyla öğrenmiştir. Çocukların, kitaplar sayesinde öğrenebileceği birçok faydalı bilgi ve davranış vardır. Romanın kahramanı Elif ile de bu, açıkça görülmektedir.

Hayatın zorluklarının insanı olgunlaştırması. Olgunlaşmak, belirli deneyimler kazanıp yaşadıkdan sonra olmaktadır. İnsanın yaşı ne olursa olsun tecrübe edindiği iyi kötü yaşantılar sonucu hayatı öğrenmekte ve olaylar karşısında nasıl davranacağını bilmektedir. Yaşantılar sonucunda hayattan dersler çıkarılmaktadır. Bu çıkarılan dersler sonrasında da, hayata geçirilen davranışlar değişmekte ve olgunlaşmaktadır. Yaşanılan her durumdan sonra yeni şeyler öğrenilmektedir. Romandaki kahraman Elif de, annesinden ayrı yaşadığı dönemlerde annesine hasret dolu günler geçirmiş; bu ayrılıktan ötürü üzüntüler yaşamıştır. Küçük yaşta olmasına rağmen anne özlemi çeken kız, yaşamış olduğu üzüntülerden ve ayrılıktan dolayı çabucak olgunlaşmış; hayata karşı bakış açısı değişmiştir. Halasının yanında eğitim hayatını sürdüren Elif, ailesinden uzakta uzun bir süre yaşadığı için hasretlik çekmiş ve bu durumun onu zihnen büyüttüğünü düşünmüştür. Romanın sonunda bunu açıkça okuyucuya da aktarmıştır.

“Bu ayrılık büyümemi çabuklaştırmıştı. Annemi, babamı, ablalarımı, halamı daha iyi anlayabiliyordum şimdi. Daha da önemlisi kendimi, duygularımı, düşüncelerimi tanıyabiliyordum. Büyüme çok güzeldi.” (s. 72)

Küçük bir kızın ailevi durumlarından ötürü okumak ve eğitim hayatını sürdürmek amacıyla ailesinden ayrılması, halasının yanına gönderilmesi olayını anlatan bu roman; küçük kızın ailesinden uzakta yaşarken zor dönemler atlatması, annesine ve ailesine özlem duyması ve bunlardan kaynaklı da daha çabuk büyüdüğünü hissetmesinden ötürü “Büyümenin Zamanı

Geldi” adını taşımaktadır. Bilinen bir gerçektir ki, zor zamanlar yaşayan, ailesinden uzakta büyüyen ve farklı yaşantıları deneyimleyen kişiler daha çabuk büyüme ve olgunlaşmaktadırlar. Romanın da sonunda bu ileti, okuyucuya verilmektedir.

Hayvan sevgisi. Dünyada bulunan tüm canlılar, başka canlıların yardımına ve bakımına muhtaçtır. Canlılar, birbirlerine yardım etmelidirler. Ancak bu sayede sorunlar ortadan kalkabilmektedir. Özellikle sokaklarda bakıma ve yardıma muhtaç birçok hayvan bulunmaktadır. İnsanların, hem insanlara hem de bakıma ihtiyaç duyan hayvanlara yardım etmeleri gerekmektedir. İnsan olmanın gereklerinden biri de budur. Romanın bir bölümünde Elif’in hayvanlara yardım etmesinden bahsedilmektedir.

“Hayvanlara kötü davranan çocukları hiç anlamıyordum. Ben ve ablalarım hep iyi davranırdık onlara. Annem serçeler için pencere önüne ekmek parçaları koyardı. Sokakta bir kedi ya da köpek görsek taşlamazdık, severdik, elimizde yiyecek bir şey varsa onlarla paylaşırdık.” (s. 55)

Yalan söylemenin yanlışlığı. Yediden yetmişe her insan için yalan söylemek, kabul edilmeyecek derecede yanlış ve bayağı bir davranıştır. Karşıdaki insan kim olursa olsun, ister kendisinden küçük ister büyük, hangi mevkide olursa olsun kimseye yalan söylenmemelidir. Yalan söylemenin yanlış bir davranış olduğu çocuklara küçük yaştan itibaren verilmeli ve bu şekilde eğitilmelidir. Romanda, Elif adlı karakter daha fazla dikkat çekmek ve sevgi kazanmak adına öğretmenine yalanlar söylemiş, halasını kötüleyecek şekilde cümleler kurmuştur. Bir süre sonra söylediği yalanları öğretmenine itiraf etmiş, itirafından sonra rahatlamış ve bir daha yalan söylememe kararı almıştır.

“Ben yalanlar ekleyerek anlattıkça, öğretmenimin kalemi hızlanıyor, yüzü karışıyor, alını kırıştıyordu. Bir yandan da sıkıntımı paylaşacak sözler ediyordu.

-Ah Elif, nasıl bir duruma düşmüşsün sen!” (s. 30)

“Nasıl oldu da yalanlarımı sürdürebildim anlamıyorum. Amacım ilgi çekmek miydi, öğretmenimin kitabına yardım etmek hevesi miydi? Açıklaması o kadar zor ki...” (s. 31)

Yalan söylemelerinin ardından sırtındaki bu yük ona ağır gelmiş ve sonunda yalan söylediğini itiraf etmiştir. Yaptığı hatayı anlaması ve bunu telafi etmesi öğretmenin hoşuna gitmiş ve ona kızmamış, aksine memnun olmuştur. Yalan söylemenin yanlış olduğu kadar, yapılan hatanın anlaşılması ve bunun düzeltme yoluna gidilmesi de doğru ve yapılması gereken bir davranıştır.

- Ben size yalan söylemiştim.

Şaşırdı, ben kararsız kaldım. Acaba söylemekten vazgeçsem mi diye düşündüm. Yok yok onu bir daha göremeyebilirim. O zaman da söyleyemediğim için hep pişmanlık ve utanç duyarım.

-Halamla ilgili anlattıklarım var ya öğretmenim, çoğu doğru değildi. Niçin böyle yaptığımı da bilmiyorum.

Beni başı önünde dinleyen öğretmenim, sözlerim bitince yüzüme baktı. Bu kez ben eğdim başımı, yüzüne bakmaya utanıyordum. Elini uzatıp çenemi tuttu, yüzümü kendisine döndürdü. Öfke değil, tatlı bir gülümseme vardı gözlerinde.

-Bunu bana söylemene çok sevindim Elif. Onun için de kızmayacağım sana. Ben de kimi zaman biraz abarttığımı düşünüyordum doğrusu. Başkalarına da halanı böyle kötü biriymiş gibi anlatmadın değil mi? (s. 38)

“Yolda yürürken kendimi çok rahatlamış, kuş gibi hafiflemiş hissediyordum. Yalan söylemiş olmanın beni ne kadar rahatsız ettiğinin farkında değilmişim demek ki... Şimdi kurtulmuştum o yalanın ağırlığından.” (s. 38)

Kahramanın önce yalan söylemesi, daha sonra söylediği yalanlar konusunda pişmanlık yaşaması ve son olarak da yalanlarını itiraf etmesi okuyucular için de güzel bir örnek teşkil etmektedir. Yalan hiçbir şekilde söylenmemeli, yalanın kötü bir davranış olduğu öğretilmeli, yalan söylene bile daha sonra bu itiraf şeklinde doğruya çevrilmelidir.

“Kaçak Köpek Biber” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Eğitim merkezinde siyah bir Alman kurdu olan Biber, annesi gibi bir polis köpeği olmak istemez. Akıllıdır, komutları kolayca anlar fakat özgür ruhlu bir köpek olduğu için bir yere bağlı kalmak istememektedir. Bir süre sonra eğitim merkezinden kaçar ve şehir merkezine gelir. Orada türlü maceralar yaşar, insanları kurtarır, yardım eder, bazı köpeklerle tanışıp arkadaş olur.

Karşılık beklemeden iyilik yapmanın önemi. Canlılar arasında birbirlerine iyilik yapmak, en güçlü değerlerden biridir. Bir insanın bir insana, bir insanın başka bir canlıya iyilik yapması gerekmektedir. Dünya, ancak iyiliklerle güzelleşmektedir. Yapılan bu iyilikler, karşılık beklemezsizin yapılmalıdır. Karşıdan bir çıkar beklemeden yapılan iyilikler, insani değerleri yüceltmektedir. İyilik konusunda cömert davranılmalıdır. Küçük yaştan itibaren bu değerlerin çocuklara verilmesi şarttır. Söz konusu romanda, karşılık beklemeden yapılan iyiliklerden bahsedilmektedir.

Kız direniyordu. Bir arkadaşı durumu fark edip Kıvırcık'ı adamın elinden almaya çalıştı. Ama gücü yetmiyordu, çünkü sıkılan gazdan o da zor nefes alıyordu.

Biber aniden kararını verdi. Kulaklarını dikti, boyun tüylerini kabarttı, kuyruğunu bayrak gibi kaldırdı ve dörtnala atıldı kargaşanın ortasına. Kıvırcık'ın saçını mengene gibi tutan adamın bileğine geçirdi dişlerini. Isırmanın dozunu çok iyi ayarladı. Can yakacak, ama büyük bir yara açmayacak kadar. Adam neye uğradığını şaşırды. Bıraktı kızın saçını. Kıvırcık bu şaşkınlıktan yararlanıp fırladı kaçtı ara sokaklara. (s. 27)

Romanın bu bölümünde bir köpeğin, bir kıza yaptığı iyilik anlatılmıştır. Bir çıkarı olmadan, bir karşılık beklemeden bir köpek kıızı zor durumdan kurtarmıştır.

Romanın başka bir bölümünde de bir iyiliğin karşılık beklemeden yapılması gerektiği açıkça verilmiştir.

“İribaş kızgındı:

‘İsirdiğin adam polismiş! Hepimizi toplayıp dağ başına götürür, sol koltuğumuza bir kurşun sıkarlarsa senin kız mı kurtaracak?’

‘N’oluyoruz?’ dedi Biber ‘İyilik ne zamandır karşılık için yapıyor?’” (s. 30)

Kıvırcık adıyla bahsedilen Gül adlı kız, onu kurtaran Biber’le karşılaşınca yaptığı iyilik için ona teşekkür etmektedir.

“Gül eve girer girmez salonun ortasında duran Biber’in boynuna sarıldı.

‘Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim, akıllım benim. Sen olmasaydın kaçamazdım oradan.’” (s. 45)

Yapılan iyilikler her iki tarafı da mutlu etmektedir. İnsanların, karşısındakileri zor durumdan kurtarması, onlara yardımcı olması, iyilikte bulunması ve bunu karşından hiçbir talepte bulunmadan yapması son derece takdire şayan bir davranış olarak kabul edilmektedir.

Yalan söylemenin yanlışlığı. Kişileri kandırmak, kandırarak kötü emellerle bir şeye ulaşmaya çalışmak ve bunun için yalanlar söylemek son derece yanlış bir davranıştır. Her ne olursa olsun doğrudan şaşmamak gerekmektedir. İnsanların duyguları ile oynayıp onlara dürüstçe davranmama gibi kötü huyların çocuklara kesinlikle aktarılmaması ve bunların yanlış davranış olduğunun da öğretilmesi lazım gelmektedir. Çocukların, hangi sebeple olursa olsun küçüklerine veya büyüklerine yalan söylememesinin gerekliliği anlatılmalıdır.

Romandaki bu yanlış davranış, Filiz Hanım adlı karakter ile gözler önüne serilmiş ve sonucunun da kötü olduğu yansıtılmıştır.

Yıldız Hanım koştu yanına.

‘Bakar mısın evladım?’

Gül kendisine seslenen kadını görünce durdu. Adres soracak sandı.

‘Sen şu köpeği olan kızsın değil mi? Hani siyah kurt köpeği.’

Şaşırdı Gül, komşulardan biri miydi? Rahatsız mı olmuştu? Üff, canı sıkıldı birden.

‘Ne için sormuştunuz?’ dedi önce.

‘Ben Barışların komşusuyum kızım, merak etme söylemem kimseye. Kasaptan bir torba kemik aldım da, size vermek istedim, eee siz öğrencisiniz, onun yemesiyle içmesiyle uğraşamazsınız diye...’ (ss. 61-62)

Yıldız Hanım’ın asıl amacı köpeğin yerini Gül’ü kandırarak bulmak, köpeği bulduktan sonra da onun için iki bin lira ödül konduğu için alıp onu polislere teslim etmektir. İyilik yapar gibi görüldüğü halde niyeti kötü olan Yıldız Hanım, karşısındakini kandırıp yalan söylemektedir. Gül’ü kandırıp köpeğin bulunduğu evi bulur ve gittiğinde köpeği evden dışarıya çıkarmaya çalışır. Bunu yine yalanlar söyleyerek ve Gül’ün ev arkadaşı Pınar’ı kandırarak yapmaya çalışmaktadır.

“Yıldız Hanım, Biber’i görünce duyurudaki köpeğin o olduğundan emin oldu. İşte karşısında duruyordu iki bin lira! İki adım ötesinde. Sonra o iki adımı da sildi ve köpeğin önünde diz çöktü. Başını, yanaklarını, kulaklarını okşadı.” (s. 63)

Her ne kadar köpeği sevip onu düşünüyormuş gibi davransa da asıl niyeti kötüdür. Fakat kendini iyi ve düşünceli biri gibi gösterip insanları kandırmaya çalışmaktadır. Bu

durum, yanlış olarak nitelendirilebilir ve okuyucuların da bu yanlış davranışın yapılmaması gerektiği konusunda ders almaları gerekmektedir.

Arkadaşlığın önemi. Arkadaşlar, dostlar sadece iyi günde insanın yanında olan kişiler değildir. Arkadaş veya dost olarak nitelendirilen bireyler, iyi ve güzel zamanda beraber olmanın yanında kötü ve zor zamanlarda da birlikte olmalıdırlar. Hayatı birbirleri için kolaylaştırmaktadırlar. Mutluluklarını paylaşmanın yanı sıra dertlerini, üzüntülerini de paylaşmaktadırlar. Romanda bu, birbirlerinin zor zamanlarında yanında olan iki köpek aracılığıyla görülmüştür.

“Yıldız Hanım taksi durağına doğru yürüdü. Biber, boynuna bağlı ipten rahatsız olmuştu. Zaten en sevmediği şeydi bu, durdu. Kadın ipi çektikçe yürümemekte inat etti. Yıldız Hanım direnen şeyin köpek değil, iki bin lira olduğunu düşündü. Aptal bir hayvanın inadı yüzünden kaybedemezdi o parayı.

‘Bana bak, o iki bini alacağım, direnme boşuna?’ diye azarladı köpeği.

Biber, o zaman her şeyi anladı. Kendini ipten kurtarmaya çalıştı. Başını sağa sola salladı. Atılıp kadının bileğini de ısırabilirdi, ama sabah getirdiği o bir torba kemik hatırına bunu yapmak istemiyordu. Gövdesini yere yapıştırdı ve kadının vazgeçmesini umdu. Ama Suskun’un o kemiklerden haberi olmadığından Biber’i zorlayan kişiyi ısırması için bir neden yoktu. Hızla koştu onlara doğru ve kadını yere yıktı.

İki arkadaş birlikte fırlayıp uzaklaştılar sokaktan. Yıldız Hanım’ın sol kolu fena sızlıyordu.” (ss. 70-71)

Bir köpeğin, arkadaşı olan başka bir köpeği zor durumda iken kurtarması insanlar tarafından da örnek alınacak bir durumdur. Arkadaşların zor durumlarda birbirlerine destek çıkması ve yardımcı olmaları gerekmektedir.

Dayanışmanın ve iş birliği yapmanın önemi. Zorlukları yenmenin ve zor zamanları kolayca atlatabilmenin şartlarından biri iş birliği yapmaktır. Bir insanın tek başına yapamayacağı durumlarda başkalarıyla dayanışma içinde olması, birlikte çalışarak ve düşünerek çözüme ulaşmaya çalışması en mantıklı davranışlardan biridir. Birlikten kuvvet doğar atasözünün somutlaşmış ve hayata yansımış kısmı bu şekilde olmaktadır. Kişiler, güç durumlarda bazen birlikte hareket ederek bu işlerin kolayca üstesinden gelebilmektedir. Romanda da zor durumda kalan ve her yerde aranan köpek Biber, arkadaşlarının dayanışması ve birlikte çalışmasıyla farklı bir şekil verilmiş ve kimse tarafından tanınmaz hale gelmiştir. Bu, arkadaşlarının iş birliği içinde çalışmasıyla olmuştur.

Organizasyonu Ateş yaptı. Hepsi ara sokaklara dağılıp kuaför dükkânlarına yakın çöp kutularını karıştıracaklardı. Buldukları boya tüplerini toplayıp getireceklerdi çalığa.

‘İşin kalan kısmını bana bırakın. Boyaların kokusu hala ezberimde, hangilerinin sarartacağını biliyorum.’

Kimse kaçınmadı bu işten. En ağırbaşlı olan İribaş ve Kontes bile. Çünkü ortada çok fazla boyanması gereken tüy vardı. (s. 74)

Köpeklerin her biri bir iş yaparak sonuçta başarılı olmuşlar ve arkadaşlarını kurtarmışlardır. Bu durum açıkça gözler önüne sermektedir ki dayanışma içinde yapılan işler daha kolay ve başarıyla sonuçlanmaktadır.

“Oysa bu ekip çalışması gayet güzel ilerliyordu. Asi, güvercinlere su vermek için kullanılan eski bir yoğurt kabı bulup getirdi. Ateş kuafördeki gözlemlerini anımsayarak tüplerin içindeki sıvıları bu kabın içine boşalttı.” (s. 74)

Eğitimin önemi. Eğitim, insanlara hayat boyunca gerekli bilgi ve becerinin verilmesinin sağlanmasıdır. Bireyler eğitim alarak neyin doğru neyin yanlış, neyin iyi neyin kötü olduğunu

bilip öğrenmektedir ve bunları davranışlarıyla sergileyebilmektedirler. Romanın bir bölümünde eğitim almanın öneminden bahsedilmiştir. Eğitim alındığında her şeyin olunabileceği okuyucuya aktarılmış ve eğitimin önemi bu şekilde verilmiştir.

“Biber, derisindeki kaşıntıyı unutmak için söze karıştı.

‘En iyisi siz bizim eğitim merkezine gidin.’

Çin aslanı homurdandı.

‘Bizi kovarlar, hem bizden polis köpeği olur mu?’

‘Önemli olan eğitimidir. Eğitim alırsanız her şey olabilirsiniz; sirk köpeği de, polis köpeği de...’ dedi Biber. (s. 77)

Eğitim görüldüğünde insanların istediği her şeyi yapabileceği, her şeye dönüşebileceği köpeklerin konuşması ile okuyucuya aktarılmış; eğitimin önemi bu şekilde verilmiştir.

Başkalarına yardım etmenin önemi. Yardım etmek, çocuk yaşta kazandırılması gereken davranışlardan biridir. İnsanlar, çevresindeki insanların veya başka canlıların zor durumlarında yanlarında oldukları sürece faydalı olabilmektedirler. Bireyler bencil olmadan, sadece kendini düşünmeden yaşamalı, çevrelerindeki olaylara ve kişilere karşı da duyarlı olmalıdırlar. İyilikler ve yardımlar karşılıksız yapılmalı, beklenti içine düşülmemelidir. Yardım edildiğinde yardım eden tarafında da bir iç huzura ulaşma durumu olmaktadır. Hem edenin hem edilenin huzurlu ve mutlu olduğu yardımlaşma kavramı, bireyler arasında sıkça yapılmalıdır.

Romanda da, insanlar ve köpekler arasındaki yardımlaşma olayı çok sık görülmektedir.

Aranan köpeğin bulunmaması için onu saklamak isteyen Cemil Bey, ona yardım etmek için çekirdekçinin arabasını almış ve onu gizlice kendi evine götürmüştür.

“Çekirdekçi imalı imalı başını salladı.

‘Ben de inandım! Bana bak, benim dört çekeri belalı işlere bulaştırma sakın.’

‘Kaygı duyma, yalnızca iyilik için kullanacağım, küçük bir iyilik.’ dedi güvercinci.” (s. 34)

Cemil Bey, köpeğe yardım ederek onun polisler tarafından bulunmasına engel olmuş ve böylece onu korumuştur. Karşılıksız yapılan bir yardıma uygun bir örnek olarak gösterilebilir.

Romanın ilerleyen bölümlerinde ise, bir köpeğin insana yardım etmesi ve onun hayatını kurtarması konusu aktarılmıştır. Kısa bir süre Pınar ve Gül’le yaşamış olan köpek, evlerinde yangın çıktığını görünce hemen içeride kalan Pınar’ın hayatını kurtarmaya çalışmış ve ona yardım etmek istemiştir.

“O köpek... O köpek olmasaydı ölmüştüm ben.”

Kıvırcık bakındı çevresine köpeği aradı.

“Gördük onu, senin arkandan çıktı dışarı.” (s. 82)

Romanın son bölümlerinde ise bir arama kurtarma ekibinin olduğu görülmektedir. Arama kurtarma ekibi, her türlü yardım çağrısında gitmekte ve ellerinden geldiğinde yardım etmeye çalışmaktadırlar. Çocukların kitabı okurken bu veya buna benzer yardım ekiplerinin oluşturulduğunu görmesi, yardım kavramının önemini fark etmeleri açısından olumludur.

Yusuf, Ercan, Hakan ve beş altı genç daha, gönüllü bir ekip kurmuşlardı. Kendilerine ulaşan her türlü yardım isteğine koşuyor, ellerinden geleni yapıyorlardı. Bazen itfaiye

ile bazen jandarma ile bazen başka ekiplerle ortak çalıştıkları da oluyordu. Kimi zaman insanları, kimi zaman hayvanları ölümden kurtardıkları olmuştu. Kuyuya düşen bir çocuk, ağaçtan inemeyen bir kedi, uçurumdan düşüp kayalıklarda kalan bir keçi, yıkılan bir yapının altında kalan insanlar... Bazen çağrılırlar, bazen çağrılmadan onlar giderlerdi yardıma. Adları GGE'ydi yanı Gönüllü Gençler Ekibi. (s. 90)

“Çöp Plaza” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Fırat ve ailesi maddi durumlarından ötürü pek iyi yerde yaşamamaktadırlar. Yaşadıkları bölgeye “Çöp Plaza” adını verirler. Elit City’de yaşayan aileler, çocuklarının yeryüzündeki tüm mikroplardan uzak durmaları için onları yaşadıkları yerden hiç çıkarmazlar. Evleri, okulları, bahçeleri hep yaşadığı yerdedir ve başka yere çocuklarını bırakmazlar. Fakat bu durum, çocuklara zarar verir. Çocukların bağışıklık sistemi artık bitmiştir ve çocukların hepsi kötü durumda, sağlıksızdırlar. Bunun için bağışıklık sistemi için güçlü olan “Çöp Plaza”daki çocuklardan, ayarladıkları kişilerle kan almaya başlarlar. Bu durumu anlayan Fırat ve arkadaşları bunu engellemek için çalışırlar.

Küçük şeylerden mutlu olabilmek. Hayattan zevk alabilmenin yolu, ufak şeylerden mutluluğu yakalayabilmeyi öğrenmektir. Mutlu olmak için büyük veya maddiyatı fazla olan durumlar, nesnelere, olaylar beklenmemelidir. Karşılaşılan tüm güzelliklerden mutluluk yakalamayı bilen çocuk, ömür boyu güzel işler başarabilmektedir. İnsan, hayatında mutlu olduğu sürece her şeyi yapabilmektedir. İstek, mutluluk, azim birleştiğinde başarılacak iş yoktur. Çocuklara azla yetinmeyi öğretmek büyüklerin sorumluluğundadır. Çocuklar eğer, aza kanaat etmeyi öğrenirlerse küçük şeylerden mutlu da olabilmektedirler. Romandaki Fırat isimli çocuk da maddi zorluklar içinde büyürken büyüteç koleksiyonu yaptığı için gördüğü veya bulduğu bir büyüteç onu çok fazla mutlu edebilmektedir. O bulduğu büyüteç, eski de olsa yıpranmış da olsa koleksiyonuna eklemiş olduğu en ufak bir büyüteçle bile mutluluğu yakalayabilmektedir. Maddi durumlarının olmaması, evlerinin kötü olması, yaşadıkları

mahallenin çok iyi durumda olmaması bile onun büyüteç bulduğunda hissettiği mutluluğa gölge düşürmemektedir. Çocuklarımızın aza kanaat edip en ufak şeylerden bile mutlu olması konusunda özen gösterilmelidir.

Babasının elinden kaparcasına aldı bu yeni hazineyi Fırat. Zıplayıp durdu toprak avluda. Oğlunun sevincini görmek her şeye değerdi adam için. Onun elini kolunu sallayışı, yüz hareketleri, koşarken yalpalayışı, bir köşeye çekilip ağlayışı kendi çocukluğundaki bazı anı kareleriyle birebir örtüşüyordu. Hakkâri'deki köylerinde babasını beklerken, babası kır atıyla görünür olduğunda o da koşar koşardı. Atın burnundan çıkan yorgun ve sıcak soluk yüzüne çarptığında sanki bahar gelirdi, yaz gelirdi. Adam yay gibi gövdesiyle eğilir, kendine uzanan ince kolları yakalar yukarı çekerdi. Şimdi Fırat nasıl gülüyorsa kendi de o zamanlar işte böyle gülerdi. Babasının şişkin cebinde kırmızı helva olduğunu hayal ederdi. Ve babası elini cebine götürdüğünde dünyanın en mutlu çocuğu kendisiydi. (ss. 9-10)

Eğitimin ve okumanın önemi. Eğitimin önemi, okula gitmenin ve çocukların eğitim öğretim almasının mühim olduğu, olumsuz koşullarda yaşayan çocuklar üzerinden aktarılmaktadır. Eğitim öğretim gören bireylerin manen ve madden daha iyi şartlarda yaşadıkları, koşullarının daha iyi ve kaliteli olabileceği bilinmektedir. Romanda da zor şartlarda yaşamlarını sürdüren ailenin eğitimini yarıda bırakmış olan büyük oğullarının yaşadıkları şartlardan şikâyet ettiği görülmektedir. Şikâyetin karşısında ise anne ve baba ise, çocuklarının okumaya devam etseydi daha iyi durumda olabileceğini söylemektedir.

Babası bir sandalye çekip geçti oğlunun karşısına.

“Annenle düzgün konuş, keyfimizden gelmedik. Köy mü bıraktılar, hayvan mı bıraktılar, ev mi bıraktılar... Açlık belasına geldik buralara. Hem sen adam olaydın da

liseye gideydin, düşmeyeydin çöplüğe. Hadi biz o fırsatı kaçırdık, ya sen? Sen gönüllü girdin batağa. (s. 13)

Annesi ve babası, çocuklarının okumasını ve daha iyi durumlarda olmasını istemektedirler. Çocuklarının okulu, eğitim öğretim hayatını bırakmış olmasından dolayı üzüntü içindedirler. Kendileri okumayıp zor şartlarda yaşamaktadırlar. Çocuklarının okula gidip sürekli eğitim öğretim almasını, bunun devamında da güzel bir hayat sürmesini istemektedirler.

“Annesi eğleniyor çocuk diye düşündü ve keşke okusaydı, okusaydı da temiz bir iş sahibi olsaydı diye geçirdi içinden.” (s. 15)

Eşitliğin önemi. Yeryüzünde çeşitli durumlarda, çeşitli ortamlarda bulunan ve yaşamını farklı şekillerde sürdüren insanlar mevcuttur. Zaten her insanın aynı koşullar altında yaşaması pek olası bir durum değildir. Fakat farklı olanaklara sahip bireylerin, eşit bir şekilde yaşaması gerekmektedir. Bir ülkede yaşayan insanların tümünün eşit haklara sahip olması, insanların huzuru için de gereklidir. Bütün insanlar aynı haklara sahip olmalıdır. Eşit haklara sahip insanların mevcut bulunduğu ülkelerde, huzur ve mutluluk açısından da bir sorun olmamaktadır. Kişiler -özellikle maddi durumlara bakılarak- ayrılmamalı, alt kesim ve üst kesim şeklinde bir ayırım yapılmamalıdır. Romanda genel olarak böyle bir durum anlatılmış, “en tepedekiler” ve “en aşağıdakiler” arasında geçen haksızca yapılmış bir durum gözler önüne serilmiştir. Zengin kesimin kendi çıkarları için fakir kesimin sağlığıyla oynamasının verildiği romanda, sonunda adaletin yerini bulması okuyucuları da memnun etmektedir. Romanı okuyan çocukların, böyle olumsuz bir örneği okuyarak eşit olmanın önemini ve gerekliliğini fark etmeleri beklenmektedir.

“Sabrı kalmamıştı. Bu yasadışı, vahşice, canice gidişe dur diyebilirdi. Yoksulları insan saymayan, onların kanını çalan tepegöz adamları sarsmalydı. Paranın ışıltısıyla vahşileşmiş

ve birer vampire dönmüş adamları beslemek mi için yaşıyordu Çöp Plaza çocukları?” (s. 129)

Bazı satırlarda da eşitsizlik acı bir şekilde satırlara yansımaktadır.

Babası her akşam el arabasıyla avluya geldiğinde Fırat koşar, o günkü buluntulara bakardı. Her gün 5-10 parfüm şişesi geldiği olurdu. Babası kabaca ayıklardı o günkü ganimeti.

“İnsanlar güzel kokmaya meraklı.” demişti bir kez. “Bizim gibi kokmaz zenginler.”

“Nasıl kokarlar peki?”

“Şişeleri kokla anlarsın. (ss. 22-23)

Doğal ortamdan uzak yaşamının olumsuz sonuçları. İnsanlar, yaşadıkları ortamlarda çeşitli zararlı ve zararsız şeylerle karşılaşabilmektedirler. Dış ortamdaki mikroplardan tamamen kaçamamakta, bu nedenle bazen hastalıklara da yakalanmaktadırlar. Fakat insanların bu doğal ortamlardan tamamen soyutlanması, onların hayatları için daha da zararlı sonuçlar doğurabilmektedir. Çocuk yaştan itibaren, farklı mikroplarla tanışan vücut bunlara karşı dirençli olmayı da bir süre sonra öğrenmektedir. Erken yaşta dış ortamdaki çeşitli zararlı mikroorganizmalarla karşılaşan vücut, kendine göre savunma mekanizması oluşturmaktadır. Dış ortamdan tamamıyla soyutlanan ve kapatılan bir çocuk, bu şekilde yetiştiğinde zararlı organizmalara karşı savunma oluşturamamakta ve en küçük bir mikroptan hasta olabilmektedir. Özetle, çocukların küçük yaşlardan itibaren dış ortamlarla karşı karşıya getirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde vücudun antikor üretip mikroplara karşı dirençli bir bağışıklık sistemi oluşturması beklenmektedir.

Romanda maddi durumları iyi olan “Elit City” sakinlerinin çocukları, dışarıdaki hayattan tamamen soyutlanmış şekilde hayatlarını sürdürmektedirler. Bunun iyi olacağını

düşünürken olumsuz sonuçlarla karşı karşıya gelirler. Fakat, maddi durumları iyi olmayan ve özensiz şekilde bakılan ailelerin çocukları daha sağlıklı olarak gösterilmektedir. Dış ortamdaki her türlü mikroorganizmayla karşılaşan Gülova Mahallesi'nin çocukları diğerlerine göre daha sağlıklıdır.

“Çocuklarımızın bağışıklık sistemi ne yazık ki artık devre dışı.” (s. 30)

“Evet, bu nasıl oldu? Niçin oldu? Yanıtı yaptıklarımızda... Buna biz neden olduk. Ne yazık ki böyle. Çünkü yalıtılmış bir dünya kurduk burada. Kendimizi, en çok da çocuklarımızı ayırdık dış dünyadan. Fanus içinde fanus yarattık. Doğdukları andan başlayarak özel ortamlar kurduk. Yapay güzellikler sunduk. Süt mü gerekiyordu, en özel ineğin sütünü bulduk. Beş miligram kalsiyum mu gerekiyordu, biz 500 gramı hazır tuttuk. Gerekli aşuların yanı sıra gerekmeyen aşular yaptık. Doğa biçimlendirecekti onları, biz doğaya meydan okuduk. Şimdi başımız dertte. Bu halde yaşamaları imkansız.” (s. 31)

Gülova Mahallesi'ndeki çocukların kanları incelendiğinde orada yaşayan çocukların bağışıklık sistemlerinin çok güçlü olduğu sonucuna varıldığında büyük şaşkınlık içinde girerler.

Elit City'deki özel laboratuvar da bütün gün kan incelemesi yapılmıştı. Çalışanlar akşam evlerine döndüklerinde laboratuvar şefi hala odasındaydı. Kan raporları önündeydi. Sonuçlar inanılmazdı. Kendi çocuklarında olması gereken her şey bu çocukların kanında vardı. Yeryüzünde tespit edilmiş binlerce hastalığa karşı güçlü bir bağışıklık içindeydiler. (s. 63)

Dürüstlük ve doğruluk için mücadele etmek. Hayatta karşılaştığımız birçok güzel ve mutluluk verici olaylar olduğu gibi sahtekârlık, yalancılık gibi birçok olumsuz durumlar da olmaktadır. Doğru ve dürüst insan olduğu kadar bunun aksine davranan insan sayısı da

fazlasıyla mevcuttur. Yalanı, dolandırıcılığı veya buna benzer olumsuz ve yapılmaması gereken davranışları fark eden bireyler bunu engellemek için kötülöklere karşı savaş açmalıdırlar. Romanda yasal olmayan işlerin yapıldığını fark eden bir doktor ve birkaç genç, bu durumu önlemek amacıyla uğraşmaktadırlar. Doğruluk ve dürüstlük yolunda savaş verirken kendilerine zarar gelmiş olsa da bunun açığa çıkması için çabalamışlardır. Sonunda, kötü ve haksızca iş yapan kişiler cezalarını çekmişlerdir.

“Herkes beladan kaçarsa, bela büyömez mi anne? Baş edilemez olduğunda bizi de ezmez mi anne?” (s. 129)

“Sabrı kalmamıştı. Bu yasadışı, vahşice, canice gidişe dur diyebilirdi. Yoksulları insan saymayan, onların kanını çalan tepegöz adamları sarımalıydı. Paranın ışıltısıyla vahşileşmiş ve birer vampire dönmüş adamları beslemek mi için yaşıyordu Çöp Plaza çocukları?” (s. 129)

“Doktor Metin savcılıktan çıktığında omuzlarının biraz hafiflediğini hissetti. Yasalar vardı, kimse kimseyi böyle sömüremezdi. Sabah ilk işi adliyeye gelmek olmuştu. Yanında gözü gibi koruduğu delil çantasıyla birlikte girmişti savcının odasına. Bütün olup biteni, kuşkularını, kanıtlarını serdi masanın üzerine.” (s. 133)

“Kimsin Sen” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Çocukluktan ilk gençliğe adım atan Elif, kendi kimliğini arayan biridir. Çocukken oynadığı oyuncak bebeklerinin hepsine zarar verir ve onları çöpe atar. Annesi, bebekleri çöpte o halde görünce kızının durumundan endişe eder. Kuzeni Berna’yla beraber başladıkları oyunun sonu hiç iyi olmaz. Romanda dürüst olmanın önemine, azimle çalışarak başarıya ulaşılabilceğine, farklılıklara saygı duymanın önemine değinilmiştir.

Dürüst olmanın önemi. İnsanlar hayatları boyunca türlü durumlarla karşılaşabilmektedirler. Zor veya kolay yaşanacak her türlü olayda, ne olursa olsun insanların

birbirlerine doğrularla gelmesi ve dürüst davranması gerekmektedir. Kişilerin birbirlerine yalan söylemesi, bireylerin yalan söylemeyi alışkanlık haline getirmesi gibi durumlar oluştuğunda toplumda ciddi anlamda yaralar oluşabilmektedir. Karşılıklı güven ve saygı için dürüstlük çok önemlidir. Çocukların yetiştirilmesinde onların doğruluktan ayrılmamayı öğrenmelerinin mühim olduğu unutulmamalıdır. Küçük yaşlardan itibaren dürüst davranmanın önemi üzerinde durulması gerekmektedir.

Romanın bir bölümünde, yaşananlardan intikam almak adına bazı doğrular saklanmak istenmiş fakat başka kişilerin olayın içine girmesiyle bu doğrular açığa çıkarılmıştır. Bu yapılırken de doğru olan bir şeyin saklanmaması gerektiği, yalan söylememek gerektiği mesajları açıkça verilmiştir.

“Manyaksın sen!” dedi Elif. “Çocuk cezaevinde başka bir kızla çıktığı için mi yatıyor! Buna hakkın yok. Devamsızlıktan okuldan atılacak. Kafan almıyor mu bunu?”

“Ya, tamam söyleyeceğim işin doğrusunu da, biraz daha burnu sürtlsn istiyorum, beni aldatmak neymiş görsün.”

“Olmaz öyle şey, şimdi gidip teyzeme söyleyeceğim,” diye kapıya yöneldi Elif.

Berna yataktan kalkıp yeniden sandalyeye oturttu Elif’i.

“Bana bak, sen Semih’in tarafını mı tutuyorsun? Ben senin kuzenimim ya.”

“Umurumda değil, yaptığın şey yanlış!”

“Bence de böyle intikam olmaz! Savcıya gidip olanı biteni anlatmalısın,” dedi Mert.

“Çocuk yıl kaybedecek yoksa,” diye ekledi Elif.

“Sanki okul onun çok umurunda da...”

Elif:

“Umurunda veya değil, sen doğru olanı yapmalısın. (ss. 120-121)

Farklılıklara saygı duymak. Her insan farklıdır. Farklı özelliklere, farklı karakterlere, beğenilere, huylara, alışkanlıklara sahip insanlarla birlikte yaşamak için önce saygı gerekir. Karşılıklı saygı ve anlayış olduğu sürece farklılıklar bir arada yaşayabilmektedir. Herkesin bir olması beklenilemez. Bireylerin yapması gereken şey, karşılaşmış oldukları çeşitliliklere ve farklılıklara saygı duymaktır. Kendilerine değişik gelen durumlarda karşı tarafı ötekileştirmek gerekirken karşılıklı saygı duymak gerekir. Huzur içinde ve birlik beraberlik duygusuyla yaşamının en önemli şartlarından biri de bunlardır. Romanın son kısımlarında ele alınan bu durum, kahramanın çevresindeki çeşitliliğe dikkat çekmesiyle verilmektedir. Bu çeşitliliği olumlu şekilde alan ve bakan kahraman, çevresindeki farklı türdeki insanları görüp beğenmekte ve bunu gökkuşağının ayrı renkleri gibi görebilmektedir.

Elif, Seda'nın kulağında sallan küpelere bakarak gülümsedi. Okulda herkesin ayrı bir dünyası olduğunu düşündü. Herkes nasıl başka başka yüzlere sahipse, bu yüzlerin arkasında başka deneyimler, birikimler, heyecanlar, meraklar, tutkular vardı. Kendisi de bu çeşitliliğin içinde bir renkti. Onlarla birlikte bir gökkuşağı oluşturuyordu. Bu renk demeti, yedi renkten çok daha fazlasını içeriyordu. İnsanın renk algısıyla sınırlıydı bu sonsuz çeşitlilik. Yan yana duran iki insan, aynı gökkuşağına bakıp nasıl aynı renkleri göremezse, gökkuşağındaki su damlacıkları durmadan yer değiştirip renkleri nasıl hareketlendirirse insanlara bakarken de bu hareketin farkında olmak gerekiyordu. (s. 125)

Azimle çalışarak başarıya ulaşmak. Hedeflerimiz doğrultusunda azimle çalışarak ve emek vererek, istediğimize ulaşmak mümkün olmaktadır. Bunun için erken pes etmemek, yorulmadan ve bıkmadan çaba sarf etmek gerekir. Her kim olursa olsun, gayretle çalışarak

emellerine ulaşabilir. Azimle çalışmanın sonucu başarıdır. Çocukların da bu yüzden önce bir hedef belirlemeleri, ardından bu hedefleri için çaba göstermeleri şarttır. Romanda, Mert adlı kahramanın annesi evinin bodrum katında kendi çabasıyla takılar hazırlamaktadır. Bunun diğer insanlar tarafından bilinmesini ve tanınmasını istemektedir. Her ne kadar yaptıklarıyla ilgili olumsuz yorumlar duysa da o, pes etmemiş ve el emeği ürünlerini yapmaya devam etmiştir. Ve bir süre sonra ürünlerini internete koymasıyla başkaları da öğrenmiş ve onun ürünlerini almaya başlamıştır. Aynı zamanda olumlu yorumlar da almıştır. Özetle, insanların hedefleri uğruna ter dökmeleri, uğraş vermeleri ve azimle o yolda ilerlemeleri gerekmektedir. Ancak bu şekilde yapılırsa istenilene kavuşulmaktadır.

“İnci Hanım, o gece bitmez bir enerjiyle çalıştı bilgisayarın başında. İlk birkaç satış sayfasının hazırlanmasında Mert yardımcı olmuş, sonra odasına çekilmişti. İnci Hanım, neyin nasıl yapılacağını gayet iyi kavramıştı.” (s. 74)

Odasından çıkıp annesinin işlerine bir göz atmak istedi. Salondaki bilgisayarın başına geldiğinde Nilüfer Hanım mutfaktaydı. Mert, annesinin açık kalan posta hesabına düşen iletileri işte o zaman gördü ve çılgılığı bastı.

“Anne! Satılıyor anne!”

İnci Hanım, bunu duyar duymaz çay kutusunu, çaydanlığı bir tarafa bırakıp salona koştu. Posta hesabında açılmamış 3 ileti başlığı vardı.

“Ürününüz satıldı!”

“Ürününüz satıldı!”

“Ürününüz satıldı! (ss. 75-76)

Gelişme çağındaki çocukların değişimi. Gelişme çağındaki çocuklar, bir değişim halindedirler. Bu değişim fark edilebilir şekildedir. Hem fiziksel, hem ruhsal değişim içinde olan ergenlik dönemindeki çocuk, kendini tanımaya ve kendini sorgulamaya başlamaktadır. Kendini bulma durumunda olan çocuk, bazı sıkıntılar ve içsel problemler de yaşayabilmektedir. Zor bir süreç olan ergenlik döneminin sağlıklı atlatılması, sağlıklı birey olma yolunda önemli bir adım olarak görülmektedir. Romanın adı da romanın başkahramanı Elif adlı gelişme çağındaki bir çocuğun kendini tanıma sürecinde olmasından gelmektedir. Değişme ve gelişme içinde olan Elif, artık eskiden sevdiği şeyleri sevmemeye; aynı zamanda farklı durumlar içine de girmeye başlamaktadır. Hatta anne ve babası, Türkçesi “Ölüm Notu” olan kitabı Elif’in odasında görünce şaşırılmış ve korkmuşlardır. Aynı zamanda annesi, Elif’in küçükken çok sevdiği bebeklerini kötü bir şekilde çöpe atmış olduğunu fark edince de meraklanmış, çocuğu konusunda endişe duymaya başlamıştır. Gelişme çağındaki çocukların değişimleri bazen korkulacak düzeylere de gelebilmektedir. Önemli olan bunun takibini sağlamak ve çocukla ilgilenmektir. Ailelerin özellikle bu dönemlerde çocuklarına dikkat etmeleri, ilgilenmeleri gerekmektedir. Kitapta, gelişme döneminde olan çocuğun değişimleri ara ara okuyucuya aktarılmıştır.

Elif, sabah uyandığında kendini hafiflemiş duyumsadı. Akşam lahana yapraklarının altına gizleyerek çöpe attığı bebeklerinden kurtulmuştu. Daha pek çok şeyden kurtulmak istiyordu aslında. Bebeklerden başlamak kolay gelmişti. Kimseyi üzmeyecek bir hareketti. Elif’in de böyle bir niyeti yoktu. Nedenini bilmediği sıkıntıları vardı. Annesi de babası da arada bir “offf” demesine hep aynı tepkiyi veriyorlardı.

“Kızımız büyüyor!”

Büyüme, “offf”ların, sıkıntılarının sayısını çoğaltmaksız iyi bir şey değildi aslında. Küçük kalmaksız ayrı bir dert! Adam yerine konmamak, öğütler, yönlendirilmeler, yanlışlar, düşmeler... Okul!

Koca bir “offf” çekerek yataktan kalktı. Evet, okula gitmesi gerekiyordu. Ayaklarını sürüyerek banyoya gitti. Yüzünü yıkayıp havluyla kurularken gözlerini kaçırmaya çalıştığı aynadaki yansımayla baktı ister istemez.

“Kimsin sen?” dedi aynadaki görüntüye. Aynadaki yansıma da aynı soruyu sordu banyodaki kıza.

“Kimsin sen? (ss. 7-8)

Her şey değişim içindeydi. Kitaplardan nefret eden Semih’in adını kütüphane defterinin her sayfasında görünce değişime olan inancı pekişmişti. İnsan, işte gökkuşağındaki su damlacıkları gibi hareket ediyordu ve her hareketi başka bir rengin belirginleşmesine yol açıyordu. Böyle düşündü Elif ve artık büyüme denen şeyin sıkıntılarının sayısını çoğaltmak değil, hayatı ve insanları anlayabilmek olduğuna karar verdi. (ss. 125-126)

“Yılankale” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Define işleriyle uğraşan birinin eline define haritasına benzer bir harita gelir. Haritanın gösterdiği noktada Çift Başlı Kartal olduğunu düşündüğü için yeğenini de alıp Çukurova’yı ve oradaki Yılankale’yi gösterdiği için oraya gider. Orada türlü maceralar yaşarlar. Romanda aynı zamanda yılanların kraliçesi Şahmeran efsanesi olayından da bahsedilir. Eserde batıl inançlara inanmanın yanlışlığı, açgözlü davranmanın sakıncaları, iyiliğin ve barışın yanında olmanın önemi gibi temalara değinilmiştir.

Yasa dışı işler yapmanın zararları. Yaşadığımız toplum içinde uymamız gereken bazı kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar, toplumun huzuru için ve ayakta durabilmesi için

gerekmektedir. İnsanlar, toplum içinde yaşadıkları müddetçe belirli kurallara uymak zorundadırlar. Yapılmaması gereken, yasal olmayan işlere bulaşmak hem bireyler için hem de toplum için kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Yapılan tüm işlerin, yasal yollarla yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde problemler açığa çıkabilmektedir. Romanda, yasal olmayan bir durumdan bahsedilmektedir. Define avcılığı, yasal olmayan şekilde define aramaya çıkma durumları romanda verilmektedir. Define avına çıkmak, defineden çıkanları da yasal olmayan yollarla satıp parasını kendine harcamak gibi durumlar olmaması gereken durumlardır. Bu gibi işlerin gizlice yapılması yasak durumlardandır. Yıllar öncesinden toprağın altına gömülüp saklanan değerli eşyalar, bir bireye ait devlete ait olan mallar olarak kabul görmektedir. Şahsa ait olamadığından dolayı, toprağın altındaki eşyayı bir şahıs kendisine alırsa ve gizlice bunu kullanırsa yasal olmamaktadır.

“Ne kadar çok çukur var burada?”

“Onları defineciler açıyor. Buraya çok gelirler. Bizim köydekiler bile bazen altın ararlar buralarda. Geceleri kazıyorlar. Geçen yıl Araplar bile kazıya gelmiş.”

“Neden gece kazıyorlar?”

Arkadaşının bunu bilmemesine şaşırarak güldü Caner.

“Çünkü bu kaçak kazı. Yani cezası var. Onlar buldukları şeyleri müzeye götürmüyor, kendileri için satıyorlar. Babam bunun cezasının çok ağır olduğunu söyledi. Yoksa siz de mi kazıya geldiniz?” (ss. 47-48)

Yalan söylemenin olumsuz etkileri. Yalan söylemek, her türlü durumda ve her zaman sakıncalı ve yanlış bir davranıştır. Küçüklükten itibaren çocuklara yalan söylemenin yanlış bir davranış olduğu ve yalandan uzak durulması gerektiği aşılmalıdır. Evde anne baba, okulda öğretmenler yalan konusu üzerine değinmeli ve bunun ne kadar yanlış olduğu ifade

edilmelidir. Romanda yalan söyleme konusundan bahsedilirken hayvanlar kullanılmış ve insanların yalan söylemesi, hayvanlar arasında geçen bir konu olmuştur.

“Yılanlar gibi değildi insanlar. Anlatmayı ve anlatırken doğru olmayan şeyler eklemeyi severlerdi. Yılanların hiçbiri bunu anlayamazdı.” (s. 59)

“İnsanlar bilmediklerini biliyor gibi, yaşamadıklarını yaşamış gibi nasıl gösterebiliyordu, benekli buna akıl erdiremiyordu. İnsanların en önemli eksiği bu diye düşünüyordu benekli yılan. Yalan söylemeseler belki dünya daha güzel bir gezegen olabilirdi.” (s. 60)

Romanın bazı bölümlerinde hayvanların(yılanların) insanlar ile ilgili bu türden söylemleri bulunmaktadır. İnsanların doğru konuşmadıkları, dürüst olamadıkları konusunda da söz edilmektedir. Fakat yalan söylemek, dürüst olmamak hiç olmaması gereken davranışlardır. Bu konuda çocukların eğitiminde dikkat edilmesi gerekmektedir.

Batıl inançlara inanmanın yanlışlığı. Batıl inanç; “Doğa üstü olaylara, gizli ve akıl dışı güçlere, kehanetlere aşırı derecede bağlı boş inanç, batıl itikat” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998:245). Batıl inançlara inanıp buna uygun davranmak, bazı mantıksal durumları ve bilimsel açıklamaları bilmeden başka şeylere inanmaya dayanmaktadır. Çok fazla bilgi sahibi olan, araştırmayı seven bireyler zaten batıl inançlara sahip olmamaktadır. Batıl inançların neredeyse hiçbirinin mantıksal bir dayanağı bulunmamaktadır. Romanda define avcısı olan İhsan Bey, define bulmak için her türlü yolu denemekte ve pes etmemektedir. Her türlü yolu denerken de bazı mantığa aykırı batıl inanç olarak kabul edilebilecek davranışları da sergilemektedir. Define bulmak için hayvanlardan medet ummak, definelerin cinleri olduğuna inanmak gibi gerçeğe uygun olmayan batıl inançları vardır. Buna benzer tamamen akıldan uzak düşünceler, insanlar için sadece zaman ve emek kaybına sebep olabilmektedir.

Toprak altında uzun süre kalan altın gümüş gibi değerli eşyalara cinler sahip çıkar.”

“Ben rüya gördüm amca. Gerçek değil ki...”

“Sen öyle san!” dedi İhsan. “Şimdi bu rüyanın hem iyi yanı var hem kötü. İyi yanı şu ki cinler seni korkuttuğuna göre demek ki burada gerçekten bir hazine var. Kötü yanı da onu almamıza kolay kolay izin vermeyecekler. Biz kazdıkça onlar derine çekecek, biz kazdıkça onlar yerini değiştirecek... (ss. 79-80)

Her maddenin enerjisi var değil mi? İşte toprak içindeki gömünün de yaydığı bir güç var. Cinler bu enerjiden vitamin gibi yararlanır. Ne kadar çok vitamin alırlarsa o kadar hızlı hareket edebilirler. Bunun için de kimsenin o gömüyü almasını istemezler. Ona sahip çıkarlar.”

Mahir gülmek istiyor, ama ciddiyetle anlattığı bir şey karşısında gülünmesinin, amcasını kızdıracağını düşünüyordu. (s. 80)

Romanda bahsedilen batıl inançlar ve bunlarla hedefi bulmaya çalışmak zaman kaybından başka bir durum yaratmamaktadır. Batıl inançlar hiçbir şekilde insanları başarıya götürmemektedir. İnsanlar çalışıp mantık ve akıl yolundan gittikleri sürece başarıya ulaşabilmektedirler. Bunun dışında gerçeklerden ve akıl mantıktan uzak bu tür inanışlarla başarıya gidilemeyeceği bilinmelidir.

İyiliğin ve barışın yanında olmanın önemi. Her daim iyiliğin ve barışın yanında olması gereken insanlık, bazen bu güzel kavramlardan ve duygulardan uzaklaşabilmektedirler. İyiliğin ve barışın yeryüzünde çok önemli olduğu su götürmez bir gerçektir. Fakat bazı durumlarda ne yazık ki insanlar, kendi çıkarları uğruna iyiliği veya barışı yok sayabilmektedirler. Bunun önüne tamamen geçilmesi için çocukluktan itibaren bu kavramların önemi üstünde fazlasıyla durulması gerekmektedir. Çocuklara, ufak yaştan itibaren insanlara, canlılara iyilik etmenin önemi anlatılmalıdır. İyilikte bulunmak, insana

insan olduğunu hissettiren en güzel değerlerden biridir. Hiçbir çikara bakmaksızın karşımızdaki canlıya iyilik etmemiz, hem kendimiz hem de karşımızdaki canlı için faydalıdır.

Barışın yanında, savaşın karşısında olmanın önemi de yadsınamaz. Öncelikle yakın çevre, daha sonra da ülkemiz için barışın yanında olmamız şarttır. Çocuklara her zaman barışın önemi anlatılmalıdır. Şimdiki küçük çocuklar, yarının bireyleri ve yetişkinleri olacağından dolayı onların barışın ne kadar mühim ve lüzumlu olduğunu bilmeleri ülkenin geleceği açısından da gereklidir.

Romanda insanların iyilikten ve barıştan bazen uzaklaştıkları, hayvanlar arasında konuşulmaktadır.

“Canlılar arasındaki barışçıl yaşamı gerçekten önemsiyordu kraliçe. Pek çok insanın farkına bile varmadığı, kötülük kötülüğü doğurur düşüncesine inanıyordu. Dünyadaki varlıkların yaşamlarını sürdürmeleri iyilikle olasıydı. Kötülük çoğalırsa yaşam azalırdı.” (s. 47)

“İyiliğin ne olduğunu da kendisini konuk eden ve diğer yılanların öldürmesine izin vermeyen Şahmeran’da görmüştü. Bu iki durumu da yaşamış olmasına karşın iyiliğe kötülükle karşılık vermesi onu hasta etmişti.” (s. 103)

Romandaki yılanlar, insanların bazı kötü davranışlarından yakınmaktadır. Şahmeran efsanesi anlatılırken efsanedeki Camsad adlı oduncunun ihanet etmesi ve açgözlü davranması, yılanların ağzından eleştiriye maruz kalmıştır. Yılanlar, oduncuya yardım etmiş fakat oduncunun açgözlülüğü ve ihaneti ile olay kötü bir şekilde son bulmuştur. Bu nedenle romanın bazı bölümlerinde, insanların iyi olmadığından söz edilmekte; iyiliğin dünya için faydalı olduğu konusuna değinilmektedir.

Açgözlü davranmanın sakıncaları. Bireyler ellerinde olan ile yetinmeyip daha fazlasını isterlerse açgözlü olarak nitelendirilebilmektedir. İnsanlar ellerindeki kıymetini bilmeli ve daha fazlasını aramamalıdır. Yetinmeyi bilmek gerekmektedir. Bazen daha fazlası istendiğinde, eldeki de yitebilmektedir. Romanda Şahmeran efsanesindeki Camsab adlı oduncu, yılanlar tarafından iyi bir şekilde bakılmış ve hiçbir şekilde zarar verilmemiştir. Hatta ona altınlar da verilmiştir. Fakat bir süre sonra elindeki altınlar azalmaya başladığında, kralın da altın vereceğini duyduğunda krala gitmiş, yılanların yerini söyleyip yılanlara ihanet etmiştir.

Köyüne dönen Camsab, Şahmeran'ın verdiği altınlarla rahat bir yaşam sürmeye başlamış. Bir gün ülkenin hükümdarının hasta olduğu konuşulmaya başlanmış köyde. İyileşmesi için Şahmeran eti yemesi gerektiğini söylüyormuş şifacılar. Camsab bunu duymuş, ama verdiği sözü anımsayıp hiç sesini çıkarmamış.

Ama altınlarının azaldığını gören oduncu, Şahmeran'ın yerini söylese kazanacağı altınları hayal etmeye başlamış. Çuval çuval diye düşünmüş, sandık sandık diye büyütmüş hayali gözlerinde. Sonunda gitmiş sarayın kapısına. Olanı biteni anlatmış. Hemen büyücüler, şifacılar Camsab'la birlikte yola çıkmışlar. Gelmişler bu kuyunun başına. (s. 116)

“Camsab torbalar dolusu altınla ve ihanetin ağır yüküyle dönmüştü köyüne. Günlerce çıkmadı evinden. Altınlar torbalarda bekliyor; ama genç oduncu aç ve susuz, yaptığı kötülüğü düşünüyordu.”(s. 103)

“Kapiland’ın Kobayları” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Lise öğrencisi olan Hayri, aykırı davranışlarından ve farklı düşüncelerinden ötürü arkadaşları arasında Marjinal olarak benimsenir ve öyle çağrılır. Bir gün okul müdürü Çetin Bey; ülkede tehlikeli bir virüs olduğunu, bunun için bir süredir Türkiyeli ve Kapilandlı bilim insanlarının

üzerinde çalışma yaptığını, bu virüsün özellikle 7-17 yaş arasındaki insanlar üzerinde etkili olduğunu ve bu yaş aralığındakilerin şiddet eğilimlerini artırdığını çocuklara anlatır. Marjinal buna pek inanmaz, arkadaşlarının çoğu bu olaya ve virüsün gerçek olduğuna inanır. Marjinal o gün okuldan kaçır. Virüse karşı ülkedeki her okula ücretsiz anti row(anti şiddet) şurupları dağıtılır ve her gün içmenin zorunlu olduğu söylenir. Marjinal dışındaki herkes, tüm arkadaşları bu şurubu düzenli içmeye başlar. Şurubu içen tüm öğrencilerin iştahları artmaya başlar. Tüm arkadaşları sürekli yiyerek kilo almaya başlar fakat kendisi aynı kiloda kalır. Kapilandıların kötü planını anlarlar ve bunu engellemeye çalışırlar. Eserde duyarlı davranmanın önemi, maddi kazanç için hatalı davranmak temaları işlenirken ailelerin çocuklarına karşı tutum ve davranışları da ele alınmıştır.

Duyarlı davranmanın önemi. Çevremizde ve hayatımızda olmaması gereken ve olumsuz kabul edilebilecek nitelikteki olaylar bazen olmaktadır. İnsanlar, yaşamda bazen olumsuz durumlarla da karşılaşabilmektedirler. İstenilmeyen durumlarla karşı karşıya gelindiğinde o durumdan kaçmaktan ziyade, olayların akışını değiştirmek insanların elindedir. Olumsuzluktan olumluya çevirmek, duyarlı olmaktan geçer. İnsanlar, duyarlı olup yanlışları veya aksaklıkları düzeltebileceğini inandığı vakit bu durumlar da olumluya dönebilmektedir. Bu nedenle, karşılaşılan eksik veya hoş gitmeyen olaylarda duyarlılığı yitirmeden olayın çözümlenmesi yolunda uğraşılması gerekmektedir. “Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.” Mantığıyla değil de topluma ve ülkeye yönelik bir sıkıntı doğduğunda her insanın bunun için savaş vermesi gereklidir. Bu sayede toplumlar, olumsuz ve aksak durumların üstesinden gelebilirler.

Romanda Kapiland’dan gelen şuruplar 7-17 yaş aralığındaki bireylere verilmesi zorunlu tutulmuş, bir süre sonra bu şurubu içen kesimde şişmanlama görülmüştür. Olayın kötü sonuçlar doğuracağını anlayan birkaç kişi, ülkedeki insanların sağlığı konusunda duyarlı davranıp bu olayın engellenmesi ve durdurulması için uğraş vermişlerdir.

Daha önce yazmış olduğu Türk Dili Soruları başlığının üzerini çizdi. Karalama olarak bir mektup yazmaya başladı.

“Sayın Yetkili,

İki aydır yaşı yedi ile on yedi arasında olan çocuklarımızın kullandığı anti-row aldı şurubun olumsuz sonuçlarını gözlemekteyim. Bir lisede öğretmen olduğum için tüm gençleri yakından izleme şansım var...”

Sevda Hanım, mektubun ilerleyen satırlarında arada kalkıp çayını demlemiş, iki bardak çay içmiş ve uykusunu iyice kaçırmıştı. Bilgisayarın açma düğmesine bastı. Monitör aydınlanırken üçüncü çayını da doldurup geldi. Saate baktı, ikiyi geçiyordu. Karalama olarak yazdığı mektubu, imzasız olarak ve farklı bir ad kullanarak alacağı yeni bir elektronik posta adresi aracılığıyla tüm devlet kurumlarına, tüm sivil toplum örgütlerinin e-postalarına yollayacaktı. (ss. 106-107)

“Sonra da korkaklığına kılıf bulmak için şişmanların suça yatkın olmadıkları gibi bir tez atmıştı ortaya. Suç işlemlerin diye herkesin şişmanlamasına seyirci mi kalacaktı? Şiddeti önlemenin daha zararsız başka bir yolu mutlaka vardı.” (s. 107)

Sevda Hanım, arkadaşı olan Doktor Bülent Bey ile de görüştüktan sonra doktor da işin ciddiyetinin farkına varınca kendi üzerine düşen görevi yapmış ve duyarlı davranarak üst birimlere bunu aktarmıştır.

Bülent Bey, öğrencilerden alınan kan örneklerinin raporlarını tek tek bir daha okuduktan sonra, laboratuvar başkanının gizli raporunu da son kez okudu. Ne yapması gerektiğinden emin, telefonu kaldırdı. Bir numara çevirdi. Karşı taraf bekletmeden açtı.

- Ben Doktor Bülent Cantürk, Ülke Güvenlik Birimi Başkanı’yla görüşmek için randevu istiyorum, dedi.

- Görüşme konusunu kısaca tanımlar mısınız, diye sordu karşı taraftaki ses.

Bülent Bey, kendinden emin bir biçimde,

- Ülke, halk sağlığı ve anti-row, dedi. (s. 172)

Bitkilerin ve doğadaki ürünlerin faydaları. Doğadaki her ürünün, yetişen her bitkinin canlılara faydası bulunmaktadır. Tanrı'nın yaratmış olduğu ve doğanın canlılara bahşettiği sayısız bitki ve otlar insanlara şifa olarak dönebilmektedir. Romadaki Marjinal adlı çocuğun dedesi olan Nuri Bey, otlarla ve bitkilerle haşır neşir olan bir kişidir. Otlar hakkında her türlü bilgiye sahiptir. Onların dilinden iyi anlamaktadır. Marjinal'in arkadaşının hasta olduğu zamanda, hastalığı otlarla ve bitkilerle geçirmeye çalışır ve bunun sonucunda da başarılı olur. Romanda görülmektedir ki, bitkiler ve otlar kısaca doğadaki her şey insanların sağlığına faydalıdır ve şifa niyetine kullanılabilir. Nuri Bey'in bu şekilde başarıya ulaştığı ve sonunda çocuğu eski sıhhatine kavuşturduğu görülmektedir.

“ – Doktorlara bir parça destek olabilirim belki; kim bilir belki onların çabaları; bizim toprakların otu, çiçeği işe yarar. Ölecek diyorlar, biliyorsunuz.” (s. 179)

İşte o gün, elinde ilaç torbası, Sevda Hanım'la hastaneye gelen Nuri Baba, kendi geliştirdiği ilacı Burhan üzerinde uygulayacaktı. Önce Bülent Bey'in odasına uğradılar, öyle istemişti doktor. Kibar karşılandılar. Doktor, kullandığı bitkilerin neler olduğunu, hangi işlemlerden geçirdiğini sordu. Bazı bitkileri ve etkilerini biliyordu, ama ilk kez duyduğu bitki adları da vardı. (s. 195)

Nuri Bey, kendince geliştirmiş olduğu bitkilerin karışımıyla elde ettiği ilacı hasta çocuğa, Burhan'a, uygulamış ve sonucunda başarılı olmuştur. Sonuç olarak bir çocuğun hayata geri dönmesini ve sağlığına kavuşmasını sağlamıştır.

“Haberin ikinci bölümünde iki arkadaş heyecanla yerlerinden fırlamışlardı. Marjinal, coşkuyla, sevinçle sarıldı Mehtap’a.

- *İşte, dedi, işte büyükbabam başarmış! Sonra genç kızın elinden tutup kapıya doğru sürüklercesine çekti. Hadi! Hadi gidip büyükbabamı kutlayalım!” (s. 200)*

Ailelerin çocuklarına karşı tutum ve davranışları. Anne ve babalar, çocuk yetiştirirken geleceğin bir bireyini yetiştirdiklerinden dolayı yetiştirme ve eğitime konusunda özen göstermeleri gerekmektedir. Çocuğun her dönemi, diğerinden önemlidir. İster bebeklik, ister ergenlik dönemi olsun çocuğun her yaşta iyi bir eğitimin yanında sevgiye de ihtiyacı vardır. Güzel duyguları aile içerisinde hissetmesi ve alması çocuğun yetişmesinde büyük rol oynamaktadır. Romanda, babası tarafından aşağılanan ve kötü şekilde davranılan bir çocuğun bu sebeplerden ötürü kendine kötülük yapması konusu da işlenmektedir. Babasının çocuğu aşağılamasından sonra çocuk, intihar etme noktasına gelmiş ve elindeki fazla miktardaki şurubu bir kerede içmiştir. Amacı, her ne kadar babasına tepki olsa da bu olayın sonunda kendine büyük zarar vermiştir. Bir babanın oğluna yanlış davranması sonucunda neredeyse çocuğun hayatına mal olma noktasına gelme durumu yaşanmıştır. Romanın bu bölümünde de görülmektedir ki anne ve babaların çocuğuna davranma biçimleri çok önem taşımaktadır. Bu nedenle, her anne babanın çocuk yetiştirirken hassas davranmaları gerekmektedir.

Annesi ikisinin arasına girmeseydi belki babası birkaç da tokat atacaktı oğluna.

Burhan babasının ağır hakaretleri yüzünden diklenmiş, bu sözleri kaldıramayacağını belli etmişti. Annesi oğlunun kolundan tutup neredeyse zorla odasına sürükledi.

- Tamam oğlum, tamam... Babandır, karşılık verme; o senin büyüğün...

Burhan yatağa uzandı, artık ayağının acısını duymuyordu; babasının sözleri bu acıyı unutturmuştu. Burhan öyle bir intikam duygusuna kapıldı ki, karşısındaki ister babası, ister annesi olsun, hiçbir şey fark etmeyecek kadar güçlü bir öfkeyle bilenmişti bu intikam duygusu.

Bir şey yapmalıydı, öyle bir şey yapmalıydı ki onlar da acı duymalı, pişmanlıktan ölecek hale gelmeliydiler. Evde yemek masasına oturmamak, babasıyla bir ay konuşmamak, surat asmak gibi hafif bir şey olamazdı. Herkesi çıldırtacak bir şey olmalıydı, belki de bütün dünyayı...

Babasının aşağılamalarını, yaşattığı değersizlik duygusunu ancak böyle bir şey yaparak ortadan kaldırdığını düşündü. Aklına korkunç bir düşünce geldi. Korkunçtu korkunç olmasına; ama o an öyle mantıklı geliyordu ki, yerimde kim olsa benim gibi yapar, diye düşündü. (ss. 140-141)

Anne babasına pişmanlık duygusunu yaşattırmak amacıyla oğulları, kendi hayatını bile hiçe sayacak bir davranış sergilemiştir. Babasının sözleri ona ağır gelmiş ve kendisini önemsiz hissetmesine sebep olmuştur. Sonuç olarak da ebeveynlerinin pişman olup üzüleceği, kendisinin de zarar göreceği bir sonuç ortaya çıkmıştır.

“Yataktan kalktı, ayak bileğindeki acı kendini tekrar hissettirdi. Umursamadı, çantasına kadar birkaç adım attı. Antirow şişelerinden birini çıkardı, kapağını açtı. Gözü hiçbir şey görmüyor, sonucu umursamıyordu. Şişeyi tepesine dikti.” (s. 141)

Maddi kazanç için hatalı işler yapmak. Ülkeler veya firmalar, bazı durumlarda maddi kazanç sağlamak amacıyla insanların faydası veya zararı olduğunu düşünmeksizin bazı ürünleri piyasaya sürmektedirler. Bu gibi durumlarda aslında yapılmaması ve düşünülmemesi gerekenler ön plana çıkmaktadır. Maddiyat her şeyden üstün tutulup insan sağlığı yok sayılmakta ve sağlığa zararlı ürünler de satışa sunulmaktadır. Firmaların yaptığı bu gibi

durumlar kesinlikle insan açısından zararlı olmaktadır ve engellenmesi gerekmektedir. Maddiyat bu derece önemsenmemeli, önce insan sağlığına bakılmalıdır. Yazar, bu eserinde dünyada olumsuz işleyen bu durumu aktarmaktadır. Maddi kazanç elde etmek amacıyla yapılan yanlışlıklar göz önüne serilmiş ve bunun yapılmaması gerektiği vurgulanmıştır.

“ – *Şu Kapiland yok mu, dünyanın sırtından para kazanmak için akla hayale gelmeyecek cambazlıklar yapıyor. Şimdi Kapiland'a bir savaş açılrsa en önde ben giderim, dedi öfkeyle.*” (s. 86)

Teşekkür edip telefonu kapadı Doktor Bülent. Bir ülkenin başka bir ülke halkı üzerinde bu derece korkunç bir oyun planlaması şaşırtmamıştı onu. Kapiland'ın yıllardır güttüğü politika buydu. İnsan haklarına saygılıymış gibi görünüp yalnızca kendi çıkarları, ülkesindeki büyük şirketlerin çıkarları için uğraşan bir ülkeydi. Şimdi de kancayı bizim ülkeye takmış, diye geçirdi içinden. (s. 173)

Yazarın bu romanında, bir ülkenin sırf maddi kazanç elde etmek amacıyla başka bir ülkede bulunan gençlerin, insanların sağlığıyla oynaması konusu işlenmektedir. Bu oyunu oynayan Kapiland adlı ülke her ne kadar planında başarılı olamasa da, başka ülkelerde bulunan gençlerin sağlığını sadece maddiyat için hiçe saymış ve sağlıklarını önemsememiştir. Bundaki en önemli sebep kendi çıkarlarına uygun düşmesidir.

“Kapiland’ın Karanlık Yüzü” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Bir Kapiland serisi olan bu kitapta, Kapiland’ın başkanının Mehtap ve Marjinal adlı iki arkadaşı Kapiland’da misafir etmesi anlatılmaktadır. İkisi, Marjinal’in dedesi Nuri Bey’e akıl danışmaya giderler. Nuri Bey, 1950 yıllarında Kapiland’ın ülkemize süt tozu, buğday ile yardımda bulduklarını; daha sonra insanların bu ürünlerden hastalandığını; hastalığı geçirmek için de Kapiland’ın ülkeye aşı sattığını kitaplardan okuduğunu söyler. Nuri Bey, bu ülkenin pek de iyi kalpli olmadığını fakat yine de gidip görebileceklerini söyler.

İki çocuk Kapiland'a gittiklerinde hoş karşılanırlar. Fakat orada gizlice onlara her şeyi iyi görmelerini sağlayacak bir iğne yapacaklardır. İğneyi yapacak olan doktorun babası Türk olduğu için bu çocuklara kıyamaz ve onlara olayı anlatır ve onları kurtarır. Ülkeye döndüklerinde iki çocuk yaşadıklarını anlatırlar. Fakat kısa süre sonunda olaylar unutulur ve Kapiland yine sevmeye başlanır. Romanda tüketim bağımlısı olmanın zararlarına değinilmiş, bilinçli olmak konusu ele alınmıştır.

Çıkar peşinde koşmamak. İnsanlar, ülkeler, gücü olan bireyler bazen halkın sağlığını olumsuz etkileyecek durumları göz ardı ederek, sırf kendi çıkarlarına uygun düştüğünden dolayı yapılmaması gereken davranışları yapmaktadırlar. Bunları yaparken de insan sağlığını düşünmeden, kendi menfaatleri adına yapmaktadırlar. Yazarın bu romanında, "Kapiland'ın Kobayları" kitabının devamı niteliğinde aynı konu devam ettirilmiş ve insanların sağlığı için tehdit unsuru olan ürünlerin halka satışı konusu işlenmiştir. Kapiland adlı ülkenin başındakiler, salt kendi menfaatleri için halka zararlı ürünler satmaktadırlar. Bu gibi durumların normal hayatımızda engellenmesi gerekmektedir. Romanda bu konuların üzerinde durulmuş ve bu konuda hassas davranılması amaçlanmıştır.

Bu yardım planı uygulanmaya başladığında 1950'li yılların başındaydık. Çocuklara süt tozu, askerlerimize silah ve halkımıza buğday verdiler. Ne kadar dost canlısı ne kadar iyiliksever bir ülke değil mi Kapiland?" dedi ve çocukların bu ironiyi anlamaları için biraz sustu. Sonra devam etti:

"Ama kaynaklarımızın kullanımını böylece kontrol altına almış oldular. Bize dediler ki, demiryolunu bırakın otoyol yapın, yaptık ve kamyonları, otobüsleri onlardan satın aldık. Kapiland'ın bize ve bizim gibi ülkelere yardım adı altında yaptığı her şey kendi zenginliği içindi, kendi ticareti içindi. Biz yolunacak kazdık ve bırakın etimizi, her bir tüyümüz değerliydi. Bizi kendi karakolu gibi kullandı. Gir dedi, girdik; çık dedi, çıktık.

Onursuzlaştığımızın farkına varmayalım diye de milliyetçi duygularımızı pohpohladı. Yardım olarak verilen süttozu ile yapılan gıdalar Anadolu'da her okula dağıtıldı. Öylesine duyarlıydılar ki, sütü içemeyen çocuklar için yoğurt yapıp ayran verdiler. Derken Anadolu tarihinde ilk kez çocuk felci olayları patlak vermeye başladı. (ss. 75-76)

Kapiland ülkesinin başkanın yardımcısı olarak çalışan bir kişinin profesör ile konuşması esnasında, başka ülkeden gelen iki gence onlara zarar verecek bir uygulama yapılması istenmiştir. Bundaki amaç, kendi ülkelerinin gücünü göstermek ve güçlerine güç katmaktır.

Sağa sola gülücükler atan zombiler yaratmak istemiyorum artık.”

Sagar çirkin bir kahkaha attı, öyle ki karşısında oturan Bud'un bile midesi bulandı.

“Profesör, onlara zombi demek doğru mu? Mutlu birer insana dönüşecekler. Tatlı tatlı gülümseyecekler her şeye,” dedi Sagar, sonra birden ciddileşti.

“Ama bunu tartışmayacağım sizinle. Profesör, siz bu ülkenin vatandaşısınız. Ülkemizin geleceği için ve dünya üzerindeki gücümüzün devamı için herkes üzerine düşeni yapmalı. (ss. 110-111)

Bilinçli olmak. Bir olay veya davranış karşısında bilinçli yaklaşmak, olayın sonucunu doğruya götürme konusunda fayda sağlamaktadır. Her konuda insanların olaylara bilinçli yaklaşması gerekmektedir. Bir şeyleri sorgulamadan veya kuşkuyla bakmadan sonuca net bir şekilde ulaşmak pek de mümkün olmamaktadır. Fertlerin durumlar karşısında gözü kapalı inanmayı seçmek yerine, o durumun sonucuna dair fikir yürütmeleri olaya kuşkuyla bakmaları ve böylece konuya bilinçli yaklaşımları şarttır.

Her şey merak, öğrenme isteği ve kuşku ile başlamaktadır. Karşımıza çıkan her duruma kuşkuyla bakmak, ulaşabileceğimiz bilgi sayısını artırabilmektedir. Romanda, yaşadıkları olaylara kuşkuyla bakan bilinçli iki gencin sonuçta doğruya ulaştıkları konusu ele alınmaktadır.

“Gidin çocuklar, ama sersem turistler gibi olmayın. Anlamaya çalışın, oradaki yaşamı, insanları, devletin uygulamalarını. Siz resmi davetle gideceğinize göre başınıza bir iş getireceklerini zannetmem, size iyi bakacaklardır.” (s. 77)

Bizi orada gezdirdiler, eğlendirdiler, alışveriş yapmamızı sağladılar. Konukseverliklerine teşekkür ederiz. Ama biliyorduk ki bütün bunlar yalnızca gözümüzü boyamak içindi. Başaramayacaklarını anladıklarında ise korkunç bir girişimde bulundular,” dedi ve mikrofonu Marji’ye uzattı.

“Bizi gülümseyen, inanan, alkış tutan, cici kelebek, cici böcek yapmak için beynimizin içine girdiler. Kuşku sinirlerimizi felç eden ve sempati hücrelerini çoğaltan bir operasyon yaptılar. (s. 154)

İlaç bizi etkiledi, ama döndüğümüzde Nuri Baba, yani Marji’nin büyükbabası bizdeki aptallaşmayı fark etti. Bunu gidermek için gece gündüz çalıştı, kitaplar karıştırdı, karışımlar yaptı, beğenmedi bir daha yaptı. En sonunda bizi koyun olmaktan kurtaracak formülü buldu. İşte karşınızdayız ve eskisi gibiyiz. Kapiland’ın Kobayı değil, olan bitene kuşkuyla bakmayı bilen gençleriz. (s. 154)

Tüketim bağımlısı olmanın zararları. Yeni bir şeyler üretmekten ziyade tüketici olan bir toplumun, ne topluma ne kendisine ne de ülkesine katkısı olmaktadır. Tüketici olarak yaşayan birey, bir fayda sağlamamanın yanında tamamen zararı olmaktadır. Kişilerin başta kendisi için, daha sonra toplumu için küçük de olsa bir şeyler üretebilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, tüketimi bağımlılık haline getirip fazlasıyla tüketime geçildiğinde kişi

normal bir tüketici olmaktan da çıkıp bağımlı yani hasta sayılabilecek düzeylere ulaşmaktadır. Toplum, bir şeyler üretmektense sürekli yeni şeyler satın alan, kendi eşyası eskimeden yeni çıkan ürünleri alan bireylerle dolduğunda kişilerin sağlığının bozulmasına kadar gidebilmektedir. Fazla ve sürekli tüketim yapılması halinde, kazançlar yetmemekte; kazançlar yetmediği için de borç sistemine girilmektedir. Bu da, sonu gelmeyen zarara ulaşmak demektir. Romanda, yeni bir ülkeye giden iki Türkiyeli gencin o ülke insanlarının tüketim bağımlısı haline gelmiş olduğunu anlatmaktadır. Orada yaşayan insanların, sürekli yeni bir ürün alarak bankalara borçlandıkları ve bunun sürekli hale getirildiği belirtilmektedir.

Evet, Kapiland büyük bir ülke, zengin bir ülke. Ama saygın bir ülke değil, adil bir ülke değil, halkını ve başka halkları düşünen bir ülke değil. Oradaki insanların hepsi yalanlara inandırılmışlar, rüyalarla avutuluyorlar. Taksi şoföründen, hamburgercisine ve profesörlerine kadar herkes borçlu. Bu borcu ödemek için deli gibi çalışıyor, kuruş kuruş hesap yapıyorlar. Kapiland bir köleler ülkesidir. (s. 155)

“Kapiland’ın Kıyameti” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Kapiland serisinin bir devamı olan bu romanda, serinin diğer kitaplarındaki başkahramanlar yine karşımıza çıkmaktadır. Kitapta yine Kapiland adlı ülkenin ve bu ülkenin başında bulunan yöneticilerin, para hırsından dolayı insanların sağlığına zarar vermesi konusu işlenmiştir. Kapiland serisindeki üç kitapta da olaylar, kitaba adını vermiş olan Kapiland adlı ülke etrafında geçmektedir. Başkahraman olan gençler de bu ülkenin asıl amaçlarını, kötü emellerini anlayıp onları engellemeye çalışmaktadırlar. Bu son kitapta da o ülkenin kötü niyetli ve para kazanmak için her türlü şeyi yapmaktan kaçınmayan yöneticileri hayatlarını kaybederler.

Adil olmak. Hayatın her aşamasında adaletli olmak, ne olursa olsun haklının yanında olmak gerekir. Farklı sebeplerden dolayı yanlış davranılmamalıdır. Kitabın bir bölümünde de bir genç, kendisinin oluşturmuş olduğu robotuna bununla ilgili sözler söylemiştir.

“Loob şaşırđı. “Sen kimin tarafını tutuyorsun?”

“Kim haklıysa onun... Sen de böyle olmalısın Loob. Güçlü olanın değil, seni satın alanın değil, gözünü boyayanın değil, kim haklıysa işte onun yanında...” (ss. 36-37)

Maddi kazanç için hatalı işler yapmak. Kapiland serisinde genel olarak bahsedilen durum aslında budur denebilir. Bir ülkenin ve bazı insanların maddi kazanç sağlamak amacıyla insanların sağlığıyla oynamaları, insanlara zarar verdikleri konusu asıl anlatılan ve işlenen konudur. Bu kitapta da bu olaylar devam etmektedir. Ülke yöneticilerinin maddiyat önceliğinden ötürü insanların sağlığını önemsememeleri anlatılmıştır. Romandaki, o ülkenin beyni olarak kullanılan robot Loob da insanların yaptığı bu kötülükleri görmüştür.

Dünya bu haliyle var olunacak yer değildi. Her şey ihanet ve öldürme üzerine kurgulanmıştı. İnsan denen canlının iyi bir hayatı hak etmediğini, nesli tükenen pek çok varlığın büyük bir haksızlığa uğradığını düşündü. Alvin’in kendisine tanımladığı insani değerleri zihninden geçirdi. Ahlak, dürüstlük, adalet, denge, saygı, utanma, iyilik, sevgi, aşk, fedakârlık... Hayır, artık bu değerler insanlarda bulunmuyordu. (ss. 202-203)

“Sil Baştan Aşk” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. “Sil Baştan Aşk” romanı, daha sonra isim değiştirip “Gerçeklerle Büyüme Düşlerle Yürümek” adını almıştır. Romanda bir yanda üniversiteyi kazanamayıp erkenden iş hayatına atılan ve hayatın zorluklarıyla yüzleşen Özlem karakteri, bir yanda da ailesi tarafından baskıya uğrayan Taylan karakteri bulunmaktadır. Taylan’ın ailesi, çocuklarının tıp fakültesini kazanmasını isterler fakat Taylan tiyatro alanında ilerlemek ister. Romanda; dürüst olmanın önemi, dilimizi doğru kullanmanın önemi, yapılan bir işi en iyi şekilde yapmanın önemi, ilgi ve yeteneğe göre meslek belirlemenin önemi temaları verilirken ailelerin çocuklara karşı tutumu da aktarılmıştır.

Dürüst olmanın önemi. Yapılan işlerde dürüst olmak, yalana ve aldatmaya sapmamak önem arz etmektedir. Hayat boyunca atılan her adımda doğru şekilde davranmak, yalanlara

başvurmamak gerekmektedir. Dürüst davranmak insan ilişkilerinde de her zaman faydalı olmaktadır. Hiç kimse yalan söyleyen insanların çevresinde bulunmasını istemez. Bu durumda yalan söyleyen, doğru konuşmayan bireyler toplum tarafından hem dışlanır hem de saygı görmez. İş hayatında da böyledir. İşinde daha iyi bir yere gelmeye çalışırken veya daha fazla kazanç elde etmek amacıyla yalana başvuran fertler, daha iyi olmak bir yana dursun kendilerini daha kötü yerlerde bulabilmektedir. Bu nedenle yaşam boyunca dürüstlükten sapmamak, insanların kendileri için yapacağı en büyük iyiliklerden biri olmaktadır.

Romanda yeni bir işe giren bir grup genç, romanın bir bölümünde anlatılmaktadır. Gençlerden Tayfun, dürüst olmayan yollarla daha fazla kazancı olacağını düşünmektedir ve bundan dolayı bu yolu seçmiştir.

Dedim ya, hemen senli benli olmuştu bu çocuk. Bense biraz uzak durmak istiyordum onlardan, düşünceleri hoşuma gitmemişti. Kolay yoldan hemencecik para kazanmak... İlk bakışta herkese cazip görünüyor, ama insan yaptığı işin hesabını kendisine ve başkalarına yüzünün akıyla verebilmeli. Şöyle şöyle dolaplar çevirdim de şu kadar kazancım oldu diye övünemem ben, kimse övünmemeli. (s. 43)

– Ama bu şirket bizi pazarlama elemanı olarak almadı ki, anket yapmak için işe alındık. Pazarlama elemanları özel olarak yetiştirilmiş olmalı. Üstelik yalan yanlış form doldurduğumuz anlaşılırsa işimizi kaybederiz.

Tayfun küçümseyerek baktı bana. Şeyma güldü, saçlarını eliyle arkaya atıp kulağıma eğildi.

- Bu ne saflık kızım! Kurtlar sofrasında yerini alamazsın sen... (s. 41)

Olayın sonunda Tayfun adlı karakterin dürüst davranmadığı, işverenler tarafından anlaşılıp öğrenilince gruptaki diğer gençlerden de şüphelenip hepsi işten çıkarılmıştır. Yani romanın yazarı, dürüst olmadığında cezanın çekileceğini göstermektedir.

İlgi ve yeteneğe göre meslek belirlemenin önemi. Meslek seçimi, insanların hayatlarında yapacağı seçimlerden en önemlisi sayılabilir. Çünkü kişiler seçtikleri meslekle yıllarca birlikte olmaktadır. Üniversite okuyan bir gencin yaklaşık otuz beş yılı o mesleği yapmakla geçmektedir. Bu nedenle meslek seçimi bir birey için mühim bir durumdur. Öğretmenlerin ve ailelerin bu konuda gençlere yol göstermeleri gerekmektedir. İlgi ve yeteneğe bakılmadan seçilen bir meslek, bir insanı ömür boyu mutsuz edebilmektedir. Meslek seçerken, gençlerin ilgilerine ve yeteneklerine bakılmalı ve ona göre mesleklere yönlendirilmelidirler. Çocukların ilgi ve yeteneğine bakılmadan, ailenin istediği mesleğe yönlendirip onu seçmesine zorlaması yanlış bir davranıştır. Romanda da, bir ailenin çocuğuna sırf iyi bir meslek olduğunu düşündüklerinden dolayı doktor olmaya zorlaması görülmektedir. Çocuk, doktorluk mesleğini hiçbir şekilde istememesine rağmen ve tiyatroya, oyunculuğa ilgisi ve yeteneği olmasına rağmen o alana gitmesini istememekte, bunun için aşırı baskıcı bir tutum sergilemektedirler.

“Saygınlık ona göre yalnızca doktor olmakla sağlanabiliyor. Evet, doktorluk önemli ve saygın bir meslek olabilir, ama benim seçeceğim tiyatro oyunculuğu da saygın bir meslek değil mi? Bunu babama da anlatmaya çalıştım.” (s. 56)

Anlamıyorlardı... Yalvarmam yakarmam, kendimi savunmam boşunaydı. Hiç duymamışlar, hiç okumamışlar bir yerlerde sanki. İnsan yeteneği doğrultusunda bir meslek edinmeli, yoksa mutlu olamaz, dememişti kimse onlara. Mutlu olmamı istemiyorlardı. Daha kendi yolunu çizebilecek yaşa gelmemişim! Benim kötülüğümü isterler miymiş hiç, tabi iyiliğimi istiyorlarmış. Beni mutsuz bir doktor yapmak

istiyorlardı. Hastalarıyla gönülsüz ilgilenen bir doktor... Kısa bir süre sonra on sekimize gireceğim, ama hala çocukmuşum gibi davranıyorlar bana. Bütün anneler, çocuklarını öyle görür, diyor annem. Bütün anneler böyle görüyorsa bütün çocuklar mutsuz demek ki... (ss. 56-57)

Ömrünün sonuna kadar mutsuz bir birey olmasının önüne geçilmesi için gençlerin ilgilerine ve yeteneklerine bakılıp ona göre meslekler konusunda yol gösterilmeleri şarttır. Ancak bu şekilde mutlu ve faydalı bireyler oluşabilmektedir.

Dilimizi doğru kullanmanın önemi. Dil, bir milletin kültürünün devamının sağlanması için gereklidir. Dilini doğru kullanan bir millet, kültürünü yaşatmış olur. Başka dillerin boyunduruğuna girip o dillere özenmek, o dilleri daha sık kullanmak milletin sürekliliğinin sağlanması konusunda tehlike arz etmektedir. Dilin yozlaştırılmaması ve özenle kullanılması tüm insanların görevlerindedir. Dilini doğru kullanan birey, kendini de güzel ve düzgün bir şekilde ifade edebilmektedir. Türkçenin düzgün kullanılmasında her bireyin hassas göstermesi şarttır. Ancak bu şekilde milletimiz, dilini koruyabilir ve uzun ömürlü olmasını sağlayabilir.

Romandaki kahramanlardan Özlem, dükkânların adının yabancı dil olması konusuna değinmiş ve bunun yanlış olduğunu söylemiştir.

Ertesi gün saat sekizde yeni işime başlamak için orada olacaktım. Erhan'a ve Gülseren Hanım'a iyi günler dileyip ayrıldım. Mağazadan çıkınca iş yerinin adını merak edip tabelasını okudum: "Bundle" Neden Türkçe bir ad vermezler ki? Herhalde böyle daha ilgi çekici olduğunu düşünüyorlar. Eve gidince sözlüğe bakmalı. (s. 106)

Özlem adlı kahraman, dükkân isimlerinde Türkçe kelimeler kullanılmamasını garipsemiş ve bunu hoş bulmamıştır. Kitapta da bu satırlarda dili düzgün kullanılması konusunda dikkat çekilmektedir.

Bundle... Çalıştığım mağazanın adı, eve gidince sözlüğe bakmıştım, anlamı 'bohça'ymış. Acaba İngilizcesi yerine bunu kullansalardı daha güzel ve ilginç olmaz mıydı? Nedense yabancı bir sözcüğü daha havalı buluyoruz. Anımsıyorum da edebiyat öğretmenimiz dilin yozlaşmasından söz ederken mağaza adlarına bakın, kolay kolay Türkçe ad bulamazsınız demişti. Daha önce çalıştığım firmanın da adı yabancıydı. Gülseren Hanım'a bir ara neden böyle bir ad seçtiğini sorsam kızarmı? (s. 124)

Yapılan işi en iyi şekilde yapmanın önemi. Bir işin iyi bir şekilde yapılması, o iş ne olursa olsun en güzel şekilde temsil edilmesi gerekir. Bireyler, yaptıkları iş her ne olursa olsun onun en iyisini yapmaya çabalamalıdır. Herkes yaptığı işi özenerek yaparsa ve en iyisini yapmaya gayret ederse başarılı bir toplum olunabilmektedir. Baştan savma yapılan işlerle başarıya ulaşılamamaktadır. Bu nedenle, toplumdaki her birey en iyiyi hedefleyerek çalışmalıdır. Romanın sonunda bununla ilgili Douglas Malloch'a ait bir şiir verilmiş ve roman bu şekilde sonlandırılmıştır. En iyiyi yapmaya çalışmak konusunda ileti, okuyucuya sunulmaktadır. Bunun şiir ile de verilmiş olması, okuyucunun dikkatini çekmesi konusunda yardımcı olmuştur.

Dağ tepesinde bir çam olamazsan

Vadide bir çalı ol,

Fakat oradaki en iyi küçük çalı

Sen olmalısın.

Çalı olamazsan bir ot parçası ol,

Bir yola neşe ver.

Misk çiçeği olamazsan saz ol.

Fakat, gölün içindeki en canlı saz sen olmalısın.

Dünyada hepimiz için bir şey var.

Yapacağınız iş, size en yakın olan iştir.

Cadde olamazsan patika ol.

Güneş olamazsan yıldız ol.

Kazanmakla ya da yitirmekle ölçme kendini

Sen her neysen, onun en iyisi olmalısın. (s. 180)

Yapılan iş, bulunulan konum her ne ise o konuda en iyisi olmak için çalışmak ve çabalamak lazımdır. Herkes bulunduğu yerde, o yeri düzeltmek için elinden geleni yapmalıdır.

Bir hedef belirlemenin ve azimli olmanın önemi. Bireylerin küçük yaştan itibaren bir hedef belirlemesinin, hayatını şekillendirmesinde ve sağlıklı bir şekilde ilerlemesinde önemi yadsınamaz. Hedefi olmayan insanlarda çalışma isteği ve azmi de olmamaktadır. Küçük yaşlardan itibaren bir hedef belirlemeli, bir yola girmeli ve o uğurda çalışmalıdır. Ancak bu şekilde başarıya ulaşabilmektedir. Kişilerin hem daha çabuk başarılı bir hayata sahip olması hem de verimli bir yaşam kazanması için hedefi olmalıdır.

Fakat hedefe ulaşmak için aynı zamanda çalışma azmi de olması gerekmektedir. İstedikleri şey için türlü bahanelerle çalışmayı ertelememeleri önemlidir. Onun yerine ne olursa olsun çalışmalı ve istediklerine ulaşmalıdırlar. Hemen vazgeçmek de başarıya ulaşmayı engelleyen etmenlerden biridir. Başarıya ve hedefe ulaşılan yolda birçok sıkıntılar çıkabilmektedir. Bu sıkıntıları ve engelleri aşabilmek gerekmektedir. Zor olan hiçbir şeye kolay varılamayacağının da çocuklara aktarılması ve bu konuda bilgilendirilmesi

sağlanmalıdır. Romanda bir hedefi olan genç kızın hedefine ulaşma konusunda ne kadar kararlı olduğu okuyucuya aktarılmıştır. Kararlı olması, onun hedefine ulaşmasında yardımcı olmuş ve sonunda başarıya ulaşmıştır. Hedefi için çalışmış, çabalamış ve kararlı davranmıştır. Bunun neticesinde de çok istediği hedefine ulaşmış mutlu olmuştur.

– Bak Taylan, dershaneye gidebildiğin için gerçekten çok şanslısın. Ben gidemedim, görüyorsun kazanamadım da... Eğer senin gibi hazırlanma şansım olsaydı mutlaka kazanırdım hukuk fakültesini. Ama yılmayacağım, bu benim idealim, yine deneyeceğim, olmazsa bir daha... İnsan bir şeyi isterse, gerçekten isterse yapabilir. Ben de gerçekten istiyorum. (ss. 48-49)

–Rapunzel hala eskisi gibi... Artık çalışmıyor o mağazada, işi bırakmış. Söylediğin yakışıklıdan da ayrılmış. Ayrıca müthiş bir haberim var. Seninki hukuk fakültesini kazandı. Ne azimli kız! Pes etmedi, yılgınlık göstermedi, sonunda istediğini elde etti. Tıpkı senin gibi... Eee, onun için de bir davetiyen yok mu? (s. 155)

Romandaki genç kızın azimli olduğu, çaba gösterdiği, çalıştığı ve sonunda başarıya kavuştuğu açıkça verilmektedir. Romanın bir bölümünde de bir büyüğün, gençlere bu konuda akıl vermesi mevzusu geçmektedir.

Güldü Leyla Solmaz. Kendisi gibi güldü. Oynadığı oyunlardaki karakterlerden daha iyi bir insanı canlandırıyor sanki.

-Bir de genç olacaksınız. Eğer oyuncu olmak istiyorsan yürekli olacaksın. Her şeyi göze alacaksın. Maceraya atıl, demiyorum. Elbette adımlarını tartacaksın. İstedığın yere ulaşmak için aynı zamanda özverili olacaksın, çok çalışacaksın. O zaman engeller kendiliğinden kaybolur. Başarılı olduğun oranda yolun açılır, engeller bir bir ortadan kalkar. Ben yaşadım bunları. (ss. 74-75)

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Anne ve babaların, çocuklarına olan yaklaşımı ve tutumu çocukların her döneminde önemsenmesi ve dikkat edilmesi gereken durumlardandır. Ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımı, onların sağlıklı veya sağlıklı yetişmesi konusunda önem arz etmektedir. Farklı türde anne- baba tutumları vardır. Bunların bir kısmı çocuğun olumsuz büyüüp yetişmesine neden olurken, bir kısmı da olumlu şekilde etki etmektedir. Bunun yanında çocuklarda sosyal öğrenme fazla olduğu için anne ve babanın yaptığı olumlu olumsuz her davranış, çocuğa da geçmekte ve çocuk tarafından öğrenilmektedir.

Romanda aşırı baskıcı bir ailenin çocuğuna olan yanlış davranışları bariz bir şekilde görülmektedir. Aşırı baskıcı olan baba figürü, çocuğunun düşüncelerine önem vermemekte, onun istediği mesleği yapmasına engel olmaktadır. Çocuk her ne kadar tiyatroyu sevse de ve o konuda ilgi ve yeteneği olduğunu düşünse de, babası onun tiyatro konusunda ilerlemesini engellemekte ve onun doktor olmasını istemektedir. Çocuğunun doktor olması konusunda onu zorlayıcı tavrıyla dikkat çeken baba, yanlış ve olmaması gereken bir tutum sergilemektedir. Ailelerin, çocuklarının isteklerini göz önünde bulundurmaları ve onları önemseyip onların istediklerini dinlemeleri gerekmektedir. Onlara saygı duydukları sürece çocuklar da saygılı bir birey olabileceklerdir. Ailelerin baskıcı bir tavır sergileyerek sadece kendi istediklerinin yapılmasını zorlamaları, çocuğu mutsuz etmekten başka bir işe yaramaz. Demokratik tutum sergileyen aileler, sağlıklı bireyler yetiştirebilmektedir. Bunun için çocukların düşüncelerine de önem verilmeli, onların fikirlerine de danışılmalıdır. İstedikleri göz önünde bulundurularak onlara saygı gösterilmelidir.

‘Ben, ben olmak istiyorum, içimden ne geliyorsa onu yapmak istiyorum. Canım tiyatro kitapları okumak istiyor, tiyatro oyunları izlemek istiyorum. Oyuncu olmak istiyorum baba... Şiir okumak istiyorum...’ Ama içimden geçenleri ona söylemeye cesaretim yok,

anneme bile açamıyorum; çünkü o da babamın söylediklerini yinelemekten başka bir şey yapmıyor. Eve gelen konuklara, bütün komşulara aynı sözü söylüyor:

“Tek dileğimiz, Taylan’ın tıp fakültesini kazanması... Çok çalışıyor çocukcağız, çok!”

İnsanlar da şöyle diyor:

“Kazanır canım, neden kazanmayacakmış? Maşallah oğlun akıllı, kazananların fazla bir tarafı mı var?”

Ben bütün bunlara dışarıdan bakıyorum. Sanki başka bir Taylan var da ondan söz ediyorlarmış gibi. Geleceğim üzerinde benden fazla söz sahibiler. Aklıma Muhsin Ertuğrul geliyor. Türk tiyatrosunun kurucusu... Onun yaşamını okuduğumda şaşırmıştım. Benimkine benzeyen bir yanı vardı. Babasının isteğine karşı çıkmış, tiyatrocunun olacağı diye ayak diremiş. Babası razı olmayınca da evden kaçmış, tiyatrodaki çalışmaya başlamış. Ben de onun gibi mi yapsam? Hayır, ben öyle yapamam, yalnızca hayalini kurarım. Şu an mutfakta babamın sorgulayan bakışları altında değil, ikisinin de bana ulaşamayacakları bir yerde olmayı öyle çok istiyorum ki... Beni okul, dersane ve ev arasına sıkıştırdılar. Sürekli denetim, sürekli denetim... Beni seviyorlarmış! Ben çocuk değilim artık, yalnızca sevgi istemiyorum, böyle sıkıştıran bir sevgi istemiyorum. Anlayış bekliyorum, bana güvenmelerini istiyorum, en çok da özgürlük... (ss. 25-26)

“Sisin Sakladıkları” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Yaz tatilinde Kars’a teyzesinin yanına giden İlay, orada farklı maceralar içine girer. Buldukları köyün ilerisinde bulunan altın madeni adı altında iş yapılan yerde, aslında kargaların genlerinin kullanılarak insan yaşamının uzatılmaya çalışıldığını öğrenirler. Fakat bu çalışma yapılırken birçok karga ve insanın zarara uğradığı gerçeğiyle de yüzleşirler. Araştırmaları ve uğraşları sonucunda orada çalışanların hepsi gözaltına alınır. Kitapta, bilimi kötüye kullanmak olaylarla beraber verilmiştir. Bunun yanı sıra duyarlı vatandaş olmanın önemi de gösterilmiştir.

Bilimi kötüye kullanmak. Bilim, insanlığın daha ileri bir seviyeye ulaşması için kullanılmaktadır. Bilimsel gelişmeler takip edilerek ülkenin, insanlığın, yaşamın daha iyi bir boyuta geçmesi çalışılmaktadır. Bilim her ne kadar çoğu zaman olumlu sonuçlara ulaştırırsa da bazen kötü emeller için de kullanılabilir. Romanda bilimsel gelişmelerin, bilimin; insanların ve de hatta hayvanların zararına kullanılması konusu ele alınmıştır. Karga hücrelerini insan hücrelerine ekleyerek insanların yaşamını üç yüz yıla çıkarmayı amaçlayan bir grubun yaptıkları, romanda özellikle anlatılan konudur. Bu grup, gizlice bu çalışmayı yapmakta ve yaparken de hem kargaların hem de insanların zarar görmesine neden olmaktadır. Yasa dışı bir olay sayılan bu çalışma, canlıların zarara uğratılmasına sebep olurken dünyanın dengesini de bozmaktadır. Bilimsel çalışmaların kötüye kullanılmaması, aksine insanların daha iyiye ulaşmasını sağlamada kullanılması gerekmektedir.

– Beni dikkatle dinlemelisin, diye uyardı Mavi Karga İlay’ı, başka şeyler düşünerek ne dediğimi tam olarak anlayamazsın. Sana söyleyeceğim şey bütün insanlık için önem taşıyor. Benim tahminim, orada kargalar üzerinde çalıştıkları... Kurtulan iki karga ile konuştum. Yüzlerce, binlerce karga üzerinde çalışmalar yapıyorlarmış. Ayaklarında numaralar var bu kargaların.

İlay’ın aklına balkonlarında Sarman’ın yakaladığı karga geldi. Onun da bacağına 3075 rakamı vardı. Heyecanla atıldı:

-Bu doğru, onlardan biriyle evimizin balkonunda karşılaştım.

- 3075 miydi numarası?

-Nereden biliyorsun?

Karga güldü.

-Senin hakkında bilgi toplaması için onu biz yollamıştık.

Demek bir casus kargaydı karşılaştığı. Kentte gördüğü diğer kargalardan da yola çıkarak ulaştığı sonucu söyledi İlay.

-Biçimleri bozulmuş kargalar da gördüm. Birinin tek gözü vardı, kimisinin gagası oldukça kısaydı, bacakları normalden kalın olan kargalar da vardı. Şimdi anlıyorum... Burada bir laboratuvar kurmuş olmalılar. Kargalar üzerinde deneyler yapıldıkça genetik yapıları değişime uğruyor.

Mavi karga haklı çıkmanın kurumu içinde konuştu:

-Bizi bozuyorlar, anladın mı? Kibarca 'değişime uğruyorlar' demene hiç gerek yok. Az önce gülüyordun, karga türünü tavuklaştıracaklar dediğimde. Dünyanın dengesini bozacak bunlar. Bizi insanların can düşmanı haline getirecekler bu gidişle. Onlar yumurtalarımızı toplamaya devam ettikçe, yavru kargaları toplayıp oraya götürdüğü sürece insanlara düşmanlık besleyen kargaların sayısı hızla artacak. (ss. 100-101)

"Bu klonlama işinde insanların nereye kadar gidebileceğini düşünmek istemiyordu. Birtakım türleri iyileştirmek için gerekliydi belki bu çalışmalar, ama başka bir türün yok edilmesi sonucuna varacaksa dünyanın sonu gelirdi herhalde." (s. 108)

Bilimsel çalışmaların kötüye kullanıldığında dünyanın ve canlıların dengesini bozduğu romanın bazı bölümlerinde açıkça verilmektedir. Canlıların hiçbir şekilde bu çalışmalarda zarar görmemesi gerekmektedir. Genler üzerinde oynandığında, romandaki gibi insanların ve hayvanların şekilleri, yapıları değişmekte; bu da onları olumsuz etkilemektedir.

Duyarlı bir vatandaş olmanın önemi. Tüm insanları ilgilendiren bazı durumlar vardır. Bunlar iyi veya kötü olabilmektedir. İnsanların tamamını ilgilendiren durumlarda, kendimize çok fazla zararı olmayacak olsa bile diğer insanların faydasına olacak konularda elimizden gelen ne ise yapılmalıdır. "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın." düşüncesine girmeden,

insanlar için kötü olan durumları düzeltmek için çaba gösterilmelidir. Toplumda oluşan aksaklıkların, toplumda yapılan hataların düzeltilmesi ve iyiye gitmesi için bireyler, ellerinden geleni yapmalıdırlar. Ancak bu şekilde toplum içinde yaşayan insanların birbirine faydası ve yardımı dokunur. Bencillik kötü bir özelliktir. Kişiyne fayda veya zarara bakmadan toplumun fayda veya zararına bakılmalı, toplum için zararlı görülen olaylarda duyarlı ve hassas davranılmalıdır. Romanda Kunduzlu köyünde, insan ve hayvanların genleriyle oynanarak yapılan zararlı araştırmalar bulunmaktadır. Bu olumsuz ve yanlış durumu engellemek ve önlemek için buna şahit olan ve o köyde yaşayan Kutsiye Hanım ve yeğeni İlay, bu işe el atmış ve olayın sona ermesi için ellerinden geleni yapmışlardır. İşte, bu duyarlı bir vatandaş örneğidir. Toplumda meydana gelen olumlu ve olumsuz her durumda, toplumun zararına olan olayları engellemek ve bu konuda duyarlı davranmak şarttır.

- Kunduzlu köyünden geliyorum ben. Vali beyi çok ilgilendirecek önemli bir şey getirdim kendisine, mutlaka görüşmeliyim.

Sekreter alaylı bir ifadeyle gülümsedi.

-Kunduzlu köyünden valiyi bu kadar ilgilendirecek ne getirdin acaba? Çantanda bir kunduz olmasın sakın.

Kutsiye Hanım, sekreterin şakasına aldırış etmeden bütün ciddiyetiyle konuşmasını sürdürdü:

-Ben çok ciddiğim; bütün insanlığı ilgilendiren bir şey, vali beyi neden ilgilendirmesin? Eğer kendisine haber vermezseniz siz de sorumlu olursunuz bundan. (s.139)

Vali durumun ciddiyetini anlamış görünüyordu; ama bu olayı araştırmak istediğini söyledi. Ayrıntılara girmeden yapacağı işleri kısaca anlattı onlara:

-Şimdi istihbaratçı arkadaşlarla görüşmem gerek, onlar da yurt dışındaki diğer istihbaratçılarla bağlantı kurarlar. Bu altın firmasıyla ilgili bir araştırma başlatırlar. Size ve bana bir süre beklemek düşüyor. Bu arada hiç kimseye ama hiç kimseye söz etmeyin bundan. Ne kadar az kişi bilirse o kadar iyi olur. Sizden başka kimin bilgisi var madenle ilgili? (s. 141)

Yanlış veya yasa dışı iş yapanların cezalandırılması. Yanlış veya yapılmaması gereken bir davranışta bulunanlar muhakkak cezasını çekmektedir. Yapılan yanlış davranışın cezasız kalacağı düşünülmemeli, sonunda mutlaka cezasının çekileceği bilinmelidir. Yasa dışı iş yapmak bir suçtur. Suç sayılabilecek durumlarda mutlaka kurallar gereğince ceza verilmektedir. Romanda, yaptıklarıyla dünyanın dengesini bozan bir grup bulunmaktadır. Yaptıkları yasa dışı işler, insanlık için tehlike yaratacak türdendir. Bunun sonucunda romanda da görüldüğü gibi bu kişiler cezasız kalmamış ve sonunda hak ettiklerini yaşamışlardır.

Kameramanla genç kız da kalabalığa doğru, dikenli tellerle çevrili alanın kapısına koşmaya başlamışlardı. Fuat da izledi onları; ama askerler oluşturdukları çemberle beş metreden fazla yaklaştırmıyorlardı şimdi. Bilekleri kelepçeli bir adam Fuat'a dikkatle baktı. Onları hücrede sorgulayan adamdı bu. Tanımıştı çocuğu, ama artık kimseye kötülük yapacak durumda değildi.

Fuat, tutuklananların arasında babasının olmayışına sevinsin mi, üzülsün mü, bilmiyordu. Kaçmalarına yardım ettiği için babasını öldürmüşler miydi?

Tutuklanan insanlar büyükçe bir minibüse bindirildiler. Bir polisin telsizle konuşmasını duydu Fuat.

-Kunduzlu köyündeki madene üç büyük otobüs yollayın, tamam... (s. 177)

“Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Diyarbakır’dan İzmir’e göç etmiş olan Levent ve ailesi, kendileri gibi Diyarbakır’dan göç etmiş akraba ve tanıdıklarının muhitinde kalmaktadırlar. Levent de orada okula gider. Dersleri pek iyi olmayan çocuklar sınıfta kalır. Ailelerinden korkan çocuklar Diyarbakır’a kaçmayı düşünürken tanıdıkları ve hurdacılık yapan Murat ağabeylerini görürler. Murat ağabeyleri onlara yaz için okul açmalarını tavsiye eder. Burada bütün arkadaşları toplanıp kitap okurlar, ders çalışırlar ve kendilerini geliştirirler. Yeni bir okul dönemi başladığında, Eylül ayı geldiğinde yaz okuluna katılmış olan çocuklar, artık kendilerine güvenen ve başaracaklarına inanan, değişimi içlerinde hissetmiş çocuklar olur. Romanda dayanışmanın önemi, kitap okumanın önemi temalarına değinilmiştir. Aynı zamanda insanlar arasında ayırım yapılmaması gerektiği de okuyucuya aktarılmıştır.

Dayanışma ve iş birliğinin önemi. İş birliği içinde çalışmak, hem zaman hem de güç tasarrufu için gereklidir. İş birliği içinde çalışmayı öğrenen çocuklar, sosyalleşme konusunda da bir adım önde olmaktadır. Arkadaşlarıyla beraber çalışmayı öğrenen çocuk, daha sosyal ve yardımlaşmayı öğrenen bir birey haline gelmektedir. Romanda bahsi geçen çocukların bazı durumlarda dayanışma içinde çalıştıkları ve kolayca başarabildikleri görülmektedir. El birliğiyle çalışmak, yardımlaşmayı da gerektiren bir durum olduğundan her konuda bu durum örnek alınmalıdır.

“İş birliği ile yapılan bu temizlik o günkü derslerden biriydi sanki. Kendiliğinden, farkında olmadan öğreniyorduk; birlikte yapılan iş yormuyordu, eğlenceliydi.” (s. 60)

Neyse ki yardımlaşma vardı, dayanışma vardı. Amcam ve birkaç arkadaşı daha, babamı bir çay ocağı açması için ikna ettiler. Babam, anlamadığı bir işe girmek istemiyordu. Onun anladığı yalnızca basit marangozluk işleriydi ve kasabada ona göre bir iş yoktu. Böylece ister istemez bir çay ocağı kuruldu. (s. 12)

Yardımlaşma ve dayanışmanın yaşamda gerekli olduğu görülmektedir. İnsanların tek başına yapamadığı veya tek başına yaptığında daha uzun ve zor bir süreç olacağı durumlarda yardımlaşma ve dayanışmanın insanlar arasında olması gerekmektedir.

İnsan ayrımı yapılmaması gerekliliği. Yaşamda karşılan bazı zorluklar bulunmaktadır. Dünyadaki her insan eşit durumda yaşamlarını sürdürememektedir. Her insanın farklı hayatları vardır. Kimisinin maddi durumu kötü, kimisinin iyidir. Kimisi maddi getirisi daha yüksek olan işlere sahipken kimisi de daha düşük maaş ile çalışabilmektedirler. Her insan aynı durumda, aynı şartlarda yaşamamaktadır. Kişilerin hangi sebeple olursa olsun ayırım yapmadan kabul edilmesi ve her insana eşit davranılması gerekmektedir. İster maddi açıdan olsun ister farklı sebeplerden olsun her insan eşittir ve eşit haklara sahiptir. Irkından, dış görünüşünden, fakirlik-zenginlik durumundan dolayı ayırım yapılmamalıdır.

‘Berk’i hepimiz örnek almalıyız.’

Nasıl örnek alacaktık? Bizim babamızın oteli mi vardı, babamızın kitapçı dükkânı mı vardı? Geride bıraktığımız memleketimizde satacak bir karış toprağımız bile yoktu. Yataklarımızı, yorganlarımızı, tüpümüzü alıp buraya taşınmıştık. Anılarımızı, akrabalarımızı, oyunlarımızı, yıldızları ve başka türlü esen rüzgârımızı orada bırakmıştık. Babamın çalıştığı çay ocağında ve evde kullanılan cümlelerle, bir şeyler anlatmaya çalışsam gülünç bulacakları besbelliydi. Sınıftakilerin çoğunun gözünde kıroyduk, maldık, dağdan inmiştik. (ss. 38-39)

Sınıfın en çalışkanı Berk’ti. Babasının büyük bir kitapçı dükkânı, ayrıca bir de oteli var. Biz bu büyük otelin bahçe duvarının yanından bile geçmeye çekinirdik. Güvenlikçiler bizi dilenci ya da hırsız sanıyordu galiba. Ne zaman yaklaşıp üzerimize üzerimize gelip, ‘Dolaşmayın buralarda!’ diye azarlıyorlar. Oysa biz yalnızca otelin park yerindeki pırl pırl otomobillere bakma derdindeydik. Her zaman karşılaşamayacağımız türden

arabalar olurdu orada. Ama yoksulluk pek çok insanın görmekten ve göstermekten kaçındığı bir şey. Belki de yakında yoksullar için sokağa çıkma yasağı getirilir. Ya da yalnızca geceleri dolaşmamıza izin verirler. Çünkü silsek bile parlamayan ayakkabılarımız, yıkansa bile kirli duran pantolonlarımız, kötü kesilmiş saçlarımızla yoksulluğun apaçık yüzüydük. (ss. 37-38)

Kitap okumanın önemi. Romanda, kendi aralarında yaz okulu açmayı düşünen çocuklar arasında konusu açılmış olan kitapların faydaları da sıralanmaktadır. Yaz okulu düşüncesini öne atan Murat ağabeyleri, kitap okumanın da öneminden bahsetmiş ve onlara kitap getirmiştir. Romanları, hikâyeleri, masalları okuyan çocuklar da okudukça zevk almış ve daha sonra kendilerindeki gelişimleri hissetmişlerdir. Artık onlar, düşüncelerini daha iyi bir şekilde dile getiren çocuklar olmuşlar, kendilerini ifade etme konusunda daha başarılı düzeye gelmişlerdir.

Murat abi sanki beni anlatıyordu. Bana da işte tam böyle oluyordu, bir resme dalıp içinde kaybolabilirdim. Anlatmaya devam etti:

‘Sonra kapağı açtım. Nasıl oldu bilmiyorum, cümleleri okudukça sanki kafamda resimler canlandı, film gibi oldu. Kitabın içinde başka resimler de vardı ama cümleleri okudukça hayalimde kendi kendime de resim yaptığımı fark ettim. Bu canlandırma öyle hoşuma gitti ki...’ (s. 67)

Sofra kaldırıldı, ortalık temizlendi. Okuduğumuz kitaplar hakkında konuşmaya başladık. Beğendiğimiz, beğenmediğimiz yanlarını birbirimize aktardık. Aslında insanın severek okuduğu bir kitap hakkında konuşması, düşündüğüm kadar zor değilmiş; o gün anladım bunu. Kitapların resimleri hakkında bile konuştuk. Zaman çok güzel ve zevkli geçiyordu. Öğrenmek, öğrendiklerimizi bir başkasıyla konuşmak, pazarda kaçamak yediğimiz kividenden bile tatlı. (s. 80)

Okuyan, okudukça kendini geliştiren çocukların anlatıldığı kitapta okuyucu olan çocukların da kitap okudukça insanın kendini geliştirdiği örneğini görmesi, yaşatlarının kitap okudukça zengin bir bilgi birikimine sahip olduğunu görmesi kitabın okuyucuya katmış olduğu güzel bir örnek olarak gösterilebilir.

“Buz Bebekler” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Kitapta yetiştirme yurdunda büyüyen on üç yaşındaki bir kız çocuğu olan Ece'nin başından geçenler anlatılmaktadır. Bazen güzel bazen kötü ve zor anıları olur. Bunları bir defterine günlük şeklinde yazar ve kaydeder. Romanda adaletli olmanın, yardımsever olmanın ve iyilik yapmanın öneminden bahsedilmektedir.

Günlük tutmanın önemi. Günlük yazmanın her yaşta insan için birçok faydaları bulunmaktadır. Günlükler, yazılan dönem için o zamana ayna tutmaktadır. Kanıt olarak kullanılabilir. İnsanların, kendini yalnız hissettiği durumlarda onların yanında olan ve dertlerini dinleyen bir arkadaş veya dost vazifesi de görebilmektedir. Romanda da günlük tutan ve anılarını deftere kaydeden bir kızdaki bahsedilmektedir. Ece isimli kız, tuttuğu günlüğe her şeyini anlatmakta ve sorunlarını onunla paylaşmaktadır. Onu bir arkadaş veya dost olarak saymaktadır. Bu da Ece'nin psikolojisine iyi gelir. Tüm iyi ve kötü anılarını defterine yazarak onunla dertleşir. Özellikle ergenlik döneminde herkesten uzaklaşmak isteyen çocukların günlük tutması, onların kendini yalnız hissetmemesini sağlar. Ailesiyle, arkadaşlarıyla yaşadıklarını paylaşmaya çekinen özellikle bu yaş çocukları, günlük tutarak kendilerini daha iyi hissedebilmektedirler. Kitabın genelinde de zaten günlük tutarak yalnızlık hissini azaltan, dertlerini günlükle paylaşarak rahatlayan bir kız karakteri mevcuttur.

“Sana bir ad vererek başlamak istiyorum yazmaya. Adın Lülüfer olsun. Küçükken dilimin dönmediği, adını söyleyemediğim çiçek, nilüfer. Şimdi diyemediklerimi de, gizlemek istediklerimi de sen sakla Lülüfer.” (s. 5)

“Hadi yatalım artık; iyi geceler, benim sessiz, dilsiz arkadaşım.” (s. 109)

Ah Lülüfer, benim tatlı, sessiz sırdaşım! Şöyle bir karıştırdım da sayfaları, sana neler neler yazmışım. Sana yaslanmışım, başımı göğsüne dayamışım. Sen hayali ellerinle saçımı okşamışsın. Hiç aklıma gelmezdi Sema Anne'nin armağanı o boş defterin en yakın arkadaşım olacağı, nilüferlerin yapraklarına benzettiğim bu sayfaların başkalarına söyleyemediğim sözlerle dolacağı. (s. 167)

Adaletli olmanın önemi. Bireyler ve toplumlar arasında oluşan problemlerin çözümünde adil davranmak, yapılması gereken en önemli davranışlardan biridir. Adaletli davranmak, haklının haksızdan ayrılmasını sağlamak gerekir. Romanın bazı bölümlerinde adaletsizce davranılmış durum örnekleri verilmiştir. Romandaki karakter Ece, adaleti sağlamak amacıyla uğraşmış; bazen de arkadaşlarından yardım alarak olaylarda adaletten yana olmuştur. Suçlunun cezasız kalmaması için çalışmıştır.

“Sabah uyandığında daha iyiydim. Cem’le mesajlaştık, o da bitkin. Ama iyi bir iş yapmıştık. Kötülüğün cezasız kalmaması için elimizden geleni ortaya koymuştuk.” (s. 135)

“Kirli ne varsa ortaya çıkmalı. Suç cezasız kalmamalı. Kötüler iyi diye sunulmamalı. Böyle yapılırsa dünya güzelleşir, öyle değil mi Lülüfer? Dünyayı çirkinleştirenler var.” (s. 141)

Yardımseverliğin ve iyilik yapmanın önemi. Topluluk halinde yaşayan insanlar, birbirlerine her zaman muhtaç olmaktadır. Yaşamı kolaylaştırmak maksadıyla, bazen fiziksel ihtiyaçları bile karşılamak adına toplum içindeki bireylerin birbirlerine yardımcı olmaları gerekmektedir. Küçük veya büyük her konuda insanlara, hatta canlılara yardım etmek insani görevlerdendir. Toplum içinde huzurun sağlanmasının şartlarından biri de yardımsever olmak, canlılara iyilikte bulunmaktır. Romanda kimsesizler yurdunda kalan bir grup çocuktan bahsedilmektedir. Onların kendi aralarında başka canlılara iyilik yapmak

amacıyla kurdukları bir grup bulunur. Çocuklar, hayvanlara veya insanlara yardım etmek için çabalarlar.

‘Biriyle çıkmaya mı başladın, mesaj yazıp duruyorsun.’

Güldü.

‘Yok canım, bizim ekipten çocuklar, bu gece operasyona çıkıyormuşuz.’

Bunu epeyce gururlanarak söyledi. İlk aklıma gelen bu operasyonun iyi bir şey olmadığıydı. Hırsızlık ya da birilerini sıkıştırıp dövme falan gibi.

‘Çete mi kurdunuz yoksa!’

‘Abartılacak bir şey değil, cam kırıyoruz yalnızca.’

Kötü kötü baktığımı görünce güldü.

‘Hırsızlık için değil kızım, İyilik Timi kurduk biz.’

Sonra ne yaptıklarını anlattı. Bodrum katlarının, boş depoların, kullanılmayan evlerin, eski dükkânların camlarını kırıp kaçıyorlarmış. Nedeni de kedilermiş! Sokak kedileri, evsiz kediler. Kış ya; barınabilsinler, o boşluktan içeriye girebilsinler diye. Grubun adı da, yaptıkları da hoşuma gitti. Bence bu gerçekten iyilik. (ss. 76-77)

“Ünsüz Youtuberin Günlüğü” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Günümüz dünyasında önemli bir yeri olan sosyal medyanın, internetin ve teknolojinin sonucu olarak “youtuber” olmak da özellikle gençler arasında önemli bir durum haline gelmiştir. Romanda bahsi geçen Elif adlı karakterin de aynı şekilde youtuber olma hayali vardır. On dört yaşında böyle bir hayali ve hedefi olan Elif’e ailesinden izin çıkmaz. Annesi internete çekeceği videolar yerine onları yazması için Elif’e bir defter alır ve bunu günlük yapmasını, tüm anlatacaklarını bu deftere yazmasını söyler. Elif bu durumu önce sevmez fakat sonra

hoşuna gider ve her şeyi bu deftere yazmaya başlar. Bununla beraber birçok olay da başına gelir. Romanda ailelerin çocuklarına olan tutumu ele alınmıştır. Bunun yanı sıra tüketim alışkanlıkları, reklamların oluşturduğu sahte ve yalan dünya gibi konular da ele alınmıştır.

Ailelerin çocuklarına karşı tutumları. Kitapta youtuber olma hevesi olan on dört yaşında bir kız vardır. Elif adlı bu kızın ailesi, Elif'in video çekip internete koymasını istemez. Bunun yerine yaşadıklarını yazması için bir defter alırlar ve onu günlük gibi kullanmasını isterler. İnternet ortamı, bilinçli kullanılmadığı takdirde kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Olaylar, istismara kadar gidebilmektedir. Böyle olumsuz durumlara karşı ailelerin çocuklarını korumaları gerekir. Bu nedenle kitaptaki ailenin yaptığı gibi, çocukları sosyal medyadan ve internetten uzak tutmak mantıklı bir tercih olacaktır.

“Yüzümün herkese açık bir platformda görünecek olmasından rahatsız olurlarmış. Çok mu güzelim? Hayır. Çok mu çirkinim? Hayır. Sebep yüzümün fiziksel hali değil, sebep internet ortamında videolarımı yayınlamak istismara yol açabilirmiş, ayrıca gereksizmiş.” (s. 6)

Hatayı telafi edebilme. İnsanlar her durumda hata yapabilmektedirler. İnsanoğlunun hatasız olması düşünülemez. Önemli olan o hatayı yaptıktan sonra onu düzeltmeye çalışmaktır. Hatayı telafi etmek, yüce ve değerli bir davranıştır. Kitapta da hata yapan bir çocuğun, hatalı davranışını düzeltmeye çalışması verilmiştir.

Sevgili arkadaşlar, öncelikle bana bu anons fırsatını verdiği için müdürümüze teşekkür ederim. Bir hatamı düzeltmek istiyorum ve hepinizin önünde 8-C'deki arkadaşım Ezgi'den özür diliyorum. Onu taklit ettiğim videoyu Youtube'dan kaldırdım ama Ezgi yine de beni affetmedi. İnsanlar hata yapabilir, kalp kırabilir; ben hatamı kabul ediyorum, arkadaşımın kırılan kalbini tamir etmek istiyorum... Ezgi, lütfen beni affet. (s. 113)

“Ara Âlem 1 Tarlakoz’un Tuzağı” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Canan adlı bir kız, bir trafik kazası geçirir ve hayatını kaybeder. Artık yaşamamaktadır fakat tam ölüme de geçmemiştir. Romanda yaşadığı yer ara âlem olarak geçer. Ara âlemden tam ölüme geçirmek için Tarlakoz fırsat kollamaktadır. Romanda, Canan’ın Tarlakoz’dan kaçması ve buna bağlı yaşanan olaylar anlatılır. Olaylar aktarılırken yardımseverlik, arkadaşlığın önemi gibi temalar okuyucuya verilmiştir.

Yardımseverliğin önemi. Bireyler arası yardımlaşma sayesinde işler, olaylar daha kolay çözülebilmektedir. İnsanların birbirlerine yardımcı olması her iki taraf için de faydalı olur. Yazarın çoğu romanında yardımseverlik temasına değinildiği gibi bu romanında da yardımseverlikten bahsedilmiştir.

“Onda da kıpırtı yok, teslim olmuşlar sanki. Son bir imdat çılgılığı attım, orman yangınlarından kulağımda kalan bir haykırışın aynısını çıkarttım. Kendal’ın kulağına gidebilir ve belki o...” (s. 179)

Anlatıcı ve başkahraman olan Canan, zor durumda kaldığında Kendal’dan yardım beklemektedir. Ve Kendal, sonunda ona yardım etmek için gelir.

“Nerdesin Canan, tutun bana!”

Tutundum ona. Ruhumun kanatları hala sağlam, yalnızca korkudan titriyor, ama tutundum, tutundum sıkıca.

“Seninleyim, bırakma beni burada!”

“Tamam, şimdi çıkıyoruz dışarıya.” (s. 181)

Arkadaşlığın önemi. Arkadaşlık ve dostluk, önemli ve kutsal değerlerdir. Arkadaşların özellikle güç zamanlarda beraber olmaları, mutluluklarını paylaşmaları, dertlerini tasalarını paylaşıp azaltmaları yaşamı daha da güzelleştirmektedir. Romanda da yeni tanışmış olan iki arkadaşın zor zamanlarında birbirlerinin yanlarında olmaları işlenmiştir.

“Merhaba!”

İrkildi.

“Merhaba,” dedi şaşkınlığından kurtulmaya çalışarak. “Geçenki konuşmamız işe yaradı mı?”

“Yaramaz mı, senin sayende kurtuldum Tarlakoz’dan.”

Omuzları dikleşti, iyi bir iş yapmış olmanın verdiği güvenle sesimin geldiği yana baktı.

“Arkadaşlar zor günler içindir.” (s. 63)

“Ara Âlem 2 Yasak Oyun” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular. Seri olarak yayımlanmış olan “Ara Âlem” in ikinci kitabı olan bu kitapta Canan ve arkadaşlarının yaşadıkları maceralar devam etmektedir. Aynı şekilde yaşam ve ölüm arasındaki ara âlemde kalanlar ve bunların arkadaşları olan yaşayan kişilerin başlarından bazı olaylar geçer.

Vefa duygusu. Sevgide bağlılık olarak geçen vefa sözcüğü, bir tarafın yaptığı iyiliği unutmama, iyiliğine iyilikle cevap verme gibi durumları da içerir. Vefa borcunun insanlığı daha üst mertebeye geçirmede önemi büyüktür. Nankörlük etmemek, insanların iyiliklerini unutmamak gerekmektedir. Romanda da Canan, Kendal’ın yaptığı iyiliği unutmaz, ona bir iyilikle cevap vermek ister.

“Ona olan can borcumu unutmadım. Ara Âlem yaşayanı olsam da vefa nedir aklımda, silmeye çalışsam da silinmiyor sizin taraftan buraya taşıdığım kırıntılar.” (s. 7)

Yardımlaşma ve iş birliğinin önemi. Romanda zor durumda kalmış olan çocuklar iş birliği yaparak çalışır ve kurtulurlar. Hem kendilerine hem birbirlerine yardım etmiş olurlar. Böylece daha kolay başarıya ulaşılır.

“Taşıma işine başladık. Aziz, Kendal ve Oya tünele girdiler. Kubi ve ben taşları içeriye uzatıyoruz. Taşlar büyük ama ağır değil, yalnızca oyuktan tünele aktarırken biraz zorluk çekiyoruz.” (s. 172)

“Ara Âlem 3 Yeniden Doğuş” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Serinin son kitabı olan “Ara Âlem 3 Yeniden Doğuş” kitabı, ilk iki kitapta anlatılan olayların devamı niteliğinde yazılmıştır. İkinci ve üçüncü kitapların başında karakterler hakkında kısa bilgilendirmeler yapılmış, kitap başlamadan okuyucuya karakterler tanıtılmıştır. Üç kitap da fantastik roman kategorisine alınabilmektedir.

Doğa sevgisi. Romanda Kendal adlı karakterin bir ağaca duyduğu sevgi satırlara aktarılmıştır. Bir ağacı bu denli sevmesi, okuyucuya da örnek teşkil etmesi bakımından önemli ve dikkat çekicidir.

Sonra ağaca sarıldı. Bir anneye, bir sevgiliye, en candan arkadaşına sarılır gibi sarıldı erik ağacına.

“Bir gün buraya gelirim yalnız senin için gelirim.”

İçinden geçirdiği bu sevgi sözünü öyle içten, öyle derinden söyledi ki sanki ağaç bile bunu hissetmiş gibiydi. Onun mezarlıktaki bir ağaca bu kadar bağlanabileceğini hiç ummamıştım. Biraz öyle kaldıktan sonra kollarını ağacın gövdesinden çekti. Elleri gözlerine dikti, kirpiklerindeki ıslaklığı sildi. Hiçbir şey olmamış gibi güldü. (s. 25)

Yardımlaşmanın önemi. Kişilerin birbirlerine yardım etmesinin önemi yadsınamaz. Yardımlaşma ile işler daha kolay başarıya ulaşabilmektedir. Miyase Sertbarut’un eserlerinin çoğunda yardımlaşma teması ele alınmıştır. Bu romanında da arkadaşların birbirlerine yardım etmesinden bahsedilmektedir.

Ona yardım etmeliyim. Önlüğümü belimden çıkardım, duvardaki ışığa yürüdüm. Nakışlı önlüğü yataktaki adamın üzerinde tıpkı Kendal’ın yaptığı gibi gezdirdim. Kendal tüm bunları göremiyordu, elindeki kâğıdı cebine tıktırdı. Kapıya gitti, mandalı tutup aşağı indirdiğinde arkasından gelen sesi duydu. Babasının tok sesiyle sık sık söylediği cümleydi bu: “Ohh! Dünya varmış!” Dönüp baktı, babası pencerenin önünde, elinde yarım bardak su tutuyor...

Artık içim rahattı. Kendal'a borcum kalmamıştı. (ss. 186-187)

“Komşumuz Çok Acayip” romanında çocuk ve eğitim temasına ait bulgular.

Birinci baskısı “Mezarlıktaki Gölge” adıyla yayımlanan bu kitap, daha sonra ismi değiştirilerek “Komşumuz Çok Acayip” adı verilerek yayımlanmıştır. Birbirleriyle arkadaş olan Aziz ve Oya adlı çocukların yaşadığı mahallede garip bir komşuları bulunmaktadır. Mumcu Nuran diye bilinen bu kadın, evde tek başına esrarengiz işler çevirmektedir. Bunu fark eden Aziz ve Oya ve hatta mahallede oturan diğer kişiler bu işin üstüne gider. Son olarak polise şikâyet ederler. Sonuç olarak Nuran Hanım'ın farklı hobilerinin olduğu, bu yüzden değişik şeyler yaptığı öğrenilir.

Duyarlı vatandaş olmak. Çevremizde bazen olağandışı olaylar meydana gelebilmektedir. Bu durumlar olumlu veya olumsuz olabilir. Olumsuz olabilecek böyle durumlarda bireyler olarak duyarlı olunmalı ve gereken ne ise o yapılmalıdır. Romandaki Oya adlı karakter de duyarlı bir vatandaş olarak hayvanlara zarar verildiğini anlayınca hemen hayvan sevenler derneğine şikâyette bulunmuş ve elinden geleni yapmıştır.

“Oya o akşam internette Hayvan Sevenler Derneği'nin web sayfasını buldu ve bir e-posta yolladı. Mumcu Nuran'ın kedileri toplayıp tüylerini kestiğini, evinde arama yapılırsa bunun kanıtlanacağını yazdı. Üzerine düşeni yapmış bir vatandaş rahatlığıyla bilgisayarını kapatıp mutfağa gitti.” (s. 111)

Elinden geleni yapan Oya, sonucunda başarılı olmuş ve sesini duyurabilmiştir. Bu durumun kitapta verilmesi duyarlı ve bilinçli vatandaş örneğini gözler önüne sermek açısından önemlidir.

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızın bu bölümünde, araştırmada elde edilen bulgulara göre araştırmanın sonuçları tartışılmıştır. Ayrıca araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik olarak öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmanın Problemine İlişkin Tartışma

Çalışmanın sonucunda Miyase Sertbarut'un çocuk edebiyatına yapmış olduğu katkının olumlu yönde olduğu görülmüştür. Gerek yazmış olduğu öykülerinin, gerekse roman ve masallarının çocukları olumlu yönde geliştirme konusunda katkı sağladığı tespit edilmiştir. Masal ve öykülerini çocuklara yönelik, romanlarını ise daha ziyade gençlere yönelik olarak yazmıştır. Eserlerinde doğrudan öğretici olmak yerine vermek istediği mesajları olayların arasına katarak çocukları sıkmadan eğitmeyi tercih etmiştir.

Eserlerinde genellikle yardımlaşma, birlik ve beraberlik, doğa ve hayvan sevgisi, azimli ve kararlı olma, çalışkanlık, sorumluluk sahibi olma, dürüstlük gibi konular işlenmiştir. Bu konular ve temalar aktarılırken de okuyucunun kendini kahramanın yerine koyarak olaylardan ders çıkarmasını sağlamıştır. Böylelikle çocuklarda empati duygusunun da gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Sertbarut, çocukların eğitimiyle ilgili olarak kişisel gelişimlerine katkı sunacak roman, masal ve öyküler yazmıştır. Eserlerinde ailenin bütünlüğü ön plandadır. Aynı zamanda aile içerisinde yanlış olan anne ve baba tutumları da kahramanlar üzerinden aktarılmıştır. Çocukların da bunlardan ders çıkarması amacıyla eserdeki aileler üzerinden verilmiştir. Özellikle masallarında doğa sevgisi fazlasıyla aktarılmıştır, doğaya karşı hassas davranmanın önemine vurgu yapmıştır. Öykülerinde ve masallarında da hayvan sevgisini sıklıkla işlemiş, hayvanlara ve diğer canlılara karşı yardım etmenin önemine değinmiştir.

Miyase Sertbarut'un masal, öykü ve romanlarında çocuklara verilmesi gereken değerler de olayların akışı içerisinde sunulmuştur. Her biri soyut kavram olan bu değerlerin çocuklara aktarılması bu şekilde somutlaştırılarak çok daha kolay ve eğlenceli hale getirilmiştir. Yazarın da bu değerleri aktarma konusunda dikkatli olduğu ve bu konuya önem verdiği hissedilmektedir. Bilhassa sevgi, adalet, güven, sorumluluk, çalışkanlık ve hoşgörü değerlerinin sık sık eserlerinde vurgulandığı gözlemlenmiştir.

Tıgılı (2014), "Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Öğelerine Göre İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Miyase Sertbarut'un eserlerini farklı bir yönden ele almış; çocuk edebiyatı genel ilkelerine göre temel öğeleri olan konu, ileti, kişiler, çevre, dil ve anlatım yönünden incelemiştir. Yazarın toplam 25 kitabı ele alınmıştır. Betimsel analiz yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Sonuç olarak, Miyase Sertbarut'un çocuk kitaplarının çocukların okuma alışkanlığı konusunda katkı sağlayacağına ulaşılmıştır.

Yüksel (2014), "Miyase Sertbarut'un Eserlerinde Çocuk ve Gençlik Sorunları" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Miyase Sertbarut'a ait yirmi bir tane çocuk kitabını incelemiştir. Araştırmasını metne dayalı inceleme yöntemiyle yapmıştır. Yazarın çocukların ve gençlerin sorunlarını önemseydiği ve bu konuları sıklıkla ele aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Miyase Sertbarut ile yapılan görüşme de zaten yazar da sık sık empati kurmanın öneminden bahsetmektedir. Yazar, kendini kitaplardaki çocuk kahramanların yerine koyarak onların sorunlarını, mutluluklarını, heyecanlarını kısacası tüm yaşantılarını hissederek yazmaktadır. Dolayısıyla empatinin gücüne bu derece önem veren bir yazarın, eserlerinde çocukların sorunlarından da çokça söz edeceği tahmin edilebilmektedir.

Aktaş (2016)'ın, "Çağdaş Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarında Model Olarak Sunulan Çocuk ve Ebeveyn Tipleri" adlı makale çalışması, Miyase Sertbarut'un "Yalancı Portakal" öyküsü ve "Çöp Plaza" romanını da içeren bir çalışma olmuştur. Seçmiş olduğu on

eserdeki çocuk ve ebeveyn tiplerini incelemiştir. İncelenmiş kitaplardaki çocuk ve ebeveyn tiplerinin benzer olduğu görülmüştür. Çocuklar okumayı seven, meraklı, hayvan ve doğa sevgisi olan; ebeveynler de genelde geleneksel ve koruyucu aileler olarak bulunmuştur. Bizim yapmış olduğumuz çalışmada ise “Çöp Plaza” romanındaki çocuk karakterlerinin doğruluk ve dürüstlük uğrunda savaş veren tipler olduğu görülmektedir. Bahsi geçen romandaki anne baba karakterleri de çocuklarının okumasını ve eğitim öğretimine devam etmesini isteyen modellerdir. “Yalancı Portakal” adlı kitabı önceki basımlarında “Büyümenin Zamanı Geldi” ismiyle basılmıştır. Çalışmamızda bu şekilde geçen eserin incelenmesinde, bu kitaptaki çocuk karakterinin okumayı seven, azimli, çalışkan olduğu görülmektedir. Ailesi de eğitim ve öğretime önem veren, çocuklarının okuması için çabalayan aile modelidir.

Araştırmanın Problemine İlişkin Sonuçlar

Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuğa yönelik olması, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına dönük hazırlanmış olması önemlidir. Çocuğa görelilik ilkesiyle çocuğu da o eserin içine alan yapıtlar çocuklar tarafından hem keyifle okunabilmekte hem de çocuklara katkı sağlayabilmektedir. Çalışmamızda eserlerini değerler eğitimi ve temalar açısından incelediğimiz Miyase Sertbarut, çocuk edebiyatına önemli katkılar sunmuş bir yazarımızdır. Bu çalışmada yazarın çocuklara yönelik yazmış olduğu yedi masal kitabı, dokuz öykü kitabı incelenmiştir. Ayrıca ilk gençlik romanı olarak da nitelendirilebilecek, gençler için yazmış olduğu on yedi roman kitabı da incelenmiştir. Eserleriyle çocuklara olumlu değerler aktarmaya çalışmıştır.

Miyase Sertbarut, eserlerinde çocuklara kazandırmak istediği değerleri olayların akışı içerisinde aktarmıştır. Kazandırılmak veya iletilmek istenen tema ve değerler, sıkıcı bir şekilde girmeden öğüt ve bilgi verir gibi değil de olaylarla beraber keyifle okunacak şekilde okuyucuya sunulmuştur. Sertbarut, çocuğun gelişimine olumlu katkıda bulunacak eğitsel iletileri ortaya koymuştur.

Sertbarut'un eserlerinde başkahramanlar her zaman çocuklar olmuştur. Çocuk kavramı onun için önem arz etmektedir. Eserlerinde bahsettiği çocuklar güçlü, merak duygusu fazla olan, öğrenmeye ve araştırmaya istekli, zorluklar karşısında yenilmeyen, başarılarla ulaşabilen karakterler olmuştur. Yer yer olumlu ve olumsuz karakterleri birbiriyle çarpıştırmış ve sonunda doğru ve iyi olan bulunmuştur. Genel olarak hayvan ve doğa sevgisi baskın temalar olarak işlenmiştir. Yazarın değerler içerisinde sevgiyi çok önemseydiği ve bunu çocuklara kazandırmak istediği apaçık ortadadır.

Yazar için aile kavramı da son derece önemlidir. Eserlerinin çoğunda aileler olayla birlikte verilmiş, çocuk kahramanının yanında ailelerin çocuğa olan tutum ve davranışları da sunulmuştur. Ailelerin çocuklarına olan tutumları bazen olumlu olmuş, bazen olumsuz olmuştur. İki türlü de aktarılan bu durum, olayların sonunda doğrunun kazanmasıyla, olumsuz durumların da olumluya dönüşmesiyle bitirilmiştir.

Sertbarut, bazen hayal gücünün sınırlarını zorlamış; çocukların hayal kurmalarına, dünyalarını genişletmelerine, farklı olaylar eşliğinde iyiyi ve doğruyu görmelerine olanak sağlamıştır. Bazı olayları fantastik şekilde kurgulayarak olayların daha eğlenceli ve akıcı hale gelmesini sağlamış, böylece okumayı da sıkıcılıktan uzaklaştırmıştır.

Araştırmanın ikinci alt probleminde Miyase Sertbarut'un masal, öykü ve romanlarında şu eğitim temalarına yer verdiği görülmektedir: köy ve kent yaşamı, birlik beraberlik ve yardımlaşma duygusu, doğa sevgisi, çevre bilinci kazandırma, bilgiye ulaşmada merak unsuru, bilmecenin ve tekerlemenin çocukların hayatındaki önemi. Bazı masallarında dostluk hissinin önemine yer verirken masallarının bir kısmında da yardımlaşmanın önemine değinmiştir. Bunun dışında diğer temalar ise; hayal kurmanın önemi, azimli ve kararlı olmanın önemi, işini severek yapmanın önemi, kitap okumanın önemi, kibirli davranmanın

yanlışıdır. Çocuklara ve gençlere iletilmek istenen değerlerin yanında ailelerin çocuklarına olan olumlu ve olumsuz tutumları da olayların içinde sunulmuştur.

Yazar masallarında genel olarak doğa sevgisinden bahsetmektedir. Zaten bahsi geçen masalların doğa dostu masallar dizisi olarak adlandırılmasının sebebi de budur. Masallarında en fazla yer verilen tema; doğa, doğanın önemi, doğanın dengesidir. Bundan sonra masallarında dayanışma, yardımlaşma konularına değinmiştir. Hikâyelerinde, çalışmanın, azimli olmanın ve çalışmanın öneminden bahsederken ailelerin yani ebeveynlerin çocuklarına olan tutumları da incelenmiştir. Anne babaların çocuklarına karşı doğru ve yanlış davranışları, tavırları olayların akışıyla birlikte verilmiştir. Bu durum romanlarında da geçmekte, ailelerin çocuklara/çocuklarına karşı olan tutumlarına dikkat çekilmek istenmiştir. Ayrıca yine aynı şekilde azimli ve çalışkan olmak, dayanışma içinde olmanın öneminden bahsedilmiştir.

Eserlerinde teknolojinin yanlış ve bilinçsiz kullanımına vurgu yapılmakta, televizyonun ana dilimize olumsuz yansımalarına dikkat çekilmektedir. Hayvan sevgisi de eserlerinde çokça yer verilmiştir.

Öneriler

Çocuk edebiyatına dâhil olan birçok esere sahip Miyase Sertbarut ve eserleri için şu önerilerde bulunmak mümkündür:

1. Miyase Sertbarut'un masal, öykü ve roman türünde yazılmış çocuk edebiyatı alanında kitapları bulunmaktadır. Bunlardan özellikle masal türünde yazılmış olan kitaplar, daha küçük yaştaki çocuklara yönelik olduğu için ve özellikle doğa sevgisi başta olmak üzere birçok sevgi temasını işlediği için, bunun yanında çocuğa kazandıracığı birçok tema bulunduğu için çocuklar tarafından bilinmeli ve okunmalıdır. Bu nedenle masal kitapları, sınıf öğretmenleri tarafından çocuklara tavsiye edilmelidir.

2. Miyase Sertbarut'un öykü ve roman türünde yazmış olduğu eserler de çocuklara yararlı bilgiler sunduğu, aynı zamanda da keyif vereceği için Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmenleri tarafından öğrencilerine tavsiye edilmelidir.

3. Okullarda yapılacak olan kitap okuma saatlerinde Miyase Sertbarut'un kitaplarına yer verilmeli, okuduktan sonra çocuklarla birlikte incelenmeli ve tartışılmalıdır.

4. Okullarda kullanılan bazı Türkçe kitaplarında Miyase Sertbarut'un eserleri bulunmaktadır. Eserlerinin sunmuş olduğu temalar da göz önüne alınarak okulda kullanılan kitaplarda bu eserlerinin kullanımını artırılmalıdır.

5. Aileler, çocuklarının ilgisini çekecek kitaplar konusunda yardımcı olmalı, ebeveynler kendileri de kitap okuyarak çocuklarına örnek olmalıdırlar.

6. Miyase Sertbarut'un kitaplarının okunması çocuklara özellikle sevgi, dürüstlük, dostluk, aileye bağlılık, çalışkanlık, azimli olmak gibi değerlerin kazandırılmasında yararlı olacaktır.

7. Miyase Sertbarut'un kitapları okul kütüphanelerinde yer almalıdır.

8. Bu araştırmada Miyase Sertbarut'un çocuk ve gençlere yönelik masal, öykü ve roman türündeki eserleri incelenmiş ve çocuğa kazandıracığı değerler temalar halinde çıkarılmıştır. Miyase Sertbarut hala üreten ve eser vermeye devam eden bir yazarımızdır. Bu nedenle ileride vereceği eserleri de çocuğa ve eğitime yönelik temalar bakımından incelenmelidir.

Kaynakça

- Aktaş, E. (2016). Çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtlarında model olarak sunulan çocuk ebeveyn tipleri. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 17(67), 77-99.
- Alaylıoğlu, R., Oğuzkan, A. F. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka.
- Alpöge, G. (2005). Okul öncesi kitapları ve çocuk edebiyatı. *Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Kurultayı*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Cevizci, A. (2010). *Eğitim sözlüğü*. İstanbul: Say.
- Ciravoğlu, Öner. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin.
- Çer, E. (2016). Türkçe öğretiminde çocuğa görelilik ilkesine uygun edebiyat yapıtlarının önemi. *Elementary Education Online*, 15(4), 1399-1410.
- Demiray, K. (1973). *Türkçe çocuk edebiyatı*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.
- Dilidüzgün, S. (2006) . Türkiye’de çocuk edebiyatına bakışlar ve çağdaş çocuk edebiyatı. *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kurultayı*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi.
- Dilidüzgün, S. (2003). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Enginün, İ. (1987). Çocuk edebiyatına toplu bir bakış. M. Rh. Şirin (Ed.), *Çocuk edebiyatı yillığı* (ss. 37-46). İstanbul: Gökyüzü.
- Erşahin, İbrahim. (2005). *Halk kültürü ve edebiyatı sözlüğü*. İstanbul: Ötüken.
- İnanç, B. Y., Bilgin, M., Atıcı, M. K., (2011). *Gelişim psikolojisi*. Ankara: Pegem.
- İskender, H. (2017). Distopik romanların gençlik edebiyatındaki yeri üzerine bir değerlendirme. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 431-448.

- Gazioğlu, G. (2015). *İlk gençlik edebiyatı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Gökşen, E. (1985). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Remzi.
- Güleç, H. Ç., Geçgel H. (2012). *Çocuk edebiyatı okul öncesinde edebiyat ve kitap*. İstanbul: Kriter.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: PegemA.
- Günay, U. (1987). Türk masallarının hususiyetleri. M. R. Şirin (Ed.), *Çocuk edebiyatı yillığı* (ss. 130-133). İstanbul: Gökyüzü.
- Kara, R. (2007). Çocuk edebiyatının kaynakları. Ömer Y., Turan L. (Ed.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: PegemA.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay Halit, “*Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi*”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Yaz 2007, 5(3), 463-475
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Tek Ağaç Eylül.
- Köklügiller, A. (2000). *Açıklamalı örnekli edebiyat sözlüğü*. İstanbul: Özyürek.
- Kültür: Edebiyat (2005). *Yeni kültür ansiklopedisi içinde* (1.Baskı Cilt 3, ss.137). İstanbul: Kültür Ansiklopedisi.
- Meriç, C. (1987). Çocuk edebiyatı. M. R. Şirin (Ed.), *Çocuk edebiyatı yillığı* (ss. 3-13). İstanbul: Gökyüzü.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ögel, B. (1993). *Türk mitolojisi* (1.Cilt). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özdemir, E. (2014). *Edebiyat sözlüğü*. Ankara: Bilgi.

- Özdil, S. (2011). Miyase Sertbarut'un "Kapiland'ın Kobayları" adlı yapıtıyla Christine Nöstlinger'in "Kim Takar Salatalık Kral'ı" adlı yapıtının karakter çerçeveleri bakımından incelenmesi. Sever S. (Ed.), 3. *Ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu* içinde (s. 411-422). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Özkırmı, A. (1990). *Türk edebiyatı ansiklopedisi* içinde (1. Baskı. Cilt. 2, ss. 412). İstanbul: Türk edebiyatı ansiklopedisi.
- Püsküllüoğlu, A. (2009). *Edebiyat sözlüğü*. İstanbul: Can Sanat.
- Serin, N., Baş B. (2011). Çocuk edebiyatı öğeleri açısından ilköğretim yüz temel eserdeki masal kitapları. Sever S. (Ed.), 3. *Ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu* içinde (s. 746-754). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Sertbarut, M. <http://www.miyasesertbarut.com/?SyfNmb=2&pt=Biyografi> adresinden erişilmiştir.
- Sertbarut, M. <http://www.biyografya.com/biyografi/9786> adresinden erişildi.
- Sertbarut, M. <http://www.memleket.com.tr/yazar-miyase-sertbarut-yonteme-konuk-oldu-1397982h.htm> adresinden erişildi.
- Sertbarut, M. (2011). *Çınar ağacındaki gizli geçit*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Sertbarut, M. (2012). *Bir dilek tut*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2011). *Kırmızı başlıklı ispanak*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Sertbarut, M. (2010). *Gözlüklü ayçiçeği*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Sertbarut, M. (2012). *Kokusunu arayan çilek*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Sertbarut, M. (2012). *Akvaryumdaki denizkızı*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2012). *Neşeli marul*. İstanbul: Çizmeli Kedi.
- Sertbarut, M. (2011). *Dedemin sihirli dükkânı*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Sertbarut, M. (2013). *Kırmızı kartal*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2013). *Altın avcıları plajda*. İzmir: Tudem.

- Sertbarut, M. (2013). *Tuna'nun büyüülü gemisi*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2015). *Sarı maymun*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2013). *İkizler iş peşinde*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2007). *Mendel'den kopya insana*. Ankara: Paydos.
- Sertbarut, M. (2016). *Saat canavarı*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2014). *Yangın tüpüyle uçan çocuk*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2006). *Büyümenin zamanı geldi*. Ankara: Paydos.
- Sertbarut, M. (2013). *Kaçak köpek biber*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2013). *Çöp plaza*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2013). *Kimsin sen*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2012). *Yılankale*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2013). *Kapiland'ın kobayları*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2013). *Kapiland'ın karanlık yüzü*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2018). *Kapiland'ın kıyameti*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2012). *Sil baştan aşk*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2013). *Sisin sakladıkları*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2017). *Sınıfta kalanlar okul açtılar*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2016). *Buz bebekler*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2018). *Ünsüz youtuberın günlüğü*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Sertbarut, M. (2016). *Ara âlem 1 Tarlakoş'un tuzağı*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2016). *Ara âlem 2 yasak oyun*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2017). *Ara âlem 3 yeniden doğuş*. İzmir: Tudem.
- Sertbarut, M. (2018). *Komşumuz çok acayip*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem.

Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.

Şirin, M.R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Ankara: Kök.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Ankara: Kök.

Şirin, M. R. (1986). Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış. M. R. Şirin (Ed.), *Çocuk edebiyatı yllığı* (ss. 47-55). İstanbul: Gökyüzü.

Tezel, N. (1987). Türk masalları. M. R. Şirin (Ed.), *Çocuk edebiyatı yllığı* (ss. 134-144). İstanbul: Gökyüzü.

Tıgılı, H. (2014). *Miyase Sertbarut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı öğelerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Tudem Yayınları https://www.tudem.com/yazar/151/miyase_sertbarut.aspx adresinden erişildi.

Tunç, M. Ş. (1987). Çocuk mantığı. M. R. Şirin (Ed.), *Çocuk edebiyatı yllığı* (ss. 213- 220). İstanbul: Gökyüzü.

Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük 1*. Ankara: TDK Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

Türk Dil Kurumu

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87OCUK

adresinden erişilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (1992). *Türkçe sözlük 1 A-J yeni baskı(Milliyet) Atatürk kültür, dil ve tarih yüksek kurumu*. İstanbul: TDK Yayınları.

Türkyılmaz, M. (2012). *Gençlik romanlarının okuma becerisine etkisi ve değerler aktarımı bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Williams, M. T. (2016). *Getting to the heart of the matter: conceptualizing character education and using children's literature to promote values in schools* (Master of arts), University of Illionis at Urbana- Champaign, Urbana-Illionis.
- Yakar, Y. M. (2018). The school image in children's books. *Academic Journals*, 13(11), 417-422.
- Yalçın, A., Aytaş, G. (2008). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yavuzer, H. (2004). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yüksel, S. (2014). *Miyase Sertbarut'un eserlerinde çocuk ve gençlik sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Zengin, A. Y., Zengin N. (2009). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. İstanbul: Truva.

Ekler

EK1

Miyase Sertbarut ile Röportaj

08.01.2019 tarihinde yazar Miyase Sertbarut'a çocuk edebiyatı, çocuk ve eserlerine yönelik sormuş olduğum sorulara vermiş olduğu yanıtlar aşağıdadır.

1. Yazmaya öncelikle 1990 yılında radyo oyunlarıyla başlamışsınız. Daha sonra başka türlerde de eserler vermişsiniz. Sonuçta çocuklara yönelik eserler üretmeye başlayıp o şekilde devam ettiniz. Neden çocuk edebiyatı alanında yazmayı tercih ettiniz?

Çocuklar için yazmak zamanda yolculuk yapabilmek için büyük bir fırsat sundu bana. Kitaplarımdaki karakterler çocuk ya da genç olunca ve ben de onlarla empati kurmaya başlayınca daha mutlu hissettim kendimi. Yaşım ilerlese de genç kalabilmenin sözcüklerle mümkün olduğunu gördüm ve o yoldan bir daha dönmedim.

2. Çocuk edebiyatını nasıl tanımlarsınız?

Aslında edebiyatı nasıl tanımlarsam çocuk edebiyatını da aynı biçimde tanımlarım. Yani klasik tanımı bilirsiniz: “Kişinin duygu ve düşüncelerini, kendine özgü bir dil kullanarak, estetik kurallar çerçevesinde, yazılı veya sözlü olarak anlatması.” Çocuk edebiyatı için de bu tanımın hiçbir tarafını eksiltemez veya fazladan “eğitici-öğretici” olmalıdır gibi bir didaktikliğe yönelemezsiniz. Ne yazık ki ülkemizde çocuk edebiyatı fazlasıyla didaktik ve bu da çocukların kitapları sevimsiz bulmasına yol açıyor.

3. Kitaplarınızda, ailelerin çocuklara farklı farklı tutum ve davranışlarını görüyoruz. Aşırı koruyucu, baskıcı veya demokratik ailelerden

örnekler verilmiş. Sizce çocuklara karşı ailelerin tutumları nasıl olmalıdır?

Anne babaların kitap okuyor olması çocuklarını nasıl etkiler?

Bir toplumda her türden aile görmek mümkün. Ben de çevremde nasıl aileler görüyorsam kitaplarımda onlara yer veriyorum. Şöylesi ideal ailedir diyemem, bu işi pedagoğlara bırakmayı tercih ederim, çünkü ben hikâyeciyim. Çocuk, aileyi örnek alır, evde iyi bir iletişim varsa, evdeki yetişkinler olumlu davranışlar sergiliyorsa bu çocuğa da yansır. Elbette kitap okuma konusu da böyle güzel bir sonuç verebilir. Ama günümüz çocuğu dijital bir dünyaya doğduğu için okuma konusunda zorlanabilir, bu durumda çocuğa daha güncel, daha sıra dışı kitaplarla da ulaşılabilir. Örneğin Ünsüz Youtuberın Günlüğü ile bunu denedim ve sanırım başardım.

4. Çocuklarla sık sık görüşüyorsunuz takip ettiğim kadarıyla. Onlarla kitaplarınız hakkında sohbet etme fırsatı yaratıyorsunuz. Çocukların, kitaplarınızı okuduktan sonra size geri dönüşleri nasıl oluyor?

Çocuklarla buluşmam onlar açısından da benim açımdan da keyifli. Duymayı en sevdiğim cümleyi sıkça duyuyorum. “Ben kitap okumayı sevmezdim, ama sizin kitabınızı okuyunca değiştim.” Çocuklar o kitabı yazanın hiper-aktif hatta çılgın biri olduğunu sanıyorlar ve karşılarında normal birini görünce şaşırıyorlar, tabii bunu da konuşuyoruz. Yani yazma işinin bir empati işi olduğunu, kendimi on iki yaşında birinin yerine koyabildiğim gibi seksen iki yaşında birinin yerine de koyabileceğimi söylüyorum. Yazmayı planladığım kitaplar için onlardan fikir aldığım da oluyor.

5. Çocuklarla sürekli iletişim halinde olan ve onları iyi tanıyan bir çocuk edebiyatı yazarı olarak bu alana yönelik çalışmalar yapan yazarlara tavsiyeleriniz nelerdir?

Kesinlikle yetişkin olduklarını unutsunlar. “Bizim zamanımızda...” diye biçimlenen bakış açısından kurtulsunlar, çünkü şimdi o zamanlar değil. Günümüz çocuk ve gençlik edebiyatının iyi örneklerini okusunlar. Samimi olsunlar, empati yetenekleri yoksa zaten yazmaya hiç başlamasınlar. Kitabî olmasınlar, “edebiyat” uzun, süslü, dolaylı cümleler kurmak değil, hayatın dilini kullanmaktır. Yazdıklarına inansınlar, oluşturdukları karakterlerin yaşadığına kendileri inanmıyorsa okuru da inandıramazlar.

6. Çalışmamda eserlerinizi(romanlar dâhil) çocuk edebiyatı alanı içerisinde inceledim. Eserlerinizi çocuk ve gençlik edebiyatı şeklinde ayırmayı mı tercih edersiniz, yoksa hepsini çocuk edebiyatı alanına mı almayı yeğlersiniz?

İyi edebiyatın yaşı olmadığını savunanlardanım, yine de anne-babayı ya da öğretmeni yönlendirmek için kategorize etmek gerekiyor, bunu da yayınevleri yapıyor. Aynı yaşta bile olsalar çocukların okuma birikimi, çevresi, algısı birbirine benzemeyebilir, bu yüzden kitabın hedef kitlesinin oldukça esnek tutulması gerekiyor. Çöp Plaza kitabımın dokuz, on dokuz, kırk dokuz yaşında okurları olduğunu biliyorum, çünkü fuarlarda beni buluyorlar. “Çocuk kitabı ama ben çok sevdim.” diyen yetişkinler var. Ben bu “ama” sözünü hiç sevmiyorum. İyi kitap, iyi metin ‘ama’sız okunur.

7. Kitaplarınızı okurken sizin hayatınızı etkileyen durumların eserlerinize sık sık yansıdığını hissettim. Mesela kediler eserlerinizde çok kullanılmış. Adana’da doğmuş olmanız ve Ankara’da okumuş olmanız da

eserlerinizin mekân kullanımında etkili olmuş. Hayatınızda sizi etkileyen hangi durum/olaylar yazmanıza katkı sağladı?

Ben yazmayı yap-boz oyununa çok benzetirim. Nasıl ki yap-bozda resmi tamamlamak için parçacıklara ihtiyaç duyarsanız, yazarken de kurguyu tamamlayacak parçacıklar işte hayatınız boyunca ne birikmişse oralardan gelir. Okuduğunuz kitaplar, izlediğiniz filmler, yaşadığınız şehir, komşularınız, kedileriniz, öğrencileriniz kurgunun içine yerleşir. Yazma oyununda ustalaştıkça hayatınıza hiç girmemiş karakterleri de olayları da mekânları da anlatabilir hale gelirsiniz. Örneğin Sisin Sakladıkları Kars'ta geçer, oysa ben oraya hiç gitmedim. Özellikle ilk kitaplarımda kendim ve çocukluğum fazlasıyla yer aldı, anlatımda ustalaştıkça benim dışımda kalanları da rahatlıkla oyunuma dahil edebildim.

8. Çocuklara yönelik eserlerinizdeki başkahramanlar çocuklar olmuş. Bu çocuklar genel olarak merak eden, araştıran, sorgulayan, okumayı seven, azimli ve kararlı, sevgi dolu tipler olarak karşımıza çıkmakta. Bunun okuyucu olan çocuklara yansması ve eğiticiliği hakkında ne söylemek istersiniz?

İnsan okurken kitabın kahramanlarıyla bağ kurar, onun yerindeymiş gibi hisseder, tabii anlatım başarılıysa bu sonuç elde edilir. Yine de yazar, eğitici olacağım diye karakterleri tamamen iyilikle, yüce özelliklerle donatmamalıdır, çünkü inandırıcılığını kaybeder. Kitap karakterlerinin de hataları, olumsuz tarafları olursa okurun sevgisini daha çok kazanır ve karakterin inandırıcılığı artar. Maceranın sonlarına doğru kendi olumsuzluklarından sıyrılmayı başaran bir karakter en etkili karakterdir. Ben bazı okurlarımın Kapiland'ın Kobayları adlı kitabımda ana karakterden daha çok yan karakter sayılan Burhan'a daha fazla sempati beslediklerini fark ettim. Çünkü Burhan başlangıçta serseri bir liseliyken

sonraları daha doğru adımlar atabilmeyi öğrenir. Bu da okura daha doğal, daha insanca ve inandırıcı gelmiştir.

9. Eserlerinizde doğa ve hayvan sevgisi, yardımlaşma ve dayanışma, birlik beraberlik, doğruluk ve dürüstlük temalarının olay akışı içerisinde sıkça yer verildiği görülmektedir. Kitaplarınızla buluşan çocuklara özellikle vermek istediğiniz iletiler/temalar/değerler nelerdir?

Edebiyat hayatı anlatır, hayatın iyi yönde bir akışa ulaşması için bir adalet duygusu barındırır. Dünyada pek çok sorun var, insanı yazmaya iten şey de alternatif arayışdır, her şey daha iyi olabilir, yanlışlar var demek içindir. Bu değerler, evrensel insanî değerlerdir. Okuyan insanın empati gücü artar, bencillikten uzaklaşır, kendisi için de başkaları için de iyiyi arzular. Edebiyat bunu duygulara hitap ederek kurgulamaya gayret eder. Ben konularımı sınırlamak istemem, tüm insan ilişkilerinden tutun, dünyayla ilgili her türlü aksaklığı kitaplarımda anlatmaya çalışırım. İnsan yanlışını fark ederse sorgulamaya, daha iyisini inşa etmeye hazır hale gelir.

10. Edebiyatla ilgili olarak bundan sonraki hedefleriniz nelerdir?

Kendimi tekrar etmekten çok korkarım bu yüzden her kitabımda başka bir konuya yoğunlaşmak isterim. Ayrıca bu benim için de öğretici olur. Çünkü o konu üzerine biraz araştırma yaptıktan sonra yazmaya başlarım. Örneğin bugünün çocukları (on yaş üstü) neden Kore müziklerine ilgi duymaya başlamıştır bunu merak eder ve araştırırım, sonra öyle bir karakteri ele alır, onun dünyasını yazarım. Aklımda pek çok konu var. Şu sıralar Ünsüz Youtuberın Günlüğü'ne devam yazıyorum, internet trollükleri hakkında bir kitap olacak. Sonraki planım okumaktan, kitaplardan nefret eden bir çocuğun değişimini, dönüşümünü yazmak ama asla eğitici bir havaya bürünmeden bunu yapabilmek. Önce çocuğun ruh halini, tepkilerini ortaya koymak

sonra da başına gelen fantastik bir olayla değişime uğramasını sağlamak. Böyle söylesem de yazma planımda her an farklılıklar olabilir, bambaşka bir kurgunun da başına oturabilirim.

Ek 2**Miyase Sertbarut'un Fotoğrafları**

